תלמוד בבלי · אחרונים · חידושי הלכות · סדר נשים

מהרש"א - חידושי הלכות על מסכת כתובות

רבי שמואל אליעזר איידלס [המהרש"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מהרש"א - חידושי הלכות על מסכת כתובות

רבי שמואל אליעזר איידלס [המהרש"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מהרשא-חידושי-הלכות-על-מסכת-כתובות/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה 20261120031739-v39 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 7
דף ב: 8
דף ג. 9
דף ג: 10
דף ד. 12
דף ד: 13
דף ה. 14
דף ה: 14
דף ו. 15
דף ו: 15
דף ז. 17
דף ז: 18
דף ח. 18
דף ח: 18
דף ט. 19
דף ט: 20
דף י. 22
דף י: 22
דף יא. 23
דף יא: 23
דף יב. 24
דף יב: 25
דף יג. 26
דף יג: 26
דף יד. 27
דף יד: 27
דף טו. 28
דף טו: 28
דף טז. 29
דף טז: 30
דף יז. 30
דף יז: 30
דף יח. 31
דף יח: 32
דף יט. 33
דף יט: 34
דף כ. 34
דף כ: 34
דף כא. 35
דף כא: 35
דף כב. 36
דף כב: 36
דף כג. 37
דף כג: 38
דף כד. 39
דף כד: 39
דף כה. 39
דף כה: 40
דף כו. 41
דף כו: 42
דף כז. 43
דף כז: 44
דף כח. 44
דף כח: 45
דף כט. 45
דף כט: 47
דף ל. 48
דף ל: 48
דף לא. 50
דף לא: 51
דף לב. 52
דף לב: 53

דף לג 54
דף לג: 55
דף לד 55
דף לד: 55
דף לה 56
דף לה: 57
דף לו 59
דף לו: 60
דף לז 61
דף לז: 62
דף לח 62
דף לח: 64
דף לט 64
דף לט: 65
דף מ 66
דף מ: 67
דף מא 67
דף מא: 68
דף מב 68
דף מב: 70
דף מג 71
דף מג: 71
דף מד 72
דף מד: 72
דף מה 74
דף מה: 74
דף מו 75
דף מו: 75
דף מז 75
דף מז: 77
דף מח 77
דף מח: 78
דף מט 78
דף מט: 79
דף נ 79
דף נא 81
דף נא: 82
דף נב 83
דף נב: 85
דף נג 85
דף נג: 86
דף נד 86
דף נד: 87
דף נה 87
דף נה: 87
דף נו 89
דף נו: 89
דף נז 90
דף נז: 90
דף נח 90
דף נח: 91
דף נט 92
דף נט: 93
דף ס 93
דף ס: 94
דף סא 94
דף סא: 94
דף סב 94
דף סג 95
דף סג: 95
דף סד 96
דף סד: 96
דף סה 96
דף סה: 97

דף סו. 97
דף סו: 98
דף סז. 98
דף סח. 99
דף סח: 99
דף סט: 99
דף ע. 100
דף ע: 101
דף עא. 102
דף עא: 103
דף עב. 103
דף עב: 103
דף עג. 104
דף עג: 105
דף עד. 105
דף עד: 106
דף עה: 107
דף עו. 107
דף עו: 108
דף עז. 109
דף עח. 110
דף עח: 111
דף עט. 112
דף עט: 113
דף פ. 113
דף פ: 113
דף פא. 115
דף פא: 116
דף פב. 116
דף פב: 117
דף פג. 117
דף פג: 118
דף פד. 119
דף פד: 120
דף פה. 120
דף פה: 121
דף פו. 122
דף פו: 123
דף פז. 124
דף פז: 124
דף פח. 125
דף פח: 126
דף פט. 127
דף פט: 129
דף צ. 129
דף צ: 130
דף צא. 131
דף צא: 131
דף צב. 132
דף צב: 133
דף צג. 134
דף צג: 135
דף צד. 136
דף צד: 138
דף צה. 138
דף צה: 139
דף צו. 140
דף צו: 141
דף צז. 142
דף צז: 143
דף צח. 145
דף צח: 145
דף צט. 146
דף צט: 147

דף ק. 148
דף ק: 149
דף קא. 150
דף קא: 151
דף קב. 151
דף קב: 153
דף קג. 154
דף קג: 154
דף קד. 154
דף קד: 155
דף קה. 155
דף קה: 156
דף קו. 156
דף קו: 157
דף קז. 158
דף קז: 160
דף קח. 162
דף קח: 162
דף קט. 163
דף קט: 164
דף קי. 164
דף קי: 166

דף ב.

תוס' בד"ה בתולה הא דלא קתני כו' משום דא"כ ה"ל למיתני העבד העברי שאינו דבוק כו' עכ"ל ר"ל דבוק עבד של עברי אלא אינו דבוק דהיינו עבד שהוא עברי ואילו הוה כתיב העבד עברי הוה משמעו דבוק והיה הוצרך להוסיף עוד ה' העברי דלשתמע אינו דבוק ואין דרך כו' וק"ל:

בד"ה נשאת הא כו' דאי תני הכי ה"א אפי' בע"כ כדמשני גבי הא דפריך וליתני האיש קונה כו' עכ"ל והא דקתני האיש מקדש ע"ש בתוס' וכמ"ש מהרש"ל:

בד"ה שאם היה לו כו' וי"ל דלא מייתי אביי ראיה לר"א אלא שהוא בקי כו' עכ"ל ר"ל הא דנאמן לאוסרה ולא נימא שהוא משקר במזיד לא נחית ליה אביי לאתויי ראיה אלא משום שמא הוא טועה וסבר שמצא פתח פתוח ואינו כן ואהא מייתי ראיה שפיר שהוא בקי ואינו טועה דאל"כ לא יצא הקול כו' וק"ל:

בד"ה מפני מה כו' אין שואל הטעם כו' דא"כ לא הוה משני מידי אלא כו' והוא מניח נפקותא זו כו' עכ"ל ולא ניחא להו כפרש"י ששואל על הטעם ורב יוסף הוא דקשיא ליה הכי דתלי תניא דמפרש טעמא כו' דלא הל"ל האי לישנא דתלי תניא כו' בדתניא דלא מפרש טעמא אלא דה"ל להקשות בפשיטות דעל הטעם לא משני מידי אבל על הנפקותא שפיר קאמר דתלי כו' דשבק נפקותא המפורשת כו' ומיהו ק"ק לפי' התוס' דאינו שואל כלל על הטעם אלא על הנפקותא מאי קא קשיא לרב יוסף ואימא דלכך שבק הנפקותא המפורשת במתני' משום יום א' בשבת דלא שייכא נפקותא דמתני' ודו"ק:

בד"ה ותנשא בא' כו' לא בעי לשנויי דנשאת בד' כדי שתבעל כו' ועוד ל"ל טעמא דשקדו ת"ל משום ברכה כו' עכ"ל ר"ל לקמן בברייתות שנינו הני ב' טעמי משום שקדו ומשום ברכה דדגים ואהא קאמרי הא דלא בעי לשנויי נמי הכא האי טעמא משום ברכה דתני נמי לקמן ועוד ל"ל לקמן לפי האמת הך טעמא דשקדו דהאי טעמא דטענת בתולים ודאי איצטריך משום יום ה' דאי משום ברכה לחוד ברכה דאדם עדיפא ותנשא בה' ותבעל בו' והאי טעמא דברכה ודאי איצטריך נמי משום שתבעל בה' אבל טעמא דשקדו לא איצטריך כלל דבהני ב' טעמי דהיינו טענת בתולים וברכה דדגים סגי ותירצו דמשום ברכה לא הוה אלא עצה טובה ולא מקרי עבריינא ואם היה מגיע זמנה ביום א' היה מעלה לה מזונות אי לאו משום שקדו דמקרי עבריינא והשתא עבריינא הוי ביום א' משום טעמא דשקדו וביום ה' וביום ו' הוי עבריינא משום טענת בתולים ומיהו לא הוי איצטריך למימר דשקדו שיהא טורח בסעודה אלא יום אחד ולכך א"א שתנשא ביום א' אבל ביום ב' וביום ג' הוי סגי נמי בטעמא דטענת בתולים ואפשר לומר (א) דקושטא

קאמר דבעי ג' ימים טורח סעודה ונ"מ אם הגיע זמנה ביום ב' וביום ג' אינו מעלה לה מזונות כיון דעיכובא הוי נמי משום שמחת סעודה של חתונה דידה אבל משום טענת בתולים ה"ל כאילו הוא המעכב דלאו תיקון דידה הוא אבל א"כ הוא אם הגיע זמנה ביום ה' וביום ו' יעלה לה מזונות כיון דלית ביה טעמא דשקדו אלא טענת בתולים דאינו תיקון שלה ודו"ק:

תוס' בד"ה לפיכך חלה כו' די"ל דארוסתו אגידה ביה טפי מיבמתו כו' עכ"ל ואין לדקדק דהא לדבריהם נמי אית לן למימר הך סברא דארוסתו אגידה ביה טפי דאל"כ מאי קמיבעיא ליה הכא בארוסתו תפשוט ליה מההוא דיבם דדוקא עמד בדין אבל לא עמד לא די"ל דלפום דקמבעיא ליה הכא ה"נ דהכי קמבעיא ליה אי איכא לפלוגי בין עמד בדין ובין לא עמד בדין ודוקא נקט התם עמד בדין ואי ליכא לפלוגי ולאו דוקא נקט התם עמד בדין ואין לדקדק נמי לדברי התוס' רב אשי אמאי לא מוקי לה באונס דחלה הוא ולאחר שהגיע זמן דהא כיון דע"כ לא נישאו איידי קתני ניחא ליה לאוקמא בפשיטות בלא חלה כלל דחלה נמי דחייב ליתן לה משום דלא חולה היה בהגעת זמן הוא וק"ל:

דף ב:

בפרש"י בד"ה מת הוא דאינו גט משום דאין גט לאחר מיתה כו' ניתני חלה וכ"ש מת שאין אונס גדול כו' עכ"ל וכה"ג כתבו התוס' אין לדקדק על דבריהם. מאי קאמר ליתני חלה וכ"ש מת דהא במת בכה"ג בתנאי דאם לא באתי כו' בלאו הכי אינו גט משום דאין גט לאחר מיתה די"ל דאיכא לקיומי במעכשיו דאין זה גט לאחר מיתה דהא למפרע מעכשיו מגורשת ואפ"ה אינו גט משום דיש אונס בגיטין במת מכל שכן בחלה ובזה יתיישב נמי מה שכתבו התוספות בזה דהשתא אכתי לא אסיק אדעתיה למימר ניחא ליה דלא תפול קמי יבם ומה בכך דאי נמי אסיק אדעתיה למימר הכי ולא הוה מת מכ"ש דחלה הא מ"מ אינו גט משום דאין גט לאחר מיתה די"ל במעכשיו איכא נפקותא דאי הוה אסיק אדעתיה למימר לא ניחא ליה דתפול קמי יבם לא הוה מת מכ"ש דחלה והוה גט ואע"ג דבהדיא תנא בסיפא גבי מעכשיו דהוי גט לא נחית השתא למידק מידי מסיפא ודו"ק היטב:

בד"ה ודלמא כו' ואתא לאשמועינן תרוייהו דיש אונס ואין גט כו' עכ"ל משום דלפי סברתו דהשתא גט זה פסול מתרי טעמי דהיינו משום דיש אונס ומשום דאין גט לאחר מיתה וכיון דהתנא ודאי דינא אתי לאשמועינן ואנן חד מינייהו נמי לא שמעינן מיניה דבכל חד וחד מינייהו איכא למימר דלא מטעם זה פסול אלא מאידך טעמא ולא ה"ל

למיתני הך בבא כלל דאית ביה תרי פסולי ולא שמעינן מיניה מאיזה טעם הוא פסול וקאמרי דשפיר שמעינן מיניה תרוייהו דאי יש אונס גרידא אתא כו' ומיהו למאי דמסיק לאפוקי מרבותינו ודאי לא שמעינן הך דיש אונס כלל אלא הך דאין גט לאחר מיתה גרידא ודו"ק:

בד"ה דלמא לאפוקי כו' הא אמרינן אם נשאת הולד כשר ומשום דאין גט כו' עכ"ל ומיהו אכתי קשה דמאי קאמר רבי יוסי זמנו של שטר מוכיח עליו דלא לחנם נכתב זמנו כו' כפרש"י הא איכא למימר דנכתב זמנו כדי שיהא גט כשר לכתחלה ויש ליישב דה"ק (ב) דלא לחנם נכתב זמנו בכה"ג דאם לא באתי כו' דהוי סגי כשכתוב בו שבוע או שנה או חודש דכשר אף לכתחלה ודו"ק:

בד"ה דלמא מת כו' וי"ל דבאונס דלא שכיח כלל לא אסיק כו' עכ"ל לא הוו איצטריכו למימר השתא דאכלו ארי לא הוה שכיח כלל אלא הוה כמו חלה ולא כמת בעלמא דאיכא למימר בזה דמסיק אדעתיה דלא ניחא כו' אלא לקמן שפסקו כלישנא קמא דרבא דחלה נמי לא הוה אונס אע"ג דלא שכיח הוא ע"כ אית לן למימר הך דאכלו ארי לא שכיח כלל וג' מיני אונס הן כו' כמ"ש לקמן וק"ל:

דף ג.

תד"ה וסברה דאניס כו' ואם תאמר מת תוך י"ב חודש נמי יהא גט מה"ט כו' עכ"ל ר"ל דאע"ג דפסול משום דאין גט לאחר מיתה ומדאורייתא לא הוה גט ליפקעו רבנן לקידושי מה"ט דקאמר דסברה דמת ומעגנה בצנועות וה"ה בפרוצות דזימנין דמת והוה גט לאחר מיתה ואמרה דלא מת וק"ל:

בד"ה תינח דקדיש כו' כגון דליכא עבירה כו' דהדר לטיבליה כו' עכ"ל כתב מהרש"ל וקשה הא נמי עבירה היא מאחר שחוזר לטיבלו ומתקנין כו' עכ"ל ע"ש באורך ואין לי להאריך בדחוקיו אבל הנ"ל דכמו דניחא ליה למקשה בקדיש בכספא דליכא עבירה על ידי (ג) הפקר ב"ד הפקר ולא הוה קדושין מעיקרא כלל וממילא בעילותיו שלא נתכוין לקידושין הם זנות ה"נ בתרומה הפקר ב"ד הפקר ועוד דתרומה איתא בשאלה ולא הוי תרומה מעיקרא אבל בקידושי ביאה כיון שנתכוון לקדש בביאה היאך נעקרין הקדושין למפרע דמה תהא על ביאתו כיון שנתכוין לקדש בה כפרש"י ומשני דה"נ עשאוהו לבעילה דמעיקרא זנות ותו לא מידי:

בד"ה אשה נשאת כו' וי"ל דמשום ברכה לא היו קובעים יום כדפרישית לעיל כו' עכ"ל ר"ל כמ"ש לעיל גבי ברכה דדגים דלא הוה עבריינא מה"ט דאינו רק עצה טובה וה"נ איכא למימר בברכה דאדם אע"ג דעדיפא מברכת דגים לחד לישנא לקמן וק"ל:

דף ג:

בד"ה ובשני לא כו' אלא נקט בשני משום דבעי למיתני ואם כו' עכ"ל ובריש בסכנה נקט נהגו העם לכנוס בשלישי כיון דלא קאמר אלא דנהגו לא שייך למנקט רבותא אף בשני וק"ל:

בד"ה ולידרוש להו כו' אמרינן דברצון אסורה כו' עכ"ל לפי' ר"ת ליכא לפלוגי בין אונס לרצון כמ"ש בהך בת ישראל שהמירה כו' ומה"ט דביאת עכו"ם לא נחשב ביאה אבל לה"ט שכתבו התוס' דקרקע עולם היא ודאי דליכא לפלוגי בין ביאת עכו"ם לישראל אלא דאיכא לפלוגי בין אונס לרצון וק"ל:

בד"ה ולידרוש כו' הל"ל ומן האונס ואילך דא"כ מאי משני כו' דהא אפילו לא דרשינן כו' לא מסרי כו' עכ"ל נראה דלא ניחא להו לפרש כפרש"י דאי מקילינן להו עבדי ברצון כו' דלא שבקי משום זה התירא ואכלי איסורא דמשמע דאין לחוש להן אלא לבעילת הגמון והשתא קאמרי התוספות דאין לפרש דפריך אקודם שנהגו לכנוס בשלישי דאמאי היה סכנה כלל דלידרוש להו דאונס שרי ואם עשו כן לא הל"ל ומן הסכנה ואילך אלא מן האונס ואילך דא"כ מאי משני משום פרוצות דהא אפילו לא דרשינן להו לא מסרי נפשייהו משום חשש איסור לבעליהן שהרי לא ידעי דאונס שרי ועושות באיסור לבעליהן לפי דעתם א"כ לעולם עושות ברצון באיסור לבעליהן כיון דפרוצות הן אבל אידך שינויא משום כהנות ניחא להו אף לפי' זה דה"ק דאע"ג דע"י דרשא דאינס שרי לא הוה מקרי סכנה לצנועות אשת ישראל מ"מ משום נשי כהנות צנועות דמסרי נפשייהו גם באנוסית מקרי להו ובסכנה גם אחרי הדרשא דאונס שרי והקשו ועוד וכי משום פרוצות כו' ר"ל וכי משום חשש פרוצות שיעשו ברצון ע"י דרשא דאונס שרי יניחו להרוג הצנועות נשי ישראל ע"י שלא ידרשו להן דאונס שרי אלא דה"פ דאחר שנהגו לכנוס בג' אמאי לא מיחו בהן לקיים תקנת חכמים שתנשא בד' וידרשו להן דאונס שרי ולא יסתכנו ומשני משום פרוצות לא מיחו בהן דהפרוצות בד' ודאי עושות ברצון ונאסרו לבעליהן א"נ משום כהנות דאית בהו סכנה גם ע"י אונס לא מיחו בהן לנהוג בג' דהשתא ליכא ודאי סכנה לצנועות ולכהנות ולא איסור בעלים בפרוצות דהא מספיקא בג' לא אתי ההגמון ואין להקשות למאי דפרכינן ונעקריה משום דזימנין אתי ההגמון ואיכא

סכנה אף אחר שנהוג בג' טפי תקשי ליה אכתי ולידרוש להו אחר שנהוג בג' דאונס שרי משום זימנין דאתי בג' ואיכא סכנה די"ל דאפשר דדרשינן להו ולא מקרי סכנה לצנועות אלא קודם שנהוג בג' א"נ קודם שנהוג נמי גם אי הוה דרשינן להו מ"מ הוה ודאי סכנה לכהנות זהו הנ"ל מדבריהם לע"ד והוא ע"פ פי' הראשון שכתב מהרש"ל בזה על דברי התוס' והדרך השני שכתב מהרש"ל בכוונת דברי התוס' לא ידעתי להולמו ואין להאריך בו ועוד ראיתי דרך אחר בפי' דברי התוס' בשם ר"י אב"ן לב והוא דרך רחוק ודחוק ואין לדקדק נמי לפי הפירוש שכתבנו מאי ראיה הביאו מהא דלא מסרי נפשייהו באונס דאין חייבין מיתה ע"ז משום דקרקע עולם היא לעושות ברצון דחייבין בו מיתה די"ל כיון דלפי דעתם אונס אסור וחייבין מיתה על האונס ואעפ"כ לא מסרי נפשייהו ה"ל אונס כרצון ודו"ק:

בד"ה ותו התם כו' בקונטרס פירש נהגו רובא דעלמא והכא מותר יחידי כו' עכ"ל יש מקשים לפירוש הקונטרס מאי פריך התם נהגו הכא מותר ואימא דנהגו לרבים לעקור רק יום אחד אבל ליחיד מקילינן לעקור ב' ימים ואפשר שע"כ כתבו שאינו מיושב פירוש הקונטרס ועוד נראה דאין סברא אמילתא חדא דסכנה היא להתיר ליחיד טפי מלרבים ודו"ק:

בד"ה בג' מיהא לכנוס ולא בעי למימר דאתי שר צבא בג' דא"כ יכנוס בד' עכ"ל היינו לפי פירושם שכתבו דחליף לאחר שעכב יום א' אבל לפ"ה דמעכב יותר מיום א' ודאי דלק"מ דא"כ אמאי נקט יום ב' דבכה"ג נמי אם אתי ביום ב' יכול לכנוס ביום א' וכן בכל שאר הימים בכה"ג יכול לכנוס כיון שמעכב שם יום ד' ומהרש"ל כתב דרך אחר ליישב פ"ה ע"ש:

בד"ה איספרווא דידיה כו' אין לתמוה משום סעודה עקרינן תקנתא דרבנן ב' ימים כו' עכ"ל לכאורה זו הקושיא לפ"ה דבשני לא יכנוס בשעת הסכנה אבל לר"י דמילתא באנפי נפשה היא וג' דנקט בשעת סכנה ה"ה בב' קושטא הוא דמשום סכנה עקרינן נמי ב' ימים ומיהו לפר"י איכא לאקשויי קושית התלמוד דמשום סכנה אינו אלא נהגו ומשום סעודה אפי' אורויי מורינן וע"כ צריכין לתרוצי כה"ג דבעילת הגמון שכיח כו' כמ"ש התוספות אך ק"ק דלפ"ה לא תקשי להו מידי דאימא הא דמשום סכנה לא עקרינן אלא יום אחד היינו לרבים והא דמשום סעודה ב' ימים היינו דוקא ליחיד ומהרש"ל כתב דברי התוס' שפיר מתיישבים גם לפר"י דהא שפירש דלא יכנוס בב' מילתא באנפי נפשה היא דלא מצי למיפרך מרישא לסיפא אבל לפי האמת לא מפקינן הברייתא ממשמעותה דדוקא

נקט יום ג' בסכנה ולא יום ב' אבל ק"ל לפר"י ה"ל טפי לפרש כן מכח קושיית התלמוד דהכא נהגו והכא מותר וצ"ע ודו"ק:

דף ד.

תד"ה ובועל כו' קודם שיקבר כו' ודייק לה מדקתני כל אותן הימים כו' מדלא התיר אלא בעילת מצוה כו' עכ"ל פי' לדבריהם דודאי מוכח לקמן בהדיא בגמ' דפורש קודם שיקבר דקאמרינן אילימא דקתני בועל בעילת מצוה ופורש התם משום דלא חל עליו אבילתא כו' ומשמע להו דדייק ליה לתלמודא מברייתא מהא דדייק בסמוך דדברים של צנעא נוהג דהיינו מדקתני כל אותן הימים דמשמע דבכל ז' ימי המשתה וז' ימי אבילות פורש ואוסר אפי' בעילת מצוה אלא דבועל בעילת מצוה קודם שיקבר ומרישא הא דבעילת מצוה אסור בימי אבילות לא ה"מ למידק כו' ואהא קשיא ליה לרשב"א דמ"מ הך מילתא דדייק לקמן דדברים של צנעא נוהג ברגל דלא שייך ביה בעילת מצוה ה"מ לדיוקא שפיר מרישא מדלא התיר אלא בעילת מצוה ותירץ ר"י דהמ"ל פורש משום דם בתולים כו' ויש לדקדק לקמן דקאמר דהוא ישן בין האנשים כו' היינו משום דאבילות קילא ליה לעבור הא אית ביה נמי משום דם בתולים דלא קילא ליה לעבור ותהא ישנה עמו כדאמר רב יוסף דמשום נדות לא קילא ליה לעבור ויש מתרצים בזה דאיירי במוכת עץ א"נ באלמנה שנשאת לבחור דעושה שבעת ימי המשתה וליכא דם בתולים והוא דחוק אבל מדברי הרא"ש למדתי בזה לתרץ דאיירי הך ברייתא לפי משנה ראשונה דאין לפרוש משום דם בתולים מיהו ק"ק מאי קא קשיא להו לתוס' לקמן דתקשי לרב ושמואל ברייתא דהכא דאימא דרב ושמואל אוקמוה לפי משנה אחרונה ומשום דם בתולים הוא פורש ולית להו הא דרב יוסף דקאמר בפירסה נדה ישינה עמו בבעל ולדברי הר"מ הלוי שכתב הרא"ש בשמו דאפילו לרב יוסף בדם בתולים דקילא ליה כמו אבילות הוא ישן בין האנשים והיא ישינה בין הנשים קשה מאי קאמר מסייע ליה לר"י דאימא משום דם בתולים הוא פורש ולמשנה אחרונה (א) ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה אבל איפכא כו' ומיהו לבעול אסור עד לאחר שלשים כדמוכח כו' עכ"ל ולא נראה להם לחלק משום דהתם היא נמי אבילה היתה וק"ל:

בא"ד אבל אותו שאין לו בנים כלל אסור לישא עד לאחר שלשים כו' עכ"ל ודקאמר אין לו בנים מותר לישא לאלתר היינו לאחר שלשים ולא בעי שלש רגלים כ"כ מהרש"ל:

בד"ה אבל דברים כו' אבל קשה דכל אותן הימים כו' משמע אפילו בשבת עכ"ל ולא ניחא להו לפרש דקושטא הוא דמסייע ליה לר"י מהא דכל הימים דהוה שבת בכלל דאם

כן לא הוה ליה למימר מסייע ליה לר"י דאמר אין אבילות במועד כו' אלא דאמר אין אבילות בשבת אבל דברים כו' וק"ל:

דף ד:

בפרש"י בד"ה ונוהגת כו' מדלא קתני באבילות דידיה הוא ישן כו' ש"מ חמיר כו' עכ"ל וה"ה דה"מ להקשות מדלא קתני באבילות דידיה אינה מוזגת לו הכוס כו' אלמא חמיר ליה ולמאי דמתרץ תני באבילות דידיה הוא ישן בין האנשים כו' לא איצטריך ליה למתני דכ"ש הוא דהא בנדה מותר היחוד ואסור מזיגת כוס כו' והכא כיון דאסור היחוד מכ"ש דאסור מזיגת הכוס כו':

ודע דמתוך סוגיא דשמעתין מוכח דמזיגת הכוס כו' אסור באבילות ולרב אשי אפילו באבילות דידה כאבילות דהכא מכ"ש דאיסור יחוד דשרי בנדה אבל הראב"ד כתב (ב) להתיר מזיגת הכוס כו' אפי' באבילות דהכא כמ"ש הטור י"ד סימן שמ"ב גם הרא"ש הסכים עמו בדבר זה בפסקיו בפרק ואלו מגלחין ע"ש וכל הסוגיא דשמעתין א"א להולמו וצ"ע:

תוס' בד"ה ומי שאני בין כו' תימה דבלאו מלתא דרב יוסף הוה מצי למיפרך כו' עכ"ל דלא ניחא להו למימר בלאו רב יוסף דאין חילוק בין אבילות דידיה לאבילות דידה לא איצטריך ליה למתני איסור היחוד אבל לרב יוסף דמחלק ה"ל למתני בהך ברייתא ולפלוגי באיסור יחוד בין אבילות דידיה לאבילות דידה דהא לאו קושיא היא דבברייתא דלעיל דקתני תרוייהו קתני בה איסור יחוד ולא מפליג בהדיא בין אבילות דידיה לאבילות דידה אלא ע"כ דפריך דלא ה"ל למישמט בהך ברייתא איסור יחוד כדי שלא נטעה להתיר איסור יחוד וא"כ בלאו רב יוסף נמי ה"מ למיפרך הכי ותירצו דבלאו רב יוסף הוה מפלגינן בין שעת חופה וק"ל:

בא"ד אבל לרב יוסף כו' א"כ הא דקתני נוהג עמה אבילות היינו עמה במטה דומיא דהכא כו' עכ"ל ר"ל מעיקרא לא פריך ליה אלא ממשמעו כיון דעמה משמע במטה ה"נ אית לן למימר עמו במטה וקאמר תני כו' דמשמע נמי הלשון בבית ואסור ביחוד ופריך והא עמו כו' דומיא כו' כיון דכי הדדי מתניין אית לן למימר דכמו דעמה דינא אתא לאשמועינן היתר יחוד עמה במטה ה"נ אית לן למימר דעמו דינא אתי לאשמועינן היתר יחוד וקאמר דודאי בעמו נמי דינא אתי לאשמועינן עמו בבית והאי דינא גופא אתי לאשמועינן בעמה וכדאמר ליה רב כו' והוי שפיר דומיא ודו"ק:

בד"ה עד שיסתום כו' ומחמת המת לא היו מיטמאין דרוב ארונות כו' עכ"ל אין לזה מקום לפי' ר"ת דלפרש"י נמי צ"ל כן דמטעם זה דרוב ארונות כו' לא היו נטמאין מחמת מת וכן הוא בהדיא שם בגמ' בפרק מי שמתו וק"ל:

דף ה.

תד"ה א"נ משום כו' אלמנה נשאת בה' ונבעלת בו' פי' משום שקדו כו' עכ"ל ועיקר טעמא ותחלת תקנה משום שקדו הוא דמה"ט מקרי עבריינא ולכך לא ניחא להו לפרש הברייתא הכי דקאמר טעמא משום ברכה דאדם ואם תאמר משום ברכה דדגים היה להם להניח ברכה דאדם לא חשו לכך הואיל דאיכא נמי משום שקדו דאם כן ה"ל עיקר התקנה משום ברכה דלא הוה אלא עצה טובה בעלמא ומיהו אע"ג דטעמא דשקדו עיקר ועדיף ליה מ"מ אי לאו ברכה דאדם לא היו מתקנים משום שקדו כיון דאיכא ברכה דדגים שסותר תקנת שקדו ודו"ק:

בד"ה מאי איכא כו' מ"מ בעי ל"ל טעמא דברכה כו' ואפילו להאי לישנא אי לאו שתקנו משום שקדו משום ברכה לחודיה כו' עכ"ל על זה סמכו במה שכתבו מעיקרא מ"מ בעי ל"ל טעמא דברכה דאי להך לישנא דקאמר א"נ משום שקדו צריך שפיר טעמא דברכה דאי לאו הכי לא היו עושין תקנה משום שקדו כיון דברכה דדגים סותר אותה כמ"ש לעיל אלא להך לישנא קמא דקאמר ברכה דאדם עדיפא ומשום שקדו לחוד נמי תקנו ביום ה' וכן משום ברכה לחודה כיון דעדיפא מברכת דגים אלא דאי לאו שתקנו משום שקדו לחוד לא הוי תקנו נמי משום ברכה לחוד כדפי' התוספות לעיל קאמר שפיר ל"ל כלל טעמא דברכה ומשני כו' כמ"ש התוס' ועיין במהרש"ל שכתב קרוב לזה ודו"ק:

דף ה:

בד"ה מהו לבעול כו' א"נ ידע לה ובעי היכי הלכתא דאיכא למימר דפליגי בה ר"י ור"ש כו' עכ"ל מיהו למאי דבעי למימר את"ל הלכה כר"י מקלקל הוא אצל הפתח או מתקן הוא כו' קשה אכתי מאי קמבעיא ליה דע"כ מתקן הוא דאי מקלקל הוא א"כ הך ברייתא דאסור לבעול כמאן אתיא ויש ליישב דאגב אידך האיבעיא מיבעיא ליה נמי הך וק"ל:

בד"ה דם מיפקד כו' ועל שאר הדם שמחובר חשיב ליה מתעסק עכ"ל ודקאמר כל כמה דאית ביה נשמה טפי ניחא ליה כו' עיין פירושו בחידושינו בפרק כלל גדול ודו"ק:

בד"ה לדם הוא צריך כו' וצריך לומר שיכול להוציא הדם בלא עשיית הפתח כו' עכ"ל ודברי רש"י שפי' בזה כאן וא"ת פסיק רישיה וכו' ומשנינן יש שבקיאין בהטייה ואין

דם יוצא כו' אין לו מקום כאן אלא לאידך איבעיא דאת"ל חבורי מיחבר כו' אבל להך איבעיא דקאמר לדם הוא צריך ושרי לא יתיישב אלא כמ"ש התוס' שיכול להוציא דם כו' וק"ל:

בד"ה את"ל הלכה כר"י מקלקל הוא אצל הפתח ושרי פי' דר"י אית ליה דמקלקל בחבורה פטור אע"ג כו' עכ"ל מהרש"ל הבין מדבריהם אלו במה שכתבו גבי מקלקל אצל פתח מקלקל בחבורה שהתוס' אית להו כגרסת הספרים שמחק רש"י ואין להאריך בדחוקיו ואין זה אלא דברי נביאות בדברי התוס' אבל הנראה דודאי להאי לישנא לגבי פתח ה"מ למנקט מקלקל סתם ולכ"ע אלא משום דדבריהם אלו אזלן נמי לאידך לישנא דדם חבורי כו' וליכא למנקט שם אלא משום קלקול דחבורה דפטור לר"י ומלתא דפסיקא לתרתי לישנא נקטי וק"ל:

דף ו.

תד"ה האי מסוכרייתא כו' דהוי פסיק רישיה דלא ניחא ליה אסור לכתחלה כו' דההוא דמתיר ר"ש לזלף כו' דמצוה שאני כו' עכ"ל ומיהו אהא דפריך הכא ממסוכרייתא לא בעי למימר דהכא דמצוה שאני דלא קאמרינן הכי דמצוה שאני אלא בההיא דזילוף וגבי הושענא דאיכא נמי האי טעמא דלא ניחא ליה ולעיל נמי שכתבו התוספות לחלק בין ההיא דגרירה ובין ההיא דהכא משום מצוה היינו נמי משום דאית ביה נמי תרתי אין מתכוין ומקלקל אבל הכא דפריך ממסוכרייתא אכתי לא אסיק אדעתיה דמקלקל הוא כדמסיק לבסוף ודו"ק:

בא"ד ועוד יש לומר דכל דבר שאדם עושה במזיד כו' ולהכי גבי מסננין כו' וא"ש ההיא דנדה כו' עכ"ל וכל הנהו דלעיל שכתבו התוס' כתוב בהגהות אשר"י לרשב"ם וז"ל במתכוין ליכא למגזר שמא יסחוט רק בטבילת כלי גזרו כו' א"נ שלא ישרה רק מעט כגון להסתפג באלונטית כו' והיכא דאיכא למיחש פן יפלו כו' ע"ש:

בא"ד דהיכי דמי דאם בדעתו לבטל כו' מאי פסיק רישיה כו' דמתכוין לעשותו כו' עכ"ל וה"ה מדברי המקשה ה"מ לדחויי דמאי פריך מיניה אדהכא דלא איירי במתכוין אלא משום אידך צדדא ואם אין בדעתו לבטלה וכו' נקטו דברי המתרץ וק"ל:

דף ו:

בד"ה מאי לאו דאי לא בעיל כו' שיבעול בכל לילה וישיר מקצת בתולים כו' ואשמעינן דשרי להשיר כו' עכ"ל ודקאמר דאי לא בעיל כו' היינו דאי לא בעיל בעילה גמורה

כפרש"י אלא שהשיר מקצת בתולים מצי בעיל להשיר עוד אפילו בשבת ואין סברא לחלק בין השיר כבר מקצתן קודם השבת ללא השיר כלל קודם השבת ובעל בתחלה בשבת ופירשו כן משום דעד מוצאי שבת ד' לילות היינו לאשמועינן שמותר לו לבעול בכולן ולתלות כולן בדם בתולים וק"ל:

בד"ה מאי קא משמע לן כו' דלענין רצופין ליכא למימר כדפי' עכ"ל הסוגיא דחוקה דמעיקרא נמי פריך ליה ממאי דנקט מ"ש וסמך אהך ברייתא דנדה דלא בעי רצופין והמתרץ לא חש ליה או דלא ידע הך ברייתא דנדה וקאמר דנקט במ"ש דבעי רצופין והשתא חזר להקשות לו מהך ברייתא דנדה וה"ל לאתויי הך ברייתא ולולי דברי התוס' הייתי אומר כיון דבבעל איירי ואפ"ה תלינן בדם בתולים מסברא לית לן למימר דבעינן רצופין וק"ל:

בד"ה מאי לאו דטריד כו' דעד מ"ש תולין בדם בתולים היכא דעבר ובעל עכ"ל ור"ל דמהאי טעמא לא קא משוינן לתנא כטועה ומיהו הא דד' לילות ליכא לאוקמי בכה"ג דתני ליה משום היכא דעבר ובעל ודו"ק:

בד"ה והני כו' אע"ג דפליגי תנאי בהדיא בהכי כו' כדי לאוקמא כשמואל כל מה שיכול עכ"ל יש לדקדק לפי זה מאי פריך אביי לקמן א"כ טורד למה דאימא ודאי למ"ד דבעיל בשבת באינו מתכוון לא הוה טריד והך ברייתא אתיא כמ"ד דאסור לבעול וטריד משום דלא בעיל כדקאמר אביי ויש ליישב דמשמע ליה דהך ברייתא דפטור מק"ש אתיא ככ"ע אפילו למאן דשרי לבעול בשבת באין מתכוין ולהכי פריך א"כ טורד למה ודו"ק:

בד"ה לא כהללו כו' פי' לפי שאינו בקי בשעת ק"ש דאפילו הבקיאין כו' יראים שלא יהיו בקיאין כו' עכ"ל הוצרכו לפרש כן דאי לשאינו בקי ממש קאמר אבל הבקיאין אינן טרודין ושרו לקרות ק"ש וא"כ ע"כ הברייתא דפוטר מק"ש במיעוט קמיירי דאינן בקיאין ומאי קא משני אהא דפריך יאמרו שאינו בקי אסור לבעול דרוב בקיאין הן ולא איירי בהו הא לענין ק"ש איירי בהו ולכך פירשו דשאינו בקי דקאמר הכא לענין ק"ש הוא דקודם מעשה יראים אבל בשעת מעשה בקיאין הן ושרי לבעול וק"ל:

בד"ה אלא מעתה כו' ואם יטה ויאמר שלא מצאתי כו' יכולה לומר עדיין בתולה אני כו' עכ"ל ואם לא יטה ותאמר בתולה אני אפשר לבודקה ע"פ חבית וק"ל:

בד"ה ואם להוציא כו' אלא לפי מאי דקים ליה לדם הוא צריך משני ליה בו' עכ"ל וכיון דלדם הוא צריך הו"ל מלאכה שצריכה לגופה לפר"י דלדם הוא צריך לראות בו אם היא בתולה ומהרש"ל כתב והוי פסיק רישא לענין חבורה מאחר שלדם הוא צריך עכ"ל והיינו לפירוש ר"ת דלדם הוא צריך שלא יתלכלך דה"ל מלאכה שאינה צריכה לגופה

אלא דהוי פסיק רישא ומכל מקום אינו דומה למפיס מורסא דשרי משום צערא והכא גבי מצוה אסור כמ"ש התוספות לעיל והיינו למאי דמסיק הכא דחבורי מיחבר ודו"ק:

דף ז.

בא"**ד** ועוד דמדבר שאין מתכוין דשרי ר"ש ה"ל לאקשוויי. כו' עכ"ל דבדבר שאין מתכוין סבר שמואל כר"ש דשרי מיהו למאי דמסיק חבורי מיחבר ולדם הוא צריך מיתרצא נמי הך וק"ל:

גמ' ביו"ט שרי בשבת אסור כו' מאי דעתיך מתוך כו' ק"ק דאימא טעמא דידיה דבשבת אסור משום שמא ישחוט בן עוף כדתניא לעיל בברייתא וביו"ט שרי דליכא למיחש ליה ויש ליישב דא"כ לא ה"ל למנקט בשבת אלא בע"ש ובמ"ש כדתניא לעיל וק"ל:

שם ואיבעית אימא בבחור ז' לברכה וג' לשמחה כו' לפי מ"ש התוס' לעיל דתקנת שקדו לא הצריכו בבתולה משום דבלאו הכי אינו משכים לאומנתו לפי שיש בה ז' ימי המשתה ומהאי טעמא נראה שפסק הרא"ש בבתולה ז' לשמחה וקשה הא בבחור שנשא אלמנה אמרינן הכא דז' לברכה דהיינו ז' ימי משתה ואפ"ה קאמר בה דתקנו בה ג' לשמחה כדי שלא ישכים לאומנתו ואין נראה לחלק בין ז' לברכה לז' ימי המשתה דז' לברכה בבחור היינו נמי ז' ברכות לפנים חדשות ז' ימים כמ"ש הפוסקים וצ"ל דז' ימי המשתה הם יותר בשמחה בבתולה מבחור שנושא אלמנה אע"ג דבברכת ז' שוין הן וצ"ע:

תוס' בד"ה מתוך שהותרה כו' ובלבד שיהא צורך הנאת היום כו' ומיהו נראה דהוצאה לצורך עכו"ם ודאי דאסור כו' עכ"ל ר"ל ולית לן למשרי משום דה"ל צורך היום מיהת וק"ל:

בא"**ד** אבל עירובי תחומין אין ענינה להוצאה כו' עכ"ל מלישנא דעירוב והוצאה גופיה ליכא לאוכחי משום דלשון הוצאה יפול גם בתחומין דהיינו שאל יצא הוא מחוץ לתחום אבל הוצאה כהך דהוציא בפיו ולהוציא קטן ולולב דהיינו אל יוציא ד"א אין ענינה לתחומין וק"ל:

בא"**ד** והא דקאמר ואי אתה אוסרו בדבר המותר לו היינו משום דמותר להוציאו לצורך עכ"ל וצריך ליתן טעם אמאי לא התירו נמי תחומין לצורך דהא אפילו מלאכה גמורה התירו מהאי טעמא דמתוך ויש ליישב (א) וק"ל:

בד"**ה** אלא מעתה כו' וי"ל שהיה סובר דטעמא דב"ה משום דאין עירוב והוצאה כו' עכ"ל צ"ל נמי למאי דס"ד דטעמא דב"ה משום הכי דלא פליגי נמי בית שמאי ובית הלל במבשל גיד הנשה בי"ט כו' וק"ל:

דף ז:

בד"ה שנאמר ויקח כו' ויש ללמוד משם שיש לברך בו' המתקדשת ע"י שליח כו' עכ"ל וכ"כ הרמב"ם והטור אה"ע סי' ל"ד דשליח מברך וכתב הב"י שלמדו לומר כן מדסתים ותני מברכין ברכת ארוסין כו' ע"ש ובחנם דחק ונעלם ממנו דברי התוספות דמוכח ממסכת כלה וק"ל:

דף ח.

תד"ה שהכל ברא כו' ועל שהכל ברא לכבודו ויוצר האדם פי' בקונטרס טעם אחר כו' עכ"ל לכאורה בשהכל ברא לכבודו מה שמתחלת בברוך לפי שאינה סמוכה אלא לבורא פ"ה ולא שייך בזה סמוכה דא"כ תקשי ליה נמי קידוש והבדלה ומה שאינו מסיים בה בברוך פרש"י ג"כ משום דהוי ברכה קצרה כברכת המצות והפירות אבל ר"ל בשהכל ברא לכבודו דלא חשיב ברכת יוצר האדם שאחריה כברכה הסמוכה שהרי מתחיל בה בברוך וכן בברכת יוצר האדם דלא חשיב ברכת אשר יצר שאחריה כברכה הסמוכה שהרי מתחיל בה בברוך על זה נתן רש"י טעם אחר דהיינו לפי שאינן מן הסדר ואינן מקריין סמוכות כי הסדר מתחיל מאשר יצר אבל לדברי התוספות הוי טעמן לפי שקצרות הן והיה נראה כברכה אחת אילו לא היה מתחיל בברכה שאחריה בברוך ובחידושינו בע"פ כתבנו שם דרך אחר ע"פ דבריהם שם ודו"ק:

דף ח:

בד"ה כי תניא כו' דא"כ מאי פריך ליה מברכת אבלים בי' כו' אבל ברכת אבלים שמברכים בברכת המזון כו' עכ"ל אהא דמשני ליה מעיקרא כי קאמר ר"י בשורה ל"ק להו הכי דלישני ליה בברכת אבלים שבבהמ"ז דאפשר דלא אסיק אדעתיה כלל הא דברכת אבלים שבברכת המזון בעי מנין אבל השתא המקשה אסיק אדעתיה בברכת אבלים דבעי י' דע"כ לאו היינו בברכת הזימון לגבי אבלים דודאי לא הוה אלא בג' כשאר אדם אלא דהיינו ברכת אבלים שבבהמ"ז וא"כ לא תקשי ליה מידי אברכת הזימון דלעיל דהוה האבל מן המנין לפי פ"ה ודו"ק:

בד"ה אלא כי כו' אי גרסינן אלא משמע דההיא דלעיל נמי מעמיד ברחבה ותימה למה כו' וצ"ל דחדא כו' עכ"ל וק"ק לגירסא זו מי הכריחו לכך דההיא דלעיל נמי איירי ברחבה והוצרך למימר דחדא מכלל חברתה איתמר ואמאי לא ניחא ליה דקאי כדאוקמא לעיל בשורה ויש ליישב דע"כ דהנהו תרי מילי דר"י לגבי חתנים מן המנין חדא מכלל חברתה

איתמר ומיהו למאי דל"ג אלא א"ש טפי דכולהו מילי דר"י צריכי לגבי אבלים ואגב דנקט אבלים בכולהו נקט נמי חתנים בכולהו ודו"ק:

דף ט.

גמרא התם אונס הוה ואי בעית כו' כתב מהרש"ל והא דקאמר לעיל ראיה ממעשה כו' כלומר דליכא למימר אונס כו' והוא מדברי סתם התלמוד שחולק על ר"א וי"א כו' עכ"ל והאריך ע"ש ואין להאריך בדחוקיו אבל הנ"ל דודאי למאי דבעי למימר דאפילו בידוע לאדם שזינתה אשתו רק שלא היו עדים אינה נאסרת לו כגון בפתח פתוח אלא בקינוי וסתירה דוקא ע"כ וכמעשה שהיה ליתא כדפרכינן ותסברא כו' והוצרך התלמוד לדחוקי ממעשה שהיה אבל השתא דקאמרינן דבפתח פתוח נאסרה על בעלה אית לן לקיומי שפיר כדקאמרינן וכמעשה שהיה ותרתי קאמר רבי אלעזר דהאשה נאסרת בקינוי וסתירה על ידי עד אחד בטומאה וכן נאסרת בלאו קינוי וסתירה אלא כעין מעשה שהיה דודאי היה לו שנבעלה וכגון בפתח פתוח שנבעלה ברצון ואהא קאמר כיון דבפתח פתוח נאסרת כעין מעשה שהיה דודאי נבעלה א"כ במעשה שהיה גופיה אמאי לא אסרוה וקאמר דהתם לא אסרוה משום דאונס היה ואי בעית כו' אבל בדוכתא אחריתא כעין מעשה שהיה דודאי נבעלה אם הוא ברצון ולא נתן לה גט נאסרת שפיר כגון בפתח פתוח ותו לא מידי ודו"ק:

תוס' בד"ה האומר פתח פתוח כו' כך בוגרת פעמים אין לה דמים ופעמים יש לה ומשום הכי אין לה טענת דמים כו' עכ"ל ואע"ג דפעמים אין לה דם בתולים מ"מ תלינן בה לקולא בלילה ראשונה כיון דפעמים יש לה ולא תלינן לחומרא בדם נדה דלא שכיח כלל שלא בשעת וסתה וק"ל:

בד"ה ואי בעית כו' דאין גנאי בכך כמו בביאת אונס ומדלא טענה כו' עכ"ל ר"ל דהכא בשמעתין איירי במכחשתו ואומרת פתחה נעול או בשותקת כמ"ש הרא"ש ולכך באשת ישראל שקבלה קידושין אחר ג' תלינן גם בספק אונס להתירה ואמרינן הא דלא טענה אונס משום דגנאי הוא לה אבל הכא במוכת עץ דאינו גנאי כיון דלא טענה כך אין לנו להסתפק בו מיהו אם טענה אונס בקדשה פחותה מבת ג' אם יש להאמינה עיין בזה ברא"ש באורך שחולק בזה על תלמידי ר"י וק"ל:

בד"ה ומי אמר ר"א כו' ואפילו ראה אדם שזינתה אשתו כו' דקדשתיך בעדים קאמר כו' אבל אהא דאר"א דנאמן כו' עכ"ל ואין להקשות דא"כ מאי פריך לעיל מההיא דקדשתיך מאי קמ"ל דאימא טובא קמ"ל דנאמן אפי' בלא עדים די"ל דלא הל"ל נאמן לאוסרה

דהא דהאמינוהו ולא נימא דמשקר שמעינן ליה שפיר מההיא דקדשתיך דנאמן לומר שקדשה בעדים והכא נמי ודאי נאמן דפתחה פתוח כיון דקים ליה אלא דה"א דאינה אסורה אף שודאי זינתה כדבריו משים דאין דבר שבערוה פחות מב' והל"ל אסורה עליו דהוא עיקר חידושא ולא שייך למימר נאמן אלא אהא דלא משקר במזיד או בטעות ומשני דאשמועינן דנאמן דקים ליה ולא משקר בטעות משום דלא קים ליה ודו"ק:

בד"ה קינוי וסתירה אין עדים לא ה"נ דלא כו' כיון דקים ליה עכ"ל תקנו בזה כיון דהמקשה נמי ידע דעל ידי עדים ודאי נאסרת מההיא דקדשתיך ופתח פתוח בלא עדים הוא א"כ מאי קמשני ליה ולטעמיך קינוי וסתירה אין עדים לא כו' דהא פתח פתוח לא דמי ליה לעדים וכמ"ש התוספות לעיל ולזה קאמרי דה"ק כיון דר"א סבר דקים ליה ואינו משקר בטעות אין חילוק בין עדים לפתח פתוח כיון דודאי קים ליה על ידי פתח פתוח שנבעלה ה"ל כעדים ודקאמרינן אין דבר שבערוה פחות מב' היינו בדלא קים ליה לבעלה שנבעלה ודו"ק:

דף ט:

בד"ה כל היוצא כו' אם לא מהני אלא למי שאין לו בנים ויש לו יבם ועוד כו' עכ"ל ר"ל דודאי משום שלא תזנה אשתו תחתיו לא היה נותן לה גט ע"ת זה שאם ימות שהרי אם לא ימות תזנה באיסור א"א והקשו ועוד דתנן כו' דאע"ג דאמר מהיום ה"ל א"א גמורה כו' וא"כ נאסרה לדוד כל ימי חיי אוריה ומי שהבין דברי התוספות בזה בדרך רחוק מחק מלת ועוד ודו"ק:

בד"ה אי למיתב כו' משום דאית לן למימר דשמא אינו בקי בפתח פתוח ואוקמוה כו' עכ"ל קושטא קאמרי דלמאי דבעי למימר השתא דלא קים ליה בפתח פתוח בלאו ס"ס נמי אין נאמן לאוסרה אפילו באשת כהן ובקבלה אביה כו' משום דאוקמוה בחזקת היתר וה"ה למאי דבעי למימר השתא אי למיתב כתובה כו' ואינו נאמן לאוסרה איכא לאוקמא מתני' בפשיטות אפילו באשת ישראל שקבלה קדושין אחר שהיתה בת ג' דאינו נאמן לאוסרה משום הך ס"ס דקאמר תלמודא לעיל ספק תחתיו ספק אינו תחתיו ואת"ל תחתיו ספק באונס ספק ברצון אבל כתובתה הפסידה דליכא ס"ס דבספק שאינו תחתיו נמי לית לה כתובה מאתים לכ"ע אלא דקושטא קאמרי התוספות דלמאי דבעי למימר השתא דלא קים ליה הרי אפילו באשת כהן ובקבלה אביה כו' אינו נאמן לאוסרה בלאו ס"ס אלא משום דאוקמוה בחזקת היתר ולענין כתובה אוקי ממונא בחזקת מריה וליכא נמי ס"ס וכמ"ש התוספות ודו"ק:

בא"ד משום דבאותו מנה הוה ס"ס לא מפסדא כו' וכתב מהרש"ל יש מקשים והלא הוא מודה לה שנאנסה ויש לה מנה ומאי ס"ס איכא ונראה כו' עכ"ל ע"ש באורך ואין מקום לקושיא זו דע"כ מה שהוא אומר עד שלא ארסתיך לא שהוא אומר שכן בודאי דאם הוה ידע כבר דבעולה היתה קודם שנשאה מאי טעמא דמאן דאמר דמקח טעות גם ממנה דהא בחזקת בעולה נשאה ואם עתה נתברר לו בעדים מאי טעמא דמאן דאמר היא נאמנת [ועוד] שהרי בדין טענת בתולים קתני לה וכמ"ש מהרש"ל אלא שטוען עד שלא ארסתיך דאז ודאי לא יהיה לה רק מנה למאן דאמר מקח טעות ממאתים ולא יהיה לה כלום בודאי למאן דאמר מקח טעות אף ממנה אבל אחר שאירסה איכא לספוקי שיתן לה מאתים אם היה באונס ודו"ק:

בא"ד דמוכת עץ לא שכיח דהא כו' עכ"ל ר"ל לרבי יהושע דקיימינן הכא ולעיל שכתבו דמוכת עץ שכיח היינו לר"ג דקי"ל יכוותיה וק"ל:

בד"ה מאי לאו כו' דקס"ד בטענת דמים ליכא למיחש לאיקרורי כו' עכ"ל אין לפרש שהוצרכו לזה דאל"כ אמאי לא אסיק המקשה אדעתיה לשנויי כדשנינן לא דקטעין טענת דמים דא"כ רב יוסף דקאמר לקמן כה"ג אמתניתין דהאוכל אצל חמיו כו' מאי לאו דקטעין טענת פתח פתוח אמאי לא תקשי להו כי הכא אמאי לא אסיק אדעתיה דרב יוסף לשנויי כדשנינן וליכא לתרוצי התס כי הכא וע"כ הנראה דהא ודאי לא קשיא להו דהמקשה ס"ד דאיירי מתני' סתמא בכל עניני טענות בין בטענת דמים בין בטענת פתח פתוח והמתרץ השיב לו דלא איירי אלא בטענת דמים וכן דרך התלמוד אלא דקשיא להו הכא דאביי דהוה תלמידו דרב יוסף ודאי דהוה שמיע ליה דשקלינן וטרינן מקמיה הא דרב יוסף דקאמר תנינא מהך דהאוכל אצל חמיו כו' ודחינן ליה לא בטענת דמים וא"כ מאי קא קשיא ליה לאביי בתר הכי למימר תנינא מההיא דבתולה נשאת כו' כיון דאיכא נמי לדחויי הכי ואהא תירצו דס"ד דאביי דהכא לית לן לאוקמא בטענת דמים דליכא למיחש ביה לאיקרורי כו' ותו לא מידי ודו"ק:

בד"ה נאמן להפסידה כו' ור"א נמי מצי סבר דנאמן להפסידה כו' לאוסרה לרבותא וכ"ש כו' כדמוכח הסוגיא כו' עכ"ל אבל רש"י פי' בהדיא בתחלת הסוגיא לר"א דנאמן לאוסרה ואינו נאמן להפסיד כתובתה ונראה לקיים פירושו דודאי בסוגיא דלעיל בעי אביי למימר אי למיתב לה כו' היינו לפום הסברא דלא קים ליה בפתח פתוח ולהכי אינו נאמן לאוסרה דאוקמה אחזקת היתר אבל נאמן להפסיד כתובתה דאית לן למימר דאוקי ממונא בחזקת מריה אבל למאי דסבר (א) ר"א דקים ליה בפתח פתוח נימא אדרבה דנאמן לאוסרה דשויה לנפשיה חתיכה דאיסורא כההיא דקדשתיך אבל להפסיד כתובתה אינו נאמן

דנימא במזיד משקר להפסידה ולית ליה לר"א הך סברא דלקמן חזקה אין אדם טורח כו' ומהאי טעמא כתבו התוספות גופייהו דאיצטריך שמואל לאשמועינן דנאמן להפסיד כתובתה ודו"ק:

בד"ה אבל בגליל כו' דביהודה נאמנת במגו כו' ולא בגליל דליכא מגו כו' עכ"ל ק"ק (ב) דאי לא אמרינן מגו להוציא כמ"ש התוספות לקמן מאי איכא למימר ודו"ק:

בד"ה לא דקא טעין כו' ונהימנה לדידה במגו דאי בעיא אמרה משארסתני כו' דאי בעיא אמרה מוכת עץ כו' עכ"ל הא דנאמנת לר"ג התם אי משום מגו דמוכת עץ אי משום חזקה דחזקת הגוף דבתולה היתה כדמסיק לקמן והכא בטוענת בתולה הייתי ליכא למיזל בתר הך חזקה דבתולה היתה משום דהך חזקה דאין אדם טורח בסעודה עדיפא לומר דלא משקר והך חזקה דאין אדם טורח כו' לא שייכא התם שהרי היא אינה מכחישתו ולכך לא קשיא להו הכא אלא דנהימנה לדידה במגו אי דאי בעיא אמרה משארסתני כו' ואי דאי בעיא אמרה מוכת עץ אני דאז לא היתה מכחישתו ונאמנת והיינו דוקא הכא לענין ממון דשייך מגו אבל לענין איסורא (ג) דלא שייך להתירה משום מגו לא כתבו לעיל אלא להתירה על ידי טענת מוכת עץ משום ס"ס ותירצו שם כיון דאין גנאי לטעון אין להסתפק בכך אבל הכא בטענת מגו לגבי ממון ליכא לתרוצי הכי ומיהו לקמן גבי מדברת עם א' כו' משמע דאמרינן מגו לענין איסור:

דף י.

בד"ה חזקה אין כו' ונראה דלא מהימן עכ"ל ר"ל הכא באשת ישראל והיא טוענת בתולה הייתי אינו נאמן כלל ונותן לה כתובה מאתים כיון דאין לו הך חזקה דאין אדם כו' והתם דאינו נותן לה אלא מנה היינו בנמצאת בעולה והיא אינה מכחישתו כלל או שיש עדים ובההיא דמשארסתני דאין לה רק מנה היינו נמי כיון שהודית שנבעלה מספק אוקי ממונא בחזקת מריה ואינו נותן לה רק מנה מכח ס"ס כמ"ש התוס' לעיל וק"ל:

בד"ה מברכתא כו' ומשני מהימן כו' אלא היה מאמינו ואמר להלקותו לפי שחשוד כו' עכ"ל גם לפי"ז לדברי המתרץ צ"ל נמי דמברכתא חביטא ליה בניחותא קאמר אלא דלפי' שני הוצרכו לפרש כן דגם לדברי המקשה צ"ל דבניחותא קא"ל וק"ל:

דף י:

בד"ה בתולה כו' דלרבותא נקט חלוצה דסד"א כיון דשומרת יבם בו' עכ"ל משום דכל חלוצה בכלל אלמנה היא הוצרכו לומר דלרבותא נקט כו' ומיהו לקמן דתני בסיפא

בתולה כו' וחלוצה מן הנשואין כתובתן מנה לא הוה איצטריך ליה למיתני חלוצה דבכלל אלמנה היא וכ"ש דמהאי טעמא כנשואה דמיא ויש ליישב דאגב רישא נקט חלוצה בסיפא ועיין בר"ן וק"ל:

דף יא.

בד"ה מטבילין כו' וכי פריך מאי קמ"ל המ"ל קמ"ל דיש כח כו' עכ"ל אבל בהך מלתא דלעיל שכתבו דעכו"ם אית ליה שליחות מדרבנן לא הוה אשמועי' מידי כיון דהאי עכו"ם אתי לכלל שליחות לא גרע מקטן דאית ליה שליחות מדרבנן מה"ט דאתי לכלל שליחות ובהא ודאי לא הוה אשמועינן מידי דמשנה שלמה היא בפ' מי שמת דזכין לקטן כמ"ש רש"י בפרק איזהו נשך וק"ל:

בא"ד ואית ליה ממון מן התורה כגון כו' עכ"ל ר"ל דע"כ גר קטן בכה"ג שנתגיירה אמו מעוברת איירי דהשתא אית ליה ממון מן התורה דאי לאו הכי ליכא לאשכוחי בגר קטן שיש לו ממון מן התורה ועיין בתוס' ר"פ בן סירר וק"ל:

דף יא:

בד"ה הדר ביה רבא מההיא אבל מהא לא בעי למימר דהדר ביה כו' עכ"ל כתב מהרש"ל יש להקשות כאן שאלה רבה מה דעת התוספות שהקשו דנימא דהדר ביה מהאי ויהיה מקח טעות ממאתים כו' ותימה ס"ס מאי איכפת לן כו' דהשתא בתולה ונמצאת בעולה כתובתה מנה ולא אמרינן מקח טעות מוכח עץ כו' כ"ש דנימא דיש לה מנה כו' עכ"ל. ע"ש גם מהר"י אב"ן לב הקשה כן ע"ש ואין להאריך בדבריהם כי דחוקים הם אבל הנ"ל בכוונת דברי התוס' לפי מ"ש לעיל הא דלא בעי רבא למימר מעיקרא נמי כמו במסקנא דלרבנן נמי אין חילוק בין הכיר בה ללא הכיר בה ואתיא מתניתין כד"ה היינו משום כיון דרבנן מדמו לה לבעולה והויא בלא הכיר כמו כנסה בחזקת כו' וא"כ הוא הוה לן למימר למסקנא דהדר ביה רבא היינו מכולי מלתא ונראה דזו היא דעת רש"י (ד) שכתב דל"ג מההיא וקושטא הוא דלפי המסקנא מתוקמא סברא דרבא דלעיל דרבנן מדמי לבעולה לגמרי ורבא הדר ביה מכולה מלתא דהיינו ממה שאמר במוכת עץ לרבנן בלא הכיר בה ולא כלום וממה שאמר בכנסה בחזקת בתולה כו' דהוי מקח טעות לגמרי אלא דבין במוכת עץ ובין בכנסה בחזקת בתולה כו' יש להן מנה ולזה באו התוס' לקיים גירסת כל הספרים דגרסי מההיא ולא הדר ביה רבא אלא מההיא דלעיל גבי מוכת עץ אבל מהך דכנסה בחזקת בתולה כו' לא הדר ביה והיינו משום דמקח טעות לגמרי משמע

וע"כ אית לן למימר דלא מתוקמא סברא דרבא דלעיל אלא דלענין מקח טעות לא הוי כמו בעילה דאינו מקפיד כ"כ במוכת עץ כו' כמ"ש התוספות לעיל ובהכי סליקו דברי התוס' כהוגן בלי גמגום לפי גירסת הספרים דגרסי מההיא וע"פ הדברים אלה סמכו בקושייתם וא"ת מנלן דהדר ביה. ממה שאמר לרבנן לא הכיר בה ולא כלום כו' נאמר שחזר בו ממ"ש לא הכיר בה לר"מ כו' עכ"ל משום דהכי הוה ניחא טפי דהוה מתוקמא שפיר סברא דרבא דלעיל דכבעולה דמיא לרבנן ודו"ק:

דף יב.

בפרש"י בד"ה וניחוש כו' אבל הכא קתני אין יכול לטעון מתוך כך לא יבא לב"ד עכ"ל ק"ק דהאי לישנא קתני נמי במתני' לקמן גבי יחוד שביהודה ושמא אסורה היא לו ולא יבא לב"ד ויש ליישב:

תוס' בד"ה אמר רבה כו' דהא זאת אומרת איכא למידק נמי ממתני' כו' עכ"ל לכאורה אין הלשון איכא למידק מדוקדק דמאי קאמרי איכא למידק הא קושטא הוא באידך לישנא דדייקינן הכי זאת אומרת ממתני' ויש ליישב דר"ל דודאי לקמן דדייק ממתני' ל"ג רבא דא"כ תקשי ממתני' רישא לסיפא אבל הכא יש לבעל דין לחלוק דשפיר גרסינן רבא ותנא דברייתא ותנא דמתני' פליגי בהכי אי הוה מקח טעות אי לאו אהא כתבו כיון דדייק ליה לרבא הכי הכא בברייתא איכא למידק ביה ה"נ במתני' ותקשי רישא לסיפא ומיהו יש לדחות קצת דאע"ג דדייק ליה בברייתא היינו משום דמצי א"ל אנא אעדים סמכי וק"ל:

בד"ה שתי תקנות הוו וליכא למימר דחדא תקנה הוה ומתני' קודם כו' דהא חזינן השתא כו' עכ"ל אין לפרש דבריהם דר"ל ב' תקנות לאלמנה היינו הא' כשתקנו לבתולה ד' מאות תקנו גם לאלמנת כהן מנה והב' כיון דחזו דמזלזלי בהו תקנו להן מאתן אבל מאי דאהדרינהו למלתייהו לא מקרי תקנה והא דקאמרי וליכא למימר דחדא תקנה הוה ומתני' קודם כו' היינו דלא הוה צריך למימר כשתקנו לבתולה ד' מאות תקנו גם לאלמנה מנה אלא לאלמנה מנה קודם תקנה דא"כ מאי תירצו בזה במה שכתבו דהא חזינן השתא דלית להו מאתים דלא מתרצו בזה אלא הא דהוצרך למימר אהדרינהו למלתייהו אבל נראה לפרש בזה דודאי הא דקאמר תקינו לבתולה ארבע מאות ולאלמנה מנה לא שתקנו אז כן לאלמנה אלא דר"ל שהניחו לאלמנה בת כהן מנה כמקודם תקנה שהיה לכל האלמנות מנה והב' תקנות דקאמר תקנו לאלמנה היינו הא' כיון דמזלזלי בהו תקנו להו מאתן ודאהדרינהו שוב למלתייהו הוא תקנה השניה ובעו למימר מעיקרא דנימא

דחדא תקנה היא היינו אותה של מאתים ול"ל הא דאהדרינהו ואהא תירצו שפיר דהא חזינן כו' וכתבו דליכא למימר נמי כו' משום דמשמע בשמעתין דלבתולה היה תקנה א' בראשונה ד' מאות ואז הניחו לאלמנה מנה כקודם תקנה ושוב אחר זמן היו ב' תקנות לאלמנה בתחלה ב' מאות משום דמזלזלי בהו ושוב אהדרינהו למנה ואהא כתבו דליכא למימר דכי תקנו לבתולה כו' תקנו גם לאלמנה כו' ושוב אהדרינהו לאלמנה למלתייהו ולא מקרי להו לאלמנה תקנה כיון דבפעם א' נעשה תקנה לבתולה ולאלמנה ולא מקרי רק הא דאהדרינהו תקנה א' לאלמנה ואהא תירצו דאין סברא לתקן כו' ולכך הוצרך לומר ב' תקנות לאלמנה בלאו תקנה א' שהיה לבתולה מקודם לאלמנה ודו"ק:

דף יב:

בד"ה כיון דחזו כו' מעיקרא מזלזלי כו' ובתר הכי נקט ופרשי עכ"ל דאל"כ מה תקנו בזה שוב דאהדרינהו למנה אלא ע"כ שלא היו פורשים כ"כ וק"ל:

בד"ה רב הונא כו' פריך שפיר ממתניתין דכרבנן אתיא דלסומכוס חולקין כו' עכ"ל דבריהם צ"ע הכא דהא ע"כ סיפא דהך דקתני יחלוקו לא אתיא אלא כסומכוס כדקאמר התם בגמרא בהדיא והך רישא ע"כ נמי כוותיה אתיא דאל"כ ליפלוג נמי ברישא לאשמועינן ביה דחולקין לסומכוס ובתוספות בפרק השואל כתבו בזה דרך נכון ע"ש:

בא"ד דהא בסוף המניח אית להו לרבנן בהדיא דאפילו כו' ושמואל סבר כרבנן כדמוכח כו' עכ"ל ק"ק ל"ל למינקט כלל הא רבנן סברי הכי בסוף המניח אלא דשמואל (א) גופיה סבר הכי במוכר שור לחבירו ויש ליישב ודו"ק:

גמ' כגון בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל כו' אבל בת ישראל לכהן דמצי א"ל עלויי כו' יש לדקדק תינח בת ישראל לכהן דאיכא למימר הכי בת כהן לישראל ל"ל למתני דההיא עדיפא אפילו מבת כהן לכהן כפרש"י במתני' ונראה ליישב עוד בזה דהמקשה הוה ידע דאיכא לפרושי דכגון בת ישראל לכהן קאי אכדרך שהכהנים עושין והרוצה לעשות קושטא הוא דאיירי בבת ישראל לישראל אלא דא"כ ה"ל בת כהן לישראל זו ואצ"ל זו אלא דע"כ דה"פ דכגון בת ישראל לכהן היינו הך דהרוצה לעשות ובת כהן לישראל היינו הך דכדרך שהכהנים עושין והשתא מדייק המקשה שפיר מהך דהרוצה לעשות דהיינו בת ישראל לכהן דאיכא בהו צד כהונה כו' ותו לא מידי ודו"ק:

דף יג.

תוס' בד"ה רב אסי כו' דנאמנת לומר לכשר נבעלתי במגו כו' עכ"ל סמכו עצמם אמה שהוכיחו לקמן לזעירי דנסתרה היינו כגון דמודה שנבעלה וא"כ לרב אסי דמוקי לה דוקא בנבעלה הייט ע"י עדים אבל על פיה נאמנת אפילו לר"י וק"ל:

בא"ד לא הוי מגו גמור דהא אפילו אמרה מוכת עץ אני אינה נאמנת כו' עכ"ל לכאורה דמוקי מתני' דמוכת עץ כר"מ דהשתא ליכא מיגו גמור במוכת עץ אבל לרבנן דסברי מוכת עץ אין לה רק מנה הרי יש לה מגו גמור דאי בעיא אמרה מוכת עץ אני תחתיך ויש לי מאתים ויש לדחות דאפילו באומרת מוכת עץ אני תחתיך אינה נאמנת לר"י וכ"כ התוס' לקמן בפ"ב וצ"ל (ב) דמוכת עץ הוי טענה מעולה ביותר ממשארסתני נאנסתי כמ"ש התוס' משום דע"י מוכת עץ לא פסלה נפשה מכהונה אבל מוכת עץ אני תחתיך לא הוה טענה מעולה ביותר כלל ממוכת עץ מעיקרא ודו"ק:

בד"ה חדא להכשיר כו' וחדא להודיעך כחו דר"י עכ"ל ורש"י לא פי' אלא דהך סיפא להודיעך כחו דר"ג בבתה ולא איצטריך ליה לפרש ברישא להודיעך כחו דר"י אלא דאי לאו רישא בדידה הוה מוקמינן הסיפא במסתבר טפי דהיינו בדידה אבל התוס' לא ניחא להו בהכי דמדקתני מעוברת משמע דבבתה איירי דלא ניחא ליה למימר למאן דמכשיר בבתה דקתני מעוברת לישנא מעליא ודו"ק:

דף יג:

גמרא לא שתוקי וכשר כו' והולד שתוקי דקתני לד"ה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה למאן דמכשיר בבתה לא הוה שתוקי אלא מדין כהונה כדמסיק ולמאן דפוסל בבתה הוה שתוקי ממש ודו"ק:

תוס' בד"ה מסייע ליה כו' וליכא למימר במדברת כו' סמוך מיעוטא לחזקה כו' עכ"ל מלתא דפסיקא נקטו במדברת אבל מעוברת למאן דמכשיר בבתה ליכא חזקה דכשרות וק"ל:

בד"ה מכשיר כו' התם פריך שפיר אפילו לרבי אליעזר לשון כו' עכ"ל מיהו ר"א דפוסל בבתה מפקיה ממשמעותיה אלא דאבא שאול לא הוה מוסיף אמתני' בהא דמכשיר בבתה כיון דלשון המשנה נמי הכי משמע ומהרש"ל הגיה זעירי במקום ר' אליעזר ואין צורך ודו"ק:

דף יד.

בפרש"י בד"ה והא נמי כדיעבד כו' ולאוסרה על הארוס כו' הרי אתה מוציאה מבעלה כו' עכ"ל נראה מפירושו דלגבי עובר לא מקרי דיעבד אלא לגבי דידה אם אתה אוסרה על בעלה אבל הרא"ש דחה זה דלגבי דידה אם אינו מודה וטוען ברי הוה הולד ממזר אלא דאיירי שמת או שהלך בעלה למדינת הים ולגבי עובר חשיב דיעבד כו' עכ"ל ע"ש ונראה לקיים פרש"י שפיר לגבי דידה ואינו מודה ומיהו אינו טוען ברי אלא דשכח אם הערה בה ונתעברה ממנו וכה"ג פרש"י לעיל גבי שמתייחד עמה ביהודה ודו"ק:

תוס' בד"ה תנו רבנן איזהו אלמנת כו' ושם ודאי פוסל ר"י אפילו את האלמנה כו' עכ"ל דבריהם צריכין ביאור דאכתי קשה דהיאך פוסל שם ר"י אפילו אלמנת עיסה והכא מכשיר אף את הבת וי"ל דאיכא עיסה לטמא על ידי שתיקה וצויחה ואיכא עיסה לטהר ע"י שתיקה וצויחה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה כדמסיק לקמן והשתא בשמעתין איירי בהך עיסה דלטהר ולהכשיר אף הבת ושם בפרק עשרה יוחסין איירי בהך עיסה דלטמא ולפסול אף אלמנותו לר"י וק"ק לפי זה דאימא איזו עיסה כו' ודקאמר רשב"א קאי אלטמא דקתני במתני' ולא תקשי מסיפא לרישא ויש ליישב ודברי מהרש"ל אינן מבוררין לי בזה ודו"ק:

דף יד:

בד"ה ותו ר"ש כו' והא אמרת רישא חלל כשר והיינו ודאי כו' עכ"ל ר"ל ודאי חלל שנטמע במשפחה דלא הוי רק חדא ספיקא וק"ל:

בד"ה מסתייה כו' דהא ממזר שותק פסול לת"ק משום דשתיקה כהודאה כו' עכ"ל משום דלכאורה הא דקאמר הכא גבי חלל מסתייה דלא מפקי ליה מקהל ר"ל הא דלא צווח החלל כמו בממזר משום דלא חש ליה דמסתייה דלא מפקי ליה בדבריו מקהל ישראל אלא מכהונה בלחוד והאי טעמא לא שייך גבי ממזר דהא קושטא הוא דמפקי ליה מקהל ישראל אלא ע"כ לת"ק דפוסל בממזר שותק אינו אלא משום דשתיקה כהודאה ואהא תירצו דה"פ מסתייה דלא כו' כפ"ה מסתייה דלא מפיק ליה אפילו מקהל כהונה כו' דסבר דע"י דבריו שלזה לא מפקי ליה ואם יצווח יתברר הדבר וזה שייך נמי לעיל גבי ממזר ולא משום דשתיקה כהודאה והא דנטר ליה בהאי טעמא עד הכא גבי חלל משום דלעיל גבי ממזר פשיטא ליה לתלמודא האי טעמא דודאי הוא חש ומונע את עצמו מלצווח כדי שלא יתברר ויהיה פסול מקהל ישראל אלא אפילו הכא גבי פסול כהונה יש לחוש לזה שהוא מונע עצמו מלצווח כדי שלא יפסל מקהל כהונה ודו"ק:

בד"ה כמאן אי כר"ג כו' ואדרבה הא רב פסיק כר"י וקי"ל הלכה כרב באיסורי כו' עכ"ל הא ודאי דלענין דינא פריך לעיל הלכתא אהלכתא אההיא דמשארסתני נאנסתי דאיירי לענין כתובה דהוי ממון אלא דר"ל כיון דרב ושמואל פליגי בהך מילתא אי הלכה כר"ג אי כר"י מי יימר לן למיזל בתר הך כללא דהלכה כשמואל בדיני אדרבה ניזיל בתר הך כללא דהלכה כרב באיסורי ולענין איסורא איתמר מלתא דרב הכא ודו"ק:

בא"ד ואיירי נמי כשראוה מדברת דאי לאראוה כו' עכ"ל דאפילו לזעירי דלא בעי עדים שנבעלה ראוה שנסתרה מיהא בעי כדמוכח לעיל וק"ל:

דף טו.

גמרא ומי בעינן תרי רובי והתניא ט' חנויות כו' עכ"ל ק"ק השתא דלא אסיק אדעתיה למימר מעלה עשו ביוחסין תקשי ליה לר"י גופיה לעיל דפסיל אפילו ברוב כשרים ומ"ש מט' חנויות כו' ויש ליישב דהוה מוקים ליה הא דר"י בדאזלא איהי לגבייהו דה"ל קבוע ואפ"ה ר"ג מכשיר משום דטוענת ברי ודו"ק:

תוס' בד"ה פרט לזורק כו' תימה דלר"ש כו' דר"ש סבר כרבי כו' דאכתי לתנא כו' עכ"ל מה שיש לדקדק בכל זה ע"ש בתוספות ובחידושינו שם:

בד"ה וליוחסין לא כו' ה"מ לשנויי שאני תינוק דלית ליה חזקה כו' עכ"ל ומיהו ק"ק מאי פריך לרב חנן ודחק לשנויי אשתמיטתיה דאימא לא אשתמיטתיה אלא דהכא לגבי דידיה לא הוי רק הוראת שעה אבל לדורות בחד רובא סגיא וההיא דאבל לא ליוחסין היינו משום דתינוק שאני דלית ליה חזקה דכשרות ויש ליישב דההיא עובדא דקרונות לענין תינוק נמי (א) אמר אבל פירש א' מצפורי ובעל הוולד שתוקי כו' ואכולי מלתא קאמר רב חנן דהוראת שעה היתה ונראה דגם לפי האמת מצינן למימר הכי דלא בעי בההיא דקרונות תרי רובי אלא משום הולד אבל לגבי דידה סגי בחד רובא כדמשמע במתני' דלא הוזכר בה אלא רוב אנשי העיר וקאמר דתנשא לכהונה ודו"ק:

דף טו:

בד"ה מאן דמתני כו' אבל קשה לפירושו לרב חנן תקשי ר"י בן נורי דאמר כמאן כו' עכ"ל צ"ע לדבריהם דודאי אי הוה ר"ח מפרש הסוגיא דלעיל כפרש"י דמסיק דבעי תרי רובי היינו לרבי יהושע תקשי להו שפיר לפי' ר"ח הכא לרב חנן דלדורות סגי בחד רובא ר"י בן נורי דאמר כמאן אבל אמאי לא נימא דר"ח מפרש הסוגיא דלעיל כמ"ש התוס' לעיל דלדברי המתרץ לא איירי ר"י בן נורי בטוענת ברי ולכך אפי' לר"ג בעי רוב כשרים

וכן לפירוש שני שכתבו התוס' לעיל לדברי המתרץ דלר"י בן נורי לכתחלה לא תיעבד עובדא אלא ברוב כשרים לק"מ לרב חנן הכא לפירוש ר"ח ואדרבה לפי' רש"י דלעיל והכא קשה לפי סברת המקשה דרב חנן הוראת שעה קאמר בתרי רובי אבל לדורות בחד רובא סגי תקשי ליה ר"י בן נורי דאמר כמאן ודו"ק:

תוס' בד"ה אם יש עדים כו' בדלא נקיטא כתובה איירי כו' עכ"ל רב פפא מוקי לה לקמן במקום שאין כותבין ולרבי אבהו נמי דאיירי במקום שכותבין ע"כ בדלא נקיטא כתובה איירי כו' ודו"ק:

דף טז.

בד"ה דאי ר"ג הא כו' דלמאן דאמר טוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כו' עכ"ל ואע"ג דלמ"ד נמי דלא אמר כלום איכא למימר מגו במקום שאין מכירין אם היא אשתו כמ"ש התוס' לקמן דנאמן לומר אלמנה נשאתיך במגו דאי בעי אמר אין את אשתי דחוק הוא לאוקמא מתני' דאיירי דוקא בכה"ג ודו"ק:

בד"ה הנ"מ פי' כו' דלא הל"ל אמגו קאי דעד כו' עכ"ל ולא הל"ל אלא דאפרקא קמא קאי כו' וק"ל:

בא"ד דס"ד דטעמא דר"י משום ברי ושמא דזה אינו תובעו כו' עכ"ל ולכאורה קשה דהיאך ס"ד דמקשה למימר הכי דמיירי דוקא באינו תובעו דא"כ תקשי ליה אמאי קתני בסיפא אם יש עדים דמשמע הא אין עדים אע"ג דתובעו נאמן כמו שהקשו לעיל לפרש"י וי"ל דודאי לפי סברת המקשה כמו שפירשו התוספות דטעמא דר"י משום ברי ושמא הא דקתני בסיפא ואם יש עדים כו' דהיינו דאינו תובעו רק ע"פ עדים והוה ברי ושמא והוי רבותא טפי מטוענו ברי וברי אפילו בלא עדים אבל לעיל לפרש"י קשיא להו לפי האמת דטעמא דר"י משום מגו טפי הוה רבותא למתני בסיפא בתובעו דאינו נאמן אע"ג דאיכא מגו ממאי דקתני ואם יש עדים דליכא מגו ודו"ק:

גמ' מכדי האי מגו כו' מאי שנא האי מגו כו' ויש לדקדק כיון דלרב אסי קיימינן הכא ואליבא דרב אסי ר"י מודה במגו גמור כגון בנסתרה שנאמנת לומר לכשר נבעלתי במגו דלא נבעלתי משא"כ במשארסתני נאנסתי דלא הוי מגו גמור דהא באומרת מוכת עץ נמי אינה נאמנת כמו שכתבו התוספות לעיל וא"כ הכא ה"נ הוי מגו גמור דאי בעי הוה אמר לא היתה של אביך מעולם וי"ל דהיינו הא דקמשני הכא אין שור שחוט לפניך התם שור שחוט כו' כמו שכתבו התוספות הכא דבין שאומרת משארסתני נאנסתי ובין

אומרת מוכת עץ אני תחתיך לא מהימנא כו' והתוספות כתבו לעיל כן בפ"ק לפי תירוצא דהכא ודו"ק:

תוס' בד"ה כיון דרוב כו' לרב פריך דאית ליה הולכין בממון כו' עכ"ל היינו בהך דפרק הפרה במוכר שור לחבירו ונמצא נגחן כו' והביאו התוספות לעיל בפ"ק:

דף טז:

בד"ה וליחוש כו' אלא אפילו למאן דאמר דלא מצי טעין כו' מפסיד במה שהכתובה כו' עכ"ל ויש לדקדק דלמ"ד לא מצי טעין אחר מעשה ב"ד למאי דס"ד דאין כותבין שובר תקשי ליה בפשיטות תגבה כתובתה לעולם כמה פעמים ע"פ עדים שהיא אשתו בין בבתולה בין באלמנה ואיכא למימר דאע"ג דלא מצי טעין פרעתי מצי לעכב דמי הכתובה בידו עד שתחזיר. לו הכתובה וכ"כ התוס' בפרק הכותב וק"ק דא"כ מנ"מ במצי טעין פרעתי או לא ויש ליישב (ב) ושם יפורש ודו"ק:

בא"ד יהא נאמן לומר פרעתי מנה במגו דאי בעי אמר אלמנה כו' עכ"ל ר"ל במאי דאמר פרעתי כולו יהא נאמן מיהת על מנה במגו דאלמנה כו' וק"ל:

בד"ה זאת אומרת כו' אע"ג דהכא לא אפשר כו' דלמא תשרוף כתובתה בעדים כו' עכ"ל ר"ל לקמן דפריך וליחוש דלמא מפקא עדים כו' והדר כו' היינו לרב פפא דמוקי לה במקום שאין כותבין כמו שפרש"י אבל הכא קשיא להו לרבי אבהו דמוכח מהכא דכותבין בעלמא שובר היכא דאיכא למיחש לפסידא הא איכא למימר דשאני הכא דא"א דלמא תשרוף בעדים וא"א לה להחזיר לו הכתובה ותגבה ודאי בעדי שריפה והדרא כו' אבל בעלמא היכא דלית לה עדים שנשרפה אין כותבין שובר אלא שתחזיר לו הכתובה ובתירוצם מיתרצא נמי הא דק"ל למאן דאמר דלא אמר כלום למה לא נכתוב שובר אי משום דצריך לשמור שוברו מפני העכברים השתא נמי שתחזיר לו הכתובה צריך הוא לשמור הכתובה מפני העכברים דניחוש דאחר שתגבה כתובתה ותחזיר לו הכתובה הדרא ומפקא בעדי הינומא ודו"ק:

דף יז.

בפרש"י בד"ה טורמיסין לא איתפרש עכ"ל ועיין בערוך בערך חמס:

דף יז:

תוס' בד"ה אלמנה מאי ביהודה בעי כו' והלא פעמים אפי' בלא חופה כו' עכ"ל מתוך תירוצא דמשני ארמלתא לית לה כיסני משמע להו דביהודה בעי דאיכא סימן כיסני

לבתולה לר"י בן נורי אבל בבבל ליכא סימן לבתולה אלא דרדגי משחא כו' ואי לא דרדגי משחא הוא סימן לאלמנה אבל ביהודה קשיא ליה דבלא חופה נמי רגילין לחלק קליות ויש לחוש כו' ומהרש"ל כתב בזה מה שכתב ולא ידענא מי דחקו לכך ודו"ק:

בד"ה וליתני מודה ר"י שדה כו' דהוי רבותא טפי דהוי ברי וברי עכ"ל לפי מה שכתבו התוס' לעיל דאיירי מתני' אפילו בתבעו השתא נמי דקתני שדה זו של אביך כו' היינו בברי וברי ואפ"ה נאמן במגו אלא דר"ל דאיכא למטעי בשדה זו של אביך כו' דאיירי בלא תובעו והוי ברי ושמא כדס"ד דהמקשה לעיל כמ"ש התוס' לעיל וה"ל למתני שדה זו שלך היתה דהוי רבותא טפי דליכא למטעי ביה בברי ושמא אלא בברי וברי ודו"ק:

בד"ה ורב הונא כו' אלא כלומר רבא דדייק התם ש"מ כו' מאי אתי לאשמועינן כו' עכ"ל ודמשני רב הונא דוקיא דמתני' אתי כו' ר"ל דמתוך דברי רב הונא שמעינן דוקיא דמתני' דבהכי מתפרש ואי לאו רב הונא לא הוה ידעינן לפרושי הכי וק"ל:

דף יח.

גמ' משום דקא בעי למתני סיפא כו' והא קי"ל המלוה חברו בעדים א"צ כו' ק"ק דאריש גופיה ה"מ לשנויי הכי דלא ה"מ למיתני ומודה ר"י בהכי דלית ביה מגו כלל (א) דבלאו מגו הוא נאמן כיון דקי"ל המלוה חבירו בעדים א"צ כו' ויש ליישב דעיקר מלתיה דר"י משום סיפא דאם יש עדים כו' מתנייה ולכך תני לה בהאי פירקא בתר בבא דהיטמא דאיירי נמי בכה"ג אם יש עדים כו' אבל אי הוה עיקר מלתיה דר"י משום ומודה דקתני ה"ל למתנייה בפרק קמא כיון דאמגו דפרקא קמא קאי ומודה ודו"ק:

בפרש"י בד"ה אליבא כו' דאי כרבנן הא אמרינן אפילו תבעו כו' ומאי אשמועינן ר"י באין שור שחוט אפילו שור כו' עכ"ל כל זה לפי שטתו דלא מודה ר"י אלא באינו תובעו אבל בתובעו אינו נאמן כמ"ש התוס' לעיל בשמו וא"כ ע"כ ר"י לא ס"ל כרבנן דאית להו דאפילו בתובעו פטור משום דהוי כמשיב אבידה והקשה מהרש"ל לפי המסקנא דר"א מודה באינו תובעו דהוי כמשיב אבדה ולא פליג ארבנן אלא בתובעו קטן משום דבבנו נמי אינו מעיז א"כ הדרא קושיין לדוכתין לר"א ה"מ למתני באומר מנה לאביך בידי כו' ובאינו תובעו דפטור משום דהוי כמשיב אבדה כל זה תוכן קושייתו ועיין תירוצו בזה באורך והוא דחוק כי לפי תירוצו ע"כ ר"י דמתני' דלא כר"א ודלא כרבנן דלר"י היכא דאין שור שחוט נאמן לעולם במגו אפילו היכא דטוען אחר כך שכנגדו ברי ולר"א היכא דטוען אח"כ ברי אין חילוק בין תובעו לאינו תובעו ולרבנן לעולם פטור בין תובעו בין אינו תובעו והוי ג' מחלוקות בדבר ואין אלו אלא דברי נביאות לחלק בין טוענו ברי אח"כ

לאינו טוען ברי אח"כ ובין טוענו קטן לטוענו גדול ואין להאריך בדחוקיו אבל הנראה לי בזה דודאי התוס' לפי שיטתם דבתובעו נמי מקרי אין שור שחוט ופטור לר"י ע"כ הוצרכו לפרש הא דקאמר ר"י אליבא דרבנן הא אמרי משיב כו' מכח סיפא דאם יש עדים אינו נאמן דחי לה דלא מצי למתני לה דהא לעולם נאמן במגו כו' וסמך התלמוד עצמו בזה הכא אדלעיל דדחי לה נמי מה"ט מכח סיפא דאם יש עדים כו' דנאמן לומר פרעתיו אבל רש"י לפי שיטתו דמחלק לר"י בין תובעו לאינו תובעו קושטא הוא דקאמר דמכח רישא מוכח לה דלא ס"ל כרבנן דאפילו בתובעו הוה משיב אבדה אלא דבמסקנא ס"ל לר"י כר"א ולא מצי למתני ליה משום סיפא דאם יש עדים דלעולם נאמן במגו כו' כמ"ש התוס' לשיטתם אליבא דרבנן וסמך התלמוד עצמו במסקנא אדלעיל דדחי ליה מכח סיפא והדברים ברורים למבין בלי גמגום ודו"ק:

תוס' בד"ה אלא הכא בדרבה כו' ונראה משום דקרי ליה טענת עצמו דחקו להעמיד בטוענו קטן כו' עכ"ל מיהו ודאי לפרש"י נמי מצי למתני פלוגתייהו נמי בגדול אי מעיז בבנו או לא אלא לרבותא נקט קטן דלא הוו רק כעין טענת עצמו אפ"ה משביעין אותו ולא הוי כמשיב אבדה וק"ל:

דף יח:

תוספות בד"ה ובכולי כו' דהא אמר בפ"ק דב"מ דלא אמרינן מגו דחשיד כו' דאי אמר לא חטפי היה נשבע להכחיש את העד כו' כצ"ל מה שיש לדקדק בזה עיין בחידושינו שם וק"ל:

בד"ה הרי אלו נאמנין וא"ת ולמה כו' דהא לקמן אמרינן תרי ותרי נינהו כו' עכ"ל לכאורה אין זה מובן דלקמן אדרבה פריך אהא דקאמר אין נאמנין אעדות אחרונה ואמאי והא תרי ותרי נינהו והכא קושטא הוא דנאמנים בעדות אחרונה ואסיפא דקתני הכא אין נאמנים בעדות אחרונה ה"ל להקשות דתקשי ליה לתלמודא אמאי אין נאמנין והא תרי ותרי נינהו כדפריך לקמן דסיפא איירי שכבר מקוים ולא מיתרצא בתירוצם דהכא וי"ל דדבריהם הכא לפי המסקנא דלקמן דתרי ותרי נינהו ואוקי ממונא בחזקת מריה אמאי קאמר הכא דנאמנין לפסול השטר לגמרי וקרעינן ליה נימא דתרי ותרי נינהו [ולא מגבינן] ולא קרעינן ליה אבל אסיפא דהכא דאין נאמנין לגמרי ומגבינן ביה לא תקשי להו דתרי ותרי נינהו כיון דשוב אינו חוזר ומגיד כדמסיק לא הוה עדות אחרונה כלום ודו"ק:

בד"ה ל"ש כו' וקטנים כדרשב"ל ופסולי עדות משום דמלוה גופיה כו' עכ"ל ר"ל לפום סברא דהשתא דלא אסיק אדעתיה הא דשוב אינו חוזר ומגיד ע"כ טעמא דקטנים ופסולי

עדות בסיפא אינו אלא כדרשב"ל כו' ומיהו ברישא דנאמנין היינו משום מגו דאין זה כתב ידן אבל למאי דמסיק טעמא דשוב אינו חוזר ומגיד לא איצטריך לן במתני' להאי טעמא כדרשב"ל כו' אלא לר"מ כדלקמן וק"ל:

בד"ה מחמת נפשות כו' דהא ברישא דאיכא מגו נאמנים לומר אנוסים היינו כו' עכ"ל ר"ל מגו דאין זה כתב ידן וכן בקטנים ברישא מה"ט נאמנים וחדא מינייהו נקטו וק"ל:

דף יט.

תוס' בד"ה דאמר מר כו' ובפרהסיא בכולהו יהרג כו' עכ"ל והכא בצנעא איירי דאין דרך שיאנוס את העדים לחתום בפני עשרה כ"כ התוספות בפרק רבי ישמעאל ע"ש וק"ל:

בד"ה טעמא דרבי מאיר כו' דא"כ ליפלוגי בלא עדים בלוה גופיה הואיל וטעמייהו תלי בלוה כו' עכ"ל ר"ל לפי סברת רש"י דהא דפליגי הכא בעדים היינו כשמודה לוה ותלי פלוגתייהו בלוה אבל למאי דמפרשי התוס' דבעדים איכא למימר אלימי למפסל שטרא נהי דפליגי נמי בלוה כדלקמן לרב נחמן מ"מ לא תקשי אמאי לא פליגי בלוה גופיה דאיכא למימר דלרבותא דר"מ נקט פלוגתייהו בעדים דאע"ג דאלימי לא פסלי שטרא וק"ל:

בד"ה מודה בשטר כו' אבל אין לפרש כו' דאי פרעיה שטרא בידיה מאי בעי דהא כי טעין נמי אמנה כו' עכ"ל אע"ג דע"כ לר"נ בשטר אמנה דאינו נאמן טעמא אחרינא אית ביה דהא נאמן לומר פרוע הוא במגו דמזויף לר"נ כמ"ש התוס' לקמן מ"מ משמע להו לרב הונא משמיה דרב דאין נאמן גם בפרוע דחד טעמא אית ליה לפרוע ולאמנה מדמייתינן הא דרב הונא אשטר אמנה בסמוך והוא דחוק קצת לפי מה שכתבו התוס' לקמן דרב הונא סתם קאמר ולא מפליג דהשתא שפיר מייתינן להא דרב הונא בסמוך אשטר אמנה ומיהו איכא למימר דלאו חד טעמא אית בהו אלא באמנה טעמא הוא כדרב נחמן דלקמן אבל בפרוע ס"ל לרב הונא שפיר האי טעמא דאי פרעיה שטרא בידיה מאי בעי ודו"ק:

בד"ה וכגון שחב כו' דמצינן למימר דדוקא מוכר שטר חוב דהוי מדרבנן יכול למחול אבל בנושה כו' עכ"ל כתב מהרש"ל ותימה לפי זה הא דפ"ק דב"מ איך מיתרצא דהא מכירת כתובה הוא מכירה ממש שיש לה שיעבוד כו' עכ"ל והאריך ע"ש ולא הבנתי דבריו דאטו שיעבוד שט"ח לאו שיעבוד גמור הוא על נכסי הלוה אלא דה"ק כיון דמכירתו לחברו לאו מכירה הוא אלא מדרבנן בקל יוכל לסלק מכירתו לו במחילתו ללוה ה"נ ודאי איכא למימר במכירת כתובתה דשיעבודה תנאי ב"ד הוא ושיעבוד גמור הוא על נכסי בעלה אלא דמכירת כתובתה לאחר לא עדיף ממכירת השט"ח דלא הוי רק מדרבנן

ובקל תוכל לסלק הקונה כתובתה במחילתה לבעלה משא"כ בנושה בחבירו כו' דהוה לוה שני חייב למלוה ראשון מדאורייתא מדרב נחמן ולא יוכל לוה ראשון למחול ללוה שני והדברים ברורים ודו"ק:

דף יט:

תוס' בד"ה אמר רב נחמן כו' ותירץ ר"י דהיינו טעמא דמודעא כו' ואמנה נמי נראה כו' עכ"ל רב נחמן נקט בתחלה אמנה אבל עיקר תירוצם אמודעא דבאמנה איכא לפרושי טעמא משום עולה כדקאמר לעיל ומשום דמשמע דאמנה ומודעא טעמם שוה לרב נחמן כתבו ואמנה נמי נראה כו' וק"ל:

בד"ה אמר רב ששת כו' דאין השטר צריך קיום כו' שמודה הלוה כו' ולא אמרינן הכחשה כו' עכ"ל ולולי דבריהם היה נראה דלאו קושיא היא לרב ששת דהא דקאמר הכא רב ששת דתחלת הזמתן היא היינו משום כיון דנתקיים חתימתן בב"ד אילו הוזמו אח"כ היו חייבין עונש ממון ואין מזימין העדים אלא בפניהם אבל התם דלא נתקיימה חתימתן אלא ע"פ הלוה שמודה שכתבו והעדים לא קאמרי אלא דאמנה הוא לא שייך למימר בהו דה"ל תחלת הזמתן שהרי יוכלו לומר דלאו חתימתן הוא ולהכי קאמר שפיר דהלך אחר עדים לבטל השטר משום אמנה ודו"ק:

דף כ.

תוס' בד"ה ואוקי ממונא כו' הא ההיא אתיא כסומכוס ורב נחמן כרבנן כו' עכ"ל דבלאו תירוצא דהכא שכתבו דתפיסה דלאחר ספיקא מהני בטוען ברי לא קשיא להו התם הכי דהא ע"כ רב נחמן לאו כרבנן הוא וק"ל:

בד"ה ור' יוחנן כו' אלא שראה מסירת השטר מלוה למלוה כו' עכ"ל ר"ל שאותו שבע"פ אומר שראה מסירת אותו השטר שחתום עליו עד השני וע"ש באורך בזה בתוס' שם וק"ל:

דף כ:

בפרש"י בד"ה שאין קרובה כו' דאם איתא דהלכה אשה יחידה לקבור לא שבקה כו' עכ"ל וישנות טמאות אפי' ביש קרובה הימנה כיון שאין אדם זוכרה איכא למיחש שלא היה כאן תל הקרוב הימנה והרחוק עכשיו היה אז הקרוב וכן צ"ל הא דקאמר בשלמא דרך בית הקברות דזימנין כו' למאי דלא אסיק אדעתיה הך מלתא דקאמר עד חמשים אמה אזלא איהי לחודא טפי דברא כו' הוה ניחא ליה בדרך בה"ק היינו משום דאיכא למימר נמי הכי דבישנה אפי' בתל רחוק מדרך בה"ק אימא דלא היה הדרך כאן כמו

שהוא עתה רחוק מן התל אלא שהיה הדרך של בה"ק קרוב לתל וזימנין דמתרמי בין השמשות ע"ש ואפי' במת גמור מקרי בכה"ג לקוברו בתל אם לא היה העיר קרובה לבה"ק אבל בעיר הסמוכה לבה"ק לא שייך ביה זימנין כו' דודאי במת גמור לבה"ק כולהו אזלי ומשני משום נפלים ומוכי שחין דאפי' בעיר הסמוך לקברות עד חמשים אמה אזלא לחודא כו' עם הנפל וזרועו וטפי דברא איניש בהדה והוה ידעי ליה בחדשות אבל בישנות שמא נשתכח הדבר כפרש"י וק"ק אמאי שינה רש"י הכא לפרש כן דע"כ גבי אין קרובה הימנה וגבי קרובה לדרך בה"ק ליכא לפרושי הא דבישנות טמאות אלא משום שמא קרובה היה כבר וא"כ אמאי לא נפרש נמי הכא כך וכפר"ח שכתבו התוס' ויש ליישב (ב) ודו"ק:

דף כא.

תוס' בד"ה ודוקא אחספא כו' והא דתניא כו' נראה דאתיא כר"א דאמר עדי כו' עכ"ל נראה מלשונם אבל הך דשמעתין דליכא למיחש למידי בחספא לא אתיא כר"א וק"ק דהא הך חששא דמגילתא אינו אלא משום הוציא עליו כתב ידו כו' כדמסיק דאינו אלא שטר ראייה בעלמא ור"א נמי מודה ביה דאין כותבין אותו על דבר שיכול להזדייף כמ"ש התוס' מדקאמר אבל שאר שטרות לא וא"כ אתיא שמעתין שפיר נמי כר"א וק"ל:

דף כא:

בד"ה וש"מ דיינין כו' אע"ג דלא תהא שמיעה גדולה מראיה לפי כו' עכ"ל ובמסכת ר"ה דפריך בפשיטות לא תהא שמיעה גדולה מראיה כו' לית ליה האי סברא וצ"ל נמי רב אשי דדחי לה דלמא לעולם צריכי כו' וכן גבי דיינים שאין צריכין להעיד בפני כל אחד ואחד דלמא לעולם אין צריכין כו' אינו אלא דחויא בעלמא דמהכא ליכא למפשט מידי אבל מודה דקושטא הכי הוא דגדולה ראיה משמיעה כדפריך התם בפשיטות (א) ועיין בזה בדברי בעל המאור וק"ל:

בא"ד משום דפעמים שאין מכירין אלא על ידי שראו בלילה כו' עכ"ל נראה מדבריהם דהכא ודאי איירי במכירין [ביום] אלא משום הך חששא דפעמים שמכירין [בלילה] סד"א נמי הכא להעיד בפניהם אבל במכירין בלילה ע"כ לא מתוקמא דא"כ תקשי אמאי קאמר דא"צ להעיד בפניהם כההיא דקידוש החודש דאין לומר גם בזה דבקיום שטרות הקילו ודו"ק:

דף כב.

תוס' בד"ה תרי ותרי כו' אי ערעור דגולנותא כו' אוקי תרי בהדי תרי ואוקי גברא אחזקתיה כו' עכ"ל אבל הרי"ף כתב דלא אמרי' אוקי גברא אחזקתיה לאפוקי ממונא מחזקת מריה קמא והביא ראיה מההיא דלעיל באו שנים ואמרו כתב ידם הוא אבל אנוסים היו כו' אין נאמנים ומסיק דלא מגבינן ביה לאפוקי ממונא מחזקתיה ולא אמרינן אוקי גברא אחזקתיה ועיין בזה באורך בר"ן ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה במותב תלתא כו' ואי כתב ביה בי דינא תו לא צריך ומיירי דלא כתב וחד ליתוהי כו' עכ"ל ובודאי דלא עדיף בי דינא דמשמע ג' מדכתיב בהדיא במותב ג' וק"ל:

בד"ה מנין להפה כו' ותימה דאם בא כו' ולאחר שעה כו' כיון דהשתא ליכא מגו כו' עכ"ל דהכי משמע להו דליכא למימר מגו אלא בתוך כדי דבור ולא לאחר זמן ובההוא דבסמוך דחזרה ואמרה פנויה אני דאינה נאמנת אלא ע"י אמתלא משום דחזרה ואמרה כן לאחר כדי דבור והיה נראה לומר דהתם כיון דסתרה דבריה דמעיקרא א"א אני בעי אמתלא אפילו תוך כדי דבור משא"כ הכא א"א הייתי כו' ולקמן משמע מדבריהם דבסוף נמי נאמן משום מגו בלא אמתלא וק"ל:

בא"ד מדלא אמר את בתי נתתי לזה או לאיש הזה ביחד בלא הפסק מרובה כו' עכ"ל ר"ל כיון דקאי האיש קמיה ולא אמר אביה את בתי נתתי לזה או לאיש הזה כדכתיב אלא דלא ה"ל להפסיק עד לאחר כדי דבור בין מה שאמר שקידש את בתו לאיש ובין מי הוא אילו הוה מכירו מעיקרא וא"כ ה"ל כסותר דבריו ואינו נאמן אלא במגו דהיינו תוך כדי דבור וק"ל:

דף כב:

בד"ה חזרה ואמרה כו' פי' מועיל אמתלא כו' אבל אין לפרש מהו אם צריכה כו' עכ"ל דמההיא דפנויה אני ליכא למפשט דהתם אפשר לברורי אמתלא שלה כמעשה שהיה דמייתי משא"כ בטהורה דליכא לברורי אמתלא שלה כ"כ ולמאי דבעי לפרושי דקמבעיא ליה הכא אם צריך אמתלא ליכא למיפשט נמי מההיא דפנויה דהכא אית לה מגו דאי בעי אמרה טבלתי היום דנאמנת וק"ל:

בד"ה הבא עליה כו' תימה דבחטאת קאי כו' ומאי משני נמי כו' הא עד נמי בחנק כו' עכ"ל דהבא עליה אפשר לפרש בשוגג דלא ידע שהיתה א"א כלל ולכך לבתר דאתברר ליה דא"א היתה חייב חטאת דאוקמוה אחזקה אבל כשניסת לאחד מעדיה משמע דידע

ההוא עד בהנהו תרי סהדי דאמרי לא מת וכיון דאוקמוה אחזקה ה"ל ההוא עד שנשאה בעונש חנק דמזיד הוא וק"ל:

בד"ה א"ה לכתחלה כו' עד אחד אומר מת ועד אחד אומר לא מת הרי זו לא כו' דהתם איירי בבת אחת כו' עכ"ל מיהו ק"ק דלמאי דמוקי מלתא דר"י דהכא בעד אחד ההוא לישנא גופיה דהתם נקט ואפ"ה ע"כ לא מיתוקמא מלתיה אלא בזה אחר זה ודו"ק:

דף כג.

בד"ה מ"ש רישא כו' כיון דלא מפליג בין באו עדים כו' ש"מ דלאו רבי מנחם בר יוסי היא כו' עכ"ל ק"ק דהא רבא אוקי מלתיה דרבי יוחנן בגרושה כר' מנחם בר יוסי אע"ג דלא מפליג בין באו עדים כו' ויש ליישב דר' יוחנן שהוא אמורא במה שראה לפסוק כר' מנחם דהיינו בגרושה קאמר אבל במה שמפליג ר' מנחם בברייתא לא אצטריך ליה להזכיר וסמך ר"י עצמו על הברייתא אבל בברייתא זו אין סברא שסמך עצמו על הברייתא דלעיל וק"ל:

בא"ד אלא רבנן א"כ סיפא נמי אמאי תצא הא שמעינן להו דאמרי לא תצא כו' עכ"ל צ"ע ומאי קושיא דהא הך ברייתא אתיא בפשיטות ככ"ע ולא איירי בניסת לאחד מעדיה ובנתקדשה לא תצא דמוקמינן לה אחזקת פנויה ובנתגרשה מוקמי' לה אחזקת א"א ואסורה לנושאה בחנק (ב) ודו"ק:

בד"ה תרוייהו כו' אבל תימה אמאי לא תנשא לכתחלה דה"ל לאוקמא אחזקה כו' עכ"ל יש לדקדק מהך גופיה ה"ל להקשות דהא לא נתקדשה אלא בפני עד אחד ואין כלום בקדושין דאין דבר ערוה כו' ויש ליישב דההוא אמר שנתקדשה בפני ובפני אחר אע"ג דאכתי אין בעדותו כלום ולא תצא דאין עדות בדבר שבערוה כו' כמ"ש לעיל מ"מ לא תנשא לכתחלה דלמיחש מיהא בעי שמא נתקדשה בפני שנים אי לאו משום דאוקמא אחזקה ודו"ק:

גמ' רב אשי אמר כו' ראינוה שנתקדשה ה"ז כו' כתב מהרש"ל אף רב אשי ידע לתרץ כדלעיל בדברי ר"י דאיירי ההיא שעתא קידשה כו' אלא שקבלה היתה בידו כו' עכ"ל ולפי נוסחת גמרות שלנו דגרסינן לעיל רב אסי בסמ"ך לק"מ וכן מצאתי מי שכ"כ ומצינו רב אסי דבתראה הוה לבתר אביי ורבא ובהאי תירוצא דרב אשי עיין בר"ן וק"ל:

תוס' בד"ה מאן דמתני כו' דלמא אסיפא לא מצי קאי דאפילו באו עדים כו' עכ"ל ר"ל ומאן דמתני לה אסיפא כ"ש אירישא ולא פליגי כלל ברישא אלא בסיפא דאל"כ בתרתי הוי פליגי ולפי מה שתירצו ולמאי דמפרש בסמוך לא ניסת ממש אלא התירוה לינשא

א"ש ואין להקשות דאכתי אימא דאסיפא לא מצי קאי משום דאית ליה בסיפא דאפי' לא הותרה ובאו עדים ונשאת לא תצא דהא לקמן בברייתא גבי שבויה קתני נמי דוקא התירוה לינשא כו' ודו"ק:

בד"ה אית ליה דרב המנונא אע"ג דרב המנונא אירי בפניו כו' עכ"ל דבהדיא קאמר רב המנונא אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה מ"מ לענין אם כבר ניסת מהני האי טעמא דאינה מעיזה אפי' שלא בפניו ולמאי דמסיק נמי דכ"ע אית להו דרב המנונא כו' ומ"ס שלא בפניו נמי כו' היינו נמי באם כבר ניסת דוקא וממתני' נמי מוכח דבשלא בפניו מעיזה דהא באמרה גרושה אני ויש עדים שהיתה א"א אינה נאמנת ודו"ק:

בד"ה עד האידנא מאן נטרינהו פי' דכבר נאסרו עכ"ל דבהא ודאי לא הוה טעי שמואל דאטו משום דנעשתה בהן עבירה כבר יניחן עוד להעשות בהן עבירה אלא ודאי לא בעי שמואל אלא לומר דלא יועיל להן עוד שמירה לענין איסור כהונה דעד האידנא כו' וכבר נאסרו כמ"ש התוס' ואביו א"ל דלא הוה לך לזלזולי בהו כולי האי לומר בהאי לישנא כאילו שרי לזלזולי בהו להניחן בלא שמירה וק"ל:

דף כג:

בפרש"י בד"ה אלא פשיטא כו' וחברתה נמי כו' ההוא לאו משום הימנותא כו' עכ"ל ר"ל ולא שייך למתני בחברתה לא נאמנת ולא אינה נאמנת דבסהדותא דעדים היא טמאה אלא אינה נאמנת אדידה לחוד קאי ולכך קאמר לקמן בסיפא דתנא אינה נאמנת על חבירתה לחוד קשה האי לישנא ומה שדקדק מהרש"ל בזה על פרש"י אינו קושיא לפי זה ודו"ק:

תוס' בד"ה אין רישא כו' ואין נראה דאי בדליכא עדים היינו מציעתא אלא בדאיכא כו' עכ"ל לא ידענא (ג) מאי קושיא דברישא לא קתני דחברתה טהורה אלא משום דחברתה מסייעה לה ואצטריך מציעתא לאשמעינן דחברתה טהורה ע"פ עצמה אע"ג דחברתה מכחישה דהא השתא נמי דאיירי רישא בדאיכא עדים לא זו אף זו קתני דאצטריך סיפא כו' אע"ג דלא פסלה נפשה כו' גם לתירוצם קשה מאי פריך לקמן לאוקימתא דרב פפא הא תו למה לי היינו רישא דרישא כיון דידע האי תירוצא דקאמרי אע"ג דלא פסלה נפשה כו' ויש ליישב בדוחק:

בד"ה אבל הכא דליכא כו' אע"ג דר"מ פליג אסיפא מודה ברישא עכ"ל ר"מ פליג אסיפא היינו בעדים שאמרו כו' אבל אנוסים כו' הרי אלו נאמנים דפליג בה ר"מ ואמר דאין

נאמנין מטעמא דמודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו אבל ברישא דמודה ר' יהושע באומר לחבירו שדה כו' לא פליג בה ר"מ וק"ל:

בפרש"י בד"ה ר"י אומר אין מעלין כו' ואפי' היכא דליכא גומלין כו' עכ"ל היינו למאי דמסיק דטעמא דר"י משום דמעלין מתרומה ליוחסין וק"ל:

דף כד.

תוס' בד"ה נשביתי וטהורה כו' דמסיפא דמתני' שמעינן לה דקתני עיר שכבשוה כו' עכ"ל ק"ק דהמ"ל משום הא לא אצטריך דממתני' דשתי נשים שנשבו כו' נמי שמעינן לה דמיירי שיש עדים שנשבו ולכך אינן נאמנות על עצמן וק"ל:

בד"ה אבל אינו נאמן כו' לא יבדקו אלא יחוס אביה לבד דאפילו כו' עכ"ל פי' אמהות של צד האב לבד ולא יצטרכו לבדוק אמהות של צד האם וק"ל:

בד"ה שלי חדש כו' ולרבותא דר"י נקטיה דאע"פ שמגרע כו' ואפ"ה נאמנים כו' עכ"ל ומפרש"י נראה דלרבותא דאינו נאמן נקט לה דאע"פ שמוסיף עם זו דברים אחרים לשבח שלא היה לנו לתלות באותו שבח לגומלין אפ"ה אינן נאמנים וק"ל:

דף כד:

בד"ה ואיבעית כו' וא"ת ובאיזו סברא פליגי לימרו תרוייהו כו' עכ"ל ר"ל למסקנא דלא חייש נמי ר"י לגומלין אלא דטעמיה משום דמעלין מתרומה וק"ל:

בד"ה שאני הכא כו' וי"ל דשפיר הוה ידע דריע חזקייהו כו' אלא דהוה ס"ד כו' איכא למיחש כו' עכ"ל וק"ק דמאי משני ריע חזקייהו דהא נמי ידע המקשה ואם נאמר דמשני ליה דמ"מ משום דריע חזקייהו ליכא למיחש דלמא אתי לאסוקינהו לבסוף עיקר חסר מן התירוץ ולולי דבריהם היה נראה השתא לקיים פרש"י והמתרץ נמי הניח סברת המקשה דאע"ג שהיו מתייחסים אחרי ברזילי ולא מצאו כתבם איכא למיחש דלמא אתי לאסוקינהו לבסוף אלא דמשני ליה דריע חזקייהו שכל כהנים אוכלים כו' כפרש"י ודו"ק:

דף כה.

בד"ה או דילמא כו' אלא דתליא הא פלוגתא בפלוגתא אם חולקין תרומה לעבד כו' עכ"ל לכאורה כיון דהך פלוגתא דמעלין מתרומה ליוחסין תליא בפלוגתא דחולקין כו' הדרן קושי' התוספות דלעיל לדוכתין דבאיזה סברא פליגי לימרו תרוייהו דחולקין ואין מעלין או דלימא תרוייהו דאין חולקין ומעלין ויש לפרש דבריהם דודאי הך פלוגתא דמעלין עיקר ואית ביה טעמא דמר סבר מעלין משום דחיישינן לבית דין טועין דשמא יעלו

מתרומה ליוחסין ומר סבר דלא חיישינן לבית דין טועין שיעלו כמה שכתבו התוס' לעיל אלא דר"ל הכא דפלוגתא דמעלין וסברתן אינה מפורשת אלא דשמעינן לה מפלוגתא דאשכחן בחולקין תרומה לעבד ומיהו עיקר פלוגתא וטעמיה במעלין ואין מעלין כמ"ש התוס' לעיל ומשום דמעלין אין חולקין ומשום דאין מעלין חולקין ודו"ק:

גמ' מאי לאו ליוחסין לא לתרומה כו' חלה גופה לתרומה כו' ומסקינן מחלה דרבנן לתרומה דאורייתא כו' וצ"ל לפי זה דומיא דהכי מנשיאות כפים לתרומה אפי' לתרומה דאורייתא וא"כ פשוט מיהת הא דלמ"ד אין מעלין מנשיאות כפים ליוחסין ע"כ דאין מעלין נמי מתרומה אפילו דאורייתא ליוחסין ודו"ק:

תוס' בד"ה נשיאות כו' דבסוריא נמי הוי מדרבנן כו' עכ"ל ר"ל הוה מדרבנן בזמן הזה מ"מ אין מדקדקין בחלה בבבל שהיא לעולם מדרבנן כמו בסוריא דהות מדאורייתא קודם שגלו משום דכיבוש יחיד כו' וקאמרי אכילת חלה בסוריא וה"ה נשיאות כפים בסוריא דשם ג"כ בתי דינין קבועין כדמוכח בברייתא דלקמן ובהא ודאי לא פליגי:

דף כה:

בד"ה עדות הבאה כו' פי' שאנו יודעין שהוא כהן כו' שמוחזק לן שהוא לוי עכ"ל דלפירוש רש"י הל"ל חזקה הבאה מכח עדות וק"ל:

בד"ה שקרא אחריו לוי כו' קטן מישראל שקרא אחריו עכ"ל ובפ' הנזקין כתבו התוס' דאיכא לפרש נמי שהיה הלוי גדול משלפניו ומהרש"ל כתב לפי דברי התוס' דהכא דלא ניחא להו לפרש כן דמנא ידע הא לא ידע אותו ע"ש ורש"י כתב לתרץ בזה דכהן אחר הוה התם ואי לאו דהאי כהן הוא לא הוה לוי קרא אבתריה וקשה לפירושו דמה"ט שהיה שם כהן אחר המ"ל דע"כ זה שקרא ראשון כהן הוא כיון שלא קראו בראשון כהן אחר שהיה שם ודוחק לומר שהיה מסתפק בו דשמא גדול הוא כרב דקרי בכהני ועוד דא"כ מאי קאמר ולא יקרא ישראל גדול לפני לוי כו':

בד"ה שקרא לפניו כהן פי' פעם אחת עכ"ל משום דמפרש"י נראה דאם אין כאן לוי קוראים שני כהנים זה אחר זה ואינו כן דמסקינן שם דאותו כהן קורא שנית וזה שדקדקו לומר שלא היה הכהן שלפניו קרא אלא פ"א ואם לא היה זה לוי היה קורא פעם ב' וק"ל:

בד"ה הרי שאמר כו' יהא נאמן לכ"ע לתרומה וליוחסין במגו דאי בעי אמר אינו בני כו' עכ"ל ר"ל ול"ל לרבי טעמא שבידו להאכילו בתרומה ורבי חייא נמי אמאי פליג עליה בתרומה יהא נאמן אביו עצמו במגו כו' וליוחסין נמי יהא נאמן לכולי עלמא על ידי צירוף אחר עמו במגו כו' כמה שכתבו התוס' לקמן וק"ל:

בד"ה נאמן להאכילו כו' אבל רב אשי בהגוזל אפשר דס"ל כמ"ד מעלין כו' עכ"ל ר"ל דס"ל מעלין מנשיאות כפים ליוחסין דהשתא הנך ברייתות מתוקמן בפשיטות מנשיאות כפים ומחלה וחילוק גרנות ליוחסין ולא אצטריך לן למימר הך סברא דמעלין מתרומה דרבנן לדאורייתא ומיהו רב אשי אע"ג דאליבא דרבי מסיק הכי שם ומוקי הנך ברייתות כפשטיה ע"כ דלא אתיא כרבי דהא תנא בהו דמעלין מחלה וחילוק גרנות ליוחסין ורבי ע"כ דס"ל דאין מעלין מתרומה ליוחסין כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

בא"ד וכן מתני' דלקמן כו' ומוקי לה בתרומה דרבנן היינו מתרומת פירות כו' עכ"ל דההיא מתניתין ס"ל דמעלין מתרומה ליוחסין כדאמר לקמן וא"כ ע"כ הא דנאמנין על מה שראו בקוטנן היינו דוקא בתרומת פירות או תרומת חו"ל דבתרומת ארץ ישראל אפילו בזמן הזה דהוי דרבנן כיון דמעלין ממנה ליוחסין ע"כ דאין נאמנין על מה שראו בקוטנן וק"ל:

בא"ד מה שלא העלם מנשיאות כפים לתרומה דאורייתא היינו משום דריע חזקייהו עכ"ל ואיכא למימר נמי דאין מעלין מנשיאות כפים שאינו אלא איסור עשה לתרומה דאורייתא דעון מיתה כדאמר לעיל וק"ל:

דף כו.

תד"ה אין בתר כו' ועוד דלמ"ד קנסא לעניים היכי הוה חזקה לכהונה כו' עכ"ל כתב מהרש"ל אין להקשות כו' דלמא מה שאמר לעניים היינו עניי כהנים בתר דקנסינהו ולא ללוים כו' עכ"ל והאריך ע"ש ועוד נראה בזה דאי משום עניות ניתן להם מ"ל עניי כהנים ומ"ל עניי לוים וישראלים ואי משום כהונה ניתן להם מ"ל עשירים ומ"ל עניים דאין סברא משום עניות ומשום כהונה וק"ל:

בא"ד אין לפרש עניי לוים דוקא ולא עניי ישראל וכהנים כו' עכ"ל כבר כתבנו בפ' יש מותרות דהיאך ס"ד למימר הכי דהא גבי קנסא כתיב והיה הכהן בן אהרן עם הלוים וגו' ע"ש ומיהו ממה שכתבו בסמוך דללוים אין חילוק בין עשירים ובין עניים כדמוכח מכל הני שהיו נוטלין בתורת לויות אין לדחות דע"כ עניים לאו עניים לוים דוקא קאמרי מהנך דלעיל שניתן להם בתורת לויות די"ל דלא מוכח כן אלא לבתר דמוכח דניתן גם לעניים ישראלים וכהנים וא"כ אי לעניי לוים נמי דוקא ולא לעשירים לוים לא ה"ל להזכיר כלל בכל הנהו לוים אי לאו דניתן להם בתורת לויות אבל אם נאמר דלעניים לוים דוקא ולא לעניים ישראלים וכהנים שפיר נקט בכל הנהו לויות אע"ג דלעניים דוקא קאמר מ"מ אתי לאפוקי עניי כהנים וישראלים ודו"ק:

בד"ה והאר"י ד"ה כו' שהרי הקול פוסל והעד אינו פוסל לר"י עכ"ל דאי הוה העד פוסל לר"י לא הוה צריך לאוקמי בכה"ג דנפק עליה קלא כו' אלא דמחזיק לן באבוה כו' ובא עד אחד ואמר דבן גרושה הוא ואחתיניה ואתא ע"א כו' ופליגי בזילותא דבי דינא דשייך אפי' בע"א אלא ע"כ דע"א אינו פוסל במקום חזקה אע"פ שהקול פוסל ואין להקשות דמנליה לתלמודא למימר הכי. לר"י דאימא דקושטא הוא לר"י דמתוקמא בהכי דלא נפק עליה קלא כו' אלא דמחזיק לן באבוה כו' ואתא ע"א ואמר דבן גרושה הוא כו' ואתא ע"א כו' ופליגי בזילותא דבי דינא דא"כ לא הוה קאמר ר"י ד"ה אין ערעור פחות מב' דהא ד"ה יש ערעור מעיקרא ע"פ ע"א ולמ"ד דפליגי בצירוף ודאי דלא צריכין למימר כלל דנפק עליה קלא כו' כנראה מדברי התוס' לקמן וכמו שנפרש דבריהם לקמן ודו"ק:

דף כו:

בד"ה ואסקיניה וא"ת כו' ואע"ג דאמרינן גבי גרושה לכהן דלא מבטלין כו' עכ"ל הכי איתא בפרק המגרש דנהרדעי אמרי דלא מבטלין קלא גבי גרושה לכהן ע"ש:

בד"ה אנן אחתינן כו' ונראה לר"י דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוא ומדרבנן החמירו כו' עכ"ל כתב מהרש"ל ותימה לפי מ"ש התוס' כו' תרי ותרי נינהו. דאוקמא גברא בחזקת כשרו"ת ואמאי אינו פוסל הא תרי ותרי (נינהו) ספיקא דרבנן הוא ופסול וכ"כ הרא"ש כו' עכ"ל אף שהרא"ש כ"כ מ"מ נראה לקיים דברי התוס' בשם ר"י דלא סתרי אהדדי ולק"מ דלא אמר דתרי ותרי ספיקא דרבנן והחמירו בו אלא לענין איסורא כההיא דינאי והך דבן גרושה וכל הנהו דמייתי התוס' הכא בזה אבל ההיא דלעיל לענין הכשר עדות מילי דממון הוא ולא שייך ביה להחמיר מדרבנן דה"ל קולא לזה וחומרא לזה אלא דאזלינן בתר חזקת גברא או בתר חזקת ממון כההיא דתרי ותרי נינהו גבי אבל אנוסים היו ורב אלפס לא אייתי לעיל אלא הך דאנוסים היו דשייכי אהדדי דמילי דממון נינהו משא"כ כל הני דהכא דאיסורא נינהו ודו"ק:

בא"ד ובשנים אומרים מת כו' ולא מוקמינן לה אחזקה כו' עכ"ל ולולי דבריהם היה נראה למאי דמוקמינן לה בניסת לאחד מעדיה וגם היא אומרת ברי לי לכך לא מוקמינן לה בחזקת איסור ושוב מצאתי כן בדברי התוס' בפרק האשה רבה ודו"ק:

בא"ד ובשנים אומרים נתגרשה כו' דאמרינן נמי לא תצא ואע"ג דלא דייקא כו' עכ"ל דבגרושין כיון דיכולה מכחשתו לא דייקא כמו במת דאינה יכולה מכחשתו כדאמרינן לעיל וק"ל:

בא"ד ולהכי פריך לעיל מ"ש רישא כו' ובשנים אומרים נתגרשה אע"פ שהם כו' עכ"ל ר"ל דהשתא א"ש דמאי פריך מ"ש רישא ומ"ש סיפא כו' דאימא בין ברישא ובין בסיפא אוקמוה אחזקה כמו שהקשו התוס' לעיל דאיכא למימר דבשנים אומרים נתקדשה תחלה הורע חזקת היתר מיהו בסיפא אע"פ ששנים אומרים נתגרשה תחלה לא הורע (א) חזקת איסור כך הוא סברת המקשה שם מיהו לפי האמת בעדות שמתחלה נימא נמי דהורע גם חזקת איסור כההיא דהאשה רבה וכההיא דשנים אומרים מת כו' ודו"ק:

בא"ד ועוד דרב אשי משמע דבעי למימר דאפילו אתו שנים לבסוף כו' עכ"ל ר"ל דאתו שני עדים המכשירים לבסוף אלא דלא אתו בבת אחת ופליגי בצירוף ולא הוצרכו לאוקמא לתירוץ רב אשי כלל בנפק עליה קלא כו' אלא בפשיטות דמוחזק באבוה כו' ואתו תרי בב"א ואמרי בן גרושה כו' ואתו תרי בזה אחר זה ואמרו ידענא ביה דכהן הוא ופליגי בצירוף ודו"ק:

בד"ה ועל ידי נפשות אסורה לבעלה כו' א"כ הל"ל אסורה לכהונה אלא כו' עכ"ל ולקמן בגמרא ביד עובדי כוכבים תקיפה על עצמן כו' אסורה לבעלה וכתבו התוס' לעיל דהיינו לכהונה ותקשי להו דהל"ל אסורה לכהונה וי"ל דלקמן סמך עצמו אברייתא דאשקלון דמשמע לכהונה כמ"ש התוס' וקתני הורהנה והוא הדין נחבשה כדמסיק וק"ל:

בא"ד ואם תאמר צנועות לישתרי דקודם לכן מסרן נפשייהו כדמשמע כו' עכ"ל ר"ל קודם דדרשי להו דאונס שרי ומיהו לבתר דדרשי להו נמי אשת כהן צנועות נמי מסרי נפשייהו כדמסיק שם ואשת ישראל נמי דלא מסרי נפשייהו אאונס דשרי להו מ"מ ברצון לא עבדי הצנועות כדמוכח שם ולישתרו אלא דנקט וקודם לכן משום דשם קאמר דמסרן נפשייהו וק"ל:

דף כז.

תד"ה כאן בכרכום כו' חדא דפריך ניתלי לחומרא וגבי מחבואה תלינן לקולא כו' עכ"ל וק"ק כיון דאההיא דע"ז פריך כמ"ש התוס' גופיה לפרש"י אימא שפיר פריך נתלי לחומרא וגבי מחבואה דתלינן לקולא היינו משום דבשבויה הקילו כמ"ש התוס' לעיל ויש ליישב דהא לא קשיא ליה לתלמודא מעיקרא אהא דשרי בע"ז אלא מכח הך דהכא גבי שבויה וכיון דבשבויה לא נתלי לחומרא לא שייך למפרך אההיא דע"ז למתלי לחומרא ודו"ק:

בד"ה והלך באחד מהן כו' דבעי למתני סיפא כרישא הזה וטבל טהור כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה ואם נשאל כו' לא שיאכלם אדם אחד דא"כ כו' ונכנס חייב דטמא הוא ממ"נ עכ"ל עיין בזה במהרש"ל שכתב שהתוס' הביאו ראיה מהא דפריך התם אר"ש דפוטר כו' ע"ש והוא רחוק ודחוק שיסמכו בקושייתם אדר"ש דפליג ואפרכת התלמודא שם ואין זה אלא דברי נביאות אבל הנראה דודאי מהא שהביאו דהלך בראשון ולא נכנס כו' ודאי דליכא ראיה כלל דהתם אכניסה שניה לחוד דהיה ודאי טמא הוא דחייב ממ"נ ודומה ממש לגבי טהרות דתנן ואם לא טהר בינתים כו' השניות ישרפו משא"כ הכא באדם אחד שאוכל משניהם בזה אחר זה אע"ג דממ"נ אכל דבר טמא מ"מ בכל פעם שאוכל איכא למיתלי בטהור אבל עיקר הראיה חסר מדבריהם דקתני התם בסיפא דהך ברייתא ג"כ בדברי ת"ק הלך בראשון ונכנס הזה ושנה וטבל ואח"כ הלך בשני ונכנס חייב אע"ג דאכל חדא כניסה לחודא איכא למימר דטהור היה אלא דממ"נ חייב והוא דומה ממש לאדם אחד שאכל משניהם דבכל חדא מנייהו איכא למימר בטהור אלא דממ"נ טמא זה נ"ל ברור בלי גמגום וק"ל:

דף כז:

בפרש"י בד"ה מי לימא כו' או יוכל לתרץ כו' למימר שפחתה כעצמה כו' עכ"ל ואולמיה ליה הכא ממתני' דמוקמינן אין אדם מעיד על עצמו ושפחתה כעצמה משום דהכא קתני הכל נאמנין כו' חוץ מהימנה ובעלה ואיכא למאן דאמר בפרק בכל מערבין דלמדין מן הכללות במקום שנאמר בו חוץ ולכך המתרץ נמי לא מוקמי לה בהכי אלא במסיח לפי תומו וק"ק אמאי לא משני נמי מתניתין במל"ת ויש ליישב וק"ל:

תוס' בד"ה במל"ת ואפ"ה היא ובעלה אין נאמנין אע"ג דיוחנן כו' עכ"ל אהך מילתא גופיה כתבו לעיל ב' תירוצים ויש לפרש דבריהם דהכא על פי תירוץ ראשון שכתבו שם וק"ל:

דף כח.

תד"ה אלו נאמנים כו' משמע דבקוטנן לא מהימן כו' מוקי לה בגמ' בתרומה דרבנן וקשה כו' עכ"ל מכל אינך דקתני במתני' ל"ק להו דאף על גב דמדרבנן נינהו הרי לא האמינו בהו אלא שנים דהיינו שיש גדול עמו אבל מתרומה דהאמינו את זה שראה בקוטנו אפילו אין עוד עמו אחר כמו שהוכיחו התוספות לקמן קשיא להו שפיר אמאי לא מהימן גם בקוטנו כי התם גבי חמץ וק"ל:

בד"ה ודלמא עבד כו' דבפרק נושאין כו' דלמא אתי לאסוקיה ליוחסין כו' עכ"ל צ"ע דמאי משמע ליה סוגיא דפרק נושאין טפי מסוגיא דהכא דמשמע נמי הכא דמשו"ה אין חולקין משום דמעלין כפרש"י לקמן [ד"ה] במקומו של ר"י מש"ה אמר אין חולקין ואם יש לבעל דין לחלוק לפרש להיפך דבמקומו של ר"י היו מעלין משום דאין חולקין ה"נ איכא לפרושי ההיא דפרק נושאין ע"ש וי"ל בדוחק ודו"ק:

בא"ד וי"ל דלא שכיחא כו' כי ירא פן יבדקוהו ויתברר שהוא עבד כו' עכ"ל היינו היכא דמכירין אותו שהוא עבד הוא ירא לשאול תרומה אחר שישתחרר פן יתברר הדבר ולכך היו חולקין לו כל זמן שמכירין בו שהוא עבד אי לאו משום טעמא דמעלין אבל במתני' דהכא דאין אנו מכירין אותו שהוא עבד ודאי דאינו ירא לשאול גם אחר שישתחרר ולכך פריך ודלמא עבד כהן כו' ודו"ק:

דף כח:

בד"ה תנן כמ"ד כו' שמעיד שחלק לו תרומה דאורייתא אלא שאינו נאמן להאכילו אלא בתרומה דרבנן עכ"ל דלהאכילו תרומה דאורייתא כיון דמעלין לא הוי סגי אפילו בגדול עמו כמ"ש התוס' לעיל אלא דאשמעינן מתניתין בהעידו עליו שחלקו לו תרומה דאורייתא נאמן להאכילו בתרומה דרבנן אבל אם העידו עליו שחלקו לו תרומה דרבנן אינו נאמן אפילו להאכילו תרומה דרבנן משום הך קושיא דפריך דלמא עבד כהן הוא וק"ל:

בד"ה ושהמקום הזה בית הפרס ולא יותר כו' עכ"ל דהיינו בשדה שמוחזק בו בית הפרס נאמן להקל דעד כאן הוא ולא יותר אבל בשדה שאינו מוחזק בית הפרס אינו נאמן להחמיר וק"ל:

בד"ה מנפח בדיעבד כו' אבל בדיקה דלכתחלה מפורש במשנה כו' עכ"ל אבל בפסחים ס"פ האשה ובמסכת בכורות כתבו בהיפך דבדיקה המפורשת במשנה היינו דיעבד ודהכא לכתחלה ע"ש ודו"ק:

דף כט.

תוס' בד"ה אלו נערות כו' וכל היכא דחשיב נתינה בהדי ממזרת כו' עכ"ל מאי דפסיקא לר"ת נמי לעיל להקשות לפרש"י מהך דפרק יש מותרות ואלו הן הלוקין דאיירי בגירותן סמך עצמו אהך ראייה שכתב הכא וכל היכא דחשיב נתינה כו' וק"ל:

בא"ד ומיהו הא י"ל דלאו ממש גזר עלייהו עבדות כו' עכ"ל קאי לתרץ הך דהכא דיש להן קנס ואהך דפרק עשרה יוחסין דחרורי ונתיני מותרים כו' וק"ל:

בא"ד ואע"ג דקי"ל דהפקר ב"ד הפקר היינו כו' עכ"ל דלפרש"י דהך גזירה דדוד משום איסורא דעבדות נגעי בה שפיר קאמר דחלק מזבח דעביד בהו איסור עבדות מי יפקיע דלא שייך (א) באיסורא הפקר ב"ד הפקר אבל לפי' ר"ת דלא גזר דוד עליהן כלל איסורא אלא שעבוד וממונא בעלמא הוא ואית לן למימר שפיר דהפקר ב"ד כו' וק"ל:

בא"ד בירושלמי משמע כפ"ה כו' דא"ת משום פסול עבדות אלא מעתה כו' לא יהיה לה קנס כו' עכ"ל לכאורה אם מצד זה הוא כפ"ה דגזירה היא ולאו מן התורה הוא מצד אחר הוא היפך פירושו דפירש דמשום איסור עבדות נגעו בה ובירושל' הא דחי ליה אלא מעתה לא יהיה לה קנס ונראה דרש"י לא פירש בהדיא דמשום איסור עבדות גזר עליהן דוד אלא דהכי הוה משמע להו מפירושו דגזר עליהן עבדות ע"ש ויתנם חוטבי עצים וגו' והשתא כיון דבירושלמי מפורש דהך גזירה דיהושע ודוד שהיה גזירה אחת ולא משום עבדות אלא משום שאר פסול משפחה ה"נ יש לקיים פירש"י דגזירת דוד לא הוה משום עבדות אלא משום פסול משפחה ודו"ק:

בד"ה ועל הכותית כו' ואי ס"ד דקנס הוא שקנס ר"מ בממונם כו' אלמא דמתני' דהכא כו' עכ"ל דלמ"ד דלא קניס בממונן ופליג התם אר"מ היינו אפילו אי ס"ל גרי אריות הן לפי סברת רש"י דבגיותן אית להו קנס ודו"ק:

בא"ד וא"ת א"כ מאי קא משמע לן פשיטא דיש להן קנס כו' עכ"ל עיין ע"ז בחידושינו פרק ד' וה':

בא"ד והא דלא תנא מצרי ואדומי משום שיש להן היתר כו' עכ"ל יש לדקדק דהא תני נדה שיש לה היתר ומיהו מאחות אשה ודאי דלא קשיא מידי דאפשר שלא תבא לידי היתר שלא תמות אשתו ויש ליישב דה"ק דלא פסיקא ליה למיתני מצרי ואדומי משום דיש מצרי ואדומי שיש להו היתר דהיינו אחר ג' דורות אבל נדה ואחות אשה פסיקא ליה למיתני סתם באיסורייהו משמע ובהכי ניחא דקשיא להו מיבמה לשוק בשעת איסורא וק"ל:

בא"ד מחזיר גרושתו משניסת ונבעלה שלא כו' עכ"ל היינו לרבי יוסי בן כיפר בפ"ק דיבמות דלא אסר מחזיר גרושתו אלא משניסת ונבעלה אבל חכמים פליגי עליה התם ע"ש וק"ל:

בא"ד ועי"ל דהכא לא חשיב אלא פסולי קהל עכ"ל ר"ל ברישא בחייבי לאוין דקתני לגבייהו לא חשיב אלא פסולי קהל אבל בסיפא ודאי דקתני שאר פסולין וק"ל:

בד"ה ועל אשת אחיו כו' א"כ תקשי ליה סיפא דקתני הבא על בתו כו' דאי לעצמה תקשי ליה דמחלה כו' עכ"ל דבריהם דהכא צ"ע מאי א"כ תקשי סיפא כו' דבסיפא בלאו רישא תקשי ממ"נ אי איירי במפותה דאי לאביה הרי הקנס שלו ואי לעצמה הרי מחלה וראיתי מי שהגיה בדברי התוס' אכתי במקום א"כ וגם זהו דחוק ודברי התוספות בפרק בן סורר מוכיחין דלאו מסיפא לחוד קשיא להו אלא מרישא לסיפא וכבר פירשנו שם דבריהם על נכון דהך סיפא דבתו אינו מוכרח דאיירי במפותה אלא הרישא דחייבי כריתות דקתני להו בחד בבא איירי במפותה תדע דתקשה להו מגיורת דאי איירי במפותה ע"כ קנסה לעצמה והרי מחלה אלא על כרחך כיון דבבא אחריתי הוא לא איירי במפותה אבל הכי קשיא להו מרישא לסיפא כיון דרישא איירי במפותה וסבירא ליה ע"כ כתנא דברייתא בנתארסה ונתגרשה דקנסה לאביה ע"כ בסיפא נמי אתיא כתנא דברייתא והך דבתו א"נ דמוקמא לה בנתארסה ונתגרשה הרי קנסה לאביה ול"ל טעמא דקלב"מ דלא ניחא לן לאוקמא מתני' רישא וסיפא בתרי תנאי אליבא דר"ע וע"פ הדברים האלה יש לכוין דבריהם הכא שכתבו א"כ תקשי ליה סיפא כו' דלא ניחא לן לאוקמא מתניתין רישא וסיפא בתרי תנאי אלא דלרווחא דמלתא כתבו בסוף דבריהם דאי לעצמה כו' ר"ל דאי לעצמה ותוקמא הסיפא ג"כ במפותה וקנסה לעצמה תקשי ליה דמחלה וממ"נ תקשי סיפא בלאו רישא זהו הנראה לי לכוין דבריהם על פי דבריהם דפרק בן סורר ע"ש בחדושינו:

בא"ד עד שלא מת ומת וה"ה עד שלא כו' עכ"ל עי' בפרק בן סורר ובחדושינו שם:

דף כט:

בפרש"י בד"ה אף קנס במקום כו' ומשום קנס נקט בת שלש אבל למכר מבת יום אחד כו' עכ"ל וה"ה דהמ"ל ומשום קנס נקט עד שתיבגר אבל למכור עד שתביא שתי שערות אלא דחדא מינייהו וקמא נקט וק"ל:

תוס' בד"ה חילולין כו' ותימה דלר"י אע"ג דאין ממזר כו' מודה דאין קדושין כו' עכ"ל ק"ק (ב) אמאי לא תקשי להו מיבמה לשוק אע"ג דאין ממזר ממנה לחכמים דפליגי אדר"ע בפרק האשה רבה ס"ל דאין קדושין תופסין בה כמ"ש התוספות לקמן ודו"ק:

בא"ד וא"ת בקדושין כו' אמאי לא יליף מינה דכל היכא דהוי ממזר לא תפסי כו' עכ"ל ובתוספות בפרק האומר כתבו לתרץ דאליבא דר"י דאין תולה זה בזה פריך התם וק"ל:

דף ל.

תד"ה אי לאפוקי כו' ומסתמא הכא אליבא דכ"ע מספקא כו' עכ"ל דפלוגתא דר"י ור"ל דאמוראי נינהו התם ולא ה"ל לתלמודא למסתם אי לאו דאליבא דכ"ע מספקא אבל לקמן גבי איכא בינייהו בעולה לכה"ג אע"ג דסתם קאמר דלא כר"מ כמ"ש התוספות לקמן דאין לחוש בהאי פליג ר"מ כו' וק"ל:

בד"ה הכל מודים כו' ותימה מנליה כו' דרבינהו קרא כו' וחד לחייבי כריתות כו' עכ"ל יש לדקדק בזה ומאי קושיא ואימא דע"כ מתניתין מפקא מדרבי נחוניא דאיכא לאוקמי הני תרי קראי חד לחייבי לאוין וחד ליבמה לשוק דלא תפסי בה קדושין אבל חייבי כריתות לרבי נחוניא לא וכעין זה הקשו התוספות גופייהו לשמעון התימני ויש ליישב דלעיל הקשו לשמעון התימני מנלן למימר דמפקא דאימא דאתי קרא ליבמה לשוק לחוד והכא ק"ל נמי מנלן דמפקא דאימא דס"ל דלא אתי קרא ליבמה לשוק לחוד ובין הכא ובין הכא תקשי להו מנלן דמפקא כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי ודו"ק:

בד"ה מיום שחרב כו' והא תני רבי חייא אע"פ שבטלו כו' והתם בזמן שבהמ"ק קיים כו' עכ"ל הא דלא קשיא להו מעיקרא אמאי נקט משחרב בהמ"ק הא בזמן שבהמ"ק קיים נמי דין ארבע מיתות לא בטלו עי' בתוס' פרק אחד דיני ממונות וק"ל:

דף ל:

בד"ה דין ד' מיתות כו' והא בר נחש הוא לפי שהחמיר עליו יותר עכ"ל דלא היה עליו אלא דין הריגה דקילא מהכשת נחש שהוא חיוב שריפה וק"ל:

בד"ה זר שאכל כו' ואוכל תרומה בשוגג והזיד במעילה כו' דחייב גזירת כו' עכ"ל דבריהם צריכין ביאור מאי קשיא להו משוגג דתרומה לאביי דהא לא פטר אביי אלא מזיד דמיתה משום דקלב"מ וכן מאי קשיא להו הזיד במעילה לרבי כו' דחיוב דמעילה נמי אינו אלא בשוגג כדמוכח סוגיא דפרק כל שעה אבל סמכו עצמם בזה אמה שכתבו לקמן בדבור זה דאפילו בשוגג אמרינן דקלב"מ כו' כדאמרינן לקמן דחייבי מיתות שוגגין פטורין מתשלומין כיון שבמזיד קלב"מ ואהא קשיא להו לאביי דקאמר לרבי נחוניא דחיוב מיתה בידי שמים פוטר מתשלומין כמו מיתת ב"ד ליפטור נמי בשוגג דתרומה מה"ט וכן לרבי דהזיד במעילה במיתה לא ליחייב נמי אשוגג ואהא תירצו דגזירת הכתוב בהו שיהיה שוגג חייב בהו בתשלומין דגלי בהו קרא חיוב תשלומין וע"כ דלא שייך קלב"מ בשוגג דידהו כמ"ש לקמן דאל"כ לא תמצא מעילה בהקדש וכן חיוב תשלומין בתרומה כמ"ש התוס' לקמן וק"ל:

בא"ד א"כ הא דתנן התם האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם כו' עכ"ל כתב מהרש"ל וה"ה דקשה מתניתא דהאוכל חמץ של הקדש כו' אמתני' דהאוכל תרומת חמץ אי ר' נחוניא סבר כרבי עכ"ל ולא הבנתי דבריו דהא קושטא הוא דהתוס' הקשו כן ומה שיש לדקדק בזה דמאי קשיא להו מהך דהקדש דלא מעל דאימא דאיירי בהזיד בכרת דחמץ אבל הך דהאוכל תרומת חמץ איירי דשגג גם בכרת דחמץ ושפיר נימא כיון דגלי במיתה גלי נמי בכרת וכן נראה מפרש"י שם כתבנו בזה ליישב בחדושנו בפ' כל שעה ע"ש ודו"ק:

בד"ה לא צריכא כו' ואפי' אי זה נהנה וזה לא חסר פטור כו' כדאמרינן התם משום דא"ל את גרמת כו' עכ"ל ר"ל דזה נהנה דבמעיו נהנה מהם פרוטה אלא שזה לא חסר פרוטה דהא אי אהדרי' ע"י הדחק לא היה שוה פרוטה צריך זה לשלם כל הנאתו כדאמרינן התם בפרק כיצד הרגל במקיף את חבירו מד' רוחותיו דמשום היקפא יתירה צריך לשלם לו ההנאה כפי' התוס' שם וכן בדר בבית חבירו שלא מדעתו בבית דלא עביד למיגר דזה נהנה וזה לא חסר אלא משום דחסר ממנו שחרירותא דביתא צריך לשלם כל הנאה מיהו יש לגמגם בראיה זו התם חסר מיניה מיהת פרוטה ולכך צריך לשלם לו כל ההנאה משא"כ הכא שהרי לא חסר ממנו פרוטה כלל ודו"ק:

בד"ה רב אשי כו' ופליג אדרבא כו' פי' ממון לאב שרצו להפסיד לו כתובתה ונפשות לזה שאומרים שבא עליה כו' עכ"ל כצ"ל וכפרש"י התם דבנערה מאורסה איירי וה"ל ממון לזה לאב דכל שבח נעוריה לאביה ונפשות לזה דבועל ונערה מקטלו אבל בנשואה כיון דעלה מיקטלי לא משלמי לה ממון מיהו ק"ק למה נקטו התוס' נפשות לזה שאומר שבא עליה ה"ל למנקט נמי נפשות לזה משום הנערה דמקטלה ויש ליישב דלא פסיקא ליה דמיירי בנערה אלא ה"ה בקטנה מאורסה שקיבל אביה קדושין דלא מיקטלה ולא הוה נפשות לזה בקטנה אלא לזה שאומר שבא עליה מיהו בבוגרת ע"כ דליכא לאוקמא כיון דעלה מיקטלי לא הוה משלמי לה ממון דמה"ט לא איירי בנשואה כפירוש רש"י שם ואהא שכתבו התוס' ופליג אדרבא כו' כתב מהרש"ל ותימה א"כ מאי איכא בין רבא לאביי מאחר דס"ל לרבא ממון לזה ונפשות לזה דחייב כו' וצ"ל דא"ב אליבא מאן דס"ל ממון לזה ונפשות לזה פטור כמו לרבה כו' עכ"ל והוא דתוק דרבא יהיה פליג לפי סברת רבה בפרק בן סורר ולא לפי סברתו אבל הנראה דאף לשיטת רש"י דוקא בכה"ג שאכל תרומה. שלו וקרע שיראין של חבירו מקרי נפשות לזה וממון לזה משום דחיוב מיתה לא בא לו משל חבירו אבל אם אכל תרומה של חבירו (א) וקרע ג"כ שיראין של אותו איש מקרי שפיר ממון ונפשות לחד דמשל אחד בא לו חיוב נפשות וחיוב ממון וה"ל

כגונב חלבו של חבירו ואכלו דמקרי ממון ונפשות לחד אע"ג דמיתה לשמים הוא וכה"ג קאמרינן לקמן [דף לה ע"ב] בהדי דמחייה קרע שיראים דיליה והשתא בכה"ג באכל תרומה של חבירו וגם קרע שיראין של אותו איש דהוה לכ"ע ממון ונפשות לחד פליגי אבייי ורבא אף לפי סברת רב' דלאביי הוא פטור דקלב"מ לרבי נחוניא ולרבא חייב ורב אשי דנקט בכה"ג דממון לזה ונפשות לזה לרבותא נקט לה דאפילו בכה"ג פטור לאביי לר' נחוניא משום דנפשות לזה וממון לזה פטור ס"ל ודו"ק: בא"ד (דף לא ע"א) וריב"א אומר דבכ"מ מיתה לזה ותשלומין לזה חייב ועבד כפות לו וכו' עכ"ל ולפירושו צריך לומר הך דהדליק את הגדיש ודשמעתין דקרע שיראין דפטור היינו משום דלא מקרי מיתה לזה ותשלומין לזה כיון דהמיתה לשמים ולא בשביל אדם כמ"ש התוס' לעיל אבל לפי' ר"ת ניחא הך דהדליק הגדיש ודשמעתין בלא"ה וק"ל:

דף לא.

תד"ה שעקירה צורך הנחה כו' וה"ה דלית ליה דעקירה כו' ולא הוה מפליג בין מצי לאהדורי ללא מצי לאהדורי כו' עכ"ל דבריהם צריכין ביאור דודאי ללישנא בתרא מפליג בין מצי לאהדורי ללא מצי לאהדורי ואימא דר' ירמיה נמי הכי ס"ל ולללישנא קמא לא הוו צריכין הוכחה ותדע כו' דלא מפליג דפשיטא הוא דבהכי פליג לישנא קמא אלישנא בתרא כדקאמר תלמודא וכ"כ התוס' בפרק הניזקין דרבי ירמיה מפליג והנראה בכוונת דבריהם הכא דגם אם נאמר דאליבא דר' ירמיה פריך התם בפרק מרובה דלית ליה עקירה צורך הנחה כמו דלית ליה דהגבהה צורך נסוך הוא יש לו לבעל דין לחלוק דע"כ רבי ירמיה מיהת מחלק בין מצי לאהדורי ללא מצי לאהדורי מדנקט מילתיה בכה"ג דמצי לאהדורי גבי ניסוך ולא נקט למילתיה אפי' בלא מצי לאהדורי וא"כ אכתי תקשי מאי פריך במרובה דאיירי בזורק ואהא כתבו דע"כ הא לאו קושיא היא תדע דללישנא קמא דהכא דא"א להנחה בלא עקירה אמאי נקט רבי אבין בכה"ג בזורק דאיכא למטעי דטעמא משום דלא מצי לאהדורי ה"ל למנקט במעביר דליכא למטעי ביה אלא ע"כ דלההוא לישנא קמא פסיקא ליה דליכא לפלוגי בין מצי לאהדורי ללא מצי לאהדורי וליכא למטעי ביה ה"נ איכא למימר במרובה דס"ל לתלמודא בפשיטות לרבי ירמיה דלא מפליג נמי בין מצי לאהדורי ללא מצי לאהדורי דכי הדדי נינהו וליכא למטעי ביה ושפיר פריך אליבא דרבי ירמיה במרובה וכסברת לישנא קמא דהכא דפסיקא ליה דלא מפליג וליכא למטעי ביה ושכתבו אבל אם אפשר לניסוך כו' קאי אדלעיל שהוכרח ר"ת לפרש

כן משום דאם נאמר דאפשר לניסוך כו' לא הוה פליג ר' ירמיה ארבי אבין ובהגוזל משמע דפליג כו' ודו"ק:

בד"ה דאי בעי גחין כו' דונתן בידה אמר כו' אינו מצריך שתהא גבוה ג' כו' עכ"ל ק"ק אמאי לא הביאו ראיה משמעתין דאמרינן כגון שצירף ידו למטה מג' כו' דידו קניא ליה למטה מג' כפי פרש"י גופיה שם לקמן ויש ליישב (ב) ודו"ק:

דף לא:

בד"ה מהלך כעומד כו' ולא ילפינן מינה דהתם מקום חיובא כו' דרך סטיו שהוא מקום פטור כו' עכ"ל אע"ג דהכא ה"נ מקום חיוב הוא ואמרינן ביה מהלך כעומד דמי היינו לענין דהקניה הוה מקמי העקירה דחיוב שבת אבל לענין חיוב שבת הכא ודאי דאין חילוק אם מהלך כעומד אם לאו משא"כ במקום פטור דאפילו לפטור אמרינן מהלך כעומד ודו"ק:

בד"ה מגרר ויוצא כו' דלכתף פטור נראה לו חידוש טפי מחידוש דמגרר כו' עכ"ל ק"ק דא"נ לכתף לא הוה חידוש טפי ממגרר אלא דהוה חידוש דלכתף שוה לחידוש דמגרר פריך שפיר דלפלוג בדידיה אלא דהכי הל"ל דחידוש דלכתף ומגרר הוה חידוש טפי מחידוש דהזורק ודו"ק:

בד"ה אלא במיצעי כו' דאפשר שיהא דרך הוצאה בכך אפילו בזוטרי כו' עכ"ל וה"נ הכא משום חיוב דשבת ה"מ לאוקמא שפיר בכה"ג אלא משום קניה הוצרך לאוקמא במיצעי כדאוקמי התם מהאי טעמא במידי דבעי מיתנא וק"ל:

בד"ה רב אשי כו' א"נ כדרבא כו' וכולה מילתא אשבת קאי כו' עכ"ל ר"ל דודאי עיקר תירוצא דצירף ידו משום קושית איסור גניבה ליכא הוא אלא דמה שמדקדק לומר בתירוץ ראשון למטה מג' ובתירוץ שני כדרבא ידו של אדם כו' כולה מילתא משום שבת קאמר לה דלענין קנין אין חילוק בין למטה מג' ובין למעלה מג' ולא ה"ל לאתויי נמי לענין קניית יד מדרבא כו' כמו שהקשו התוס' לעיל לפ"ה אלא לענין שבת אמאי חייב כיון דאין כאן הנחה על מקום ד' וקאמר דלמטה מג' לא בעינן מקום ד' כו' א"נ אפילו בגבוה ג' וכדרבא דידו של אדם חשובה כד' לענין שבת ולגירסת ר"ת נמי עיקר תירוצא דצירוף ידו משום איסור גניבה קאמר לה והוה סגי ליה בהכי אלא מה שהוסיף לומר למטה מג' וכדרבא אתא לשנויי נמי דמגרר ויוצא דאשמועינן אגד יד לאו שמיה אגד כדרבא ומהאי טעמא נקט למטה מג' דלמעלה הוה שמיה אגד דבתר גופיה גרירא ואין כאן חיוב שבת אבל לענין קניה לא ה"ל למנקט למטה מג' דאין חילוק בין למעלה מג'

ובין למטה מג' כמו שהקשו התוספות לעיל לפ"ה אבל מהרש"ל כתב שהם דברי התוס' בעצמן לאמתת הענין כו' הא בלא"ה בעינן למטה מג' מאחר דבא לשנויי כו' עכ"ל ע"ש ואין דבריו מובנים לי דמשום הך קושיא לא הוה איצטריך לשנויי למטה משלשה דלענין קנין אין חילוק וכמ"ש התוספות לעיל ותו לא מידי ודו"ק:

דף לב.

תד"ה וקי"ל דאינו לוקה כו' אמאי לוקה דהא פשיטא דמשכחת לה מלקות בלא קנס כו' עכ"ל וליכא למימר (ג) נמי דאמתני' דהתם פריך מבושת ופגם כדפריך בסמוך כיון דמשלם בושת ופגם אמאי לוקה דא"כ לא הוה משני מידי כמ"ש התוס' לקמן וק"ל:

בא"ד אמתני' קשיא ליה אמאי כו' ואפילו בלא אתרו ביה מצינן למימר דס"ד דמקשה כו' עכ"ל וק"ק דמאי משני ליה כאן באחותו נערה כו' דהא ודאי נמי ידע המקשה דאיירי מתני' בנערה ועיקר תירוצא דס"ל דאפילו בהתרו ביה ממונא משלם ולא לקי הוא חסר מן הספר ויש ליישב דלא משמע ליה למקשה דלוקין אלא מכח מתני' דהתם ואהא משני ליה שפיר דמתני' דהכא דאין לוקין דאיירי בנערה ודקתני התם דלוקין היינו בבוגרת ודו"ק:

בד"ה דאין לוקה כו' וליכא למימר דמבושת ופגם שהן ממון פריך כו' דא"כ לא הוה כו' עכ"ל ואמתני' דהתם לחוד לא הוה קשיא ליה דאימא באחותו דלוקין אין לה פגם ובושת אבל במתני' דהכא משמע ליה דבאחותו נמי יש בושת ופגם כמו קנס דהכי משמע לקמן במתניתין כל היכא דיש קנס יש בושת ופגם וק"ל:

בד"ה אלמא קסבר כו' ונראה לר"י דע"כ ס"ל ממונא כו' אבל חייבי כריתות לא כו' עכ"ל וק"ק אכתי מעיקרא דפריך והא קי"ל דאין לוקין ומשלמין כו' כיון דאמתני' דהתם ניחא ליה לאוקמא בבוגרת מאי קשיא ליה אמתני' דהכא דאימא דהכא דוקא ממונא משלם משום דגלי ביה קרא ואי אחייבי כריתות קשיא ליה וכמו שפר"י אהא לא משני מידי במאי דמוקים ליה כאן כאחותו נערה ועוד מאי קשיא להו לעיל למפרך אריש דמתני' דהא אחייבי לאוין לא קשה ליה מידי ויותר ק"ל לפירוש ר"ת מאי פריך מעיקרא והא קי"ל דאינו לוקה ומשלם דע"כ לא ניחא ליה לפלוגי בין אתרו ביה ללא אתרו דא"כ לא הוה מקשה מידי כמ"ש התוס' לעיל וא"כ מאי קשיא ליה ואימא דהכא דוקא ממונא משלם משום דגלי ביה קרא נערה כו' ויש ליישב בדוחק ודו"ק: בד"ה ואי ממונא קולא הוא וא"ת איתגורי איתגר שנידון בקלה כו' עכ"ל וכן יש לדקדק ממ"נ לר' יוחנן דבעלמא

לוקין ואין משלמין אי ממונא קולא היא איתגורי איתגור בחובל ועדים זוממין ואי ממונא חומרא איתגורי איתגור בעלמא ודו"ק:

בד"ה שכן יש בהן צד חמור כו' ולא חש התלמוד לפרשה ובטעם מועט מסתלק לומר דצריכי עכ"ל נראה לפרש דבריהם דהכא ובפ' טבול יום דבעי למילף חדא מתרתי אי ה"ל לתלמודא שום פירכא אחריתא ה"ל לפרש הך פירכא משא"כ בהך דפרק כיצד צולין דלא נחית למימר אלא דצריכי ההוא חדא דטרח ליה קרא וכתב ליה דלא למלפיה מהנך תרתי בטעם מועט מסתלק לומר דצריכי ההוא חדא ולא חש תלמודא לפרשו וכמו שכתב פר"ח שם דאיכא שום פירכא מה להצד השוה שבהן שכן ישנן לפני הדבור והתלמוד לא חש לפרש מהאי טעמא שכתבו דבטעם מועט כו' ודו"ק:

דף לב:

גמרא אלא עולא תחת תחת גמר כו' כתב מהרש"ל וליכא להקשות א"כ למה נבעי תרי קראי כו' ת"ל חייבי לאוין מהכא דהא ילפינן בג"ש דתחת דמשלם כו' ונראה דלק"מ כו' דה"א כל שאינה ראויה לקיימה פטור וג"ש יליף היכא דבעל נדה כו' עכ"ל ע"ש והוא דחוק דמשמע כל חייבי לאוין מג"ש דתחת תחת יליף דמשלם ולא לקי דאין ג"ש למחצה ונראה לומר הא דבעינן לעיל תרי ייתורי היינו לר' יוחנן אבל לעולא קושטא הוא דלא דריש אלא חד יתורא לרבות חייבי כריתות דה"נ צ"ל לשמעון התימני דלא דריש אלא חד ריבויא לחייבי לאוין ור"ש בן מנסיא לא דריש להו כלל להנהו ייתורי דהנערה הנערה א"נ דריש להו לשום דרשא אך יש לדקדק בהאי ענינא לעולא לפי מסקנא זו דבעלמא נמי סבר דלקי ולא משלם ממונא אלא בהנהו תלת דגלי בהו קרא כמ"ש התוס' וס"ל נמי דחייבי מלקות שוגגין פטורין מן התשלומין מדלא מפליג בין אתרו ביה ללא אתרו ביה כמ"ש התוס' לעיל וא"כ הוא כי היכי דאמרינן לעיל דמתני' לאפוקי מדר' נחוניא דפוטר חייבי כריתות מן התשלומין וכמו שפי' התוס' לעיל בשם רשב"א דאין חילוק בין חייבי כריתות לחייבי מיתות ב"ד ואם יש קנס לר' נחוניא בחייבי כריתות יש ג"כ בחייבי מיתות ב"ד ומתני' קתני דפטור בבתו עכ"ל התוס' לעיל ותקשי הכי לעולא לדידן כמו לר' נחוניא בחייבי כריתות כיון דאין חילוק בין חייבי לאוין לחייבי מיתות ב"ד לענין תשלומין אי דיליף רשע רשע אי מכה מכה ממיתות ב"ד כדלקמן וא"כ אם יש קנס בחייבי לאוין יש ג"כ בחייבי מיתות ב"ד ומתני' קתני פטור בבתו אבל לר"י ניחא דחייבי לאוין שוגגין אינם כחייבי מיתות ב"ד משא"כ לרבי נחוניא דחייבי כריתות שוגגין כחייבי מיתות ב"ד וי"ל דהתם מריבוי דנערה ודאי דלית לן לפלוגי לרבות חייבי

כריתות טפי מחייבי מיתות ב"ד כיון דשוין לענין תשלומין בעלמא אבל מג"ש דתחת תחת הכא לית לן לרבויי אלא חייבי מלקות דומיא דתחת דחובל ודו"ק:

תוס' בד"ה מכדי כתיב ועשיתם כו' דמכן ינתן בו נפקא בהחובל נזק ולא מכאשר עשה אבל היכא דאתרו כו' עכ"ל דאי היה משמע נמי מכאשר עשה ממון איכא למימר דע"כ יתורא דכן ינתן בו אתא אפילו היכא דאתרו בו אבל כיון דמכאשר עשה לא משמע ליה ממון אימא דלא אתא כן ינתן בו אלא להיכא דלא אתרו ביה וק"ל:

בד"ה חובל כו' כאשר עשה וגו' דמשמע ממון כדאוכחן מיתורא דיד ביד כו' עכ"ל האי קרא דכאשר עשה כן וגו' גבי חובל כתיב ויתורא דיד ביד גבי עדים זוממין כתיב אלא כיון דבעדים זוממין יד ביד ממון הוא ע"כ בחובל נמי הא דכאשר עשה כן יעשה לו היינו נמי ממון דאל"כ לא מתקיים בעדים זוממין כאשר זמם כו' והיינו בלא התרו בו דבעדים זוממין ליכא התראה וכן ינתן בו ל"ל יתורא הוא אפילו היכא דאתרו ביה וק"ל:

בא"ד הא ל"ק אמאי איצטריך כאשר עשה גו' דנשנה כו' וה"ה דהמ"ל מכדי כתיב יד וגו' עכ"ל פירוש לדבריהם דא"נ לא הוה כתיב כאשר עשה גו' בחובל ע"כ כן ינתן בו יתורא הוא דהא כיון דמיד ביד דעדים זוממין היינו ממון עין בעין דכתיב לגביה נמי ממון הוא וא"כ עין תחת עין דחובל ע"כ נמי ממון הוא דאל"כ לא הוה מתקיים בעדים זוממין כאשר זמם וגו' ואייתר לן כן ינתן בו דאפילו התרו בו ולא איצטריך כאשר עשה וגו' אלא דנשנה כאן לשום צורך ותלמודא דנקט מכדי כתיב כאשר עשה וגו' ע"כ איד ביד סמוך כמ"ש לעיל ומזה שכתבו וה"ה דהמ"ל מכדי כתיב יד ביד כו' ודו"ק:

בד"ה ור"י מאי טעמא כו' דלא שמיע ליה ג"ש דתחת תחת דהא ילפינן לה בבכורות כו' עכ"ל לא דהך תחת דכתיב גבי אונס דריש ליה בג"ש בבכורות ובכמה דוכתין דא"כ היאך מוקים לה ר"י לקמן לכדאביי אלא דר"ל דע"כ ג"ש דתחת תחת נתקבלה בעלמא וכיון דהאי תחת דאונס נמי מופנה הוא נילף ליה נמי כדעולא דאין ג"ש למחצה ומשני ליה שפיר דלאו מופנה הוא דאתא לכדאביי וק"ל:

דף לג.

בפרש"י בד"ה דלאו בני התראה כו' לא תענשינהו אלא ממון דאין עונש הגוף בלא התראה כו' עכ"ל ק"ק דא"כ בממון ומיתה אמאי תענשינהו מיתה הא אין עונש הגוף בלא התראה ויש ליישב בעונש מיתה כיון דמתקיים בהו כאשר זמם לא בעי עונש הגוף התראה משא"כ מלקות דלא תענה היכא דלא מתקיים בהו כאשר זמם עונש הגוף בעי התראה וק"ל:

דף לג:

תוס' בד"ה ודלמא מלקות כו' שכן ניתנה לאנשי עיר הנדחת כדאמרינן כו' עכ"ל ר"ל אמיתת סייף דקיימינן הכא ובמיתת סייף קאמרינן התם הכי דחמורה מחנק שכן ניתנה לעיר הנדחת דממונן אבד ומהאי טעמא נימא נמי הכא דחמירא סייף ממלקות וק"ק אמאי לא קאמרי דה"מ לשנויי דע"כ מיתה חמורה ממלקות דהא לכ"ע מיתה ומלקות נידון במיתה ותקשי לך איתגורי איתגר ועיין לקמן בתוספות בד"ה חדא במיתה ומלקות כו' ודו"ק:

בד"ה דלמא בשוגג כו' שנכנס לחנותו של נגר ברשות דמוכח כו' עכ"ל כצ"ל לפי הסוגיא דהתם אבל שלא ברשות לכ"ע פטור מגלות ע"ש הסוגיא וק"ל:

בד"ה גנב שור כו' והכא שור הנסקל ליתיה במכירה כו' עכ"ל יש לדקדק דהא בכה"ג דאיתיה בטביחה דהיינו כגון שמסרו לשומר כו' והוה גורם לממון כדאמרינן לקמן ה"נ איכא לאוקמי שגנבו מבית שומר ומכרו לאחר וה"ל גורם לממון ויש ליישב כיון דאסור בהנאה הוא לא הוי מכירתו מכירה כלל אי לאו לעכו"ם ולדמיו שאין תופסין כמ"ש התוס' ודו"ק:

דף לד.

בד"ה בשוגג יאכל כו' דהא מוקי התם מתני' דהשוחט בשבת כוותיה עכ"ל וא"כ ע"כ בו ביום אסור ל"ש לו ול"ש לאחרים דומיא דיוה"כ ולמ"ש שרי אף לו דשחיטתו כשרה קתני ל"ש לו ול"ש לאחרים כמ"ש לעיל וק"ל:

בד"ה כיון דשחט בה כו' דמכי שחט בה פורתא קניא בשינוי כו' עכ"ל ר"ל דקניא בשינוי ולא אהדרא בעינא משא"כ מכי אגבהה דלא קניא אלא להתחייב באונסין וק"ל:

דף לד:

בד"ה ור"מ לוקה כו' אבל השתא דסבר עדים זוממין קנסא וגמר ממוציא שם רע דלוקין ומשלמין כו' עכ"ל ק"ק דמשמע דאי לאו דילפינן ליה עדים זוממין ממש"ר דאע"ג דקנסא הוא ה"א לוקין ואין משלמין ואמאי לא נימא כיון דחידוש הוא דחידשה התורה מסברא דלוקין ומשלמין כדאמרינן בשמעתין לרבה דאית ליה לר"מ מת ומשלם מהאי סברא דקאמר דחידוש כו' ודו"ק:

בפרש"י בד"ה גנב וטבח בשבת דחיוב ממון דקרן אתא עליה באיסור שבת עכ"ל ק"ק דלישנא דגנב וטבח בשבת הכא משמע דהגניבה נמי הוה באיסור שבת והאי לישנא

גופיה דקאמר ר"מ בברייתא לעיל גנב וטבח בשבת ע"כ לא מתפרש הכי אלא שהיה גנב כבר בחול ולכך חייב קנס ודו"ק:

דף לה.

תוס' בד"ה מאי לאו אסון ממש אע"ג דסיפא דקרא דאם אסון יהיה ע"כ היינו דין אסון כו' מ"מ לא יהיה כו' עכ"ל לפי זה ע"כ דרישא דקרא ולא יהיה אסון וגו' אסון ממש ולא דין אסון אם מתה והיינו ע"כ בלא התרו בו וסיפא דקרא אם יהיה אסון וגו' דין אסון ע"כ בהתרו בו וא"כ הוא קשה רב שישא בריה דרב אידי דקאמר לעיל ה"ד אי דלא אתרו ביה אמאי מקטיל אלא פשיטא דאתרו ביה כו' ואמר רחמנא ולא יהיה אסון וגו' ומאי קושיא ואימא דרישא דקרא לא איירי בהתרו אע"ג דסיפא דקרא איירי ע"כ בהתרו וכדבעי למימר הכא ויש ליישב (א) ודו"ק:

בד"ה ומי איכא למאן דאמר כו' דלענין ממון אחר כבר תנא דלא תחלוק בין שוגג כו' עכ"ל דכ"ש דלא תחלוק בזה בין מתכוין לאין מתכוין ועיין בתוספות בפרק הנשרפין ובחידושינו שם ודו"ק:

בא"ד וצ"ל דלתנא דבי חזקיה לא יהיה אסין היינו אסון ממש וקרא דאם אסון יהיה היינו דין כו' עכ"ל וכצ"ל נמי לרבנן דס"ל נמי נפש תחת נפש ממש דהיינו דין אסון ורישא דקרא ולא יהיה אסון ממש אי ס"ל כתנא דבי חזקיה לענין ממון אחר ועיין בחידושינו בפרק הנשרפין וק"ל:

בד"ה אף מכה כו' וקרא דלא יהיה אסון כו' והא נמי כו' עליו ולא על האדם כו' וקרא דלא תקחו כו' עכ"ל ביאור דבריהם משום דלכאורה כל הני קראי מייתרי דכל הני מילי מהיקשא דהכא ילפינן לה דשוגג כמזיד היינו לפטור ממון אחר בהדי מיתה כמ"ש התוספות לעיל דהיינו דמי ולדות בהדי מיתה ושאין מתכוין כמתכוין דהיינו ע"כ במתכוין דלא נשקול מיניה ממונא ונקטליה דהיינו לפטור מדמי האשה במתכוין כמ"ש התוספות לעיל ודרך ירידה כדרך עלייה דהיינו דלא נישקול מיניה ממונא ונפטריה כדאמרינן בהדיא לקמן בשמעתין ואהא תירצו דודאי איצטריכו הני קראי דאי לאו הני קראי לא הוה ילפינן מהיקשא דהכא לפטור כל הני אלא אדרבה הוה ילפינן מהאי היקשא לחייבו כמו בבהמה אבל לבתר דגלי לן בקרא דלא יהיה אסון דלא ישלם דמי ולדות ילפינן מהיקשא לפטור בכה"ג גם בשוגג ולבתר דגלי לן קרא דעליו ולא על האדם דלא תשקול מיניה ממונא וניקטליה במתכוין נילף מהיקשא נמי באין מתכוין דלא נישקול מיניה ממונא ולבתר דגלי לן קרא דלא תקחו כופר דלא נישקול מיניה ממונא

וניפטריה בדרך עלייה ילפינן מהיקשא בכה"ג ג"כ דרך ירידה כדאמרינן לקמן ודברי מהרש"ל בזה אינן מבוררין לי ודו"ק:

בד"ה וכתיב איש כי יתן כו' א"נ משום דאיצטריך קרא קמא לכדתנא דבי חזקיה כו' עכ"ל אע"ג דג"ש היא ואין ג"ש למחצה מ"מ מכה דדמי ליה הוה ילפינן כדתנא דבי חזקיה אבל הכאה דלא דמי כ"כ לא הוי ילפינן ודו"ק:

דף לה:

בד"ה דלמא בשבת כו' דאתיא לבין דרך ירידה לדרך עלייה כו' דלא שייך לפלוגי כו' עכ"ל וה"ה דהמ"ל דאתיא לדרשא מה מכה בהמה לרפואה פטור אף אדם כו' כמ"ש התוספות לעיל וק"ל:

בד"ה אלא לאו כו' מצינן למימר דבהדי כו' וי"ל דמ"מ כו' דמה מכה בהמה לא חלקת כו' עכ"ל ביאיר דבריהם דלא מוכח דאיירי באתרו ביה אלא על מכת הבהמה דומיא דמכה אדם יומת וא"כ בחול נמי מצינן למימר דבהדי דמחייה לבהמה ע"י התראה הרג את האדם בלא התראה ואפילו בשבת כו' דהשתא ליכא למימר לא חלקת בבהמה לחייב ובאדם לא תחלוק לפטור אלא דשוין הן דבין במכה בהמה ובין במכה אדם אם התרו על האדם פטור ואם לא התרו על האדם חייב ואהא תירצו דהכי יליף היקשא דמה מכה בהמה לא חלקת כו' אף מכה אדם לא תחלוק בין מזיד בהכאתו לשוגג בהכאתו דבכל גוונא פטור וא"כ ע"כ לא איירי מכה בהמה בהרג את האדם אפילו בלא התרו בו דהא פטר ליה במכה אדם וק"ל:

בד"ה מתניתין כמאן כו' דלמא בממון אחר סבר כר"ל אבל בממונא דבההיא מלתא גופיה משלם כו' עכ"ל מפי' מהרש"ל ההיא סברא לקוחה מחייבי מיתות כגון נתכוין להרוג כו' דלרבי חייב ממון בדמי. אשה ופטור מממון אחר כו' אבל התוספות אינן מוכרחים לחלק בה כה"ג והיו יכולין לומר דעולא שפיר סבר כר"ל דכל חייבי מלקות שוגגין פטורין חוץ מהני תלת דהיינו חובל כו' עכ"ל וע"ש באורך ול"נ שדבריהם אלו הכא ע"פ פירוש הקונטרס ומפירושו נראה בהדיא דלמסקנא נמי דעולא מג"ש דתחת תחת גמר היינו לכל חייבי מלקות שפירש לעיל ור"י מ"ט לא אמר כעולא דגמר ג"ש לעונשו ממון ולא מלקות לכל חייבי ממון ומלקות עכ"ל גם התוספות לא כ"כ בהחלט אלא דמצינן למימר הכי למסקנא גם מ"ש דסברא זו לקוחה מדברי רבי דמחייב ממון בדמי אשה ופוטר מממון אחר מדמי וולדות כו' כן נראה לכאורה אבל ק"ל (א) בעיקר מלתא דאי מתניתין דהכא דמיא לדמי הנהרג ולא לממון אחר מאי קאמר לעיל אר"י דמוקי מתניתין בלא אתרו ביה

ור"ל לא מפליג במתניתין בין אתרו ללא אתרו ואזדו לטעמייהו דפליגי בחייבי מלקיות שוגגין וד"א הא לא דמיא כלל דמתניתין איירי בממונא דבההוא מלתא גופיה ופלוגתייהו בחייבי מלקות שוגגין היינו בממון אחר בהדי מלקות אבל פלוגתייהו במתניתין אינה אלא באותו ממון דר"ל דפוטר אפילו בלא התרו לא ס"ל כרבי ור"י דמחייב בלא התרו סבר כרבי ויש ליישב דרבי לא מחייב בדמי הנהרג אלא באינו מתכוין לזה ומתני' דהכא במתכוין לזו איירי ומיהו אותו ממון מקרי וקאמר שפיר ואזדו לטעמייהו לר"ל דכמו דליכא לפלוגי בממון אחר בין התרו ללא התרו ה"נ במתכוין מיהת בממון דבההוא מלתא גופיה לית לן לפלוגי בין התרו ללא התרו ולר"י דבממון אחר מפליג בין התרו ללא התרו בו ה"נ מפליג במתניתין במתכוין באותו ממון בין התרו ללא התרו ומהרש"ל שכתב שסברת התוספות לקוחה מדברי רבי היינו דאיכא לפלוגי בין ממון אחר לאותו ממון באינו מתכוין לרבי ה"נ סבר עולא דאיכא לפלוגי אפילו במתכוין במתניתין בין אותו ממון לממון אחר ולא סבר כר"ל אלא בממון אחר ודו"ק:

גמ' אי כר' יצחק קשיא ממזרת כו' יש לדקדק אי לא אסיק הכא אדעתיה הני ריבויי דהנערה תקשי ליה לרבי יצחק נמי מחייבי כריתות כדפרכינן בר"פ והני בני קנסא נינהו אקרי כאן ולו תהיה לאשה באשה הראויה לקיימה ואי אסיק אדעתיה הכא הני ריבויי דהנערה לר' יצחק מאי קא קשיא ליה ממזרת ואימא דרבינהו קרא לחייבי מלקות דיש להן קנס ויש ליישב כיון דכל חייבי לאוין לרבי יצחק לוקין ואין משלמין ואין חילוק (ב) בין חייבי מלקות לחייבי מיתות ב"ד לענין תשלומין אי מגזירה שוה דרשע רשע אי מגזירה שוה דמכה מכה א"כ אם יש קנס בחייבי מלקות לר' יצחק מריבויא יש קנס נמי בחייבי מיתות בית דין ואמאי קתני דפטור בבתו וכה"ג כתבו התוספות לעיל משום רשב"א דמה"ט קאמר תלמודא לעיל דמפקא מתניתין מדר' נחוניא כפרש"י ומה"ט נראה לומר דפסיקא ליה לתלמודא דלא אתיא מתניתין כרבנן דס"ל בעלמא בכל חייבי לאוין דלוקין ואין משלמין דליכא למימר דרבינהו מיתורא דקראי דהנערה דכיון דאין חילוק בין חייבי מלקות לחייבי מיתות ב"ד לענין תשלומין אי רבי להו קרא לחייבי לאוין לענין קנס רבי נמי לחייבי מיתות בית דין מיהו בהא (ג) י"ל בדרך אחר כיון דלרבנן בעלמא לוקין ואין משלמין אימא חד קרא לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין אע"ג דבעלמא לוקה ואין משלם אבל חייבי כריתות לא משום דבעינן שיש בה הויה וכה"ג כתבו התוספות לעיל בשם ר"י בד"ה אלמא קסבר עולא כל היכא כו' ע"ש ותו לא מידי ודו"ק:

תוס' בד"ה מאן תנא כו' אלא דקשיא ליה דרבנן לא מצינן כו' אבל לר"י א"ש עכ"ל ור"ל הא דקאמר אי ר' מאיר אי ר' יהודה לאו בדרך תירוצא קא"ל אלא דהיינו דחוקה לר"ל וא"ש לר"י וק"ל:

בד"ה הממאנת כו' דהא איכא למ"ד לקמן דאפילו אם נתארסה ונתגרשה כו' עכ"ל ר"ל ואימא דברייתא אתיא כההוא תנא ולאו מטעם דחזקת בעולה היא כמו בממאנת אלא דמקרא הוא ממעט לה לקמן וק"ל:

בד"ה ולא פיתוי כו' הא כל נערה מפותה אין לה קנס דמחלה כו' עכ"ל היינו כי הכא בממאנת יתומה דקנסה לעצמה ויכולה למחול כשהיא נערה אבל אי תוקמא בקטנה הוה ניחא דאין לה דעת למחול דמתנתה אינה מתנה וק"ל:

דף לו.

בד"ה עד שירבה כו' ועל הלבן משמע יותר כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה זו דברי ר"מ אמתני' דלקמן דכ"מ שיש מכר אין קנס כו' עכ"ל ודלא כפרש"י דקאי אריש פרקין דליכא לעיל האי לישנא זו דברי כו' אלא אמתני' דכ"מ כו' לקמן:

בד"ה ואם איתא כו' דר"י ור' יאשיה ס"ל כר"מ כו' לפירוש ר"ת כו' שוין במיתה אחת ואפי' לפ"ה דמפרש בני כו' עכ"ל ביאור דבריהם בתוס' שם לפי' ר"ת לרבנן דבא על הקטנה בסקילה הוו שוין במיתה אחת דאם היתה בת עונשין הוו שוין במיתה אחת אבל לר"מ דבא על הקטנה בחנק אינן שוין דאם היתה בת עונשין היתה בסקילה אבל נשואה קטנה לכ"ע שוין במיתה אחת וא"כ ר' יאשיה דקאמר עד שיהו שניהן שוין ע"כ לא קאמר הכי אלא אליבא דר"מ למעט ארוסה קטנה ור' יונתן דבא לרבות מאשר שכב עמה לבדו לא איצטריך לרבות אלא ארוסה קטנה אליבא דר"מ אבל לפ"ה דפי' שוים בני עונשין כפי שפירשו התוס' שם דבריו דבין לר"מ ובין לרבנן בנשואה קטנה פטור מדכתיב ומתו גם שניהם א"כ ר' יאשיה נמי מצי סבר כרבנן דלא פליגי ר' יאשיה ור' יונתן אלא בנשואה ויש לקיים דבריהם דהכא ע"פ פי' שני שכתבו לפ"ה שם דלרבנן כיון כו' מוקי להו גם שניהם לדרשה אחריתא אבל לר"מ דמשתנה כו' סברא הוא דבנשואה דרשינן גם שניהם לפטור לגמרי בנשואה והיינו כר' יאשיה וע"ש בחידושינו ודו"ק היטב:

בד"ה החרשת כו' רישא מנה לאבא כו' לא מטעם דברי ושמא ברי עדיף כו' עכ"ל ר"ל דסיפא מנה לי בידך לא מטעם דברי ושמא הוא אבל ברישא שמא ושמא הוא ור"ג לא אזיל בתר חזקת הגוף אלא בברי ושמא דא"כ כו' וע"ש בפ' המדיר בתוס' מפורש וק"ל:

בא"ד דאין להן טענת בתולים לפי שבחזקת מוכת עץ כו' עכ"ל דהשתא ל"ק היכי טענינן ליה לר"ג דהא לא שייך הכא איתרע חזקה דהא ר"ג הכא מוקמינן ליה אליבא דר"מ דאין לה טענת בתולים היינו דנותן לה מאתים דהא רב ששת קאמר האי שינויא ואליביה לר' יהושע נמי דמחזיק לה בדרוסת איש יש לה מנה דס"ל לרב ששת כנסה בחזקת בתולה כו' יש לה מנה כמ"ש התוס' לקמן ופלוגתייהו דר"ג ור"י בהני ברייתות דהכא במנה ומאתים ומאי קשיא ליה לרשב"א לפר"י דנוקמא הא כר"מ הא כרבנן היינו נמי דפלוגתייהו דהני ברייתות דהכא במנה ומאתים ואולמא ליה לאוקמא פלוגתייהו דברייתא בפלוגתא דר"מ ורבנן וכ"ע אית להו דמחזקינן לה בחזקת מוכת עץ משום דהך פלוגתייהו מתנייא בפ"ק מקמי פלוגתא דר"ג ור"י דפליגי אי מחזקינן לה במוכת עץ אי לאו ומה שכתב מהרש"ל דרשב"א לא הקשה לפר"י אלא לפי גירסא שלנו אבל לפי גירסא שמצא ר"י בספרים לק"מ דיש לחלק שפיר בין קנס לטענת בתולים בשלמא לענין קנס מוקמינן להו אחזקתייהו דיש להן טענת בתולים ואינה מוכת עץ אבל הכא שמצא פתח פתוח טפי אית לן לומר דמוכת עץ מלומר שנבעלה בזנות ע"כ תוכן דבריו אבל לא ידענא (ד) מה תלה דבריו בקושיית רשב"א דתקשי ליה בפשיטות אדברי התוס' שכתבו דלפי' ר"י פריך שפיר לפי גירסת הספרים ומאי פריך ואימא לענין קנס מוקמינן להו אחזקתייהו דיש להן טענת בתולים ואינה מוכת עץ אבל היכא שטוען פתח פתוח מצאתי אית לן למימר טפי דמוכת עץ מלומר שנבעלה בזנות כמ"ש מהרש"ל אלא ע"כ דאין נראה להו לחלק בזה בין קנס לטענת בתולים ודו"ק:

בא"ד וכ"ת משום דקתני חרשת דומיא דאיילונית הא כו' עכ"ל ר"ל וכ"ת דאי ההיא דיש לה טענת בתולים כרבנן דמחזקינן לה במוכת עץ יש לה מיהת מנה ומדקתני חרשת דומיא דאיילונית משמע דאין לה כלום ולכך הוצרך לאוקמא הך כר' יהושע דמחזיק לה בדרוסת איש זה אינו דע"כ איילונית נמי יש לה מנה לרב ששת דכנסה בחזקת בתולה כו' וא"כ שפיר ה"מ לאוקמה נמי כרבנן ואחרשת גופה ה"מ לדייק הכי דע"כ יש לה מנה דהא כנסה בחזקת כו' ודו"ק:

דף לו:

בד"ה אי דקא טעין כו' א"כ בחנם דוחק לשנויי הא ר"ג והא ר"י דה"מ כו' עכ"ל היינו לפר"י דלעיל דמוקי הנהו ברייתות בפלוגתא דרבן גמליאל ור"י במוכת עץ וק"ל:

בד"ה משום דמעיד בה לא ישאנה קא סלקא דעתך הפודה את השבויה ישאנה בלא כו' עכ"ל הוצרכו לזה דארישא דמלתא הפודה כו' דישאנה בלא עדים לא תקשי ליה אמאי

ישאנה דאימא דס"ל הרי היא בקדושתה כדסבר ר"י ואסיפא דמלתא מעיד בה לא ישאנה למאי דסבר דקאי אפודה כפרש"י נמי ודאי דלא קשיא ליה בפשיטות אמאי לא ישאנה דהא לאו פשיטא היא לפי סברא דהשתא דאכתי לא אסיק אדעתיה דלא שדי איניש זוזי בכדי כדפריך ורבנן אבל הכא קפריך דקס"ד ברישא הפודה את השבויה ישאנה בלא עדות דבקדושתה קיימא ועלה מתמה בסיפא דמלתא ומשום דמעיד בה הפודה יגרע ולא ישאנה כיון דלא בעי עדות כלל וק"ל:

דף לז.

בד"ה צריכות להמתין כו' להך דהכא בשראוה שנבעלה א"ש כר"י כו' עכ"ל ר"ל בגיורת מצי שפיר סבר כר"י דלא גזר קטנה אטו גדולה אלא בראוה שנבעלה אבל באינה ודאי בעולה לא והך קושיא דסברא דשמואל הפוכה מסברת ר"י נמי מיתרצא דבישראלית בודאי בעולה גזר רבא קטנה אטו גדולה כר"מ ובגיורת בודאי בעולה נמי גזר כר"י קטנה אטו גדולה אלא דבאינה ודאי בעולה לא גזר מיהו הך קושיא לפי טעמא דרבא התם יש לגזור טפי בישראלית מבגיורת לא מיתרצא דהא ר"י גזר טפי בודאי בעולה גיורת מבודאי בעולה ישראלית ולפי לשון אחרון נמי התם שכתבו התוספות דלא קשה כלל כו' היינו דרבא ס"ל כר' יוסי בגיורת כמ"ש לקמן ולא תקשי נמי דשמואל איפכא מדר"י אבל טעמא דרבא התם לא מתיישב לר"י דגזר בגיורת טפי מבישראלית ודו"ק:

בא"ד ושמא בנשואין מודה ר' יוסי לר"מ כו' עכ"ל דלא שרי ר"י אלא בגיורת דהוה בזנות וק"ק לפ"ז דא"כ הוי סברא דר' יוסי הפוכה מדר' יהודה דבנשואין מיקל ר' יהודה טפי מדר' יוסי דהא ר' יהודה מתיר קטנה נשואה בההיא דרדופה ור"י כיון דמודה לר"מ בנשואין הרי שאוסר אפילו קטנה ובזנות מיקל ר' יוסי טפי מדר' יהודה דהא ר' יוסי מתיר בגיורת אפילו גדולה ור' יהודה לא שרי אלא קטנה לפי אותה גירסא ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה הבא על בתו למאי דמוקי כו' במפותה צריך לאוקמא בשבא עליה ובגרה כו' עכ"ל כבר כתבנו בחידושינו בפרק בן סורר ולעיל בר"פ דאין הכרח לאוקמא הסיפא במפותה אלא דמכח הרישא דמוקמינן לה התם במפותה לא מתוקמא הסיפא אלא בכה"ג כשבא עליה ובגרה וע"ש וק"ל:

דף לז:

בד"ה וחדא במיתה כו' ואע"ג דגבי ממון ומלקות אמרינן דנידון בממון כו' עכ"ל לפי האמת ודאי דבממון ומלקות לוקה ואינו משלם אלא ר"ל למאי דבעי למימר לעיל לעולא דבממון ומלקות נידון בממון אפילו ממונא קולא כו' וכ"כ התוספות לעיל ע"ש:
בפרש"י בד"ה ואתה תבער בתר עריפה כתיב עכ"ל נראה דר"ל דכל הני קראי דמייתינן בשמעתין היינו ל"ל לכתבינהו לאשמועינן דלא נישקול מיניה ממונא ונפטריה אבל האי קרא ואתה תבער וגו' אין לו מקום בשמעתין ולאו בכה"ג מייתינן ליה הכא אלא משום דבתר קרא דעריפה כתיב ואתה תבער ואגב דמייתי לפרש קרא דפ' עריפה כי אם בדם שופכו וגו' מייתי נמי האי קרא ואתה תבער דכתיב נמי גבי עריפה אבל לפי מ"ש התוס' לקיים פרש"י בחומש ניחא דשפיר מייתי ליה הכא למאי דמוקי כי אם בדם שופכו לנתערפה העגלה פריך דא"כ ואתה תבער וגו' ל"ל וק"ל:
תוס' בד"ה מיתות קלות כו' בלא תקחו כפר ובחרם סגי דחד לדרך עליה כו' עכ"ל ר"ל דהא אי לא הוה כתיב אלא לא תקחו גרידא הוה ילפינן מיניה מיתות קלות דהיינו רוצח לפ"ה ומכ"ש מיתות חמורות ומדכתיב בחרם ע"כ דאתא לרבות דרך ירידה דלא שייכא אלא ברוצח דהיינו מיתות קלות ולא איצטריך כלל רבויא דכל חרם וק"ל:

דף לח.

תד"ה ה"מ היכא כו' לא תלי אלא במה שלא ניתן לכפרה דאינו כו' עכ"ל דהא זקן ממרא בחנק ורוצח בסייף קרי להו חמורות וע"ז ושבת דבסקילה ועריות שיש מהן בשריפה קרי להו קלות אלא דלא תלי חמורות אלא במה שלא ניתן לכפרה בשוגג וק"ל:
בד"ה אבל סימא כו' דמלא יהיה אסון לא נפקא לן אלא סימא את עינו והרגו בה כו' עכ"ל אע"ג דסימת עין והריגה בגוף אחד הן מדמה להו למה דנפקא לן מלא יהיה אסון דהיינו ממון אחר בהדי מיתה דתרוייהו נמי בגוף האשה כמ"ש התוס' לעיל וק"ל:
בא"ד אבל לר' ישמעאל ודאי ליה ליה הא דתנא דבי חזקיה כו' עכ"ל דהכא ליכא למימר הא דליה ליה לר' ישמעאל הא דתנא דבי חזקיה היינו דוקא לענין לרבות דרך ירידה כמ"ש התוס' לעיל לרבי ולרבנן דלית להו הא דתנא דבי חזקיה לענין שאין מתכוין אבל לשאר מילי אית להו הא דתנא דבי חזקיה דהתם ודאי אית לן למימר דלשאר מילי אית להו הא דתנא דבי חזקיה אלא לענין שאין מתכוין מפקא להו קרא מהיקשא לרבי כדאית ליה ולרבנן כדאית להו משא"כ הכא לר"י דע"כ לית ליה כלל היקשא דבי חזקיה דאל"כ לא הוה איצטריך ליה קרא כלל לדרך ירידה כיון דמהיקשא איכא נמי למילף דרך ירידה

מיהו הא קשיא לן לפ"ז כיון דע"כ ר"י לא ס"ל כתנא דבי חזקיה מי הכריח לתלמודא לומר דבי חזקיה מוקי ליה קרא דכל חרם לסימא עינו כו' או לרבות קנס כדמסיק נימא דס"ל כת"ק דר' חנניה דבהכי הוה ניחא לן טפי מדנימא דתנא דבי חזקיה פליג אכולהו תנאי ויש ליישב דבעי לאוקמי הא דתנא דבי חזקיה אפילו אי הוי ס"ל כר' חנניה לענין ערכין ודו"ק:

בד"ה אמר רב אשי כו' הרגו וקרע שיראין דידיה כו' דליכא למיפטריה לא מקרא דלא יהיה אסון כו' עכ"ל נראה מדבריהם דאפילו במכה אחד הרגו וקרע שיראין לא נפקא מלא יהיה אסון והיינו משום דהאשה והולדות הוו גוף אחד משא"כ הרגו וקרע שיראין הוו שני גופין וק"ל:

בא"ד דלפי האמת נפקי כולהו מתנא דבי חזקיה וה"פ והא נמי מאידך תנא דבי כו' עכ"ל ר"ל מהך היקשא נפקי כולהו לפי האמת הכי דמה מכה בהמה לא חלקת ביי סימא עינה והרגה ובין הרגה וקרע שיראין דחייב אף מכה אדם לא תחלוק בין סימא עינו והרגו ובין הרגו וקרע שיראין דפטור אלא למאי דבעי למימר המתרץ דאתי קרא דכל חרם לסימא עינו כו' ולא ילפינן ליה מהיקשא פריך ליה דע"כ לא איצטריך כל חרם וגו' וכתבו התוס' שוב וא"ת ולישני דאיצטריך כל חרם כו' ר"ל דאמאי לא הניח סברתו דליכא למילף מהיקשא אפילו סימא עינו כו' כמ"ש התוספות לעיל אלא מנפש תחת נפש נפקא ליה ומיהו איצטריך כל חרם להורג חבירו וקרע כו' וי"ל דכל כו' וא"כ ע"כ הוצרך רב אשי למימר סד"א חידוש הוא כו' וכולהו נפקא לפי האמת מהיקשא כמ"ש לעיל ודו"ק:

בד"ה סד"א חידוש כו' א"נ מתני' אתיא כת"ק דר' חנניה בן עקביא עכ"ל ולפי פירוש רשב"א לעיל דרבי ישמעאל פליג אתנא דבי חזקיה המ"ל אתיא כר' ישמעאל וק"ל:

גמ' האי לא אורסה מבעי כו' והדין נותן הואיל כו' א"כ מה ת"ל אשר לא אורסה מופנה כו' יש לדקדק מאי משני לתנא דמתני' דע"כ לית ליה האי דינא וא"כ מנלן לדידיה אשר לא אורסה לג"ש ואימא אכתי דה"נ לגמרי כדפרכינן וגם אם נאמר דהכי משני כיון דע"כ לתנא דברייתא אשר לא אורסה נתקבלה לדון בו ג"ש דאין אדם דן ג"ש מעצמו ה"נ איכא למימר לתנא דמתני' קים ליה לא אורסה לג"ש מ"מ קשה אימא אכתי דה"נ לגמרי כדפרכינן ומיהו אתי נמי לג"ש אע"ג דלא הוה מופנה ליכא למיפרך מידי כפרש"י לקמן (א) ויש ליישב ודו"ק:

דף לח:

בפרש"י בד"ה לא אתיא ג"ש כו' א"נ לא מופנה ליכא למיפרך מידי עכ"ל איכא למ"ד בפ' המפלת הכי דאפילו לא מופנה כלל ילפינן לה היכא דליכא למיפרך מידי ולא שייך למיפרך הכא מה לאונס דשותה בעציצו ונותן צער משא"כ במפתה וק"ל:

תוס' בד"ה יש בגר בקבר כו' ור"י מוקי הך בעיא דהכא בבושת ופגם כו' עכ"ל אבל הך בעיא דלקמן אם יש בגר בקבר ופקע אב או לא לענין קנס קמבעיא ליה וכ"ה בהדיא בתוספות בפרק מרובה מיהו לפי מה שכתבו לעיל דנ"מ אם היא חייבת לאחרים כו' שפיר מצינן לפרושי בעיא דלקמן נמי לענין בושת ופגם וק"ל:

בא"ד משמע דאי טבחו כולו באיסורא חייב אע"ג דלא עמד כו' דאי בעמד בדין לא מחייב כו' עכ"ל לכאורה בפשיטות ה"ל לאוכחי דאיירי רישא בלא עמד בדין על הטביחה והמכירה דומיא דסיפא דע"כ לא עמד בדין שהרי מת ואח"כ טבח ומכר וכ"ה בתוספות בפרק מרובה אבל התוספות דהכא לא ניחא להו לאוכוחי הכי דמ"מ נימא דבין ברישא ובין בסיפא איירי דעמד בדין על הגניבה מיהת ואהא הוכיחו דע"כ ליכא למימר הכי בסיפא גופה (ב) דעמד בדין על הגניבה דאי בעמד בדין על הגניבה בסיפא לא הוה מיחייב קנס בלאו האי טעמא דליכא כולו באיסורא דאפילו היה אביו חי אם היה טבח ומכר אחר שעמד בדין עם אביו על הגניבה לא היה חייב שוב ד' וה' כדאמרינן בפרק הגוזל כיון דפסקוה למלתא וטבח ומכר ה"ל גזלן וגזלן לא משלם ד' וה' ואהא תירץ ר"י דודאי איכא לפרושי בכה"ג שעמד בדין על הגניבה דלא ה"ל גזלן אלא בצא תן לו אבל בחייב אתה ליתן לו וטבח ומכר אח"כ חייב כדאמרינן התם ולכך הוצרך לומר טעמא בסיפא לפטור משום דלא טבח כולו באיסורא ודו"ק:

בא"ד ור"י הלבן תירץ דההיא דפ' נערה איירי לענין קרבן שבועה כו' עכ"ל דברי ר"י הלבן סתומין בקצת בכאן ויותר הם מפורשים בתוספות בפרק מרובה ע"ש:

דף לט.

בפרש"י בד"ה ויתר על כן כו' אלמא בקטנות כו' דהא ותמות קתני כו' עכ"ל כתב מהרש"ל ותימה הא מסיק בפ"ק דיבמות דשמא תמות אלא עיקר קושיא דבנים הרי הן כסימנים עכ"ל ויש ליישב פרש"י דלא מסיק התם הכי דשמא תמות אלא לרבה בר שמואל דמתני שכבר ילדו אבל לרבה בר ליואי דאמר התם תוך הזמן היא מתה ועוברה מת אתיא (ג) כפשטה דשמא תתעבר ותמות בודאי וכפרש"י הכא וק"ל:

בד"ה מר בר רב אשי כו' דאילו ללישנא קמא מפשט פשיטא ליה לרבא דמיתה לא כו' עכ"ל וק"ק ללישנא קמא הל"ל דמלתא דפשיטא ליה לאביי לפטור דמיתה כל זמן שלא בגרה מפקעה פשיטא ליה לרבא לאידך גיסא דמיתה לא מפקעה וק"ל:

תוס' בד"ה הואיל ונשואין כו' ואע"ג דקי"ל ממונא מאיסורא לא ילפינן ה"מ לאוקמא כו' עכ"ל לקמן בפרקין דמעשה הבת לאביה לא נילף מהפרת נדרים דהיינו לאוקמא ברשות האב וק"ל:

בד"ה צער דמאי כו' וכי לא ידע התלמוד שיש צער גדול לבתולה כו' עכ"ל הא דלא קשיא להו בפשיטות במתני' אמפותה דפטור מצער ואמאי הא יש צער גדול בביאה ראשונה אפילו בנבעלת ברצון דאיכא למימר דקושטא דאצער זה חייב אפי' במפותה ולא איירי בצער זה אלא כדמסיק צער פיסוק רגלים אבל אדמתמה תלמודא באונס צער דמאי קשיא להו שפיר דהא ודאי באונס ניחא דהיינו צער גדול של ביאה ראשונה ואדרבה במפותה ה"ל לתמוה אמאי פטור אהאי צערא דדומיא דרישא קתני ומיהו ק"ק לפי' רשב"א נמי דאסיפא דמפותה סמיך אמאי ל"ק ליה בסיפא במפותה ויש ליישב ודו"ק:

דף לט:

בד"ה א"ה מפותה כו' דאמתני' לא ה"מ למפרך אמאי אונס חייב כיון שסופה כו' עכ"ל יש לדקדק בדבריו דהא אאונס דמתני' לא ה"מ למפרך הכי דאימא דתנא דמתני' לא חייש לכחש גופנא כמ"ש התוס' לעיל דאיכא תנאי דסברי הכי בפ' הכונס גם מה שדקדק לומר לישנא דאמתני' הוא נראה כמיותר דהך פירכא דפריך דא"ה מפותה נמי ודאי אמתני' קאי (*) ונ"ל להגיה בדבריו דאמתניתא במקום אמתני' ור"ל דאמאי שבק מלהקשות אאונס דשקיל וטרי בה עד השתא ופריך א"ה מפותה נמי דקתני במתני' והא ודאי דאמתני' לא ה"מ למפרך אאונס אמאי חייב דאימא דלא חייש לכחש גופנא כמ"ש התוס' לעיל אבל אהך מתניתא דקתני א"ל אינה דומה נבעלת באונס לנבעלת ברצון דס"ל דחיישינן לכחש גופנא דאל"כ לא הוו צריכי להאי טעמא דאינו דומה כו' כמ"ש התוספות בפרק הכונס ולדידיה תקשי אאונס גופה דקיימינן בה אמאי חייב כיון דסופה להצטער בכך תחת בעלה ואמאי קאמר אינו דומה נבעלת באונס כו' ותירצו דהא אפילו בעולה מצטערת כו' ולכך שפיר קאמר דאונס חייב ולא קשיא ליה אלא אמתני' דא"כ מפותה נמי ותו לא מידי וראיתי מי שהאריך בדבריהם אלו לאין צורך בדברים דחוקים כי הוא ברור למבין בלי גמגום כמ"ש ודו"ק:

בד"ה אין לי אלא כו' וכן אביה אמאי צריך קרא לאביי כו' עכ"ל נראה לאו דוקא לאביי דהא רבא דקאמר דלאו חוטא נשכר מדמשלם קנס היינו באונס אבל במפותה דאינו משלם קנס כשישאנה הרי חוטא נשכר אף לרבא אלא משום דאביי קאמר הא דחוטא נשכר נקטו לאביי ודו"ק:

בא"ד שאינה יכולה לעכב על אביה שלא יקדשנה לו מ"מ מועיל מיאונה לענין שישלם קנס כו' עכ"ל לפי תירוצם הכא נראה דקטנה ונערה נמי יכולין לעכב לענין שישלם קנס ולקמן כתבו בדבור זה דווקא בבוגרת או ביתומה יש קנס בעיכוב שלהן אבל כל זמן שלא בגרה תלוי באב כו' ויש ליישב דאין דבריהם אלו סותרין את אלו דודאי יש לקיים פי' ר"י דלעיל דלענין שישלם קנס מהני מיאונה ועיכובה אפי' בקטנה ונערה לפי תירוץ שכתבו אהא דדרשינן מהאי קרא לרבות יתומה לקנס היינו מיתורא דמאן ימאן אבל לפי תירוץ זה שכתבו דלא איצטריך יתורא דקרא לשלם קנס ביתומה אלא לאשמועינן שיש קנס בעכוב שלה וא"כ ע"כ כיון דנקט בברייתא יתומה לענין עיכוב שישלם ע"כ דבקטנה ונערה שיש לה אב לא מהני עיכוב שלה שישלם דאל"כ לא הוה איצטריך לאשמועינן כן דמהני עיכוב ביתומה דכיון דיש לה קנס ודאי דמהני עיכוב שלה טפי מבקטנה שיש לה אב ודו"ק:

בד"ה אלא אונס כו' וי"ל דלהאי מלתא לא גמרינן מהדדי דהא מפתה יכול לעכב כו' עכ"ל ואין להקשות אכתי כיון דגלי קרא באונס באיהי שיכולה לעכב ל"ל קרא באיהי במפותה וליגמרי מהדדי דהא ליכא לתרוצי הכי די"ל דבמפותה ודאי דלא איצטריך לעיכוב אלא לענין שישלם קנס ע"י עיכוב כמ"ש התוס' לעיל ומיהו לענין עיכוב ממש ה"מ למילף אונס ממפתה אי לאו תירוצו וק"ל:

בד"ה טעמא כו' ופריך אמאי תזבין לכתובתה לבעלה בטובת הנאה כו' עכ"ל כצ"ל:

דף מ.

בד"ה ניתי עשה כו' אפילו חייבי כריתות דהואיל ואתרבו לקנס כו' עכ"ל ולדברי המתרץ נמי דלא הוי עשה מ"מ מהאי טעמא איצטריך למעט חייבי לאוין דלא נימא דהואיל ואתרבו לקנס אתרבו נמי לנשואין כו' וק"ל:

בד"ה ה"ג ממאי מדקתני האונס כו' יתומה פשיטא כו' דאי משום יתומה כו' עכ"ל ביאור לדבריהם דל"ג ממאי מדקתני יתומה כו' כמו שהוא בספרים שלנו דהא אי לא הוה קתני יתומה כלל מוכח טפי בפשיטות דר"א כר"ע רבו אמר מדפטר מפותה בנתארסה ונתגרשה אלא דקשיא ליה כיון דקתני יתומה אימא דוקא בכה"ג יתומה שנתארסה

ונתגרשה מפותה פטור ואהא קאמר דפשיטא הוא ביתומה דאפילו לא נתארסה ונתגרשה מפותה פטור דהא מחלה אלא ע"כ דלא קתני מפותה אלא משום נתארסה ונתגרשה בלא יתומה ולא נקט יתומה אלא ליתן טעם כו' ודו"ק:

דף מ:

בד"ה דאי בעי מסר כו' היכי בעי למימר בריש קידושין כו' וכ"ת נילף מבושת כו' עכ"ל כל הך סוגיא דריש קידושין איתא נמי לקמן בפרק נערה ע"ש וזה שכתבו בסוף דבריהם בדיבור זה וכן לקמן בפרק נערה וק"ל:

בא"ד מבשת ופגם דקטנה כו' אע"ג דלהכי אית לה יד כדאמרינן בהחובל כו' עכ"ל ואין להקשות דא"כ היכי נילף בושת ופגם דקטנה מקידושי קטנה ואימא דלענין קידושין לית לה יד משא"כ לענין בושת ופגם דאית לה יד די"ל דלאו מקידושי קטנה שהוא של אביה ילפינן לה אלא ממה שיכול למסור אותה למוכה שחין מיהו לעיל שכתבו התוספות דמקידושין ליכא למילף דמעלמא קאתו ליה המ"ל בקטנה דמקדושין ליכא למילף משום דלית לה יד משא"כ בבושת ופגם מיהו בנערה ליכא למימר הכי וק"ל:

בד"ה הא לאו הכי כו' אע"ג דההיא פרשה דנערה המאורסה בבת עונשין כתיבא כו' עכ"ל דכתיב והוצאתם את שניהם אל שער העיר וסקלתם וגו' וק"ל:

בא"ד דוקא במש"ר סברא כו' אלא בגדולה כיון דקרא איירי בבת עונשין ולא בעלמא כו' עכ"ל היינו לפי סברת המקשה אבל לפי האמת בעלמא נמי גדולה משמע אי לאו קרא דנערה הא כ"מ שנאמר נער אפי' קטנה וכמ"ש התוס' לתירוץ ראשון וק"ל:

דף מא.

בד"ה רשב"י אומר כו' דאי קאי רשב"י אמתני' כו' דהתם תובעו האב תחלה ואין שייך לומר לאו כו' עכ"ל ר"ל מתט' דהכא האומר פתיתי את בתו כו' דמשמע אינו תובעו ופליג ר"ש וסבר דלאו כל הימנו כו' אבל הך דפ' נערה התם דהאב תובעו לא שייך למימר לא כל הימנו כו' לית לן למימר ביה דלא ניחא להו לבני משפחה כיון דהאב גופיה מוציא הלעז ויש מקשים כיון דבאינו תובעו איירי הכא אם לא ניחא להו כדבעי למימר רב פפא מאי תשלומין שייך ביה ותירץ דאיירי בשחב לאחרים (ב) ומדר' נתן והוא דחוק ועי"ל דאיירי בדלא ניחא להו למימר מפותה היא דפגם גדול הוא אבל אומרים דאנוסה היא ומ"מ מקרי אינו תובעו אילו לא הוה אומר מפותה ודו"ק:

דף מא:

בד"ה הא מני ר"י כו' או על פי הבעלים פטור מדרבה כו' עכ"ל פי' מועד נמי פטור ולא הוה שיורא וק"ל:

בא"ד דחצי כופר לא הוה שיור דמי עבד הוי שיור עכ"ל ולר"י הגלילי לא תקשי דמי וולדות הוי שיור עיין בזה בחידושינו בפרק קמא דב"ק וק"ל: 0סליק פרק אלו נערות נערה שנתפתתה פרק רביעי תוס' בד"ה לא הספיקה כו' הרי הן של עצמה תימה תינח קנס אלא בושת כו' עכ"ל מלשון הן קדייקי דמיירי נמי בבושת ופגם ועיין בר"ן:

בא"ד ושמא מקראי כו' איתקוש אהדדי כדפי' לעיל עכ"ל ר"ל להך מילתא איתקוש דלמי שזה ניתן גם זה ניתן אבל לענין דקנס אינו משלם ע"פ עצמו לא איתקוש ליה בושת ופגם כדמוכח בשמעתין וכ"כ התוס' לעיל בהדיא בפ' אלו נערות ע"ש:

דף מב.

בפרש"י בד"ה אבל משלם בושת כו' לא תובעו אלא בושת ופגם ולא כו' עכ"ל יש לדקדק בפירושו מי הכריחו לומר לרבנן דלא תובעו אלא בושת ופגם דהא א"נ דס"ל לרבנן דסתם תובעו ג"כ קנס ניחא דחייב קרבן משום דתובעו נמי בושת ופגם וכן מוכח הסוגיא בס"פ שבועת הפקדון דקאמר לדברי חכמים אף בושת ופגם הוא תובעו כמ"ש בחידושינו שם ויש ליישב פירושו דהכא דלמאי דמסיק לקמן דטעמא דרבנן משום דלא שביק איניש מידי דכי מודה ביה לא מיפטר ותבע מידי דכי מודה ביה מיפטר משמע דמהאי טעמא נימא דלא תבעו אלא בושת ופגם דומיא לטעמא דר"ש דלא שביק איניש מידי דקיץ כו' דע"כ היינו דמהאי טעמא לא תבעו אלא קנס וק"ל:

תוס' בד"ה לאביה נמי כו' וכדרבנן דאמרי יש קנס במקום מכר כו' עכ"ל ק"ק ומאי קושיא דאימא דלא ניחא ליה לתלמודא למימר הכי דהא סתם לן תנא בההוא פירקא כל מקום שיש מכר אין קנס ודו"ק:

בד"ה ר"ש פוטר כו' אלא כשייחד לו כלי להלואתו ולעושקו כו' עכ"ל פלוגתא דר"י ור"ל בזה בפרק הזהב ע"ש:

בא"ד תימה לר"י ת"ל דאפילו בעושק כו' דמיירי בלא עמד בדין כו' עכ"ל אבל לרבנן לא קשיא להו אמאי חייב דאיכא למימר אפילו בלא עמד בדין דבושת ופגם קתבע וטוען שכבר הודה לו ויחד לו משכון אבל בקנס ליכא למימר הכי דכיון דאי הוה מודה ביה הוה מיפטר לא הוי כפירת ממון וק"ל:

בד"ה ונשבע והודה כו' דה"נ ה"מ למיבעי לרבנן אם פירש דקנס קא תבע כו' עכ"ל ק"ק לפי מה שפרש"י בעמד בדין דפשיטא ליה לאביי שהוא ממון להתחייב בהודאתו וא"כ לרבנן נמי בסתם כי קא תבע אקנס הוא דקתבע דבקנס נמי כי מודה ביה לא מפטר בעמד בדין ולפי מה שפרש"י דמהאי טעמא דקאמר דבקנס מודה ומפטר לרבנן ולכך לא תבעו אלא בושת ופגם ניחא קצת דבעמד בדין אתרוייהו קתבע וחייב משום בושת ופגם ודו"ק:

בא"ד ואההיא ברייתא דמייתי בסמוך היה לו לקבוע בעייתו לר"ש עכ"ל ר"ל דאהך מתני' דשבועות דקמבעיא ליה לא אשכחן דרבנן דפליגי עליה דר"ש בעמד בדין אלא בלא עמד בדין ומשום דסתמא בושת ופגם הוא תובע ואיכא למיבעי שפיר בעמד בדין בפירוש דקנס הוא תובעו אפילו לרבנן אבל אברייתא דלקמן ה"ל לקבוע בעייתו דוקא לר"ש דהנהו רבנן דפליגי עליה התם ס"ל ע"כ בעמד בדין דחייב כדפריך לקמן אי דלא עמד בדין כפילא מי איכא ואין להקשות דאם כן לר"ש נמי ליכא למיבעי אברייתא דלקמן למאי דמוקי ליה אביי דאיירי ר"ש בעמד בדין ופוטר מקרבן דהא ע"כ לאו קושיא היא דהשתא נמי מאי קמבעיא ליה הכא לר"ש כיון דידע ברייתא דלקמן אלא דאית לן למימר בהא דכן דרך התלמידים למיבעי מרבותם במלתא דאיכא לשנויי כדמסיק יכילנא לשנויי כו' וא"כ טפי ה"ל למקבע בעייתו שם דוקא לר"ש כמ"ש ודו"ק:

בד"ה א"ד אע"ג דעמד כו' לשלם על פי עצמו או להורישו לבניו דמ"ש ולא מיבעי ליה אלא כו' עכ"ל הכי משמע להו אם הוי ממון לענין להתחייב בהודאה הוי נמי ממון להורישו לבניו דמ"ש הוא וכן הוא לפי האמת דגבי אונס ופיתוי מונתן פוטר מקרבן שבועה בגזירת הכתוב מוכחש בעמדה בדין ובגרה ומתה כו' אע"ג דהוי ממון להודאה ולהורישו לבניו כמ"ש התוספות לקמן ולשיטתם דלקמן שכתבו דלפי משנתינו קמיבעי ליה דלר"ש לא הוי ממון להורישו כו' אי לא חשיב נמי ממון לענין קרבן שבועה ולהודאה כו' היינו אי איכא שום קרא וגזירת הכתוב לחלק בין להורישו לבניו ובין חיוב הודאה אבל ודאי כיון דליכא שום קרא ליכא לפלוגי ביניהם וה"ה דה"מ למיבעי בכה"ג לרבנן הוי ממון להורישו לבניו אי חשיב נמי ממון לקרבן ולהודאה ואי איכא שום קרא וגזירת הכתוב לחלק בין להורישו לבניו ובין חיוב הודאה דבלאו קרא ליכא לפלוגי ביניהם ודו"ק:

בא"ד דהא אפילו בסוף הסוגיא פשיטא ליה לאביי דהוי ממון לענין שמתחייב בהודאה כו' עכ"ל ר"ל דליכא למימר דלא מצי לשנויי הכי משום דליכא לפלוגי בין להורישו לבניו ובין חיוב הודאה גבי אונס ופיתוי דמ"ש הוא כמ"ש התוס' לעיל דע"כ לשיטת רש"י ולפירושו זה אינו לפי האמת דהא לבתר דקמשני ליה מונתן דלא הוי ממון להורישו לבניו פשיטא ליה לאביי בסוף הסוגיא דהוי ממון לענין חיוב הודאה ודו"ק:

בא"ד ולקמן דאמר אביי הא עמד כו' פי' הא עמד בדין ובגרה ומתה דמינה ירית מחייב כו' עכ"ל ר"ל דבהכי איכא לאוקמא שפיר לאביי ולא תקשי אלא לרבה דפוטר נמי בכה"ג מקרבן שבועה מונתן ליכא לאוקמא בהכי וכמ"ש התוס' לקמן ע"ש:

בד"ה הפלת את שיני כו' ואם תאמר מה ייחוד כלי שייך גבי עבד כו' ותו לא הוי קנס כו' עכ"ל ר"ל דתיפוק ליה בלאו טעמא דקנס אלא משום דליכא ייחוד ועיין בתוס' פרק הזהב ואע"ג דלמאי דבעי לאוקמא הך ברייתא בשלא עמד בדין ע"כ הא דקתני נמי בהך ברייתא לא אנסתי כו' ע"כ לא שייך ייחוד וצ"ל דחדא ועוד קאמר ר"ש כמ"ש התוס' לעיל אמתני' דשבועות מ"מ לפי האמת דמוקי לה בעמד בדין ע"כ דליכא למימר חדא ועוד קאמר ר"ש דאם כן מאי טעמא דרבנן דמחייבי כדקתני ברישא דהך ברייתא וק"ל:

דף מב:

בד"ה מאי לאו כו' אלא לר"ל דלא מחייב קרבן שבועה אלא כשנטלו כו' עכ"ל יש מקשים (א) דהא לר"ש קיימינן הכא ור"ל מודה דאליביה מעות קונות וסגי בייחוד כלי ויש ליישב דמכל מקום רבנן דפליגי עליה דר"ש וס"ל לר"ל דבעי משיכה לרבנן ל"ל ריבויא דומעלה מעל דכיון דנטלו הימנו ממון גמור ולאו דוקא נקטו התוס' הקושיא לר"ש וק"ל:

בד"ה דאחין בעי למיהוי בשלמא לדידי הוא קנס לכל מילי מדגלי רחמנא לענין קרבן כו' עכ"ל ר"ל דאי הוה גלי בשום קרא אחרינא דלא הוי ממון להורישו לבניו ולחיוב הודאה תקשי ליה לנפשיה ל"ל וכחש דפשיטא כיון דלא הוי ממון ואי הוה מודה מיפטר פטור נמי מקרבן שבועה כמו שהקשה אביי לרבה ת"ל וכחש ת"ל ונתן כו' אלא ע"כ לאביי כולה מילתא ילפינן מוכחש כיון דפטור משבועה ע"כ לאו ממון הוא דהא בהא תליא ודו"ק:

בד"ה הא עמד בדין דמשלם על פי עצמו כו' ולדבריו דרבה קא"ל בשלמא לדידי כו' עכ"ל הא ודאי דלעיל דפריך ליה אביי לרבה מברייתא לא תקשי להו דמעיקרא מאי מיבעיא ליה דבכמה מקומות בתלמוד אשכחן כי הך סוגיין דהתלמיד מיבעיא ליה מרבו ורבו משיב לו ושוב איהו גופיה פריך ליה ממשנה או מברייתא בהיפך אלא דהכא תקשי להו דאיהו גופיה פריך לעיל להיפך מברייתא ועוד נראה משום דאהך מתני' דשבועות גופיה קמיבעיא ליה לעיל תקשי להו הכא טפי דאם כן מאי פריך מינה השתא ותירצו דדוקא לדבריו דרבה פריך השתא ודו"ק:

בא"ד דכל היכא דמחייב ע"פ כו' כגון עמדה בדין ובגרה ומתה דמינה כו' עכ"ל לכאורה קשה כיון דאביי לא דריש ונתן ליכא לפלוגי בין עמד בדין ומת אב דמיניה ירתי האחין

שלה ובין עמדה בדין ובגרה ומתה דמינה ירית וכן פרש"י לרבה דלגבי דידה לא הוה שאני משאר קנסות כו' דמשעת העמדה בדין ממונא הוא כו' וא"כ לאביי דבשאר קנסות לאו ממונא הוא נימא נמי דבעמדה בדין ובגרה ומתה דלאו ממונא הוא מ"ל ירושת אחין מאביהם ומ"ל ירושת האב מהבת ויש ליישב דלא דמי דירושת האחין מאביהם ה"ל מכח מי שבא לידו בהעמדת דין ע"י שהיה תחלתו בתורת קנס קודם העמדת דין אבל ירושת אב מהבת דגם לידה לא בא בתורת קנס רק בבגרותה אחר העמדת דין ומינה ירית האב וה"ל ממון גמור לגבי האב ודו"ק:

דף מג.

בד"ה לא בשאינה ניזונת פי' מן האחין אבל מן האב היתה ניזונת כו' עכ"ל וכגירסא זו פרש"י וק"ק (ב) לפי גירסא זו ופירושה דפריך מאי למימרא טפי הוי ליה להקשות דאמאי לא תני רבותא במתני' בניזונת אפילו מן האחין לאחר מיתת האב מעשה ידיה של האחין ואפשר שלזה כוונו לומר דגירסא שניה עיקר וק"ל:

בא"ד דאחר מיתת האב אית לן למידק דומיא דבחיי אב כו' עכ"ל דהדיוק לא בא אלא מגופיה ולית לן למידק אלא דומיא דגופיה וכיון דהדיוק איירי באינה ניזונת ע"כ דגופיה נמי איירי בהכי דאל"כ לא הוה הדיוק דומיא דגופיה ודו"ק:

דף מג:

בד"ה שפצעה בפניה וא"ת תקשי הך ברייתא לרב כו' עכ"ל אע"ג דע"כ רב פליג אברייתא בהא דרב מוקי קרא דוהתנחלתם למעט אפילו מעשה ידיה מ"מ לענין פצעה בפניה אי הוה דאב לא אשכחן דפליג רב אברייתא וק"ל: בד"ה טעמא דהשיאה כו' וריב"ן מוקי כולה כו' טעמא דהשיאה וגירשה אחר שאירסה כו' עכ"ל קשה לפירושו דהכי ה"מ תלמודא לדקדק מרישא טעמא דאירסה ונתארמלה אחר שאירסה וגירשה הא אירסה ונתארמלה אחר שאירסה ונתארמלה תו לא ה"מ למתני אפילו השיאה ראשונה ולמאן דאמר מזל גורם כמו שדקדק ר"י לפריב"ן ודו"ק:

בד"ה ומיגבא כו' ואמאי ליבעי אי כל ארוסות טרפי ממשעבדי כו' עכ"ל לכאורה שרש"י הרגיש ליישב זה דבנשאת דוקא קמבעיא ליה אי גביא משעת אירוסין או נימא דמחלה לשיעבודא קמא לגבות מזמן הכתוב בכתובה וכ"כ מהרש"ל אבל ממה שפרש"י או דלמא עד שעת כתיבה דהוה מלוה בשטר לא טרפה ממשעבדי משמע דבארוסה נמי ולא נשאת נמי קמבעיא ומה שפרש"י דהיא גופה מחלה לשיעבודא קמא ונתרצית בזמן

הכתוב בשטר הכתובה כו' היינו דמעיקרא בשעת אירוסין נתרצית ומחלה לשיעבודא שלא לגבות ממשעבדי אלא מזמן הכתוב בשטר הכתובה וכן הוא הדעת נותן דאם לא נתרצית למחול שיעבודא בשעת אירוסין למה תמחול עכשיו שיעבוד שהיה לה כבר משעת אירוסין ותו לא מידי ודו"ק:

בא"ד דאי טעמא דמודה משום דלא נכתבו ברשותו כו' דבשעת כתיבה מחלה לשיעבודא כו' עכ"ל מפירושם נראה דמשום דלא נכתבו ברשותו אית לן למימר דבשעת כתיבה מחלה לשיעבודא קמא וא"כ הוא קשה דמאי פריך רבא לעיל דאימא דבההיא דבגרה ואח"כ נשאת דלא נכתבו ברשותו מחלה לשיעבודא אבל במתני' דנשאת בקטנות ונכתבו ברשותו שפיר קאמרי הואיל ומשעת אירוסין זכה בהן האב ומשעת אירוסין הוא טורף דלא שייך למימר דמחלה בשעת כתיבה כיון דברשותו היה ויש ליישב (ג) ודו"ק:

דף מד.

בד"ה אימור אחולי כו' קנה הנותן שדה אצל שדה הניתן כו' עכ"ל לאו דוקא הנותן (ד) דה"ה אדם אחר שקנה שדה אצל שדה הניתן לא יוכל המקבל לטעון בר מצרא שהרי אחליה לשעבודא מזמן הראשון וא"ת למה יש לנו לתלות שמחל בדבר שיש לו הפסד כבר תירץ הרא"ש דשמא שמע שמסר הנותן מודעא על שטר הראשון עכ"ל ע"ש וק"ל:

בד"ה איכא בינייהו כו' אי נמי לפסול חתימתן קאמר דאימר זיופי כו' עכ"ל עיין ברא"ש:

בד"ה והלכתא כו' איכא לאוקמא בדכתב לה כו' דס"ד הואיל ומנה ומאתים שלו כו' עכ"ל ק"ק לפ"ז דמאי פריך רבא לעיל מבגרה ואח"כ נשאת שאין לאביה רשות בה כו' דהא כיון דכתובתה מנה ומאתים הוי שלו שפיר קאמר דמשעת אירוסין זכה בה ויש ליישב (*):

דף מד:

בפרש"י בד"ה מאן ימאן במפתה הכתוב מדבר כו' ואונס ומפתה מהדדי גמירי כו' עכ"ל אולי שבא ליישב נמי כיון דבמפותה הכתוב מדבר היאך מרבה יתומה והרי מחלה וקאמר דאונס ומפתה גמירי מהדדי ונ"מ בהאי ריבויא דיתומה לענין אונס וכה"ג כתב בעל המאור אבל בס' מלחמות כתב לרבות יתומה קטנה אפילו במפותה דלית בה מחילה ולרבנן דפליגי עליה דר"מ וק"ל:

תוס' בד"ה אם כן בישראל כו' ת"ל מבישראל ואע"ג דלגבי מיתה כתיב מ"מ כו' עכ"ל לכאורה מי הכריחם לזה בתירוצם דהא לפי תמיהת רשב"א דנימא אהני ליה שלא

ילקה כו' ע"כ אית לן למימר אע"ג דלגבי מיתה כתיב גמרינן מיניה לענין מלקות וכסף ויש ליישב דלפי תמיהת רשב"א דלא אסיק אכתי אדעתיה מיעוטא דבתולת ישראל לא הוה צריך לראיה דע"כ בישראל אתי למעט נמי מלקות וכסף דאל"כ מנלן למעט קנס מדכתיב ומתה דאימא לענין קנס ומלקות דליכא מיעוטא כלל וחייב אפילו בהורתה ולידתה בקדושה אלא דאצטריך ומתה לגופיה לרבות למיתה משום דאיכא גבי מיתה מיעוטא דבישראל אלא ע"כ דמיעוטא דבישראל אתי נמי למלקות וקנס דהשתא שפיר מדמרבה מיתה ולא מרבה נמי קנס ומלקות ע"כ דאפילו בהורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה נמי אימעיט אבל השתא לפי תירוץ ר"י דאסיק אדעתיה דכתיב בתולת ישראל גבי מלקות וקנס אינו מוכרח לומר דבישראל אתי נמי למעט קנס ומלקות וע"כ הוצרכו לזה לראייה מדלקמן דגמרינן מינה ודו"ק:

בד"ה המוציא שם רע כו' פחותה מבת ג' יש לה קנס כו' עכ"ל היינו קנס דאונס ומפתה דהתם לא כתיב מיעוטא דבישראל וק"ל:

בד"ה בתולת כו' ולמאי דפ"ה דיתומה לאו מריבויא משתמעא ניחא כו' עכ"ל ובפרק אלו נערות הוכיחו התוס' כן דאל"כ מאי פריך לריב"ח ואימא דשאני מפותה דרבי קרא ע"ש ודו"ק:

בד"ה הא לאו כו' ל"ק מידי לרבנן מנ"ל דמחייבי סקילה בבא על הקטנה כו' עכ"ל הכי אמרינן בפרק ארבע מיתות לרבנן דמחייבי קנס באונס ומפתה מחייבי נמי סקילה בבא על קטנה מאורסה ורצה לומר אי הוי איירי קרא בבת עונשין דוקא לגבי חיוב דידיה לענין קנס דמאה כסף משום דגמרינן ליה ממיתה או דקרא איירי בגדולה דוקא היאך מחייבי ליה רבנן סקילה לדידיה בבא על הקטנה אלא ע"כ דאית לן למימר דלגבי חיוב דידיה לא איירי קרא דוקא בגדולה אלא דפריך דע"כ משום חסרון ה' אינו מבוטל משמעות נערה דהוי גדולה ומשני אלא כאן נערה הא כ"מ כו' ללמד בעלמא כגון באונס ומפתה ודו"ק:

בא"ד ולא תקשי נמי אמאי אצטריך בתולת ישראל כו' דהא לא ילפינן מהדדי עכ"ל ודברי ר"י דלעיל סותרין זה שכתב דגמרינן מהדדי וכתב מהרש"ל שכתבו לעיל וכאן לרווחא דמלתא ע"ש והוא דחוק ויותר נ"ל דוהשתא א"ש כו' שכתבו התוס' לעיל אינן מדברי ר"י ודו"ק:

בד"ה הא כל מקום כו' נימא לר"מ דוקא באונס ומפתה דגלי קרא גלי אבל בכ"מ נדרוש כו' עכ"ל סמכו עצמם אהא דפרק ד' מיתות דאמרינן לרבי מאיר דליכא סקילה לבא על הקטנה וק"ל:

דף מה.

בד"ה אמר רבא כו' ואילו מוציא ש"ר כה"ג שזינתה אחר נישואין כו' והשתא א"ש הא דלא נקט בברייתא באו לה עדים בבית חמיה כו' עכ"ל ק"ק דלפירושו נמי תקשי לפלוג בדידיה לאסוקי לעיל באו לה עדים בבית חמיה שזינתה תחתיו והוציא שם רע סוקלין אותה על שער העיר ולא ה"ל למנקט במציעתא באו לה עדים בבית אביה כו' ויש ליישב דניחא. ליה למיפלג וליתני כולה בזינתה בבית אביה ודו"ק:

דף מה:

בפרש"י בד"ה והוא שבעל כראב"י כו' לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ומלקות דמוציא ש"ר חידוש כו' עכ"ל דבעל נמי לאו שאין בו מעשה הוא בעבירה שהוא מוציא ש"ר ואפ"ה לוקין עליו מיוסרו דחידוש הוא ולא גמרינן מיניה בעלמא כדאמרינן בפ"ק דמכות מיהו ק"ק לר"י דס"ל דאינו חייב עד שישכור עדים אמאי קרי ליה לאו שאין בו מעשה דהא ע"י מעשה (א) שנותן שכר לעדים נעשה העבירה ודו"ק:

תוס' בד"ה סוקלין אותה על פתח שער העיר ההיא היינו עיר שסרחה בו כו' עכ"ל כך היה הגירסא לפניהם שער העיר ההיא ופירשו דההיא ר"ל עיר שסרחה בו וכדגמרינן לקמן מע"ז מיהו שער העיר גופיה במוציא ש"ר נמי ילפינן מע"ז דלא כתיב שער העיר אלא בנערה המאורסה שזינתה בבית אביה ולא ילפינן מיניה מוציא שם רע דאל"כ לא הוה אצטריך למילף פתח מפתח ופתח משער דמשכן אלא שער משער דע"ז וכה"ג כתב מהרש"ל ודו"ק:

בד"ה ר"י אומר ללקות כו' ונראה לר"ת דלוקה היינו מכות מרדות לכ"ע והא כו' עכ"ל מיהו אין זה מספיק דאף לפירוש ר"ת אכתי המקשה דלא אסיק אדעתיה לומר דלוקה מ"מ היינו מכות מרדות ע"כ הא דלוקה אפילו בלא בעל היינו משום לא תלך רכיל תקשי ליה כל הני קושיות שהקשה ר"ת ויש ליישב בקצת דהמקשה הכא לא ידע הא דאסיק לקמן אזהרה למוציא שם רע משום לא תלך רכיל והא דלמדנו יסרו מויסרו כו' ודו"ק:

בא"ד ואע"ג דלר"י בעלמא לאו שאין בו מעשה כו' הכא שאני דגלי קרא דלא לקי אלא דוקא כשבעל כו' עכ"ל וכן צ"ל גם לפ"ה אליבא דרב נחמן אלא דלפי' ר"ת צ"ל כן גם לרב פפא וק"ל:

דף מו.

בד"ה בשלמא לראב"י כו' וי"ל דסבר דלא מחייב אלא א"כ העיז כו' עכ"ל ר"ל דאיירי שהוכחשו העדים ע"י כיחוש גמור או שהוזמו אלא דגזירת הכתוב הוא דאפילו הכי לא מיחייב הבעל אא"כ העיז פניו כו' ודו"ק:

דף מו:

בד"ה ואימא לדידה כו' אי לאו הוה שום משמעות מויצאה חנם שיהא כו' עכ"ל והא נמי קא קשיא ליה למקשה השתא דלא אסיק אדעתיה שום משמעות ואם כן אימא לדידה ויתורא דויצאה חנם נמי למאי אתא והשתא שפיר הקשו התוס' למאי דמשני השתא אביה כו' לא יתרץ כלום אקרא דויצאה חנם למאי אתא וק"ל:

בפרש"י בד"ה שייך ביה בידו ליטול ממון כו' למוסרה לביאת קדושין כו' עכ"ל מה שיש לדקדק בזה עיין בתוס' פרק אלו נערות ובפ"ק דקדושין ודו"ק:

תוס' בד"ה זכאי במציאתה כו' אבל מציאתה דקטרחא כו' וי"ל דמה להנך שכן האב נפסד כו' עכ"ל דאחדא מתרתי פרכינן הך פירכא כל דהו שהאב נפסד על ידיהן אבל לעיל אחדא מחדא לא פרכינן הך פירכא אלא פירכא גמורה דלא קטרחא ובפ"ק דקדושין פרכינן לה נמי אחדא מחדא ודו"ק:

דף מז.

גמרא מסתברא דאביה הוי כו' למאי דס"ד השתא קשה ל"ל קרא דלאמה למעשה ידיה של בתה הא מהך סברא נפקא ליה וכה"ג הקשו התוס' גבי השתא אביה מקבל כו' וק"ל:

בפרש"י בד"ה בנעוריה גבי הפרת נדרים כו' בהדיא כתיב כי הניא אביה וגו' עכ"ל לא ידענא אמאי לא הביא רישא דקרא ואם הניא אביה אותה ביום וגו' ותלמודא שהביא לעיל קרא דסוף הפרשה בנעוריה בית אביה אמאי לא מייתי קרא דריש הפ' דכתיב בבית אביה בנעוריה וק"ל:

תוס' בד"ה משום איבה כו' אלא גדול וסמוך על שלחן אביו זהו קטן כו' עכ"ל ק"ק (ב) לפרש"י הא דקתני הכא האב זכאי בבתו נערה וקטנה במציאתה ככל אינך דקתני הכא הא דומיא דהכא בסמוכה אפילו בבוגרת וגדול הסמוך נמי מציאתו לאביו ודו"ק:

בא"ד דהתם לצדדים קתני קטנה אפילו באינה סמוכה ונערה בסמוכה וגדול הסמוך כו' עכ"ל לכאורה דר"ל דנערה וה"ה בוגרת בסמוכה מהאי טעמא שכתבו דזילא בהו מלתא לחזור אחר הפתחים ולצדדים דהתם היינו בנו ובתו הגדולים דהוי לעצמן לא

הוי בענין אחד דבתו היינו באינה סמוכה דוקא וגדול היינו אפילו בסמוך אבל לפירוש ר"י ניחא דבנו ובתו הגדולים שוים אפילו בסמוכים הוי שלהן ובנערה לא איירי התם אבל ק"ק לפירוש ר"י נמי למאן דאמר לא קטן קטן ממש אלא סמוך זהו קטן הוי ליה בנו ובתו הקטנים אינן שוים דקטן היינו דוקא בסמוך ובתו אפילו באינה סמוכה גם לשונם מגומגם בזה שהזכירו קטנה ונערה דלא הל"ל דהוי לצדדים אלא משום בנו ובתו הגדולים דלא הוי שוים אבל היותר נ"ל להגיה בתוספות כמ"ש מוהרר"א ב"ח דכצ"ל דמתניתין דהכא הוי לצדדים קטנה אפילו באינה סמוכה נערה בסמוכה ור"ל דמלת בתו דהיינו נערה וקטנה דקתני הכא הוי לצדדים לפרש"י דקטנה אפילו באינה סמוכה משום דבשעה שמוצאה מריצה כו' ונערה דוקא בסמוכה אבל הא דקתני התם בנו ובתו לצדדין לא חיישי בין לפרש"י בין לפר"י ומ"ש עוד וגדול הסמוך כו' הוא מלתא באנפיה נפשיה דגם זה צ"ל לשמואל לפרש"י במתניתין דהתם דאיכא לפלוגי בין בנות אפילו גדולות לבנים משום זילותא ודו"ק:

בד"ה דמסר לה כו' א"נ כשמסרה כו' או נשואין בלא סעודה כו' עכ"ל כתב מהרש"ל ותימה הא תניא בהדיא בפרק ואלו מגלחין מארסין אבל לא כונסין ואין עושין סעודת אירוסין וצ"ל דמפרש הא דאמר. אין כונסין היינו עם הארוסין כו' עכ"ל ע"ש והוא דחוק ואינו אלא דברי נביאות ונ"ל ליישב שסמכו בזה אמה שבאו לחלק בין שמחה דאורייתא לשמחה דרבנן והשתא איכא למימר דנשואין בלא סעודה לא הוי דאורייתא אלא דרבנן כיון דלא חשיבה שמחה כולי האי ולא הוי דרשה גמורה אלא בנשואין עם סעודה דהוי שמחה גמורה ואין מערבין שמחה בשמחה וק"ל:

בד"ה כתב לה כו' אבל מדידה לדידיה אפי' ר"א מודה דדי לנו באומדנא של חיתון כו' עכ"ל נ"ל לפרש דבריהם דלפרש"י ניחא להו דמדמי להו דתרוייהו בארוסין איירי ומסיק דכ"ע כראב"ע דמודה ראב"ע במדידה לדידיה דטפי סגי ליה לאב באחתוני דהיינו איקרובי דעתא בעלמא כדלקמן פרק אף על פי כמדידיה לדידה דלא סגי ליה באחתוני בעלמא אבל לפירוש רבינו תם דהך ברייתא בנשואין איירי ולא מדמה להו אלא משום אומדנא דלא כתב לה אלא ע"מ כו' ומסיק במדידה לדידיה אפילו ר"א מודה דדי לנו באומדנא של חיתון נשואין דאיירי ביה אע"ג דאיכא תו אומדנא אחרינא דהיינו שלא כתב אלא ע"מ שתהנה בתו די לנו באומדנא זו דחיתון נשואין ולא דמי לההיא דראב"י כו' ואי הוה שייך התם אומדנא כו' דלא שייך התם אומדנא דחיתון דהא באירוסין איירי ולכך אזלינן בתר הך אומדנא שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה משום חיבת ביאה ועל פי הדברים האלה כתבו לקמן דצ"ע שלא יקשה לר"ת דלקמן בריש פרק אף על פי מוכח

דרבנן נמי אזלי בתר אומדנא כו' דר"ל לפרש"י ניחא דתלמודא מחלק בין מדידה לדידיה ובין מדידיה לדידה דטפי סגי ליה לאב באחתוני מהבעל דלא סגי ליה באחתוני בעלמא ובהכי פליגי למסקנא רבנן וראב"ע דרבנן סברי דסגי ליה נמי לבעל באחתוני בעלמא כדאמר בפרק אף על פי וראב"ע סבר דלאב סגי ליה באחתוני דהיינו לר' נתן אבל לבעל לא סגי ליה באחתוני אבל לפירוש ר"ת דלא מפליג בין מדידה לדידיה ובין מדידיה לדידה אלא דבאב שייך נמי אומדנא דאחתוני ודי ליה בכך אבל בבעל ליכא אומדנא אחרינא ואי הוה שייך הוה אמדינן אהא קשיא להו שפיר דהא שייך נמי בבעל אומדנא אחרינא כדאמרינן בפרק אף על פי לרבנן דראב"י לאו דוקא נקטו אומדנא דחיתון אלא אומדנא דקירוב דעת קאמר התם אלא כיון דלפירוש רש"י הכל אחד נקטו כן וביש ספרים מחקו מלת דחיתון מדברי התוס' ודו"ק:

דף מז:

בד"ה אם תענה כו' דבפרק בתרא דיומא משמע אם תענה את בנותי היינו שימנע מהן תשמיש כו' עכ"ל ובלאו הך דפרק בתרא דיומא הוה אפשר לומר דאם תענה את בנותי התשמיש גופיה נקרא עינוי כמו שכתוב וישכב אותה ויענה כדאמרינן נמי התם ולכך הוצרכו להביא דהאי קרא דאם תענה וגו' מפרש לה התם מניעת תשמיש דהיינו איסור תשמיש ביוה"כ דקרי עינוי וה"ה דה"מ לאקשויי הכי אקרא דויענך וירעיבך דמשמע מניעת מזונות ובתירוצם יתורץ וק"ל:

דף מח.

בד"ה ולא שאני לך כו' דמוקי לה ההיא דמי שהלך למדה"י כשהשרה כו' אבל לא בניו כו' עכ"ל ולמאי דמסיק נמי התם מאי פסקא אלא א"ר פפא בששמעה בו שמת בע"א כו' ודאי דאוקמא בשלא השרה לא לזו ולא לזו דהא לא הוה מוקמינן לה בשהשרה לה אלא למאן דאמר התם דאין פוסקין מזונות לא"א ובששמעה בו שמת כ"ע מודו דפוסקין לא"א מזונות וק"ל:

בד"ה מי שהלך למדינת הים כו' אדרבה טפי הוה רבותא דאפילו כשהוא אצלה דאינה יורדת עמו כו' עכ"ל הכי פסיקא להו דאינה יורדת עמו אפילו כשהוא אצלה דהא מתניתין איירי כשהוא אצלה וקאמרינן עלה אי דאורחה מאי טעמא דת"ק כו' ולפי ספרים דגרסינן קוברים אותה לפי כבודו ניחא דהוי רבותא דאפילו כשאינו אצלה שהולך למדה"י עולה עמו ולכך לא קאמר סתם הלכה כר"י דה"א דוקא כשהוא אצלה

דבהכי איירי מתניתין וק"ק אמאי לא תקשי להו נמי להך גירסא דגרסינן קוברין אותה לפי כבודה מאי קא מתמה לפי כבודו לא דהא אע"ג דקיימא לן כר"י אימא דהיינו דוקא כשהוא אצלה דבהכי איירי מתני' אבל כשאינו אצלה שהולך למדה"י מודה ר"י ודו"ק:
בד"ה לעולם היא כו' ול"ג עד שתכנס לרשות הבעל כו' ומיהו י"ל דהא כו' אבל הכא כו' עכ"ל לפום אותה גירסא הא דפריך לרב אסי מהא לעולם היא ברשות אב עד שתכנס לחופה ברייתא היא ולא מתניתין דהכא וק"ל:

דף מח:

בד"ה רב אסי כו' ואור"י דודאי סברא כו' אבל הכא רב אסי מתני' דחקתיה כו' עכ"ל נראה לפרש דבריהם דודאי סברא פשוטה היא כדקאמר סתמא דתלמודא לקמן בלי חולק דא"ב נמי מסר למשנה ראשונה ואי לא הוה הך סברא פשוטה לא הל"ל נמי דא"ב מסר כיון דבלאו הכי מצי לאשכוחי א"ב כדקאמר דקיבל א"ב אלא דרב אסי נדחק הכא למשנה אחרונה להפך הסברא דלשון המשנה דחקתיה הכא דברשות הבעל משמע לגמרי כו' ודו"ק:
בא"ד דא"ב למאן דאמר סמפון ליכא כו' ולמאן דאמר שמא ימזגו איכא כו' עכ"ל ומשנה אחרונה ודאי לא להקל בא ולטעמא דשמא ימזגו ניחא אף למ"ד חוץ מתרומה במסר אבל רב אסי דקאמר אף לתרומה לית ליה אלא טעמא דסמפון ודקאמר נמי לקמן למשנה ראשונה א"ב מסר צ"ל למשנה אחרונה נמי א"ב במסר ודו"ק:
בד"ה ושמואל כו' דמהתם יליף לכל מילי חוץ מתרומה כו' ולא אתי למעוטי אלא תרומה כו' עכ"ל ק"ק דשמואל א"נ ר"ל מה הוסיף אדרב דקאמר נמי הכי מסירתה לכל חוץ מתרומה וק"ל:

דף מט.

בד"ה ואימא ה"מ כו' ומיהו קשה לפ"ז דהיכי ילפינן מנדרים כו' עכ"ל אבל לפרש"י דקאי ואימא ה"מ כו' אמתני' ניחא דקתני במתני' לכל מילי הוה מסר ברשות הבעל ועלה מסיק דבהפרת נדרים לא הדרא למילתא קמייתא ה"ה לשאר מילי דאיכא למילף מנדרים אבל לענין סקילה קושטא הוא דליכא למילף מהפרת נדרים מה"ט שכתבו דמ"מ תהא כיתומה וק"ל:
בא"ד קשה דאי אמתני' קא בעי למה המתין כ"כ כו' עכ"ל לכאורה שהרגיש רש"י בזה במה שפירש וכיון דלא נפקא לן מסירת שלוחים אלא מקרא יתירא דבית אביה אימא

כו' אבל אין זה מספיק כיון דבעיא היא לענין דינא אי הדרא אי לא ה"נ ה"מ למיבעיא הכא בשלא ידע אכתי דמקרא יתירא נפקא ליה וק"ל:

דף מט:

בד"ה אכפייה רבא כו' וי"ל דאכפייה בדברים כו' עכ"ל וכתב הר"ן ע"ז ולא ידעתי מהו דהא גבי בנים אפילו בדלא אמיד כופין בדברים וכיון כו' עכ"ל ונראה דלאו קושיא היא דבלא אמיד אינו נקרא כפייה בדברים אלא אמירה ודיבור בעלמא יארוד ילדה כו' וכל הני דנקט אבל כפייה בדברים באמיד היינו שאומרים לו שעובר על מצות עשה דצדקה דבהא ודאי כפה רבא לרב נתן ולא שהלקה אותו וק"ל:

בד"ה הוא ואשתו כו' דאיכא למימר דנקט בנו משום דאיירי דנזונין אפילו ממטלטלין אבל לאחר כו' עכ"ל והא דפריך אלמנותו ניזונת מנכסיו הוא ואשתו מבעיא לא ניחא ליה למימר דמשום מטלטלין נקט הוא ואשתו דודאי משום מטלטלין לחוד לא איצטריך ליה לאשמועינן התקינו דכיון דהוא ואשתו מבעיא בחייו מההיא דאלמנותו כו' אין לחלק בהוא ואשתו בין מטלטלין לקרקע דלא שייך לחלק אלא באלמנותו דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי משא"כ הכא גבי אחר ניחא ליה לאשמועינן הך מילתא דניזונין גבי בנו אפילו במטלטלין ולתירוץ א"נ משום הוא כו' נמי ניחא דפריך דמשום הוא לא הוה איצטריך למתני ואשתו ועוד דהוא גבי בנו נמי מבעיא מאלמנותו ודו"ק:

בא"ד ומיהו ביש נוחלין משמע דלא טרפא ממקבל מתנה כו' עכ"ל לכאורה יש לדקדק מי הצריכם לראיה זו הא בבנו נמי מסיק הכא דלית הלכתא כוותיה ואינן ניזונין וכ"ש לאחר ולפי מה שכתוב במרדכי דהא דפסיק דלית הלכתא כתקנת אושא היינו דהוא אינו ניזון אבל אשתו ניזונית ניחא מיהו מה"ט דקאמר דנטרח לדידיה ולדידה אין נראה לחלק מחיים בין הוא לאשתו וע"כ נראה (*) דלאחר דאין ניזונין דקאמרי היינו לאחר מותו בששיעבדו האחים וכן מוכח מתוך דבריהם ממה שכתבו לעיל דלאחרים יש לחלק בין מקרקעי למטלטלי היינו לאחר מיתה דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי אבל מחיים ודאי דאין לחלק בין מקרקעי למטלטלי ואין לחלק נמי בין הוא לאשתו וההיא שהביאו לראיה מפרק י"נ איירי נמי לאחר מיתה וכל דבריהם הולכים ע"ד זה ותו לא מידי וק"ל:

דף נ.

בפרש"י בד"ה ובתינוקת כו' י"ב גופה קאמר דאי בת י"ב ויום אחד דאורייתא היא כו' עכ"ל והא דלא פירש כן גבי תינוק דתליסר גופה קאמר דהא י"ג ויום אחד דאורייתא הוא

משום דלא היה כתוב כלל בנוסחות הגמרות שלהם הא דבר תליסר כו' וכ"ה בראש"ש וק"ל:

תוס' בד"ה שיהא אדם מגלגל כו' בן עשר למשנה לא כו' אלא לגלגל עכ"ל הוצרכו לזה לתירוץ דאיבעית אימא דהך דמתגלגל עמו עד י"ב כו' איירי למשנה אבל לתירוץ קמא דספי ליה כתורא לאו היינו יורד עמו לחייו ומתוקמא שפיר הך דמתגלגל עד י"ב ומכאן ואילך יורד כו' נמי למקרא ואיכא לאוקמא שפיר הך דבן עשר למשנה היינו למספי ליה אבל ליכא למימר לתירוץ קמא דהך דספי ליה כי תורא איירי נמי למשנה דאם כן היאך מתוקמא הך דבן עשר למשנה דלא שייך גלגול בתר למספי וכן מוכח מדבריהם שכתבו לתירוץ קמא דבן ה' למקרא היינו לגלגל כו' ודו"ק:

בד"ה וספי ליה כי כו' והא דתנן כו' בן ה' למקרא היינו לגלגל כו' עכ"ל בלאו הך אוקימתא אהך גופה דבר שית ספי ליה כו' נמי ע"כ דלא מתוקמא הך דבן חמש למקרא אלא לגלגל אלא דהשתא צריכין לדחוקי טפי דאיכא ג' חלוקית בדבר לגלגל ולמספי ולירד עמו לחייו דהיינו לגלגל מבן ה' ולמספי מבר שית ומי"ב לירד לחייו ודו"ק:

בד"ה הבעל מוציא כו' א"נ דכתב כו' אין לי בפירות נכסייך כו' אבל אם כתב כו' אין לי בנכסייך ובפירותיהן כו' עכ"ל הכי מתנייא התם ברישא גבי אין לי בנכסייך דאם מכרה ונתנה קיים ומשמע להו דמכל שכן בסיפא אין לי בנכסייך ובפירותיהן (דלא) [דאם] מכרה ונתנה קיים וכ"ה בהדיא ברא"ש שכתב וכן בבבא מציעתא לא חזר ושנה אם מכרה ונתנה קיים לפי שגם בבבא ראשונה הדין כן כו' ע"ש ובאין לי בנכסייך כבבבא דרישא פסיקא להו דא"נ אין מכרה קיים ליכא לאוקמא הכא לר"י דכיון דיש לו פירות בבבא דרישא אמאי קאמר דהתקינו דוקא במתה הבעל מוציא מיד הלקוחות בחייה נמי יהא מוציא מיד הלקוחות לפירותיו כיון דקנין פירות כקנין הגוף דמי אין לחלק בין חייה למותה אבל לר"ל ניחא דאע"ג דיש לבעל פירות בנכסי מלוג מ"מ כיון דאינו כקנין הגוף אם מכרה אותן מכרה קיים ולא תקנו שיוציא אותן הבעל אלא לאחר מיתה שעשו אותו כלוקח ראשון וכה"ג אשכחן במזונות הבנות שיש להן מן הבנים אם מכרו או משכנו אין מוציאין למזונות אבל התוס' בפרק החובל כתבו לקיים דלר"י אצטריך תקנת אושא בכותב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם כו' דאין לו פירות והיינו אליבא דר' יהודה בפרק הכותב ולא תקשי להו התם בפרק החובל הא דקתני התם בפרק הכותב דאם מכרה ונתנה קיים אפילו באין לי בנכסייך לחוד וכ"ש בכה"ג די"ל דהתם בעו התוס' למימר דמתני' דהכותב דקתני אם מכרה ונתנה קיים היינו קודם תקנת אושא אבל התוס' דהכא ניחא להו לאוקמא מתני' דהכותב לבתר תקנת

אושא דרבי דסתם המשניות בתר תקנת אושא הוה וכה"ג משני תלמודא בפ' החובל ארומיא דב' ברייתות הא קודם תקנת אושא הא לאחר תקנת אושא אלו הדברים ברורים למבין אבל מהרש"ל הגיה כאן בדברי התוס' אין לי בנכסייך ובפירותיהן אבל אם כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך אין כו' ע"ש והוא הבין דברישא באין לי בנכסייך דוקא קתני דמכרה ונתנה קיים אבל באין לי בנכסייך ובפירותיהן כו' אין מכרה ונתנה קיים וכן הבין הב"י בדברי הטור אה"ע סי' צ"ב ע"ש ואינו כן כמ"ש בהדיא בשם הרא"ש וגם אין הדעת סובל כן (ב) למימר דטפי מכרה ונתנה קיים באין לי בנכסייך מבכותב לה אין לי בנכסייך ובפירותיהם דיציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא וכי משום דסילק עצמו גם מפירותיהן יגרע כחה אבל הדברים ברורים כמ"ש ותו לא מידי ודו"ק:

דף נא.

בד"ה מני ר"מ כו' ופי' ריב"ן דבכ"מ דאית לה כו' אבל אם היה תנאו קיים כו' עכ"ל ולפירושו לשון אפילו בתנאי דקאמר יש לפרש לגבי כותבת לו התקבלתי דלא מצי מחלה לר"מ ולא סמכה דעתה טפי למימר דאית לה כיון דכתבה לו מיהו מההיא דהחובל שכתבו התוס' מוכח דלכ"ע יכולה למחול על ידי התקבלתי ולא הוה בעילת זנות לר"מ לפירוש ריב"ן ויש ליישב דקאמר אפילו בתנאה לגבי הך מלתא דקתני במתני' דכתב לה שדה שוה מנה כו' ודו"ק:

בא"ד ודייק מדלא קתני כל בתולה כו' עכ"ל לפריב"ן ניחא דדוקא בדאית לה ולא סמכה דעתה אבל לפי' זה מי יאמר לן דלא מיבעיא קאמר ואפילו באית לה אימא דדוקא בלית לה קאמר ומשום שלא תהא קלה בעיניו להוציאה וקאמר דדייק כו' וק"ל:

בא"ד וקשה לר"י כו' דכל הפוחת דמשמע דאפילו באותו ענין שיש לה היינו בסוף ביאה כו' עכ"ל מה שמקשים בכאן דא"כ במאי פליגי דהא בסוף ביאה כ"ע מודו דאינה יכולה למחול כדאמרינן בפרק אע"פ י"ל דפליגי בתנאה בעלמא בלא כותבת התקבלתי לר"מ תנאו קיים ולרבי יהודה תנאו בטל ודוקא בכותבת לו התקבלתי סבר ר"י תנאו קיים דבהכי פליגי לקמן בפרק אע"פ ר' יהודה ורבי יוסי בברייתא ועוד יש לומר דפליגי בבעילת זנות דלרבי מאיר בין אית לה ובין לית לה הוה בעילת זנות ולר' יהודה אפילו בלית לה כגון בהתקבלתי רצה כותב כו' ולא הוי בעילת זנות וכן נראה דצ"ל לפי האמת דתנאו בטל לר"מ ובפרק אף על פי אמרינן לר' יהודה נמי תנאו בטל דלא פליגי ר"מ ור"י במתני' אלא בבעילת זנות ודו"ק:

בא"ד וי"ל דהתם מיירי לפי המסקנא כו' וא"ת ומנלן דלר"מ אפילו בכתבה ליה התקבלתי כו' עכ"ל לכאורה קשה לדבריהם דלפי תירוצם שכתבו דהתם לפי המסקנא דשמעתין דר' יהודה איירי דוקא בכתבה ליה התקבלתי אבל לפי מאי דס"ד השתא איירי ר' יהודה אפילו בלא התקבלתי ומתניתין בין אי איירי אף בהתקבלתי ובין אי איירי בלא התקבלתי לא אתיא כר' יהודה וא"כ אין מקום לקושייתם שהקשו ואם תאמר ומנלן דלר' מאיר אפילו בכתבה ליה התקבלתי כו' דהא אי מתני' איירי בלא התקבלתי שפיר אתיא כר"מ ואי איירי אף בהתקבלתי ע"כ דאין נראה לו לחלק בין כתבה ללא כתבה והיינו כתירוצם שכתבו לקמן ודקארי להו מאי קארי להו ויש ליישב הגם שכתבו בתירוצם דהתם לפי המסקנא דהכא איכא למימר נמי בהיפך דגם לפי מאי דסלקא דעתך השתא איירי ר"י דוקא בהתקבלתי כדקאמר במסקנא ויש לחלק בין כתבה ללא כתבה אלא דהוה סלקא דעתך דמתני' איירי אפילו בהתקבלתי והמתרץ השיב דמתני' איירי דוקא בלא התקבלתי ואהא שפיר קא קשיא להו השתא ומנלן דלר' מאיר אפילו בכתבה ליה התקבלתי כו' דאימא דלא פליג עליה דר' יוסי בהתקבלתי שיהיה תנאו בטל דהא לא אשכחן בדברי ר"מ דקאמר תנאו בטל אלא בלא כתבה התקבלתי ולית לן למימר דר' מאיר ור"י פליגי אלא בבעילת זנות דלר' מאיר אפילו בתנאה בעלמא שהוא בטל הוה בעילת זנות ולר"י אפילו בהתקבלתי דתנאו קיים לא הוה בעילת זנות ואם כן מתני' דאיירי אף בהתקבלתי למאי דסלקא דעתך השתא ע"כ לא אתיא אפילו כר' מאיר ומכח הך קושיא כתבו לתרץ דלפי מאי דסלקא דעתך השתא אין נראה לו לחלק כלל בין כתבה ללא כתבה ודו"ק:

בד"ה מני ר' מאיר היא השתא משמע כו' היינו לפי שהתנה עמה עכ"ל דאע"ג דלא היה נראה לו לחלק בתנאי בין כתבה ללא כתבה כמ"ש התוס' לעיל מכל מקום בין התנה [ללא התנה] ונשאה סתם ודאי דיש לחלק אלא דהוה משמע ליה השתא דאיירי מתני' נמי בהתנה עמה ולא היה נראה לו לחלק בין כתבה ללא כתבה ולפי המסקנא נמי דמחלק בין כתבה ללא כתבה נמי מצי איירי מתני' בהתנה עמה אלא דלא כתבה אלא דאין מוכרח לומר כן דמצי איירי נמי בלא התנה ונשאה סתם ודו"ק:

דף נא:

גמרא איבעית אימא ר' מאיר מאי חייב כו' יש לדקדק למאי דמוקמי כר' מאיר אמאי קתני חייב מפני שהוא תנאי ב"ד הא כתובה דאורייתא הוא לר' מאיר כדאמר בפרק אף על פי וכל המתנה על מזה שכתוב בתורה תנאי בטל ומבני חרי גבי מדאורייתא ויש ליישב (א) וק"ל:

תוס' בד"ה אסורה לבעלה אין להקשות מאסתר דהות שריא כו' עכ"ל פסיקא להו דהות שריא למרדכי מהך דאמרינן בפרק קמא דמגילה כאשר היתה באמנה אתו מלמד שהיתה יושבת בחיקו של אחשורוש וטובלת ויושבת בחיקו של מרדכי וליכא מאן דפליג התם ומדההיא דלקמן בשבויה מלכות אחשורוש דשרי ליכא ראיה דהא מסיק בשבויה הקילו שלא ראינוה שנבעלה ועוד דבלאו הכי אתותב אבוה דשמואל מברייתא וק"ל:

דף נב.

גמרא מאי לאו במדיר אשת כהן כו' לא הב"ע כגון שנדרה איהי כו' הוא נותן אצבע בין שיניה כו' יש מקשים בזה כיון דלר' יהושע הוה ניחא ליה אף באשת ישראל אלא לר"א לא הוה ניחא ליה אמאי פודה שהרי אין אני קורא בה ואותבינך לי לאנתו כו' כפרש"י א"כ אמאי לא קאמר לר' אליעזר דהוא המדיר הגורם דודאי דהוי נותן אצבע בין שיניה טפי משנדרה היא והוא מקיים לה ולכך חייב לפדותה ונראה לומר דלמאי דמוקי לה דפליגי דר' אליעזר אזיל בתר מעיקרא ור' יהושע אזיל בתר בסוף היינו הך דר' אליעזר אזיל בתר מעיקרא כיון דמעיקרא היה אפשר לקיים התנאי והוא הגורם לבטל התנאי חייב לפדותה ור"י סבר דלא אמרינן הוא הגורם וכיון דלבסיף לא יתקיים התנאי אין חייב לפדותה ודו"ק:

בפרש"י בד"ה הב"ע כו' ואי באיסור ד"א שלא ע"י נדר א"נ בכהנת ע"י נדר דכ"ע כו' עכ"ל יש לדקדק בפירושו דלא נקט נמי בכהנת שלא ע"י נדר דהא עיקר מילתא לימא כתנאי עליה קאי דביה איירי אביי ורבא דהיינו אלמנה לכ"ג ואהא שייך למימר דכ"ע אי כאביי אי כרבא דומיא שכתב באיסור ד"א שלא ע"י נדר דמיירי ביה נמי אביי ורבא דהיינו ממזרת ונתינה לישראל אבל בכהנת ע"י נדר לא איירי ביה אביי ורבא כלל ולא שייך למימר ביה אי כאביי אי כרבא ועוד קשה דא"א לומר דכ"ע כרבא דאין חייב לפדות בכהנת ע"י נדר דהא למאי דמוקמינן פלוגתא דר"א ור"י בישראל ושנדרה איהי ולר"א פודה משום דהוא נתן אצבע בין שיניה ואע"ג דלא מקיים תנאו ואותבינך לאנתו א"כ מכ"ש [בכהנת] בנדר איהו דהוא נתן אצבע בין שיניה וגם מקיים תנאו דאהדרינך למדינתך דחייב לפדותה וע"כ נראה להגיה בפרש"י א"נ בכהנת שלא ע"י נדר דכ"ע אי כאביי אי כרבא דבזה איירי ביה אביי ורבא אבל בכהנת ע"י נדר לרבא פליגי ביה ר"א ור"י כמו באשת ישראל ומה שפרש"י ובישראל פליגי וטעמא כו' מלתא דפסיקא נקט דביה פליגי נמי לאביי אבל בכהנת לא פליגי ר"א ור"י אלא לרבא וכן הוא לפי המסקנא דפליגי באי אזיל בתר מעיקרא או בתר בסוף אף לאביי לא פליגי אלא באשת

ישראל ולרבא פליגי בין באשת כהן ובין באשת ישראל ומהר"א ב"ח האריך בחדושיו בזה בדחוקים גדולים ואין להאריך בהן כי הדברים ברורים כמו שאמרנו בלי גמגום ותו לא מידי:

תוס' בד"ה ממזרת כו' ממזרת ונתינה לישראל יש להן כתובה פירות כו' עכ"ל ליתא התם בהדיא הכי אלא דהתם במתני' תני להו כהדדי אלמנה לכ"ג ממזרת כו' יש להן כתובה ומשמע להו דה"ה כל תנאי כתובה כגון פירות ובלאות כו' כדקתני בהדיא בברייתא באלמנה לכ"ג ע"ש ודו"ק:

בא"ד אבל רבא מפרש פירות ממש כמו שאכל כו' עכ"ל ר"ל לרבא הוה פירות ממש כמו שאכל כו' בין גבי ממזרת ונתינה בין גבי אלמנה לכ"ג אבל לאביי לא הוה פירות ממש כמו שאכל אלא גבי ממזרת ונתינה אבל לגבי אלמנה לכ"ג הוה פירושו דין פירות דהיינו פרקונה אף אם לא מלו לה פריק לה מדידיה ושכתבו ואותן פירות לא יתן הבעל אא"כ נשבית כו' [אתרוייהו] קאי:

בא"ד וכל הנשים היו רוצות כו' אע"ג דאמר לעיל דפרקונה עדיף לה טפי מפירות עכ"ל הכי מוכח מדקתני פרקונה תחת פירות דמשמע דאינה יכולה לומר איני נפדית ואיני נותנת פירות כמ"ש התוס' לעיל ואם זו האשה (ב) תוכל לומר כן בלא נשבית א"כ חוטא נשכר ודו"ק:

בד"ה כגון שנדרה היא כו' טפי הל"ל דפליגי דמר אזיל בתר מעיקרא כו' עכ"ל לכאורה דכן דרך התלמוד דשקיל וטרי ודחיק לאוקמא ודחי לה עד דמסיק לאוקמא במלתא דקאי ומאי קשיא להו הכא טפי דה"ל לאוקמא מעיקרא כדמוקי לה במסקנא ויש ליישב ע"פ מה שכתבנו לעיל דלמסקנא נמי לר"א דאזיל בתר מעיקרא היינו נמי מהאי טעמא שהוא הגורם לתת אצבע בין שיניה לבטל תנאו דמעיקרא והשתא קשיא להו שפיר כיון דהשתא נמי נחית התלמוד להך סברא דמי הוא הנותן אצבע בין שיניה טפי הל"ל דפליגי דמר אזיל בתר מעיקרא כו' כדמסיק לקמן דהיינו נמי מכח הך סברא לר"א דהוא הגורם ולר"י לא איכפת ליה בגורם דבהכי הוה ניחא מעיקרא לר"י כפרש"י וכמ"ש לעיל ואהא תירצו דניחא ליה לאוקמא השתא פלוגתייהו בהכי בהיא נדרה כו' ולר"י נמי טעמא דהיא גרמה דאשכחן דפליגי בה תנאי כו' ודו"ק:

בד"ה והיו מבקשין כו' תפשוט מהכא דמשום דוחקא כו' דקתני דפודה עד עשרה בדמיה כו' עכ"ל ואין להקשות דאדרבה תפשוט מדרשב"ג בהיפך דקאמר הכא אין פודין כו' דע"כ משום דלא ליגרו בהו טפי דיש לומר דהא דמבעיא לן התם היינו לרבנן דרשב"ג דפליג התם בסיפא את"ק ודו"ק:

בד"ה רצה אינו פודה כו' דלעיל מסקינן תקנו מצוי למצוי דמשמע דפירות ופרקון כו' עכ"ל ולעיל פרש"י מצוי למצוי מזונות תחת מעשה ידיה ואפשר שהתוספות לא רצו לפרש כן דהא דמזונות תחת מעשה ידיה היינו משום דמתזנא מיניה ועוד נראה דגם לפרש"י דפרקון ופירות לא הוה מצוי היינו לגבי מזונות ומעשה ידיה אבל [לגבי] כתובה וקבורה שפיר הוה פירות ופרקון מצוי דלא תקשי עלייהו נמי ואיפוך אנא ודו"ק:

בא"ד לרבנן נמי תקשי פרקון אפרקון שני אע"ג דכדי דמיה כו' ובריייתא אחרת כו' עכ"ל אבל אפרקון ראשון לרבנן לא תקשי דהכא קתני עד י' בדמיה והכא קתני עד י' בכתובתה דהא ודאי לאו דוקא י' קתני הכא והכא דליכא שום טעם לשער עד י' וק"ל:

דף נב:

בד"ה אין פודין את השבויין כו' אירשא קאי עכ"ל היינו לפרש"י דלת"ק אינו פודה כלל בפרקון שני ורשב"ג משמע דבא למעט וא"כ ע"כ אירשא קאי אבל לפר"ח יש לקיים דקאי נמי אסיפא דאם רצה פודה יותר מכדי דמיה ומכדי כתובתה ורשב"ג סבר אינו פודה וק"ל:

בד"ה תטרוף ממשעבדי כו' אע"פ דידע גם המקשה דירתון תנן אלא כו' עכ"ל דאי הוה ס"ד דמקשה כמ"ד לקמן דיסבון תנן לא הוה קמקשה דתטרוף ממשעבדי דהא קושטא הכי הוא למ"ד דיסבון תנן דטרפא ממשעבדי אלא דע"כ דהוה ידע גם המקשה דירתון תנן ולא גבי ממשעבדי אלא דהוה קשיא ליה אמאי לח תגבי ממשעבדי כיון דככתובה שויוה רבנן ומאי קמתרץ ליה ירתון תנן אלא דאית לן למימר שהשיב לו ברמז בלשון קצר דחכמים לא רצו לתת כו' כמ"ש התוס' ודו"ק:

דף נג.

גמרא האי נמי תקנתא דרבנן הוא כו' לכאורה כתובת בנין דיכרין תקנתא דרבנן הוא כדי שיקפוץ כו' אבל שיתן אדם לבתו להשיאה כבנו דאורייתא הוא כדדרשי לעיל מוקחו לבניכם נשים וגו' ואפשר דאין זה אלא סמך בעלמא ותקנתא דרבנן היא דמה שיתן האדם לבתו להשיאה לא מקרי מעביר נחלה וק"ל:

תוס' בד"ה ותיבעי לך כו' נראה לר"י לפרש כו' מוחלת מיבעיא דפשיטא דלית לה כו' עכ"ל דלפי הנראה מפרש"י כ"ש מוחלת דלאו אנוסה דמיבעיא לן למימר הכי דפקעה זכותה ולא דפשיטא להו אבל התוס' לא נראה להו לפרש כן דאכתי תקשי ותיבעי לך מוחלת שהוא דבר המצוי יותר ונימא לאידך גיסא דהשתא מוחלת דסלקא דעתך

למימר דלא פקעה זכותה ומבעיא לן כ"ש במוכרת דאנוסה דמבעיא לן הכי דלא פקעה זכותה ועוד דלא נראה להו לפרש דמוחלת נמי מבעיא ליה לרב יימר דא"כ תקשי לרבא דמעיקרא בעי למימר ותיבעי לך נמי מוחלת ולקמן פשיטא ליה במוחלת ולא קאמר ביה דהדר פשטה כדקאמר גבי מוכרת לבעלה אבל להאי פירושא שכתבו דבמוחלת השיב לו רב יימר דפשיטא ליה מהאי טעמא דלא אנסוה ניחא דמעיקרא לא אסיק רבא אדעתיה האי טעמא [קאמר] שפיר ותיבעי לך מוחלת אבל לבתר דשמע מרב יימר במוחלת דפשיטא ליה מהאי טעמא דלא אנסוה קבלה מיניה רבא ולא מיבעיא ליה נמי אלא במוכרת לבעלה ודו"ק:

בד"ה שאין אני כו' ומיהו ב"ש אית להו כו' אפילו לגרע כחה וקי"ל כוותיה דהא כו' עכ"ל דהך דבפרק האשה שנפלו דקאמר מאן שמעת להו דאית ליה היינו אפילו לגרע כי הכא והא דקי"ל כוותייהו דב"ש אפילו לגרע צ"ל להאי תירוצא נמי כמ"ש לעיל דאיכא תנאי נמי בפרק המקבל דדרשי לשון הדיוט אפילו לגרע והלל הזקן דחשיב התם לית ליה אלא לייפות ודו"ק:

דף נג:

בתוס' בד"ה אלמנה בבית כו' דקסבר ארוסה יש לה מזונות ואם תאמר א"כ אמאי נקט אלמנה כו' עכ"ל יש לדקדק דאימא לפ"ה דבאירוסין נמי דיש לה מזונות היינו דוקא בנתאלמנה אבל בלא נתאלמנה אין לה מזונות וכרב דסבר דאין לה מזונות רק עד שתתארס וי"ל דכיון דלרב אירוסין מפקיע מידי מזונות כמו נשואין שוב כשנתאלמנה נמי מן האירוסין אין לה מזונות כמו בנשואין דאין לחלק ביניהם בנתאלמנה דוקא אבל לפי' ר"ת מצינן למימר שפיר כרב דארוסה אין לה מזונות ובנתאלמנה בבית אביה יש לה מזונות אפילו בנשואה ודו"ק:

דף נד.

תוס' בד"ה לית הלכתא כו' קשיא דשמואל אדשמואל לרב ענן כו' עכ"ל רב נחמן נמי משמיה דשמואל קאמר ליה אלא דנקטו רב ענן דמלתיה דרב נחמן לא מיפרשא אלא במלתיה דרב ענן כדקאמר לדידי מיפרשא כו' ובראי"ש לא הזכיר לרב ענן ע"ש ודו"ק:

דף נד:

תוס' בד"ה אם רצה כו' תימה דעכשיו נהגו כו' מתנה ש"ח להיות כשואל כו' עכ"ל יש מקשים כיון דאמתני' דהכא ל"ק להו משום דאיכא לאוקמא בדאית ליה נכסים כמ"ש הרא"ש אם כן הך דמתנה ש"ח להיות כשואל נמי אינו ראיה דאימא דאיירי נמי דאית ליה נכסים ומאי אולמיה ליה מהך דהכא ויש ליישב דהתם משמע להו שאין מקנה לו שום נכסים אלא שמשעבד גופו בקנין לעשות לו שמירה מעולה כשואל ולהתחייב אם לא יעשה כן משא"כ הכא דאינו מקנה לו אלא ממון דמצי איירי שפיר דיש לו נכסים ודו"ק:
בד"ה ולפוגמת איצטריך דאם פגמה כתובתה כו' אפילו היה הכתובה בשטר אחד כו' עכ"ל דמה שפרש"י לקמן דאיצטריך למנקטיה בהדיא לאשמועינן דפגימת תוספת מהניא כו' אין זה מספיק דאכתי הוה בכלל דלשבועה דומיא דלענין הנפרעת שלא בפניו וע"א מעידה כו' דהוו בכלל דלשבועה לפי פרש"י ועוד דלא א"ש לפרש כן למאי דמשוה שאר שטרות לכתובה לענין פוגמת כמו שהקשו לפרש"י גבי ולשבועה אבל לפי פירושם ניחא דאפילו הוה התוס' בשטר אחד לא תגבי ליה כיון דפגמה הכתובה וק"ל:

דף נה.

בד"ה ולשבח תוספת כו' והתם בשבח שהשביתו יתומים איירי כו' דאי מלקוחות כו' עכ"ל מה שיש לדקדק בזה עיין בחידושינו בפ"ק דב"מ:
בא"ד ולא בשבח של לקוחות מדקתני ולא הבנות במזונותיהן ואי מלקוחות כו' עכ"ל הא דרישא ואין הבכור נוטל פי שנים פשיטא דלא איירי בשבח לקוחות אלא משבח יתומים אלא שהוכיחו דההוא דולא הבנות כו' נמי לא איירי אלא בשבח יתומים ואם כן הא דקתני בי מיצעי ולא האשה בכתובתה נמי לא איירי אלא בכה"ג דאיירי ברישא ובסיפא וק"ל:

דף נה:

בד"ה ובתרומת כו' דמשום עונג שבת לא כו' אלא משום אימת שבת כו' עכ"ל לא ידענא למה סתרו פרש"י מדברי הירושלמי דהא איכא נמי מאן דאמר התם דטעמא משום כבוד שבת והיינו משום עונג שבת ולא משום אימת שבת ויש ליישב דמשמע להו דלא קאי האי טעמא דכבוד שבת ועיין בריש מסכת דמאי:
בא"ד משום דשבת קובעת למעשר סבר ר"ש כו' עכ"ל מפי' מהרש"ל לאו דוקא שע"ה יודע שהשבת קובעת כו' אלא סבר שעיקר חיוב ואזהרת מעשר הוא בשבת ולא בחול

ומש"ה קאמר כו' עכ"ל והוא דחוק שיטעה הע"ה לומר דאזהרת מעשר הוא דוקא בשבת אבל הפי' לפי שהוא רואה שאוכלין [בלא] מעשר בחול עראי ולא בשבת שהיא קובעת מורה לעצמו היתר באכילה שבחול דעראי הן אבל בשבת אינו מורה לו היתר שאין בה אכילת עראי וק"ל:

בד"ה מתנת שכ"מ כו' ומתניתין וכו' בין לרב ובין לשמואל דקנו מיניה בחזקה כו' עכ"ל ולא ניחא להו לפרש לפי' רשב"ם נמי דמתניתין מוקי לה במיפה כחו כמו לפריב"ם לעיל וכ"ה בתוס' בפרק מי שמת ועיין בחידושינו [שם] בכל זה וק"ל:

בא"ד אבל קנו מיניה משמע שפיר חזקה ועוד כו' עכ"ל מיהו משמע נמי חליפין דהא אדשלח ר"א משני הא דקנו מיניה כו' והיינו חליפין כמ"ש התוס' לקמן:

בא"ד והשתא נמי א"ש הא דקשיא כו' דאי בקנין קאמר משום דלכתיבה עומד לא ידענא כו' כ"ש בכתבו כו' עכ"ל ר"ל כיון דאי בקנין לחוד בלא שטר קאמר דלא ידענא כו' לפי' רשב"ם כ"ש בכתבו ותנו כו' דהיינו בכתיבה לחוד בלא קנין שלא יקנה אבל לפירוש ריב"ם לא א"ש דכיון דקנין בלא שטר לא מיגרע כח מתנת שכ"מ נימא נמי דכתבו ותנו בלחוד בלא קנין אינו מגרע כח מתנת שכ"מ ומאי פריך מיניה ודברי מהרש"ל בזה אינן מבוררין לי ודו"ק:

בד"ה ואין שטר כו' פירוש ואין קנין לאחר מיתה כדפי' לעיל ויש לגמגם על הלשון דלאחר כו' עכ"ל נראה דר"ל לפי פי' רשב"ם דבקנין חליפין לחוד בלא שטר נמי קאמרינן הכי והיינו משום דאין קנין לאחר מיתה ולכך מגמגם בזה הלשון דלאחר מיתה דבקנין חליפין בכה"ג לאחר שלשים בחיי המקנה נמי אינו קנין כיון דהדר סודר למריה וע"ש:

בד"ה שאם אמר כו' והשתא משמע ליה דרב אזיל בתר אומדנא כו' הל"ל הרי היא כמתנת בריא לבד כו' עכ"ל דלא ניחא להו לפרש כנראה מפי' רש"י דלא ליהוי נמי כמתנת בריא אלא משום אומדנא דהא כיון דעשה מעשה וקנה בחליפין הרי ודאי גלי דעתיה דנתכוין למתנת בריא בלאו אומדנא אבל ממאי דהוי כמתנת שכ"מ היינו משום אומדנא דאף על גב דכתוב בשטר כדקציר כו' לאו הוכחה דנתכוין נמי למתנת שכ"מ דאימא דהכי הוה מעשה כו' אי לאו משום אומדנא וק"ל:

בא"ד ואע"ג דשמואל נמי אזיל בתר אומדנא כו' דהא בסמוך כו' עכ"ל ר"ל אע"ג דא"נ דסבר נמי במתנת שכ"מ כשמואל מצי סבר דאזיל בתר אומדנא כדלקמן דפסיק שמואל כר"א אלא לאו לאפוקי משמואל קאתי אלא דמוכח מהך דרב מיהת אזיל בתר אומדנא ועי"ל כו' דאפילו להוציא ממון כו' ושפיר קאמר לאפוקי משמואל דלית ליה אומדנא

להוציא ולרווחא דמלתא קאמר דרב אפילו להוציא ממון קאמר דמילתיה דראב"ע לאו להוציא ממון הוא וק"ל:

דף נו.

בד"ה כששוברתה מתוכה ואם תאמר ולר"י דאמר הטוען כו' היא תטמין כו' עכ"ל ובפשיטות יש לדקדק בזה לר"י דאמר הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום כל אשה תטמין כתובתה ומפקא עידי הינומא ואח"כ מפקא הכתובה ותגבה שנית וכה"ג פרכינן בר"פ האשה שנתארמלה וי"ל וע"ש בתוס' ובחידושינו שם וק"ל:
בד"ה הרי זו מקודשת כו' אבל קשה דלענין נזקין ופדיון הבן נימא שלא כו' עכ"ל כצ"ל:

דף נו:

בא"ד והא דמפרש התם בגמרא הכא מי מחל לרווחא כו' עכ"ל לר' יהודה משני התם הכי אלא כיון דלר' מאיר נמי לא הוה מתנה על מה שכתוב בתורה כמ"ש התוס' דאין יכול לומר פלוני יירש כו' מהאי טעמא נמי ניחא לר"י ולא איצטריך ליה למימר האי טעמא דהכא מי מחל לר"י אלא לרווחא דמלתא ודו"ק:
גמ' מילתא דשכיחא עבדו בה רבנן חיזוק כו' מכאן יש להשיב על דברי התוס' דס"פ נערה בד"ה רצה אינו כו' דלעיל מסקינן תקנו מצוי למצוי דמשמע דפירות ופרקון מצוין יותר מכתובה וקבורה לפי שאלו אינן אלא פ"א כו' דהכא מסיק בהיפך דכתובה מקרי שכיח טפי מפירות ודו"ק:
תוס' בד"ה ושמעינן כו' כיון דאיכא מאן דאמר דלא עשו כו' אע"ג דר"י מודה בכתובה כו' כי היכי דקתני עונה כו' עכ"ל דלמאי דמסיק דכתובה דאורייתא ניחא דלא תקשי דלתני נמי כתובה דכיון דתני הני דתנאו בטל משום דמתנה על מה שכתוב בתורה ה"ה כתובה. דהוי נמי דאורייתא אבל אי הוה כתובה דרבנן לא ה"ל למשמט מלמתני נמי כתובה כיון דאיכא למטעי למימר כמאן דאמר דלא עשו חכמים תיזוק כו' ודו"ק:
בד"ה אין עושין כו' אם יאבדו או יזולו עכ"ל אם יאבדו לת"ק או יזולו לר"י וק"ל:
בד"ה אבל קבל כו' שמא יאמר לה טלי כתובתיך כו' דדוקא בלא קבל עליו אחריות איכא כו' עכ"ל וק"ק לפי זה למה לי הכא טעמא דתיקון עולם דשמא יאבדו בלא קבל עליו אחריות הא איכא טעמא אחרינא דשמא יאמר לה טלי (מעשה ידיך) [כתובתיך] ויש ליישב ודו"ק:.

דף נז.

בפרש"י בד"ה אמר רב פפא וכו' ורב דימי ורבין נפלגו בדר' יהושע כו' עכ"ל בדר' יוחנן ודאי דנמי פליגי כיון דר"י ור' יוחנן לא פליגי אלא דלא מפורש פלוגתייהו בדר' יוחנן כמו בדר' יהושע דאפשר לר' יוחנן בין לרב דימי ובין לרבין בכל גוונא מחלוקת ודו"ק:
תוס' בד"ה שתים ושלש כו' אין לדקדק כאן השתא שלש מותר כו' עכ"ל ולא שייך בכה"ג בבבא א' דלא זו אף זו קתני כמ"ש התוס' ביומא וק"ל:

דף נז:

בד"ה בגרה יום כו' דאסור לקדש את בתו קטנה ואין פוסקין נמי כו' עכ"ל הא דאסור לקדש בתו קטנה הכי אמרינן בר"פ האיש מקדש אבל מההיא דאין פוסקין נמי על הקטנה להשיאה דאמרינן הכא אין ראיה לכאורה דאימא פוסקין ומקדשין אותה כשהיא קטנה להשיאה כשהיא גדולה לאחר י"ב בנערותה קודם בגרות ויש ליישב ודו"ק:
בד"ה מאי לאו כו' דאז לא הוי בגר כתבועה ור"ת מפרש דסתם האי כו' עכ"ל נראה מדבריהם האי דקאמר כתבועה דבתולה היינו גבי בגרה יום א' ונתקדשה כו' דנותנין לה י"ב חדש משעה שבגרה וכ"ה ברא"ש אבל מפרש"י נראה דנותנין לה י"ב חדש משעת אירוסין כמ"ש מהרש"ל ודו"ק:
בא"ד ור"ת מפרש דסתם האי לישנא דבגרה כו' עכ"ל הוצרך להאי תירוצא לפי סברתו דבגרה כתבועה אפילו נתקדשה קודם בגר כמ"ש בהגהת אשר"י ועיין במהרש"ל:
בד"ה תיובתא כו' דה"ק בוגרת בשלשים יום סגי כו' דמשמע דבוגרת לא סגי לה כו' עכ"ל ק"ק (א) המקשה דהכא דאכתי לא ידע למימר דתרתי קתני בוגרת וששהתה י"ב כו' תקשי ליה הך קושיא דמקשה התם דמשמע דבוגרת לא סגי בלא י"ב חדש כו' ודו"ק:

דף נח.

בד"ה הנהו קלא כו' דפריך כו' המוציא מחבירו עליו הראיה כו' עכ"ל פי' דבריהם אהא דפליגי רב ושמואל במוכר שור לחבירו ונמצא נגחן לרב אזלינן בתר רובא והוי מקח טעות ושמואל לא אזיל בתר רובא אלא המע"ה ופריך מהך דנמצא גנב או קוביוסטוס דהגיעו משום דאזלינן בתר רובא וקשה לשמואל דנימא המע"ה וא"כ ע"כ איירי הא דנמצא גנב כו' בשהלוקח מוחזק ודומיא דהכי איירי הא דלסטים מזויין כו' דהלוקח מוחזק עדיין ומהרש"ל הגיה דברים בכאן בדברי התוספות לאין צורך כי הדברים ברורים כמו שכתבנו ודו"ק:

בד"ה השתא בפני כו' ה"ג [לא] זו אף זו קתני לא מיבעיא ו' כו' אלא אפילו כולם בפני הבעל כו' עכ"ל הקשה מהרש"ל לפי' ר"ת לעיל דמדקדק מדקתני ואפילו כולם בפני הבעל חוץ מיום אחד משמע הא כולן בפני הבעל אוכלת כו' מה יעשה ר"ת בסיפא כולן בפני היבם חסר יום א' דליכא למידק הא כולן בפני היבם אוכלת דהא כו' וצ"ל דל"ג הך בבא אחרונה וכן בריי"ף ורא"ש כו' ומש"ה פירשו התוס' לקמן דגרסינן [לא]זו אף זו ואף שבירושלמי שלפנינו כו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש ודבריו תמוהים דלפי דבריו מאי קאמר השתא בפני הבעל אמרת לא בפני היבם מבעיא וע"ק דאי ל"ג בבא אחרונה לא איצטריך ליה למימר אתרתי בבי קמייתא דלא זו אף זו קתני דבהדיא קתני בבבא מציעתא אפילו כולן בפני הבעל כו' ולפי הגהתו בירושלמי תקשי נמי הכי שם דלא איצטריך ליה למימר דלא זו אף זו קתני ועוד קשה כיון דלפי פרש"י במתני' בבבא שניה לא זו אף זו קתני ובבבא אחרונה זו ואצ"ל זו קתני ה"ל לבעלי התוס' למימר דל"ג במתני' בבא אחרונה אבל הנראה לקיים כל הספרים בתלמוד ירושלמי ובבלי לפי' ר"ת ובסיפא ליכא למידק הא כולן בפני היבם אוכלת דאיכא למימר דמכ"ש הוא דאינה אוכלת א"נ דקושטא הוא דכל י"ב חדש בפני היבם דאוכלת (א) כמו בהגעת זמן די"ב חדש בפני הבעל ולא קתני דהיבם אינו מאכיל אלא קודם י"ב חדש והשתא בבבא קמייתא ומציעתא דקתני בה לשון אפילו ודאי דלא זו אף זו קתני ולא איצטריך ליה לפרושי לא בתלמוד שלנו ולא בירושלמי אלא בתלמוד שלנו פריך אבבא מציעתא ובתרייתא השתא בפני הבעל אמרת לא בפני היבם מבעיא ומשני לפי' ר"ת דלא זו אף זו קתני בכולה מתני' לגבי רישא דלפני הבעל ששה חדשים קתני מציעתא דאפילו כולן בפני הבעל חוץ מיום אחד כדקתני בהדיא במתני' וה"נ לגבי דקתני רישא ו' חדשים בפני היבם קתני בסיפא דאפילו כולן בפני היבם חוץ מיום אחד דהכי אמרינן בהדיא בירושלמי דכולן בפני היבם דבסיפא הוה לא זו אף זו לגלויי רישא דו' חדשים לפני היבם ותו לא מידי ודו"ק:

דף נח:

בפרש"י בד"ה לעולם במעלה כו' וה"ה נמי דמצי לאוקמא כשאין מעלה לה מזונות ומעלה כו' עכ"ל ביאור דבריו דמצי לאוקמא כשאין מעלה לה מזונות ומעלה לה מעה כסף ורב סבר מזונות תחת מותר ומעה תחת מעשה ידיה ורב אדא סבר מזונות תחת מעשה ידיה ומעה תחת מותר והא דקאמר לעיל לרב תקנו מזונות תחת מעשה ידיה היינו תחת מותר מעשה ידיה כדקאמר לקמן לרב אדא אלא משום דאוקי רישא בניזונת לרב להכי אוקי סיפא נמי בניזונת (ב) זהו שיטת רש"י אבל התוס' לא ניחא להו פירוש

רש"י דא"נ דמוקי לה רישא לרב בניזונת לאו במעלה לה מזונות איירי דא"כ אמאי עושה ואוכלת אלא בניזונת שחפץ לזונה והיא אינה רוצה והייט דאינו מעלה לה מזונות ולא מעה כסף כמ"ש התוספות לקמן בהדיא לרב ולא מוקי הכא בכה"ג דמעלה לה מזונות ולא מעה כסף אלא לרב אדא ודו"ק:

תוס' בד"ה מתוך שיכול לכופה כו' ומתני' כו' מוקי לה כרב אדא כו' עכ"ל דע"כ כיון דס"ל שיכול לכופה למעשה ידיה ולמותר הא דמותר קדוש לר' מאיר היינו אפילו מחיים כדקאמר רב אדא וא"כ ברישא דקתני עושה ואוכלת מוקי לה נמי כרב אדא כמו שיתבאר לקמן לרב אדא וק"ל:

בד"ה במעלה לה מזונות כו' לא מצי מוקמי לה במעלה כו' אלא כו' בשאין מעלה כו' עכ"ל ודלא כפרש"י שפי' דלרב ושמואל נמי מוקמי לה במעלה כו' כמ"ש לעיל ואין להקשות לדברי התוס' כיון דלא מוקמינן לה במעלה כו' אלא לרב אדא אמאי לא מוקי לה לרב אדא באין מעלה לה מזונות ומעלה לה מעה וסבר נמי דמזונות תחת מעשה ידיה ומעה תחת מותר די"ל כמ"ש התוס' לרב דדוחקיה לאוקמא בלאחר מיתה משום דאין רגילות שיעלה לה מעה ולא יעלה לה מזונות ומיהו מדלא הקשו כן התוס' בפשיטות לרב אדא אלא לרב נראה דלרב אדא ניחא להו דלא מוקמינן לה בהכי דאם כן במאי פליג רב אדא עליה דרב דהא לרב נמי אי הוה מעלה לה מעה כסף הוה המותר מחיים קדוש ודו"ק:

דף נט.

בד"ה אינו צריך להפר במעלה לה כו' ואין לפרש טעם דאין כו' עכ"ל וליכא לאקשויי דע"כ איירי במעלה לה מזונות ומעה כסף דאי באין מעלה לה מזונות כו' אינו יכול להפר לה (ג) ואמאי קאמר א"צ להפר לה די"ל דמ"מ יכול להפר לה עכשיו דשמא יחזור אח"כ ויעלה לה מזונות ומעה כסף ודו"ק:

בד"ה שמא יגרשנה כו' ל"ל למנקט שמא יגרשנה לימא שמא תאמר איני ניזונת כו' עכ"ל אבל מדברי תנא קמא שאמר אינו צריך להפר לה לא תקשי להו לרב ואמאי א"צ להפר ושמא תאמר איני ניזונת כו' די"ל דת"ק לא חייש לשמא תאמר איני ניזונת כו' דה"נ לא חייש לשמא יגרשנה אע"ג דס"ל דאדם מקדיש דבר שלא בא לעולם וק"ל:

בד"ה לכשאקחנה כו' והכא לא קאמרה לכשאתגרש אין נראה כו' עכ"ל דע"כ לא איירי באמרה בהדיא לכשאתגרש דא"כ (ד) אמאי פליג ת"ק דא"צ להפר לה דכיון דאמרה בהדיא לכשאתגרש הא חזינן לה דעיקר נדרה להכי ובודאי דניחוש לשמא תתגרש

ודקאמר תלמודא דאמרה לכי מגרשה כו' לאו דוקא דקאמרה בהדיא הכי אלא לר"י הסנדלר אמדינן דעתה לכך לכי מגרשה ודו"ק:

דף נט:

גמרא ונקדשו מהשתא אלמוה רבנן לשיעבודיה כו' לא תקשי ומי איכא מידי דאילו השתא לא קדוש כו' דמהשתא נמי מדאורייתא קדוש אלא דאלמוה רבנן כו' וק"ל:
תוס' בד"ה שדה זו כו' ועוד יכול להיות דאפילו היתה מקדשת ידיה כו' עכ"ל ור"ל הך דלעיל דפריך ומי איכא מידי כו' מיתרצא בהכי אפילו איירי בהקדש ממש ומיהו ע"כ דאיכא לפלוגי בין הקדש לקונמות במשכון כמ"ש לעיל ודו"ק:
בד"ה קונמות כו' אי נמי ידו עדיפא מידה כיון דאכיל פירות כו' עכ"ל ר"ל דשפיר סבר רבא נמי התם דלא לאשה משום דאלים שיעבוד דבעל בחייה שיש לו פירות בנכסי מלוג מה שאין כן בהך דאצטלא דלא אלים שיעבודה כיון דבחיי' לית ביה כלום ודו"ק:
בד"ה כגון שנדרה כו' דכיון דמשעבדה ליה אין הנדר חל כו' עכ"ל (*) יש לדקדק נהי דמשעבדה ליה מכל מקום כיון דקיים לה אמאי אין הנדר חל ודוחק לומר דמשעבדה ליה לתינוק ויש ליישב ודו"ק:

דף ס.

בד"ה יכול יהא כו' דלא ממעטינן ליה אלא מאיסור דם אבל מאיסור טמא כו' עכ"ל דאיסור טמא הוא הנאמר בבהמה דכולה טמא ואיסור דם הוא הנאמר בכל בהמות ומההוא קרא דלעוף ולבהמה דכתיב באיסור דם לא הוה ממעטינן אלא מההוא איסורא דדם אבל מאיסור טמא דבבהמה כולה לא הוה מפקינן ליה לדם אי לאו דנתמעט איסור טמא מחלב דלענין איסור טמא שוין הן ויש לדקדק דא"כ למעט איסור טמא מבשר ל"ל דהא לענין טמא שוין הן ויש ליישב דאי לאו דגלי קרא דחלב ובשר שוין הן לענין [טמא] לא הוה אמרינן נמי דחלב ודם שוין הן ועיין בר"ן בזה דרך אחרת ודוחק:
בד"ה גונח יונק כו' ה"ל לאקשויי אפילו אי ליכא סכנה אי דחולה הוא אפילו בשבת כו' עכ"ל ק"ק לדבריהם ומאי קושיא דאימא דהמקשה לא ידע הא דמפרק כלאחר יד הוא וא"כ אי ליכא סכנה ודאי דאסור בשבת וע"ש בתוס':

דף ס:

בד"ה ואמר רב נחמן כו' אין לפרש דגזרינן מת אטו כו' עכ"ל (א) וק"ק דהא בכל הנהו דמייתי דגזרינן *)במעוברת חבירו היינו דגזרינן בהו הא אטו הא דליכא למגזר **)בהו מיניה וא"כ אמאי לא נגזור נמי במינקת הא אטו הא ודו"ק:

בד"ה והלכתא כו' דגרושה מותרת כו' ור"ת אומר דאסורה כו' עכ"ל וההיא דלעיל נתגרשה אינו כופה אותה כו' לא תקשי לר"ת דמכל מקום אסורה לינשא דגזרינן אטו לא נתגרשה ואטו מכירה דכופין אותה ועוד דאלמנה נמי לא משעבדה ואין כופין אותה להניק מכי תבעה כתובתה כו' ואפילו הכי אסורה לינשא וק"ל:

דף סא.

בפרש"י בד"ה אבל מוזגת כו' ולא דמי למצעת דמתניתין דהוי דבר של טורח ובכפייה הני לא כפי כו' עכ"ל כעין שני תירוצים הן וק"ל:

תוס' בד"ה הכניסה לו שפחה כו' קצת תימה אם הוא זן אותה א"כ מה מרויח כו' עכ"ל ויש ליישב קצת דמרויח במותר מעשה ידיה שהרי לא נתן לה רק מעה כסף אחת תחת המותרות דמעשה ידיה של שניהם וק"ל:

בד"ה מחלפא כו' ונראה דהיו רגילין לטבול אחר ז' לראייה כו' עכ"ל מדבריהם נראה שבאו לקיים פי' רש"י ומדברי הרא"ש אין נראה כן ועוד יש לדקדק בזה וע"ש בפ"ק דשבת בחידושינו על דברי התוספות שם:

דף סא:

בד"ה לא ליתן כו' ולא ליתן תבן לפני בקרו דשניהם כו' עכ"ל כך היה גירסת התוס' אבל הרי"ף גרס הכא היפך מפי' רש"י ועיין בראש וגם שם במס' נדרים יש נוסחות שונות בזה ודו"ק:

בד"ה הלכה כר"א כו' אין זה אותו שהיה בימי ר"א עכ"ל דתרי רשב"ג הוו האחד הוא ר"ש בן ר"ג הזקן שנהרג בהרוגי מלכות והשני הוא ר"ש נכדו בן ר"ג דיבנה והוא אביו של רבי ודו"ק:

דף סב.

בד"ה והתניא כו' יוצאין שבת א' משמע שהן כל ז' בחוץ וחוזרין בכל יום ח' כו' עכ"ל ודברי הב"י בטור אה"ע סימן ע"ו מגומגמים בזה שהבין שדין חמרים שוה לדין פועלים

שאינן לנין בביתם כו' שכתבו דפ"א בשבת קאי לפועלים שאין לנין כו' ולחמרים כו' וזה אינו דגבי חמרים קאמר פ"א בשבת דמשמע ממש ביום ז' וק"ל:

דף סג.

בד"ה רב הונא כו' ומורדת ממלאכה היינו מזיגת הכוס והצעת כו' עכ"ל ואין להקשות ללישנא קמא [היאך] ניחא ליה בנדה למאן דאמר ממלאכה דהא אסורה לה הנדה לעשות לו אלו המלאכות שהן של חיבה כדאמרינן לעיל די"ל דמכל מקום יכולה לעשות לו אלו המלאכות שלא בפניו או ע"י שינוי כדאמרינן לעיל וק"ל:

בא"ד דאינה חולה כ"כ כיון שיכולה לסבול תשמיש כו' עכ"ל ק"ק דאימא דאיירי בחולה כל כך שאינה יכולה לסבול תשמיש ואפ"ה ניחא ליה להאי לישנא בחולה למאן דאמר מתשמיש משום דאינו דומה מי שיש לו פת בסלו כו' דמהאי טעמא ניחא ליה בנדה למ"ד מתשמיש ויש ליישב (ב) ודו"ק:

בפרש"י בד"ה ה"ג בשלמא כו' ואי משום נדה כו' עכ"ל ול"ג לישנא קמא כלל והיינו משום דמסתמא ידע הא דלקמן דקאמר שמואל האי טעמא דאינו דומה כו' אבל התוס' גרסי גם לישנא קמא וצ"ל דלא ידע מלתיה דשמואל וק"ל:

דף סג:

תוספות בד"ה ואינהו כמאן כו' ולא קאי ארב נחמן כו' דאינהו סברי כר' יוסי ב"ח שהיה גדול כו' עכ"ל משום דהוה מצינן לפרושי אר"נ ב"י ורב נחמן בר חסדא מייתי מהא דאמר רב הונא ב"י א"ר ששת הלכה אין נמלכין אלא דלא ניחא להו לפרש הכי דא"כ מאי אולמיה ליה לאתויי מרב ששת כיון דס"ל כר' יוסי ב"ח שהיה גדול מרב ששת אלא ארמי בר חמא ורבא קאי דלא ס"ל כריב"ח וק"ל:

בד"ה אבל אמרה כו' וזה נמי אין להקשות כו' וע"ק משלהי נדרים מההוא נואף כו' תהא נאמנת במגו כו' עכ"ל לפי מה שכתבו דלא מצי למימר מאיס עלי אלא היכא דיש רגלים לדבר לא תקשי מידי ממתני' ומשלהי דנדרים אלא דניחא להו לתרוצי בע"א וק"ל:

בא"ד וכן נראה דבאומרת טמאה אני לך כו' כיון דשויא נפשה חתיכה דאיסורא כו' עכ"ל וק"ק לפ"ז הא אמרינן במתני' דהתם דא' מהשלש נשים דאומרת טמאה אני לך דמותרת למשנה אחרונה משום דעיניה נתנה באחר ולא אמרי' דשויא נפשה חתיכה דאיסורא ואין סברא (א) לחלק בזה בין אשת כהן לאשת ישראל וק"ל:

דף סד.

תד"ה תבע לחלוץ כו' וכן הא דאמר כאן שתבעה היא והוא אינו רוצה לא כו' עכ"ל משום דהשתא דלא נזקקין אפילו לו אינו אלא בתבע לחלוץ ע"כ הא דרב תחליפא משמיה דשמואל בתבע הוא דנזקקין לו היינו נמי בתבע לחלוץ והיא אינה רוצה לא לחלוץ ולא לייבם ודומיא דהכי בתבעה היא דאין נזקקין לה היינו נמי בתבעה לחלוץ והוא אינו רוצה לחלוץ ולא לייבם ואין להקשות כו' ודו"ק:

דף סד:

בפרש"י בד"ה לבית המנוגע כו' ושל עירוב שיערו להקל ובמצומצמות כו' עכ"ל וה"ה דהכא במשרה שיערו להקל במצומצמות כדפריך ואי ר"ש תמני סרי הויין וק"ל:

בד"ה תמני סעודות כו' וי"ד סעודות היא צריכה לשבת עכ"ל כתב מהרש"ל צ"ע אמאי פרש"י י"ד סעודות הלא הן ט"ו כו' ונראה שרש"י סבר מה שמקשה ועוד י"ג הויין ולא אקשי אכתי כו' אבל ממנחה לא פריך לפי שאינה הכרחית כ"כ שהרי יכול להשלימה במיני תרגימא ופירות כו' עכ"ל והוא דחוק שהמקשה לא חשיב סעודה שלישית והמתרץ חשיב לה כדקאמר לרבנן (לריב"ב) דל חדא לארחי ופרחי ולר"ש דל ג' לארחי ופרחי אבל הנראה דהכא פרש"י י"ד סעודות למאי דקים ליה השתא כמאן דאמר אוכלת עמו לילי שבת ממש כדקאמר הניחא למאן דאמר אכילה ממש כו' ולמאי דמסיק לר' חידקא ט"ז הויין היינו למאן דאמר אכילה תשמיש כמ"ש התוס' בהדיא דלמאן דאמר אכילה ממש לא הוו אלא ט"ו אף לרבי חידקא ולרבנן י"ד ולמסקנא א"ש דכל היתרון לארחי ופרחי ותו לא מידי ודו"ק:

דף סה.

תוספות בד"ה אחרי אכלה כו' ולכך ויחשבה עלי לשכורה עכ"ל דאי לאו שאחרי שעת אכילה התפללה לא היה חושבה לשכורה אבל קרא אשמועינן דהיה אחר זמן אכילה ושתיה ואין דרך להתפלל אז ולכך חשב שאכלה ושתתה והיתה לשכורה ועוד נראה דודאי אילו אכלה ושתתה אפשר שהיו פניה צהובים וחשב ע"י זה שהיתה שכורה אבל כיון שלא אכלה ושתתה כלום במה ראה לחושבה שכורה אי לאו שהיה אחר זמן אכילה ושתיה שאין דרך להתפלל אז ודו"ק:

בד"ה ונותנין לה כו' מטה ומטה ומפץ משמיה דשמואל כו' כצ"ל עכ"ל ר"ל דלכך בעי בסידור ב' מטות משום דשמואל דקאמר התם דלא ידענא אסותא להני תלת וחשיב

חד מינייהו מאן דאכיל נהמא ולא מסגי ד' גרמידי ובחנם דחק מהרש"ל והגיה שמא במקום דשמואל:

דף סה:

תוס' בד"ה ה"ג בושתה כו' דא"כ ה"ל למיתני לעיל דהאב אינו זכאי כו' יתר עליו הבעל שהוא זכאי בבושת כו' עכ"ל וק"ק (ב) אמאי לא תקשי להו נמי לעיל דהאב אינו זכאי ליורשה כשיש לה בנים יתר עליו הבעל שהוא יורשה אף כשיש לה בנים ודו"ק:

דף סו.

בד"ה והא כי אתא כו' דאיירי במתני' במציאתה ומעשה ידיה כו' עכ"ל פלוגתייהו במעשה ידיה ודאי דמפורש בהך מתני' דנדרים אבל פלוגתייהו במציאתה אינו מפורש במתני' אלא בברייתא דמייתי לעיל ואפשר דנקטו מתניתין לגבי מציאה דהיינו מתניתין דהכא דמפורש ביה מלתיה דת"ק דס"ל דמציאתה לבעלה סתמא קתני אפילו שע"י הדחק וק"ל:

בא"ד דהא שמעינן מדרבא דקא מדמה כו' ורבין דקאמר דפליגי כו' עכ"ל צ"ע בדבריהם דהכא קאמרי דמתרוייהו נשמע כן דמרבא נשמע דמדמינן מציאה להעדפה ורבין קאמר דבהעדפה שע"י הדחק פליגי א"כ במציאה נמי שע"י הדחק פליגי ובסוף דבריהם לא נקטו אלא דממלתיה דרבין נשמע כן דמדמינן מציאה להעדפה ולעיל כתבו בהיפך דרבין גופיה דמוקי לה בהעדפה שע"י הדחק היינו משום דהוי כעין מציאה דפליגי נמי בה כו' ודו"ק:

בד"ה אלא מעתה כו' והלא במתניתין אינו נותן לאשה בושת שלם ולאיש לבד כו' מאי פריך מבייש סוסתו כו' עכ"ל ר"ל דאי הוה נותן לאשה לחוד בושת שלם וגם לאיש הוה פריך שפיר כיון דנותן לאשה בושתה משלם אמאי נותן כלל לאיש בושת כמו דאינו נותן לחבירו בבייש סוסתו אבל השתא דאינו נותן לאיש אלא מחלק האשה דקארי לה מאי קארי לה כיון דסוסתו לאו בר בושת הוא ליכא כאן כלל דמי בושת ודו"ק:

בד"ה פחות חומש כו' ב' טעמים חדא משום שפוחתין כו' וטעם אחר דדרך לשומם יותר חומש לכבוד כו' עכ"ל ר"ל דהיכא דליכא הני ב' טעמי אינו פוחת חומש דאם לא כן מאי משני לקמן לא בכלים של זהב דלא פחתי ומה שכתבו התוס' גבי פרקמטיא אלא כלומר שאין משתמשין בהן כו' מיהו ודאי דפחתי כשיהיו נתפרין וק"ל:

דף סו:

בד"ה וכשחתן פוסק כו' פי' ר"ח כשהחתן מייחד לה כלים כו' לכבוד החתן כו' עכ"ל דלא נראה להם לפרש כפרש"י דכולה איירי בשום שמביאה לו דא"כ מ"ל שומא דידה ומ"ל שומא דידיה מ"ל שמו הם תחלה ומ"ל שהוא כותב תחלה אלא כשהוא מייחד לה כלים משלו היינו שומא דידיה וכשהיא מביאה לו שומא בנדונייתה היינו שומא דידה ומיהו קשה לפי זה מה שפירשו לקמן בשומא דידיה שומא רבה כו' דקאי אאלף דינר ושומא זוטא היינו סיפא כו' דע"כ הא דקאי אאלף דינר דהיינו שהיא מביאה לו כדקאמר פסקה לו להכניס אלף כו' ולפר"י בשם ר"ח דלא קאי כנגד השום אאלף כו' ניחא לקיים פירושם דהכא גבי כשהחתן פוסק דאיירי בין בשומא רבה בין זוטא כמ"ש בסוף ודו"ק:

בד"ה וענו אחריה כו' שהיה חי ענו אחריה אמן ובעלה הטיל על חכמים כו' עכ"ל דאי הוה אחר מות בעלה כפרש"י שפיר קאמר דפסקו לה חכמים כעובדא דלעיל בכלתו של נקדימון שפסקו לה חכמים יין דשומרת יבם היתה אבל לא ניחא להו לפרש הכי דא"כ לא הוו ענו אחריה אמן כמו לעיל אלא דהכא אף בחייו הטיל בעלה הפסיקה על החכמים שלא היתה צריכה לפי חשבון אלף אלפים כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

דף סז.

בד"ה זהב הרי כו' פר"ח דבכלי זהב מיירי כגון נזמים כו' עכ"ל לא ניחא להו לפרש כפרש"י דלמאי דמשני בדהבא פריכא מפלגינן בין גרוטאות גדולות ובין דקות ועיקר חסר מן הספר דפריכא משמע בין גדולות ובין קטנות ועוד לפרש"י למאי דמוקי לה בדהבא פריכא מוקי לברייתא ככלים של כסף וחזר ממאי דמוקי לה מעיקרא ככלים של זהב והל"ל לעולם ככלים של כסף ובדהבא פריכא אבל לפר"ח ניחא דהשתא נמי מוקי ברייתא ככלים של זהב ודו"ק:

בא"ד ככליו מבעיא ליה פירוש שעומד בכלותיו כו' עכ"ל הוצרכו לפרש כן לפר"ח דלפרש"י ניחא בפשיטות דהכי פריך דלא הל"ל ככלים דמשמע כלים אחרים ממין אחר דהיינו של כסף אלא ככליו דהיינו כלים של זהב מאותו מין אבל לפר"ח א"כ מאי משני בדהבא פריכא דהא אכתי כיון דמאותו מין הוא הל"ל ככליו אלא דהכי פריך דאי הוה איירי בכלים של זהב דהיינו נזמים הל"ל בכליו שעומד בכלותיו כו' ודו"ק:

בד"ה אלא אריש מדרבנן פריך עכ"ל דאע"ג דהלכה כרבן שמעון בן גמליאל בכ"מ היינו במשנה אבל לא בברייתא כדמוכח בכמה דוכתין וק"ל:

דף סח.

תד"ה כאן לאחר שבא כו' וק"ק דמשנה כו' ומשמע דברייתא נמי דמחייבת אותו למכור כו' עכ"ל אבל לפרש"י אע"ג דמתני' איירי קודם שבא לידי גיבוי אין הכרח דהברייתא עליה קאי ומיירי בכה"ג כיון דאינו מפורש במתני' בהדיא דאיירי בקודם שבא לידי גיבוי ודו"ק:

בד"ה אי נימא עני כו' אלא לאו עני עני בדעת והשתא אין לפרש כו' עכ"ל ר"ל ולא שהעני והעשיר ממש אלא שיש לו עכשיו נכסים כמעיקרא וא"כ א"א לפרש שמין הנכסים שישומו באב וק"ל.

דף סח:

בפרש"י בד"ה ניזונת אין אם באה לינשא כו' או בנערות עכ"ל דקדק לומר בבאה לינשא משום נערות דאם כבר ניסת אף היא אינה ניזונת והוי כמו בוגרת ואי לא מחאה כיון דגדולה היא ויתרה אבל בקטנה אף אם כבר ניסת לא ויתרה וק"ל:

תוס' בד"ה ומי אמר רבא הכי כו' מדפסק לעיל רבא כרבי כו' ניזונת אין כו' עכ"ל דהוה הקושיא טפי בפשיטות מרבא גופיה דע"כ ס"ל התם באינה ניזונת דהיינו בניסת בנערות דצריכה למחות ועוד דמההיא דניזונת אין שאינה ניזונת לא תקשי נמי מבוגרת לחוד דצריכה למחות ולמאי דמשני הא דקא מתזנא מינייהו הא כו' ניחא נמי מבוגרת דאי הוה מיתזנא מינייהו מרצון של האחים לא מחלה פרנסתה דה"נ בניסת בנערות דאינה צריכה למחות היינו דמתזנא מרצונם אף שאין חייבים דהא איבדו מזונות קתני בין בבגרות בין בניסת בנערות ועיין ברי"ף וק"ל:

דף סט:

תד"ה המשליש כו' לאחר שניסת לא דק דבגמרא מסקינן דליכא בין ר"מ ובין ר"י אלא גדולה מן הארוסין טכ"ל לפי דברי המקשה ע"כ נמי דלא פליגי במתני' אלא בגדולה מן הארוסין כמ"ש התוספות לקמן והיינו משום דע"כ בלאו הא דפריך גדולה דבת זביני אין כו' ר"י במתני' בגדולה איירי דהא בקטנה ס"ל בברייתא דבין מן הנשואין ובין מן הארוסין יעשה השליש כו' ואם כן ר' מאיר דפליג עליה במתניתין ע"כ נמי בגדולה איירי ודוקא מן הארוסין דהא מן הנשואין ס"ל בברייתא הרשות בידה אלא שהתוס' נקטו הכי לפי המסקנא דהוי בפשיטות טפי דלא פליגי אלא במן הארוסין ודו"ק:

בד"ה קטנה דלאו כו' דא"כ ה"ל למתני בהדיא אבל קטנה אפילו מן הנשואין כו' עכ"ל ולא שייך למימר בכה"ג חסורי מחסרא למחוק מדברי תנא דמתני' אלא להוסיף מה שנחסרו מדברי התנא מיהו ק"ק דאימא דאיצטריך למתני האי לישנא דאין מעשה קטנה כלום לאשמועינן אפילו במקום אפוטרופוס כדלקמן וק"ל:

בד"ה הא מני כו' ת"ל משום דלית ליה מצוה לקיים דברי המת כו' עכ"ל לכאורה ומאי קושיא דאימא דאיצטריך להאי טעמא דלא יהא אלא שדה כו' דלא נימא מהאי טעמא דאין מצוה לקיים דברי המת בקטנה נמי הרשות בידה וי"ל כיון דבקטנה לא פליג ר"מ וס"ל נמי אין מעשה קטנה כלום לא ה"ל לר"י למנקט במלתיה אלא במאי דפליג אדר"מ דסבר בגדולה מן הארוסין מצוה לקיים דברי המת וק"ל:

בפרש"י בד"ה אם מתו בלא בנים עכ"ל ועיין ביאור בזה בדברי ב"י ח"מ סי' רנ"ג:

דף ע.

תוס' בד"ה אבל יש שם כו' דלענין מתנה אין סברא לחלק בין כו' עכ"ל צ"ל דהא דאומרת נאמן בעלי עלי לא מקרי מתנה אלא שהיא תאמין לו שיקנה לה שדה באלו המעות והוה כעין מכר דאל"כ אמאי קתני דאין מעשה קטנה כלום אפילו במקום אפוטרופוס כדמסיק ודו"ק:

תוס' בד"ה המדיר את כו' מגופא דמתני' ה"מ למפרך דלא מצי אסר עליה תשמיש כו' עכ"ל ק"ק (א) לפי מ"ש לקמן התוספות דשיעבוד דמזונות של אשה אינו אלא מדרבנן לא ה"מ לאתויי מתשמיש דהוי שיעבוד דאורייתא אבל ממה שאני עושה לפיך דלא הוה שיעבודיה נמי רק מדרבנן מייתי שפיר ודו"ק:

בד"ה יוציא ויתן כו' אמאי לא חשיב לה להיא דבאה מחמת טענה בהדי הנך שכופין כו' עכ"ל מהך דשהתה עמו עשר שנים ולא ילדה דכופין להוציא פריך לקמן בס"פ אמאי לא חשיב ליה ומשני ליה דהנך אע"ג דאמרה הוינא בהדיה לא שבקינן לה ולכך לא חשיב לה אבל הך דבאה מחמת טענה לא מיתרצא בהכי דהא כי אמרה הוינא בהדיה שבקינן לה כיון דאין האשה מצווה על פריה ורביה אך קשה דבהאי תירוצא שכתבו הכא ובפ' הבע"י דלא חשיב בבאה מחמת טענה משום דלא שייך ביה לומר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל הא מיתרצא נמי הך דשהה י' שנים ולא ילדה ומאי פריך מיניה התם ויש ליישב (ב) וק"ל:

בא"ד איני זן ואיני מפרנס לר"ח גרסינן בהדיא כופין כו' שמונע ממנה כל עניני אישות כו' עכ"ל גבי הך דחוזרין אצל גדול דכופין הוצרכו לטעמא דכופין טפי מהנהו דהכא

וגבי הא דאיני זן כו' לא הוצרכו לתת טעם אמאי כופין ואפשר לומר דהאומר איני זן כו' ה"ל כמורד על אשתו משא"כ כל הנהו המדיר דהכא דלא הוה כמורד וק"ל:

בא"ד וההיא דס"פ הבע"י התם משמע דלכפותו אמר כו' עכ"ל עיין על ביאור דבריהם בפ' הבע"י וק"ל:

בד"ה ה"נ כיון דתלינהו למזונות בתשמיש המטה דאמר כו' עכ"ל דבכה"ג מוקמי מתני' דהמדיר את אשתו שלא תאכל מכל הפירות דהיינו בתולה בתשמיש כמ"ש התוס' לקמן בד"ה בשלמא לרב כו' ע"ש וק"ל:

בא"ד וליכא נמי למימר כו' דאז אסורה ליהנות דהא לרב יהודה כו' עכ"ל ר"ל דכיון דאסורה ליהנות ליכא למימר לאחר שלשים תהנה ותיאסר ואהא תירצו דה"נ אסור לשמש שמא תהנה וא"כ אפילו שלשים לא ימתין אלא מיום הנדר תיאסר לב"ה שבת א' כו' ויש לדקדק אמה שכתבו דאז אסורה ליהנות מהיכא פסיקא להו דאסורה אז ליהנות הא אדרבה שמעינן מהתם דמותרת ליהנות דבנדרא מזדהרי אינשי דאמרינן התם ומודה רב יהודה באומר קונם עיני בשינה למחר אם אישן היום שישן היום דבאיסורא מזדהרי אינשי ויש ליישב דהתם שהתנאי קודם לנדר איכא למשרי התנאי מה"ט דבנדר שאחריו מזדהר אבל הכא למאי דבעו למימר השתא דשרי השמוש בתוך שלשים קודם שתהנה אסורה ליהנות אחר שלשים משום השימוש שקודם לו ואין להקשות נמי ומאי קושיא בהא דאז אסורה ליהנות דא"כ שפיר פריך וכיון דמשועבד לה היכי מצי מדיר לה כו' להפקיע שיעבודה לאסור לה הנאה מיניה די"ל כיון דבעיקר הנדר שהוא איסור תשמיש לית לה שעבוד עליו באומר יאסור תשמישך עלי חל הנדר שפיר וממילא תיאסר בהנאה וליכא למיפרך ביה הא מפקא לה לשיעבודה ודו"ק:

דף ע:

בד"ה באומר כל הזן אינו מפסיד ולא בעי לשנויי בחנוני הרגיל כו' עכ"ל דטפי ה"ל לאוקמי מתני' נמי בחנוני הרגיל דאיירי ביה ברייתא ולא שכיח ביה נמיי דעבדי טפי משלשים כמ"ש התוספות אבל אין לפרש דבריהם דלוקמא בחנוני הרגיל דהוה רבותא טפי כדקאמרינן דה"א כיון דרגיל וקאזיל קא"ל כו' דהא לאידך גיסא איכא למימר דכל הזן כו' הוה רבותא טפי כדבעי למימר מעיקרא הכי הוא דשרי אבל כל הזן כו' וק"ל:

בא"ד ובסוף המסקנא כו' אי הוה שרי למימר ליחיד ה"ל למתני בחנוני הרגיל אצלו אם תזון כו' עכ"ל וק"ק דאין זה מוכרע דהכא איכא תרתי לריעותא חנוני הרגיל דכמאן דא"ל

זיל תזון הוא משא"כ בשאר יחיד דאינו רגיל אצלו דאיכא למימר דשרי ביה אם תזון כו' ודו"ק:

דף עא.

בד"ה בהא קאמר שמואל דאיכא צערא דתרוייהו ה"ג לה כו' עכ"ל מהרש"ל הגיה בדברי התוס' א"נ בהא קאמר שמואל כו' עכ"ל ור"ל שהוא צריכותא אחרת אההיא דמדירה מתשמיש אבל מדברי התוס' אין נראה להגיה כן אלא שהוא צריכותא אחת לב' אמוראים דהיינו דאיצטריך במדירה מתשמיש להא דרב ואיצטריך נמי לדשמואל וכן להיפך מכח הנך סברות דקאמר איכא צריכותא חדא לב' האמוראים במדיר את אשתו מלהנות לו והתלמוד לא חש להאריך וק"ל:

בד"ה בשלמא לרב כו' יאסר הנאת תשמישך עלי אם תטעום מאותו מין עכ"ל דליכא לפרושי בפשיטות דהיאך הוא יכול להדירה כמ"ש הר"ן ע"ש והוא מגומגם דלעיל פירשו התוספות למאי דס"ד השתא בדתלה בתשמיש אפילו בהדירה מכל הפירות איירי כיון דאפשר לה לאכול וליאסר כו' עיין בדבריהם דלעיל ודו"ק:

בד"ה שנדרה היא כו' אלא שנדרה *) (הנאה באחד) מכל (מיני) פירות כל זמן שהיא תחתיו דאם כו' עכ"ל גם בזה יש גמגום (א) דלעיל פירשו לפי המסקנא דהכא דלאו בכל פירות מדיר לה דא"כ לא הוה חייל כו' והכא פירשו דחל הנדר אף בכל הפירות בנדרה כל זמן שהיא תחתיו דזה אפשר לה לקיים ואולי לישנא דמתניתין נקטו מכל פירות ולאו דוקא אלא ממין א' כמ"ש לעיל אלא שהוסיפו לומר דוקא תחתיו דאי לעולם א"כ מה תרויח כו' אבל לא ידענא דדומיא דהכי במדיר לה בכל הפירות וכשהיא תחתיו מנלן דלא חל הנדר דמההיא דקונם עיני בשינה סתם כמ"ש לעיל ליכא ראיה דמשמע לעולם וצ"ע:

בד"ה ואי אמר כו' אבל מקיימת לא ה"מ בשאר נדרים אבל נדרים שיש בהן ענוי נפש אפילו מקיימת יוצאת בלא כתובה כו' עכ"ל וא"ל דא"כ מאי פריך קסבר רבי יוסי היא נותנת והתנן כו' ואימא הא (ב) דר"י סבר היא נתנה ויוצאת בלא כתובה היינו בנדרי ענוי נפש ומתני' [דקתני] לר"י דיוצאת בכתובה היינו בנדר של קישוט דלאו עינוי נפש הוא לר"י כדלקמן די"ל דסמך המקשה הכא אקושיא דלקמן דאלמא בעל מצי מיפר בקישוט דע"כ לא מתוקמא מתני' אלא בתולה לקשוטיה בתשמיש דהוה נדרי עינוי נפש ומיהו ק"ל לתירוצם שכתבו בפשיטות בנדרים שאין בהן עינוי נפש במקיימת נדרה דתצא בכתובה ובנדרי עינוי נפש תצא בלא כתובה והא לר"י שמעינן בהיפך דבנדרה שלא

אתקשט דלא הוה עינוי נפש ותצא בלא כתובה כיון דליכא למקנסיה דהא אין יכול להפר לה אבל בנדרי עינוי נפש תצא בכתובה כיון דמצי להפר לה ולא הפר איכא למקנסיה כפרש"י לקמן ויש ליישב דלפי המסקנא אתיא הך ברייתא דאי אפשי באשה נדרנית כו' דלא כר' יוסי וס"ל דבשאר נדרים נמי מצי להפר להו מסברא דיש להחמיר עליה טפי בנדרי עינוי נפש שתתגנה עליו טפי כפרש"י לקמן ואפילו במקיימת נדרה תצא שלא בכתובה אבל לר' יוסי דאין בעל מיפר אלא בנדרי עינוי נפש אדרבה יש להחמיר עליו טפי בנדרי עינוי נפש ליתן לה כתובתה כיון שלא הפר לה משא"כ בשאר נדרים דליכא למקנסיה ליתן לה כתובתה כיון דלא מצי מיפר לה ודו"ק:

דף עא:

בד"ה ולא תתקשט כו' אבל לא פריך אמאי יוציא כו' דא"כ לרב נמי קקשי עכ"ל ר"ל לרב דמוקים לה נמי הך סיפא באיהו אדרה ותולה הקישוט בתשמיש תקשי אמאי יוציא לאלתר ויתן כתובה לא תתקשט ולא תיאסר אבל הך קושיא דתתקשט ותיאסר ליכא לפרושי אלא אכתובה כפרש"י ומיהו לרב לק"מ דלא אמרו ב"ש ב' שבתות וב"ה שבת אחת אלא במפרש אבל בסתם יוציא לאלתר לרב וק"ל:

דף עב.

בד"ה המדיר את כו' ואיהו לא מציי לאדורה אא"כ תלה בתשמיש כו' עכ"ל דלא מצי (ג) לאדורה לתלות באיסור פירות כדפריך בירושלמי ויש אדם מדיר את אשתו מחיים כמ"ש הר"ן ע"ש וכן מוכח מדברי התוס' לעיל:
בד"ה יחזור ויקניטנה כו' וחכ"א אינו מופר כו' עכ"ל בכל נוסחות גמרות שלפנינו ל"ג מלתיה דחכמים שם בברייתא ועי' בדברי הר"ן שם וק"ל:

דף עב:

בד"ה יולידיו בפני כו' וי"מ יולידיו בפני מולידיו זקנו של בעל כו' עכ"ל לכאורה לפי' שני מהיכא משמע יולידיו זקנו של בעל ואימא דהיינו אביו דוקא ונראה לפי' ראשון גרסינן יולידו בפני מולידיו דהיינו בלשון יחיד יולידו דהיינו אביו של בעל ומולידיו בלשון רבים דהיינו בניו של בעל ולפי' שני גרסינן יולידיו בפני מולידו דהיינו ב' יולידיו שהוא אביו ואבי אביו בפני מולידו לשון יחיד דהיינו הבעל וק"ל:
בד"ה ע"מ שאין כו' וי"ל דלרב כו' קדשה ע"ת משום סיפא כו' בעיא גט כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר דמשום סיפא דתצא שלא בכתובה נקט הכי על תנאי דפסיקא להו

דבקדשה סתם וכנסה סתם נמי אין לה כתובה כמ"ש בסמוך מההיא דאי אפשי באשה נדרנית וק"ל:

בא"ד והא דנקט במתני' וכנסה ה"ה אפילו כו' עכ"ל ר"ל הא דנקט לשמואל בסיפא קדשה וכנסה סתם ה"ה לא כנסה אלא דקדשה סתם לחוד נמי בעיא גט אלא כו' וק"ל:

דף עג.

תד"ה לא תימא כו' דלאו פירכא היא דהוה מצי לאוקמי מתני' כשלא בעל כו' עכ"ל וכן צ"ל לר"א לקמן דפליגי רב ושמואל בלא בעל אבל בבעל מודה שמואל הא דמותבינן ליה ממתני' משום דכנסה משמע בלא בעל כמ"ש התוספות לקמן וק"ל:

בא"ד ואם תאמר והיכי סלקא דעתך למימר דכנסה בלא בעל דאחולי כו' אם כן אינה מקודשת ומה מועיל כו' עכ"ל ק"ק דטפי ה"ל להקשות כן לפי האמת לר"א דפליגי בלא בעל ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה אלא טעמא כו' דלרב אפי' קדשה על תנאי וכנסה ע"ת הואיל ובעל צריכה כו' עכ"ל והא דנקט בפלוגתייהו קדשה ע"ת וכנסה סתם כו' ה"ה לרב אפילו בכנסה ע"ת כיון דבעל צריכה גט אלא משום רבותא דשמואל נקט כנסה סתם דאפילו בכה"ג אינה צריכה גט ובמתני' דקתני כנסה נמי בסתם היינו משום רבותא דאפ"ה תצא שלא בכתובה ומיהו לפי מה שכתבו התוספות לעיל דע"כ לאו משום רבותא דתצא שלא בכתובה נקט דא"כ ה"ל למתני רבותא טפי דחפילו בקדשה סתם וכנסה סתם תצא שלא בכתובה אלא משום רבותא דבעי גט נקט קדשה ע"ת וא"כ הדרא קושיין לדוכתיה דה"ל למתני רבותא טפי דאפילו בכנסה נמי ע"ת בעי גט ודו"ק:

בד"ה ושמואל אמר כו' אמר ר"ג אם מיאנה כו' ובעל כמו שקידשה ולשמואל כו' עכ"ל ובפ' ב"ש כתבו כל זה בלשון אחר ומה שיש לדקדק שם בדבריהם עיין במהרש"ל ובחידושינו שם:

בא"ד ומיהו קשה דתקשי לשמואל מדרבנן דר"א כשהחזירה כו' כצ"ל:

בד"ה בההיא קאמר רב כו' ואין לתמוה על מה שלשם סברא הפוכה דאליבא דר"א דאמר כו' עכ"ל אין רצונם דהצריכותא דהתם אליבא דר"א נאמרה דהא לר"א לא איצטריך כלל להך צריכותא כיון דפליגתייהו גבי תנאי איירי בלא בעל וגבי קטנה פליגי בבעל אלא דר"ל דבין צריכותא דהכא ובין צריכותא דהתם לאביי וכדי שלא תאמר כפרש"י דהתם למחוק הצריכותא דהתם ולהגיה הצריכותא דהתם כי הכא משום דלפי גירסא דהתם הוה הסברא איפכא מהכא דאין לתמוה על זה דהא ע"כ לר"א אית לן למימר

הסברא איפכא מהצריכותא דשמעתין ואם כן אין למחוק גם שם הצריכותא אע"ג דהוי סברא הפוכה מהצריכותא דהכא ובין הצריכותא דהתם ובין דהכא ודאי דלאביי נאמרו דפליגי נמי הכא גבי תנאי דוקא בבעל ואין זה דוחק דעביד פעם צריכותא בסברא זו ופעם בהיפך דכן דרך התלמוד שעושה ב' צריכותות לב' האמוראים כמ"ש התוס' בפרקין דבהך צריכותא דהכא ודהתם הוה צריכותא לשני האמוראים בב' פלוגתייהו וכן יש לכוין דברי התוס' בפרק ב"ש ועיין שם בזה במהרש"ל ובחידושינו שם ודו"ק:

בא"ד והוי קידושין אפ"ה פליג אדרב כו' כצ"ל:

דף עג:

בפרש"י בד"ה גט נמי כו' כדאשמעינן גבי קטנה עכ"ל דליכא תנאה גבי קטנה כי הכא בקדשה סתם וכנסה סתם וק"ל:

תוס' בד"ה אדם יודע כו' הך צריכותא המ"ל לעיל כי פריך כו' עכ"ל לא ידענא מאי קאמרי דהא קושטא הוא דהך צריכותא דעביד לעיל דליכא תנאה כו' היינו נמי מה"ט גופא דקאמר הכא דאדם יודע שאין קידושין כו' משא"כ בתנאה דלא אסיק אדעתיה לבעול לשם קידושין שסומך עליה שקיימה תנאה כפירוש רש"י לעיל והכא ואי אלישנא דשינה הכא מדלעיל קאמרי הוא דחוק ודו"ק:

בד"ה והא הכא כו' א"כ תקשי ליה נמי מברייתא דלעיל דוכן קטן שקידש דפליגי כו' עכ"ל ר"ל דלא הוה ליה לאתויי להקשות מקטנה אלא דמברייתא דכבר מייתי לה וכן קטן כו' ה"ל להקשות הכי וק"ל:

דף עד.

בד"ה ד"ה צריכה כו' קאמר שמואל דצריכה גט משני כו' כצ"ל:

בא"ד והא פליגי תנאי לעיל בבעל כו' בפחות מש"פ א"כ היכי קאמר ר"א ד"ה כו' עכ"ל ר"ל כיון דבפחות מש"פ דאיכא למימר אדם יודע שאין קידושין כו' איכא למ"ד דלא קני בבעל מכ"ש בתנאה דלא אסיק אדעתיה לבעול לשם קידושין דלא קני ומיהו איכא לתרוצי בזה דיש סברא להיפך זה כמ"ש התוס' לקמן דבתנאה איכא למימר דחיילי קידושי כסף ע"י מחילת התנאי משא"כ בפחות מש"פ דליכא קידושין קמאי ע"י מחילה כמ"ש התוספות (ד) לקמן ודו"ק:

בא"ד וא"ת לרב תקשי למ"ד לא קנו ואפי' למ"ד קנו שמא לא סבר כרב כו' עכ"ל ר"ל כיון דמ"ד לא קנו ודאי דלא כוותיה ומ"ד נמי קנו אפשר דלא כוותיה תקשי ליה ממ"ד

לא קנו וק"ק דתקשי להו בכה"ג אף לשמואל דמ"ד לא קנו ודאי דלא כוותיה ומ"ד נמי קנו אפשר דלא כוותיה דשמא דוקא בפחות מש"פ קנו משום דאדם יודע כו' משא"כ בתנאה כדאמרינן לעיל ויש ליישב (א) ודו"ק:

בא"ד ובהך סברא מצריך תלמודא לפלוגתייהו דרב ושמואל בפ' ב"ש כו' עכ"ל תחלת הצריכותא מפורש התם הכי משום דאחליה לתנאיה היה בדעתו שיחולו לקדושי כסף אבל סוף הצריכותא אינה מפורש הכי אלא בההיא דקטנה ליכא בעילת זנות דהא איכא קידושי דרבנן כ"כ התוס' לעיל ובפ' ב"ש וגבי פחות מש"פ ליכא למימר הכי אבל יש לכוון דבריהם כפי מה שפירשו התוספות שם הצריכותא בע"א וז"ל ועוד דליכא קידושי הראשונים דנימא שיחולו כו' וזה שייך נמי בפחות מש"פ ודו"ק:

דף עד:

בד"ה ממאנת כו' שאם נודע לה הטעות יש לה למאן דאם לא מיאנה ועמדה אצלו מחלה התנאי כו' עכ"ל ק"ק (ב) לפ"ז מאי פריך לעיל לשמואל ממתני' דהכא הא גיטא בעיא אימא דמיירי בכה"ג דנודע לה הטעות ועמדה אצלו הרי מחלה התנאי ויש ליישב וק"ל:

בא"ד ושמואל לא סבר כר"י אלא בקדושי טעות דוקא כו' עכ"ל והא דאמר שמואל לעיל גבי קטנה שלא מיאנה והגדילה כו' דצריכה גט משני היינו מן התורה אבל מדרבנן צריכה נמי גט מראשון כו' וכ"כ התוס' בפ' בא סימן וכן פרש"י לעיל ובההיא מתני' דנדה דאינה ממאנת אחר שתביא ב' שערות והיינו מדרבנן אבל קשה לפ"ז אמאי קאמרי דבקדושי קטנות לא סבר שמואל כר' ישמעאל והא שפיר קאמר דממאנת מן התורה וצריכה גט משני אלא מדרבנן אינה ממאנת וצריכה גט גם מראשון וצ"ע:

בא"ד א"כ תקשי לשמואל סתם מתני' דהתם דלא מצי לאוקמא מתני' דהתם כו' עכ"ל היינו הך מתני' דס"פ נושאין דלא מתוקמא מלתיה דשמואל דאמרינן י' כהנים כו' אלא אי משכחת מתני' בקדושי טעות ע"ש הסוגיא וק"ל:

בד"ה חכם עוקר כו' היא נמאסת בעיניו כשזוכר שהיו בה מומין כו' עכ"ל אבל ביה ליכא קפידא דאיתתא בכל דהו ניחא לה כו' כ"ה לשון הרא"ש:

בא"ד ודוקא כו' והתירה קודם ידיעת הבעל כו' כדקתני במתני' כו' ולא מפליג בין בני היתר כו' עכ"ל ועיין גם בזה לשון הרא"ש וק"ק לדבריהם דאכתי תקשי לך מתני' דה"נ לא מפליג במתני' בין היתר לאחר ידיעת הבעל לקודם ידיעת הבעל ויש ליישב דלישנא דמתני' ונמצא עליה נדרים ודאי דמשמע דלא הותר קודם ידיעת הבעל וק"ל:

בד"ה משום ש"ר כו' שלא התנה ולא כו' ולר' מאיר דבעינן תנאי כפול אפילו לעז כו' עכ"ל עיין על כל דבריהם מפורש בתוס' שם:

דף עה:

בד"ה אבל במומין כו' דכשהתנה לא על מומין שבגלוי נתכוין כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר דר' מאיר פליג נמי במומין שבגלוי ומשום הך סברא הואיל והתנה ודו"ק:

בא"ד וקאי בין ארשות האב בין ארשות הבעל וה"ק אינו יכול כו' עכ"ל אבל בהגהת אשר"י כתוב דלא פליגי רבנן אלא אסיפא דנכנסה לרשות הבעל דאילו אירשא שארוסה היתה יכול להיות שלא הכיר אפילו הם בגלוי והא נמי אם יש עמו מרחץ כו' ע"ש:

בד"ה תברא פר"ח שבועה עכ"ל עיין בערוך כדאמרינן במ"ק מאי תברא תברי בתי ע"ש:

בד"ה מי ששנה כו' ה"נ פליגי בהכי כו' אבל נכנסה לרשות הבעל א"צ להביא ראיה כו' ותנא דסיפא סבר כו' עכ"ל דליכא לאוקמא בכה"ג כולה כר' יהושע דעודה בבית אביה האב צריך להביא ראיה להוציא מחזקת ממון ובנכנסה לרשות הבעל צריך הבעל להביא ראיה משום דאיכא למימר חזקה אין אדם שותה בכוס כו' דאם כן תקשי כדפרכינן בעד שלא תתארס נמי דליכא למימר כדלקמן בשתתארס איכא חדא במקום תרתי דהא לר' יהושע (ג) חזקת הגוף ליתא כלל לגבי חזקת ממון ואם כן הני תרתי דבעל דהיינו חזקת ממון וחזקת דאין אדם מפייס במומין עדיפי מהנך תרתי דאשה דהיינו חזקת הגוף וחזקה דאין אדם שותה כו' אבל לקמן לר"ג ניחא כמ"ש התוס' לקמן ובזה יתיישב מה שתמה בזה מהרש"ל ודו"ק:

בד"ה ספק טמא כו' והשתא מייתי שפיר דאזיל ר"י בתר חזקה דגופא כו' אע"ג דאיכא חזקה דהעמידנו כו' עכ"ל וק"ק דה"ל סברא דר"ג הפוכה מסברת ר"י דלר"ג חזקה דגופא עדיף מחזקת ממון ולא עדיף חזקת הגוף מחזקת הטומאה דמה"ט ספק טמא משום דאזלינן בתר חזקת טומאה לרבנן דר"י כמ"ש התוס' ולר"י אדרבה חזקת ממון עדיף מחזקת הגוף וחזקת טומאה לא עדיפא מחזקת הגוף כדקתני ספק טהור ודוחק הוא לומר דהנהו רבנן דספק טמא לא ס"ל כר"ג דא"כ ה"ל תלתא מחלוקת בדבר ודו"ק:

דף עו.

בד"ה רישא מנה כו' ועוד דמשמע מהה/יא דשמואל כו' אלא משום דנולד הספק כו' דמסתמא רב אשי כו' עכ"ל הך טעמא דנולד הספק ברשותו היינו באוקימתא דרבא

כמ"ש רש"י והתוס' לקמן וא"כ צ"ל לדבריהם דהכא דרבא ורב אשי לא פליגי לענין דינא ועיין בזה בראי"ש:

בד"ה על בעל החמור כו' אלא טעמא דשמואל דמוקמינן לפרה בחזקת מרא קמא כו' עכ"ל ומייתי שפיר לתנא תונא כלה בבית אביה אבל קשה לפ"ז דא"כ היכי ס"ד למימר דתנא תונא מכלה בבית חמיה דהא אדרבה כיון דהבעל בעי לאתויי ראיה מוכח דלא מוקמינן המעות בחזקת מרא קמא דהיינו הבעל ואפילו במקום דחזקת ממון דהשתא מסייעא לזה וכ"ש הכא דחזקת ממון דהשתא כנגדה ויש ליישב בדוחק דס"ד השתא כיון דיש לאשה שטר שיעבוד לכתובה על בעלה ה"ל איהי חזקת מרא קמא וכן יש לדקדק לפי' שני שכתבו התוס' לקמן דטעמא דשמואל דאזלינן בתר מציאתו מאי מייתי מתנא תונא כלה בבית חמיה דלפי מציאתה דהשתא שיש בה מום לא ה"ל לבעל לאתויי ראיה וצ"ע ודו"ק:

בא"ד כי היכי דעכשיו הוא מת כן יש לנו להחזיק וכו' כשעת מציאתן ודוקא גבי מיתת חמור כו' עכ"ל נראה לפרש דבריהם משום דודאי בכ"מ אזלינן בתר חזקה דמעיקרא כדאמרינן בפרק קמא דחולין אלא דוקא בכה"ג דהכא גבי מיתת חמור וגבי מום ומחט אית לן למימר דלא ניזל בתר חזקה דמעיקרא אלא אדרבה בתר מציאתו דהשתא ור"ג נמי לא מצינו דפליג אהך סברא דניזל בתר מציאתה דהשתא ואתיא רישא נמי שפיר כוותיה ולזה הוצרכו לומר והך סיפא דכלה בבית חמיה דעל הבעל להביא ראיה ולא אמרינן בה דניזל בתר מציאה דהשתא משום דלא אמרינן הכי אף קודם ב' רשויות ובההיא דמשארסתני נאנסתי דסבר ר"ג דאזלינן בתר חזקת הגוף דמעיקרא מיירי נמי בכה"ג בנשאה כבר הבעל ולא מצא לה בתולים כמ"ש התוס' לעיל ולכך לא אמרינן בה דניזל בתר מציאה דהשתא אף קודם ב' רשויות ודו"ק:

דף עו:

בא"ד דדוקא הכא שמחזיק עצמו מסופק בפרה ואין לו שום טענה ברורה כו' דאזלינן בתר חזקת מרא קמא רו' עכ"ל ק"ק דאם כן מאי מייתי ותנא תונא מכלה בבית אביה הא התם איירי אף שאביה ובת טוענין ברי כמ"ש התוספות לעיל (ד) ואמאי ניזל ביה בתר מרא קמא וק"ל:

בא"ד ודמי לתקפו כהן דמוציאין מידו כו' עכ"ל כדאמרינן בעלמא לגבי ספק בכור שביד ישראל אם תקפו כהן דמוציאין כו' היינו משום דישראל הוא מרא קמא וק"ל:

בא"ד ולפי זה א"ש פירוש הקונטרס דבסמוך כמו שאפרש עכ"ל אין זה מובן דהיאך א"ש לפי זה פ"ה ובמה יתיישבו כל הקושיות שהקשו התוס' בסמוך לפ"ה ומהרש"ל הגיה לפי זה לא א"ש פ"ה כו' גם זה אינו מובן לכאורה דמאי קאמרי לפי זה כו' דמה כתבו כאן לסתור מיניה פ"ה דבסמוך ונראה לקיים כל נוסחות התוס' שלנו שכתוב בהן לפי זה א"ש פ"ה כו' ר"ל דלפי זה דטעמא דשמואל דאזיל בתר חזקת מרא קמא ולכך בעל החמור צריך להביא ראיה אע"ג דיש לו חזקת הגוף וחזקת ממון איכא למימר נמי דא"ש מה שפ"ה בסמוך כלה בבית אביה ולקדושין דהיינו כר' יהושע והתוס' דחו פירושו בסמוך מכח כמה קושיות דהשתא איכא למימר נמי דטעמא דר' יהושע לאו מכח חזקת ממון אלא מטעם דיש לבעל חזקת מרא קמא ולכך אביה צריך להביא ראיה ובזה יתיישב כמעט כל הקושיות שהקשו בסמוך לפ"ה וצ"ע ודו"ק:

בד"ה כל הנולד ספק כו' ואפילו הוא מוחזק כו' וצריך לחלק בין ספק כו' עכ"ל עיין בכל דבריהם בר"ש ובהגהת האשר"י:

בד"ה ותנא תונא כלה כו' אע"פ שמוחזק ה"נ אוקי החמור כו' עכ"ל וכ"ש הוא דבחמור נמי איכא חזקת ממון לבעל החמור ומיהו יש לדקדק מי הכריחם דתנא תונא מסיפא מכלה בבית חמיה ולא מרישא מכלה בבית אביה דאע"פ שיש לה חזקת הגוף ניזיל בתר חזקת ממון ואי לקדושין קאמר אפילו חזקת ממון ליכא לבעל והיינו משום דנולד הספק ברשותיה דאב ה"נ אוקי הפרה בחזקת ממון כיון דנולד הספק ברשות בעל הפרה וכ"ש הוא כיון דיש לבעל החמור נמי חזקת הגוף וכפירוש רש"י דמרישא נמי איכא סייעתא ואפשר לומר לשיטתם דלעיל דבעי למימר דניזל בתר חזקה דמרא קמא ולכך מרישא לא הוה ליה סייעתא דאימא דלכך בעי האב לאתויי ראיה משום דאית ליה לבעל חזקת מרא קמא אבל מסיפא אייתי שפיר ראיה דאע"ג דאית ליה לבעל חזקה דמרא קמא בעי הוא לאתויי ראיה משום שהספק נולד ברשותו ה"נ אית לן למימר דבעל פרה בעי לאתויי ראיה אע"ג דהוא מרא קמא ודו"ק:

דף עז.

בד"ה ליתני נשא אשה ושהה כו' וא"ת דתקשי ליה ברייתא כו' עכ"ל טפי ה"ל לאקשויי הכי לעיל אמ"ד דאין כופין ויש ליישב וק"ל:

בא"ד יוציא לא משמע לשון כפייה אלא בדבר שמתנהג עמה שלא כדין כו' עכ"ל כדמוכח בשמעתין דהוא אומר איני זן דיוציא הוא לשון כופין מדפריך עליה עד שכופין אותו להוציא יכפוהו לזון והיינו שמתנהג עמה שלא כדין ועיין בזה בתוס' בריש פרקין וק"ל:

דף עח.

תוס' בד"ה עד שלא תתארס כו' והביא ראיה כו' דעד שלא נשאת משמע אפילו קודם ארוסין כו' עכ"ל לכאורה הגם שפירש רש"י לקמן כן מ"מ כפי פרש"י שלפנינו לא הביא כאן ראיה אלא אנפלו משנתארסה ולא ארישא דנפלו לה עד שלא תתארס ויש ליישב דמשמע להו בפרש"י דמייתי ראיה גם ארישא דשלא תתארס דאסיפא משנתארסה תקשי ליה טעמא דב"ש אתא לאשמועינן וק"ל:

בא"ד ואין להקשות כו' דוקא עד שלא ניסת דהיינו משנתארסה כו' עכ"ל ונראה דה"ה דה"מ לתרוצי דלא קתני הכי שנפלו משנתארסה אלא משום דבהא אר"ח בן עקביא דפליג עליה דר"ג אבל עד שלא נתארסה לא איצטריך למיתני כיון דליכא מאן דפליג עליה ודו"ק:

בד"ה איבעיא כו' דקאי ארישא כו' או דיעבד דאפילו בדיעבד בעי למימר דמכרה בטל כו' עכ"ל ק"ק לפירוש זה כיון דע"כ אי פליג האי א"ל דר' יהודה ארישא דעד שלא נתארסה מכ"ש דפליג אסיפא בנתארסה טפי אית לן למימר דלא פליג ארישא כלל אלא אסיפא בלחוד דעלה קאי א"ל דר"י ומאי קמבעיא ליה ויש ליישב דנראה לו דחוק לתלמודא דלא קאי אלא אדיעבד דסיפא דאמאי קרי ליה לנתארסה ומכרה בעודה ארוסה ישנים כמו שנדחק ר"ת לפירושו לקמן ודו"ק:

בא"ד ונראה לר"ת דה"פ כו' ולא תמכור לכתחלה כמו בנפלו לה משתתארס כו' על החדשים אנו בושים כלומר שנפלו לה משתתארס כו' עכ"ל נראה לפרש מה שנדחקו לפרש למאי דבעי למימר לא תמכור לכתחלה דהיינו כמו בנפלו לה משתתארס ולא ניחא להו לפרש בפשיטות כמו לאידך גיסא דהיינו כמו בנפלו לה משניסת משום דא"כ מלתיה דר"י דא"ל כו' אין לו מקום כאן אלא לעיל מקמיה דקתני פלוגתא דב"ש וב"ה בנפלו לה משנתארסה אבל השתא ניחא דלא מדמה לה לאחר שניסת אלא לאחר שנתארסה ניחא דקתני לה הכא בתר מילתיה דב"ה דס"ל שאם מכרה ונתנה קיים אבל לכתחלה לא אבל אין לפרש דדוחק להו לפרש למילף לא תמכור לכתחלה מניסת דמכרה בטל ומה השיב נמי משום דאנו בושים כו' דאימא משום דיעבד הוא דא"כ אמאי לא דחו בזה פירוש שני של רש"י דקמבעיא ליה אלכתחלה דב"ש דע"כ ליכא למילף אלא מניסת דמכרה נמי בטל:

ודע דלפירוש קמא של רש"י נמי צריך לפרש כי הכא דבעי למימר שלא תמכור לכתחלה כמו בנפלו לה משתתארס מה"ט שכתבו דאל"כ מלתיה דר"י דא"ל כו' אין לו מקום כאן אבל סמכו דבריהם הכא לפירוש ר"ת משום דלאידך גיסא דדיעבד דסיפא קאמר הוצרכו

לשנות פירושא דחדשים וישנים משא"כ לפירוש קמא דרש"י לפי שני הצדדים פירושא דחדשים וישנים שוה ודו"ק היטב:

בא"ד דארישא לא הוה אמרי מכרה בטל כו' עכ"ל דהא לא קמבעיא ליה לפי' ר"ת ארישא אלא אלכתחלה אבל בדיעבד פסיקא ליה ברישא דמכרה קיים וק"ל:

דף עח:

בד"ה תני מוכרת כו' ולגירסא זו ל"ג כו' אף זו לא תמכור כו' ולרב פפא דלא מגיה מתני' תקשי כו' עכ"ל לפרש"י נמי ע"כ רב זביד דמגיה מתני' מוכרת ונותנת וקיים ע"כ דל"ג בברייתא לא תמכור אלא שכבר כתבו לעיל בשם רש"י דל"ג ליה ולא מצאו בתוספתא ומה שכתבו התוספות לעיל דבחנם מחקו רש"י היינו משום דלא נחתי לעיל לפרש הכי כגירסת רש"י הכא אלא כפירוש ריב"ם הכא ודו"ק:

בד"ה לא כר"י ולא כר"ח כו' פירוש לא כאמרו לפניו דר"י כו' עכ"ל דאי לא כר"י וכר"ח אליבא דר"ג קאמר אמאי לא מוקמי מלתיה דרב ושמואל כאמרו לפניו דקאמרי ועוד דלא ה"ל למנקט אלא לא כר"ג אלא דפירוש דאפילו כאמרו לפניו דר"י ודר"ח לא מצי אתיא דאינהו נמי מודו לר"ג בעד שלא נתארסה וניסת דמכרה קיים ולא פליגי עליה דר"ג בהא ואינהו אהדדי נמי לא פליגי ביה אלא בנתארסה וניסת דבהא דאמרו לפניו דמכרה בטל ולדברי ר"ג אליבא דר"י מכרה קיים ודר"ח אליבא דר"ג מוכרת לכתחלה לאוקימתא דרב פפא וצ"ל דבכלל זה דקאמרי דפליגי בנתארסה וניסת הוה נמי דפליגי בנתארסה ועודה ארוסה דהיינו כאמרו לפניו דר"י דמכרה בטל ור"ח נמי מודה דלא קאמר אלא דלא כך השיבם בנתארסה ועודה ארוסה אבל מודה לר"י דכך שאלו אותו ואינהו נמי פליגי ביה ע"כ אליביה דר"ג לאוקימתא דרב פפא דלר"ח מכ"ש מוכרת לכתחלה ולר"י אינה מוכרת אלא בדיעבד דאל"כ מתניתין מי שנאה ויש לדקדק לפ"ז דמוכח דיותר מסתבר למימר דמכרה בטל בנתארסה ועודה ארוסה מעד שלא נתארסה וניסת כאמרו לפניו דר"י ור"ח נמי מודה ביה והפוסקים פסקו בהיפך דבעד שלא נתארסה וניסת מכרה בטל ובנתארסה ועודה ארוסה פסקו דמכרה קיים ויש ליישב דהפוסקים פסקו כרבותינו דס"ל דעד שלא נתארסה מכרה בטל ומדלא נקטו במלתייהו אלא הני תרתי מילי דהיינו דעד שלא נתארסה וניסת ונתארסה וניסת ולא נקט נמי נתארסה ועודה ארוסה דהוה רבותא טפי מנתארסה וניסת משמע דס"ל בנתארסה ועודה ארוסה דמכרה קיים ולא הוה סברתן הפוכה מאמרו לפניו דר"י דאינהו אזלי בתר שעת נפילת הנכסים ורבותינו אזלי בתר שעת מכירת הנכסים ודו"ק:

בא"ד והא דמשמע כו' א"כ אותם נכסים נפלו לה עד שלא ניסת ובניסת איירי דהא משמע דאם לא כו' עכ"ל לכאורה מגומגמים דבריהם דמה הכרח יש להם דמיירי עד שלא ניסת כו' ואימא דאיירי נמי עד שלא נתארסה ולמאי דאוקמא נמי בנפלו לה עד שלא ניסת מה הכרח יש להם דאיירי נמי בניסת דאימא אף בשלא ניסת ואתיא כאמרו לפניו דר"י דמכרה בטל אף בנתארסה ועודה ארוסה ונ"ל שיש כאן דילוג דברים קצת ויש להגיה בדבריהם וכצ"ל ובניסת איירי דהא אוכל פירות ומשמע דאם לא כתב כו' ור"ל דאותן נכסים נפלו לה עד שלא ניסת כו' דהיינו משתארס דאי עד שלא נתארסה א"כ לא הוה אתיא מתניתין אלא כרבותינו ולא מסתבר לומר כמו שכתבו התוס' לבסוף וקאמרי דע"כ איירי נמי בניסת מדקתני אוכל פירות ואין פירות בארוסה וא"כ שפיר ה"מ לאוקמא דעד שלא נתארסה וניסת וכרבותינו אלא דאין סברא לומר כן והיינו משום דא"כ לא הוה מתמה תלמודא עליה דרב ושמואל כמאן כו' כיון דמתניתין היא בפרק הכותב אלא ע"כ דאיירי מתני' בנפלו לה משנתארסה וניסת ואתיא כאמרו לפניו דר"ח ולכך אי לא הוה כתב לה דין ודברים הוה מכרה בטל ודו"ק:

בד"ה לימא תנינא כו' וי"ל דבלאו הכי משני לה שפיר עכ"ל אין (כאן) הכרע אי הכא משני לה שפיר בלאו הכי אי התם בהחובל ודו"ק:

דף עט.

בפרש"י בד"ה ואי לא קנינהו לוקח ליקנינהו בעל לשמואל בכותבת כולן כו' עכ"ל ולא ניחא ליה לפרש דאברייתא דאיירי במקצת פריך דהא כיון דאמר לכשארצה לא קני לה נמי בעל דאם בא לזכות יאמר רוצה אני כפרש"י לעיל אבל הר"ן כתב ע"פ דברי הרמב"ם דאברייתא פריך ע"ש:

תוס' בד"ה כללא דמלתא כו' וא"כ קשיא דר' מאיר אדר' מאיר כו' לא גריעי מפירות מחוברין כו' עכ"ל ובלאו הך סברא דלא גריעי כו' איכא לאקשויי דהוי סברת ר' מאיר הפוכה מסברת חכמים דבמתני' בפירות מחוברין סבר ר"מ דשמין אותן כו' ולחכמים אוכלן כדין פירות וגבי מחפורת של צריף סבר ר' מאיר דכפירות הוא והבעל אוכלן וחכמים סברי דשמין אותן כו' וק"ל

בא"ד ועוד דהשתא הוי רב נחמן כר' מאיר ונראה כו' עכ"ל ר"ל לענין דינא יהיה רב נחמן כר' מאיר בדבר שאינו כלה כולו דהבעל אוכל פירות אבל הלשון אינו כר"מ דקרי ליה קרנא ורב נחמן קרי ליה פירא כמ"ש לעיל וק"ל:

דף עט:

בד"ה כמאן לא כו' ויש לומר לרבותא נקט דאפילו כפילא הויא דאשה עכ"ל ר"ל דולד הוי פשיטא לאשה דחייש למיתת הבהמה גופה אלא אפילו כפילא דליכא למיחש כולי האי למיתת הבהמה וולדה אפ"ה הוי לאשה מיהו לפי האמת הוי הסברא להיפך דולד הוי לבעל והכפל לאשה ומשום דאתי מעלמא לא תקינו ליה רבנן ודו"ק:

בד"ה פירא דפירא כו' וה"פ פירא כיון כו' וה"ה פירא דפירא כו' וכ"ש פירא דאתי מעלמא כו' עכ"ל יש לדקדק (א) בזה דמהאי טעמא שכתבו גבי דאתי מעלמא דהוי כ"ש כקושייתם כיון דגונב ולד בהמת מלוג דהוי דבעל הוי הכפל לאשה מכ"ש גונב בהמת מלוג גופה דהוי לאשה שיהיה הכפל נמי לאשה נימא בכי האי גוונא בדלא אתי מעלמא דהוי כ"ש כיון דהולד דאתי מבהמה גופה שהיא שלה הוי לבעל מכ"ש ולד דולד דאתי מולד שהוא של הבעל שיהיה נמי לבעל ויש ליישב ודו"ק:

דף פ.

בד"ה אכלה ערלה כו' שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאים כו' עכ"ל לכך ל"ק להו אלא מקשין דכלאי כרם דהוי כמו עצים אבל בערלה ודאי דעצים שרו אלא הקליפים אסורים משום דהוי שומר לפירות וכן בשביעית אין איסור כלל בעצים ולכך הך דשביעית וכלאים אינה חזקה ליכא לאוקמא בכה"ג בהוסיפו גם העצים מאתים ודו"ק:

בד"ה ישבע כמה הוציא כו' ומה"ט נמי לא חשיב הבא ליפרע מנכסי יתומים כו' עכ"ל ק"ק אמאי נקטו במלתייהו הך דהבא ליפרע מנכסי יתומים ולא נקטו כל הנהו דקתני להו לקמן במתני' דפרק הכותב מקמיה הך דהבא ליפרע מנכסי יתומים וק"ל:

בא"ד ואע"ג דתנא דברייתא בהכותב חשיב פוגם כו' ההוא תנא לא מחלק כו' עכ"ל וק"ק דא"כ אמאי לא קחשיב נמי כל הנהו דקתני להו במתני' בהכותב בהדי הך דפוגם שטרו וי"ל דחשיב פוגם דהיינו קמייתא דקתני במתני' דהכותב וה"ה כל אינך דקתני להו במתני' בהדיה וק"ל:

דף פ:

בד"ה נכסים כו' ואיכא למ"ד שהיו בחזקת שניהם ויחלוקו ה"נ פליגי הכא כו' עכ"ל בפירוש רש"י שלפנינו לא כתב דה"נ פליגי הכא ואיכא למ"ד בחזקת שניהם ויחלוקו ונראה דיפה כוון דהא ע"כ כיון דלב"ש כתובה שבקה כדמדקדק התם מדלא קתני יחלוקו

יורשי האב עם יורשי הבעל א"כ לב"ה נמי בחזקתן לא יחלוקו קאמר דבהא לא פליגי כדמוכח בהחולץ וכמ"ש התוס' בסמוך וק"ל:

בא"ד וזה אינו כו' משמע דנכסי צאן ברזל בחזקת הבעל קיימי טפי כו' עכ"ל ק"ק דמהך סוגיא גופה דפרק החולץ דמדקדק דכתובה לב"ש שבקה מדקתני יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב ולא קתני יורשי האב עם יורשי הבעל מוכח בהדיא דיורשי האב עיקר לגבי נכסי מלוג ויורשי הבעל עיקר לגבי נכסי צאן ברזל ודו"ק:

בא"ד והא דלא עריב ותני נכסים עם הכתובה כו' עכ"ל בתוס' פרק מי שמת כתבו נמי ליישב למ"ד בחזקת יורשי האב אמאי לא עריב ותני נכסים בהדי הנכנסים ויוצאים עמה וי"ל דהתוספות לא חשו לאקשויי הכא דלא עריב ותני אלא הנך דקתני להו בהדדי למ"ד בחזקת יורשי הבעל אבל למ"ד בחזקת יורשי האב דמספקא להו וכתובה בחזקת יורשי הבעל לא וק"ל:

בד"ה יורשי הבעל כו' וא"ת לפירוש הקונטרס דאין ליורשי הבעל כו' עכ"ל כצ"ל והיינו כפ"ה למ"ד בחזקתן היינו יורשי האב אבל מה שכתוב בתוס' לפנינו לבית הלל טעות הוא דב"ש וב"ה לא פליגי בנדוניא כדמוכח הך דהחולץ כמ"ש התוספות לעיל ויש לדקדק לפי מה שקיימו התוס' הכא ולקמן דכל הך סוגיא א"ש גם לפי פירוש הקונטרס למ"ד בחזקתן היינו יורשי האב מאי קפשיט מהך ברייתא דקתני שומרת יבם שמתה יורשיה יורשי כתובתה חייבין בקבורתה ואימא דהיינו יורשי האב שיורשין כתובתה דהיינו נדונייתה ויש ליישב דאי יורשי אב קאמר לא ה"ל למיתני יורשי כתובתה דהיינו נדונייתה כיון דאיכא למטעי למימר דיורשי כתובתה היינו יורשי הבעל דירתי מאתים ותוספת אלא ה"ל למתני יורשי נכסי מלוג חייבין בקבורתה דליכא למטעי ביה אבל אי יורשי כתובתה היינו מאתים ותוספת ניחא דליכא למיתני בע"א ובהכי ניחא נמי מה שהקשה מהרש"ל לקמן בתוס' בד"ה איזוהי אלמנה כו' ושומרת יבם לית לה יתומים עכ"ל ותימה למה לא דקדק מדקתני בהדיא דאין יורשי הבעל חייבין בקבורתה דהיינו יתומים כו' שהרי שומרת יבם אדרבה יורשי הבעל חייבים כו' עכ"ל דלאו קושיא היא דאי מהא תפשוט ליה בהיפוך דמוכח דיורשיה דחייבים בקבורתה היינו יורשי האשה אבל השתא שדקדקו מלשון יתומים דהא דאין חייבין בקבורתה לא מיירי בשומרת יבם ניחא כמ"ש לעיל דאי יורשי אשה קאמר ה"ל למיתני נכסי מלוג כיון דאיכא למטעי ודו"ק:

בא"ד ויש לומר דשומרת יבם היתה ראויה ליטול כו' כדמסקינן דיבם כאחר דמי כו' עכ"ל דודאי בכל הסוגיא לא אסיק אכתי אדעתיה עד לבסוף הא דיבם כאחר דמי והיינו לענין דהוה כגבוי אבל להך מלתא דהכא כאילו הכניסה לו נדוניא שפיר אסיק אדעתיה וק"ל:

דף פא.

בד"ה משום דבאין כו' אם אחיו יורש כו' ואם אינו קובר דלא חשיב כו' עכ"ל ק"ק (ב) לפ"ז מאי פריך ליה שוב ואי משום כתובה לא ניתנה כתובה כו' ודו"ק:

בד"ה מאן שמעת כו' אע"ג דאינה גובה כתובתה קודם חליצה לענין זה ניתנה לגבות שיהיה לה קבורה כו' עכ"ל ומה"ט נמי דניתן לגבות מחיים לא הוה מקרי כגבוי לכל שאר מילי דהא לב"ה לא שותות ולא נוטלות כתובה וכן לקמן לגבי מכירת נכסי המת לא מקרי ניתן לגבות מחיים כגבוי עד דמגבה לה ומייחד לה שיעור כתובה כדלקמן ודו"ק:

בד"ה והא בעינן כו' מ"ד ארוסה דאע"ג דכגבוי דמי אין לה כתובה כו' עכ"ל ר"ל דין כתובה דהיינו קבורה אבל כתובה יש לארוסה ויותר נ"ל להגיה אין לה קבורה ודו"ק:

בד"ה הרוצה שימכור כו' ומכרו בטל לאלתר אפילו כו' עכ"ל היינו לרב יוסף לקמן דקאמר אע"ג דזבין לא הוה זביניה זביני ואביי פליג לקמן וק"ל:

בא"ד לא תקינו לה רבנן משני דאל"ה מאי אהני ליה מה שכתובתה על נכסי בעלה הראשון עכ"ל ר"ל מה אהני ליה ליבם שהרי תחלת התקנה שיהיה כתובתה על נכסי בעלה הראשון לטובתו ולהנאתו היה כדאמר לקמן ובפרק החולץ דאשה הקנו לו מן השמים ולא מצינו דאהני ליה אלא בכה"ג דאי איכא משעבדי מן הראשון לא תקינו לה לגבות מבני חורין דשני והתוס' בפ' החולץ דחו זה וכתבו שם דאהני ליה בע"א ובהכי ניחא בעיקר קושייתם וא"ת מ"מ מה מפסדת כו' ומאי קושיא ואימא דמפסדת אם השני ימכור גם נכסיו שתצטרך לחזור אחר לקוחות דראשון דודאי משום הא לא ה"ל לתקוני דלא עדיפא מאשתו גמורה אלא דלגבי נכסי ראשון אמרו שלא תצטרך לחזור אחר לקוחות משום דלטובתו ולהנאתו הוא דלא כתב לה דקנאי ודקנינא שלא תוכל לטרוף מלקוחות דשני מיהו ק"ק (א) לי כיון דלטובתו ולהנאתו הוא הא דכתובתה על נכסי בעלה הראשון א"כ אם הוא רוצה לכתוב לה עכשיו דקנאי ודקנינא ולמכור נכסי הראשון אמאי אינו יכול לכופה על כך כמ"ש התוס' לקמן יאמר היבם אי אפשי בתקנת חכמים ולא תהא היא עדיפא מאשתו גמורה שיוכל למכור נכסיו ודו"ק:

דף פא:

בפרש"י בד"ה דלמא ר"מ כו' ואפילו לא קי"ל כר"מ בהא מיהו גבי מוציאין כו' אי מקרקעי כו' עכ"ל ר"ל אע"ג דלא קי"ל כהך ברייתא בהא דס"ל כר"מ דמטלטלי משעבדי לכתובה מ"מ מייתי רב יוסף שפיר מינה דלא הוה זביניה זביני דבהא דמוציאין אי מקרקע הוה ליכא מאן דפליג ולעולם משנה היא דמתני' דילן נמי קתני מלתא דר"מ וק"ל:
תוס' בד"ה וליטעמיך פי' דלא אסקת אדעתיך טעמא דאיבה כו' עכ"ל דכן דרך כל וליטעמיך להוכיח טעמא אחרינא ולדחות טעמא דלעיל אבל קשה כיון דוליטעמיך בעי לאוכחי טעמא דאיבה מה השיב לו התם עצה טובה קא משמע לן דאלת"ה סיפא דקתני כו' ואימא דסיפא נמי משום איבה ואי לא הוי שייך איבה כ"כ בסיפא וכן נראה קצת מפרש"י לקמן הוה ניחא ליה אבל התוס' כתבו לקמן דשייך איבה בין ביבמתו בין באשתו ויש ליישב ודו"ק:
בד"ה אלא עצה טובה כו' ולרשב"א נראה דגבי אשתו הויא עצה טובה שאם ייחד לה מטלטלין לא יוכל להוציאם כו' עכ"ל זה הטעם של עצה טובה לא שייך ביבמתו שהרי בלאו הכי לא יוכל להוציא כל נכסי בעלה הראשון ואפשר דעצה טובה דיבמתו ניחא להו בלאו הכי והיינו דהוי עצה טובה לה שלא ייחד לה מטלטלין כדי למכור שאר נכסים דהא לא שייך באשתו דבלאו ייחוד יוכל למכור וכה"ג כתבו התוס' לקמן גבי מאי וכן כו' ודו"ק:
בד"ה ר"מ היא כו' דא"כ אפילו לית לן דר' נתן כו' כאילו הוי מקרקעי כו' עכ"ל וק"ק (ב) דמה ראיה היא דאימא דבקרקע נמי גביא מדר' נתן וכן נראה מדברי הרא"ש ע"ש:

דף פב.

בפרש"י בד"ה תני שלה ולא פליגי רבנן עליה אלא אתלושין כו' עכ"ל וקצת קשה שינוי הלשון במחוברים דר"מ קאמר שמין אותם כמה הן יפין כו' והמותר ילקח כו' וחכמים אומרים שהם שלה גם לא ה"ל לחכמים למנקט במלתייהו מחוברים כלל אלא תלושין דפליגי בהו עליה דר"מ ולולי פירושו היה נראה דבמחוברים נמי פליגי דלר"מ שמין אותם כו' והגדל ונגמר אחר שמת ברשותיה דיבם הוא ואין שיעבודה עליו וחכמים אומרים דהכל שלה ואף הנגמר וגדל אחר כך ברשותה הוא דאשתעבד לה מחיים דבעל ודו"ק:

דף פב:

תוספות בד"ה התם הוא כו' אלא רישא ה"א כו' כדי למכור שאר נכסים דאינו יכול למוכרם כו' עכ"ל ולמאי דבעי למימר לעיל דעצה טובה קמ"ל בין ברישא בין בסיפא צ"ל נמי מאי וכן כו' בכה"ג ומה"ט כמ"ש לעיל וק"ל:

בד"ה קמ"ל כר' אבא כו' וא"ת כו' דתנן הניח אחיו מעות ילקח כו' קמ"ל ממשנה יתירה עכ"ל מהך דקתני נמי לעיל מיניה דלא יאמר ליבמתו הרי כתובתך מונחת על השולחן כו' שמעינן מינה דלא ימכור מדקתני וכן כו' כפר"י לעיל אלא דלאו משנה יתירא וה"א נמי דוקא כנגד כתובתה ואשמועינן דלא ייחד לה וק"ק דהך קושיא שהקשו הכא והא מרישא שמעינן לה דלא ימכור אמאי לא הקשו כן לעיל לרב יוסף דקאמר דלא הוה זביניה זביני ומייתי מברייתא דקתני לא ימכור אמאי לא מייתי מהך רישא דמתני' דהניח אחיו מעות כו' מיהו בתירוצם יתורץ ודו"ק:

בד"ה בתחלה היו כו' פי' היו מייחדין לה כתובה ולא היה אחריות הכתובה כו' עכ"ל דבלאו ייחוד היאך יתחייב לבתולה מאתים ולאלמנה מנה אם שחייב עצמו הרי גם כל נכסיו אחראין לה כדאמרינן בעלמא נכסי דבר איניש אינון ערבין ליה אבל פירושו שלא חייב את עצמו כלל אלא שייחד לבתולה מאתים ולאלמנה מנה ולא היו כל הנכסים אחראין לה וק"ל:

דף פג.

גמרא וכי כתב לה הכי מאי הוה והתניא כו' ממאי דפריך מאמירה לכתיבה גם ממלת הכי שנראה כמיותר נ"ל לפרש דבלאו הך דתני ר' חייא אומר ה"מ לפרש הכותב דמתני' דהיינו בכתיבה וקנין ולא תקשי ברייתא דאיירי באמירה בעלמא אבל השתא דתני ר' חייא האומר ע"כ האי כתיבה דמתני' נמי הכי הוא באמירה בעלמא בלא קנין ותקשי והתניא כו' וק"ל:

תוס' בד"ה כדרב כהנא כו' ואי איפשי בה דמייתי הוה לשון טוב כו' וי"ל מדקאמר נחלה הבאה כו' משמע דבלשון גרוע מיירי דבלשון טוב אפילו בבאת לו כבר כו' עכ"ל ומשום דהך מלתא דבלשון טוב אפילו בבאה לו כבר נמי לא פסיקא לכך מייתי מדרבא מדהאומר אי אפשי כו' והיינו כגון זו באיני ניזונית ואיני עושה דבאה לו כבר ותוכל להסתלק בלשון טוב דהיינו אי אפשי ומיניה שמעינן בנחלה הבאה דנקט היינו ע"כ אפילו בלשון גרוע אבל לפר"י לקמן דמסברא ידע דלישנא מעליא מהני אפילו בבאה לו כבר הוצרך לפרש דלא אייתי מלתא דרבא אלא כדי ליתן טעם כו' כמ"ש לקמן ודו"ק:

בא"ד דלא תקשי למאי דאוקמי בכתב לה ועודה ארוסה היכי מצי מקני לה והא קי"ל דאין אדם מקנה דשלב"ל כו' עכ"ל ובלאו הכי פירות לא הוו מיקרי דשלב"ל דה"ל כמו דקל לפירותיו דלא מקרי דשלב"ל כדאמרי' בעלמא וק"ל:

בא"ד דאטו יש לה ליטול מזונות בע"כ וכשרוצה חוזרת בה ולא קמ"ל רב הונא אלא שיכולה להפקיע כו' עכ"ל וכ"כ התוס' פ' נערה דבאמרה איני ניזונית כו' אינה מפקעת התקנה לגמרי דלמחר תאמר שתעשה לו וניזונת כו' ע"ש אלא כל זמן שתאמר איני ניזונת אשמעינן דיכולה להפקיע מעשה ידיה מבעלה אבל סילוק דהכא דאין לי דין ודברים ודאי דליכא לפרושי אלא שאין יכול לחזור בו כדמוכח במתני' וק"ל:

בא"ד והשתא מייתי מדרב כהנא דנהי דמכח תנאי לא מהני מכח סילוק כו' עכ"ל למאי שכתבו הכא דלאשה איבעי לה לאתנויי כו' ה"נ בהך דרב כהנא דלבעל ה"ל לאתנויי ומתני האשה וה"ל פטומי מילי ולתירוץ ראשון נמי ע"כ מלתא דרב כהנא לאו בדרך תנאי קאמר דהך מלתא מדר' יהודה דגבי שאר כסות ועונה שמעינן לה שפיר ואדם מתנה כו' דקאמר רב כהנא לאו דוקא אלא סילוק בעלמא וה"נ רשב"ג דקאמר מפני שמתנה כו' לאו דוקא אלא סילוק הוא דבהכי איירי כולה מתני' ודו"ק:

דף פג:

בד"ה רב אשי כו' למאי דלית ליה לרב אשי יד בעל כו' תימה אמאי כו' עכ"ל פי' לדבריהם דודאי אית ליה לרב אשי בעלמא יד בעל השטר על התחתונה אלא דהכא כיון דנכסייך לא משמע אלא ממכירה שמוכר הוא בחייה דסילק נפשיה ודאי דאין לחלק בין לכתחלה לדיעבד אבל לאביי דבנכסייך לא משמע ליה סילוק ממכירתה אלא משום דיד בעל השטר על התחתונה ומשום ספיקא נימא דמפחות שבכולן דהיינו מכירה סילק נפשיה כיון דספיקא הוא לא תמכור מיהת לכתחלה ודו"ק: בד"ה פירי פירות כו' כמאן דכתב לה עד עולם דמי משמע דעד עולם פשיטא ליה כו' עכ"ל נראה דכבר הרגיש רש"י בזה שכתב וה"ק עד שיכתוב ובפירי פירותיהן היינו עד עולם עכ"ל ר"ל לאו כאילו כתב עד עולם דודאי לא מהני עד עולם לחוד אלא דפירי פירות שכתב כוונתו עד עולם וכן פירש הר"ן דבריו אך קשה לפרש"י דאמאי לא קאמר נמי הכא עד עולם ל"ל הא קמ"ל אע"ג דכתב עד עולם אי כתב לה פירי פירות אין אי לא לא דכה"ג אמר בסמוך גבי את"ל עד עולם דוקא כו' ועוד יש לדקדק לפרש"י אמאי לא מספקא ליה נמי אי תרוייהו לאו דוקא ובהא יש ליישב דאי תרוייהו לאו דוקא ה"ל למתני במתני' או עד עולם ודו"ק:

בד"ה ה"א עד כו' אפירות שבחייה ובמותה לא יאכל כו' עכ"ל ובהא לא פליג ר"י את"ק דמודה דבלאו הכי אינו מסתלק מפירות שבמותה ומפירוש מהרש"ל בדשיירא מחיים שלא יאכל אחר מיתה עכ"ל ואפשר שהכריחו לפרש כן דבפירות שגדלו אחר מותה לא יוכל להסתלק אלא מירושה ולא ידענא הכרע בזה וק"ל:

דף פד.

בד"ה וסבר רב תנאו כו' דה"נ לא ידע דמחיל שהרי אינו ברור לו שהיא תמות כו' עכ"ל ומהאי טעמא דלא ידע דמחיל ה"ל כמתנה על מה שכתוב בתורה אבל במילתא דרבנן א"נ דלא ידע דמחיל יוכל להסתלק ממנו ובהכי ניחא שהרי ר' יהודה ס"ל במתניתין דיכול להסתלק מירושתה אע"ג דלא ידע דמחיל והיינו משום דס"ל דירושת הבעל דרבנן ולא ס"ל דעשו חיזוק כשל תורה ומיהו קשה למאי דמסיק בפרק אע"פ לר' יהודה דגבי כתובה עשו חיזוק יותר משל תורה משום דשכיחא תקשי אמאי לא עשו נמי הכא בירושה חיזוק יותר משל תורה דהיא נמי שכיחא כדאמר לעיל וצריך לחלק דשכיחא דכתובה היינו משום דלכל יש כתובה משא"כ בירושה דהכא דאין לכל נכסי מלוג א"ק בסוגיא דפרק אע"פ דפריך לר"י משאר כסות ועונה אכתובה ומשני כתובה דרבנן ועשו כו' אמאי לא משני א"נ דכתובה דאורייתא לא ידעה דקמחלה כמ"ש התוספות הכא גבי ירושה ויש ליישב דסוגיא דפרק אף על פי [לא] אתיא כרב דמחלק בהכי לר"י ולמאי שכתבנו דבמילתא דרבנן אין לחלק ניחא נמי דקשיא להו לעיל לבעלי תוספות מפירות אירושה משום דבמלתא דרבנן אם עשו חיזוק יותר משל תורה כדבעי למימר מעיקרא ליכא לפלוגי בין ידע דמחיל ובין לא ידע ומיהו לפי האמת כיון דטעמיה דרב בירושה משום דעשו חיזוק כשל תורה לית לן למימר הכי אלא דומיא דשל תורה דהיינו דוקא בלא ידע דמחיל ולא קשיא כלל מפירות אירושה ועוד נראה דבפירות (ג) נמי לא ידע דמחיל דאינו ברור שיגדלו ודו"ק:

בד"ה ורב סבר כו' דהא במתניתין אפילו לר' יהודה מהני תנאה בפירות כו' עכ"ל לכאורה הוא מגומגם דודאי לר"י מהני תנאה בפירות ואפילו בפירי פירות אי מפרש לה בתנאה וכן בירושלמי ויש ליישב (ד) דקאי אהא דקאמר בפרק אף על פי דגבי כתובה עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה לר"י הכא גבי פירות מודה דלא עשו חיזוק ומשום דלא שכיחי כדאמר התם וק"ל:

בפרש"י בד"ה ינתנו ליורשים ולא מהניא תפיסה עכ"ל הכא לא איירי בתפיסה שלהן אלא לפי הטעם דקאמר שכולן צריכין שבועה כו' ולא מהניא תפיסה דידהו כדלקמן בגמרא מאי אריא מותר כולהו נמי דיורשין כו' כפרש"י שם וק"ל:

גמ' אה"נ ואיידי דאמר ר' טרפון מותר תנא כו' יש לדקדק דלר' טרפון נמי אמאי איצטריך למתני מותר דהא מרישא שמעינן כל שהוא ביד אחרים ינתן לכושל שבהן ויש ליישב דמרישא לא שמעינן אלא כשהוא ביד אחרים בשעת מיתה אבל הכא גבי כל הקודם בהן זכה שהיה מונח ברה"ר או בסימטא בשעת מיתה כדאמר בגמרא וכשזכה בעל חוב חובו והאשה כתובתה סד"א דיהיה למותר דין שהיה לו כבר דהיינו שכל הקודם בהן זכה קמ"ל כיון שבא ליד אחר ינתן לכושל וק"ל:

דף פד:

תוספות בד"ה ולר' עקיבא כו' מ"מ כיון דתפיס מחיים מהניא לב"ח כו' בחיי היבם נמי כו' עכ"ל אע"ג דכתובה לא נתנה לגבות מחיים לגבי יבמה אחר שמת בעלה נעשית כבע"ח לענין דמהניא תפיסה בחיי יבם ולפירוש ר"ת לא מחלק בין שיעבוד ובין לגבות כמו שפירשו התוספות בסוף פרקין דלעיל דהא פריך הכא מבע"ח אשומרת יבם וז"ש ובקונטרס פירש דלשון שאלה היא ול"ק ליה לתלמודא כלל אפילו מבע"ח אשומרת יבם משום דאיכא לפלוגי בין שיעבוד ובין לגבות כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

בד"ה והוא שתפס כו' קי"ל כמר בר רב אשי בר ממיפך שבועה וחיורי עכ"ל היינו כפר"ח אבל [לרש"י וה"ג] בר ממיפך שבועה ואודיתא ועיין ברש"י ובתוספות פרק בהמה המקשה:

בד"ה ואמר ר"י כו' דאיכא למימר מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה משא"כ הכא עכ"ל ולא ניחא להו בהך סברא לקיים פרש"י דפרק קמא דבבא מציעא דדוקא בלא עשאו שליח לא קנה התם אבל בעשאו שליח קנאו משום מגו דזכי לנפשיה כו' מה שאין כן הכא דמהאי טעמא דמגו דזכי לנפשיה כו' אין סברא לחלק בין עשאו שליח ללא עשאו וק"ל:

דף פה.

בפרש"י בד"ה קרענא ס"ד וכי אחד נאמן כו' אפוקי ממונא הוא ותרי בעינן עכ"ל ואפוכי שבועה ע"י בת רב חסדא לא הוה כ"כ אפוקי ממונא כיון דשבועה מיהא בעי משא"כ הכא דבעדות האחד לחוד מקרע השטר ודו"ק:

תוס' בד"ה אית לך כו' אלא דעל ידי כך היתה יכולה כו' שיפרעו היורשין מה שהיה חייב לה כו' עכ"ל ובהכי ניחא דאין להאמינה במגו דנאנסו או להד"ם או החזרתיו לך כמ"ש הרא"ש דא"כ מפסדת ולא היתה יכולה להראות השטרות ליורשין ליפרע מהן מה שהיה חייב לה אביהם אבל הרא"ש תירץ בזה דמיירי שהפקידו אצלה בעדים כו' ע"ש ולא ידענא בעיקר קושיית התוספות להאמינה במגו דלקוחין אמאי לא תירצו (*) כן בשהיו עדים שבאו לידה בתורת פקדון וכה"ג כתבו התוס' גופייהו לקמן לאוקמי בהכי הך דפרק האשה שהלכה ודפרק איזהו נשך ע"ש ודו"ק:

בא"**ד** דבאותה שעה שאמרה מחיים תפיסנא סבורה היתה שהיא טענה מעולה כו' עכ"ל ר"ל דבההוא בקרא לעיל ניחא דבאותה שעה שהיה טוען מחיים תפיסנא היה יכול לטעון לקוח וה"נ הכא אילו היתה טוענת מעיקרא דתבעתינהו מחיים היתה נאמנת במגו דלקוח אבל כיון דמעיקרא לא היתה טוענת רק מחיים תפיסנא ולא היתה נתכוונה לטענת דתבעתינהו מחיים מדלא טענה מעצמה אלא שסבורה כו' ואם כן השתא אין להאמינה במגו דלקוח כיון שכבר אמרה מחיים תפיסנא וה"ל מגו למפרע ודו"ק:

דף פה:

תוספות בד"ה ועוד הא כו' דהנך תרי טעמי אין מועילין זה בלא זה דבעינן כו' עכ"ל ר"ל דאי לא הוה סימן א"נ דלא אמיד היינו אומרים דזבנה וכמ"ש הרא"ש אבל כיון דזה אומר סימן וגם זה לא אמיד אנו תולין בו ולא נימא דזבנה אבל לפירוש רשב"א בסוף הדיבור מטעם דלא אמיד לחוד ודאי דלא היינו אומרים דזבנה אלא דצריך לתת סימן משום דאיכא למיחש דאיניש אחרינא הוא וק"ל:

בא"**ד** וכן בפרק א"נ כו' ואתי איניש מעלמא ויהיב בהו סימנא ושקיל כו' עכ"ל ויש לתרץ דה"ק התם דלמא אתי איניש מעלמא אחר מיתתו של הנפקד ויהיב ביה סימנא ושקיל ליה כיון דלא ידעינן ביה דאמיד וכ"כ התוס' (ב) שם וק"ל:

בא"**ד** התם מיירי כשיש עדים שהפקיד אצלו דתו לא מהימן לומר לקוח כו' עכ"ל אבל בהנך עובדי דהכא ליכא למימר הכי שיש לו עדים שהפקיד אצלו דא"כ בדרגיל ועייל ונפיק נמי להתם לא ה"ל למתלי באיניש אחרינא וק"ל:

בא"**ד** אבל דהבא פריכא אין בו סימן והא ליכא למיחש שמא יכירו בטביעת עין כו' עכ"ל ר"ל ודאי דאין למפקיד להאמין בטביעת עין רק בסימנא אבל כיון דאיכא עדים שהפקידו. בדהבא פריכא נמי יש לחוש שיכירו העדים בטביעות עין אלא דלא שכיח וק"ל:

דף פו.

בד"ה תיזיל ותיחלה כו' ונמצא שמרווחת הרבה ומביא ראיה מהא דאמרינן בפרק שני דקידושין כו' שיצטרך לשלם לה ומיהו לא נתיישב לרשב"א לשון כו' כל הכתוב בשטר עכ"ל כצ"ל:

בא"ד ואם היה חייב לשלם כל הכתוב בשטר אמאי לא סמכה דעתה כו' עכ"ל אבל אי לא מחייב כל הכתוב בשטר לא מחייב התם לשלם לה אלא פרוטה דבהכי מיקדשה האשה והיא לא סמכה דעתה ליקדש בפרוטה כן נראה מדברי הרא"ש שם וק"ל:

בד"ה לאשה לא כו' ואפילו קדם זמן הכתובה לזמן השטר כיון שלא תקנו שתטרוף כו' עכ"ל פירוש לדבריהם דודאי לענין קרקעות כיון דשייך ביה שיעבוד וטירפא מלקוחות אם קדם זמן האשה לבע"ח היא גובה ולא הבע"ח כפרש"י אבל לענין מטלטלין כפי תקנת הגאונים בזמן הזה דגובין מהן כתובה ובע"ח לא שייך בהו קדימה כיון דאין בהו שיעבוד וטירפא מלקוחות וה"ל זמן שוה בשעת גבייה וה"ל כמו לוה ולוה וכתב להם דאקני וקנה ומכר דשיעבוד שניהם חל בשעה אחת בשעה שקנה וכמו שזמנם שוה הוא ומבעיא לן התם אי לקמא משתעבד או לבתרא והכא בין במטלטלין בזמן הזה אפילו קדמה הכתובה לבע"ח ובין בקרקעות אפילו קדמה הכתובה לבע"ח וכתב לשניהם דאקני ואח"כ קנה נותנין לבעל חוב ולא לאשה כמ"ש הרי"ף והרא"ש ודו"ק:

בד"ה אמר לא ניחא לי כו' וי"מ דאתולה מעותיו בעובד כוכבים קאי כו' אבל חיובא איכא אנכסי כו' השיעבוד נמי הוה על המעות כו' עכ"ל בפסקי התוספות כתב על דברים אלו וצ"ע גדול בפנים לפרש דבריהם לע"ד דתולה מעותיו ודאי דאיירי מיניה ואמרינן מיניה אפילו מן גלימא דעל כתפיה אלא דה"ק דבשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע דאמר דאין נזקקין לקטנים משום צררי אבל חיובא איכא אנכסי והוי השיעבוד נמי על המעות וא"כ ביתומים גדולים אף אם הניח להם אביהם מעות חייבים לשלם מעות וכ"ה בפסקי תוס' וא"כ כ"ש מיניה ומשום הכי בתולה מעותיו בעובד כוכבים היו כופין אותו למכור וליתן מעות אבל לדידך כיון דלא רמיא שיעבוד כלל אנכסי אלא במקום דאיכא מצוה כגון ביתומים גדולים ודוקא בדאיכא אחריות נכסים אבל בדליכא אחריות נכסים אין כופין אפילו ביתומים גדולים כמ"ש התוס' לקמן א"כ מיניה נמי אמאי נימא דאפילו מגלימא דעל כתפיה וכופין אותו ליתן מעות כיון דלא חל שיעבוד עלייהו כלל דהא מהאי טעמא אמרינן דאין כופין ליתומים גדולים ליתן מעות ודקאמר לא ניחא לי דאיעבד מצוה היינו לשלם ממעות דכמו שאין כופין ליתומים גדולים משום דלא חל שיעבוד עלייהו ולא דמי לגזלן דחייב לשלם מעות משום דבאיסור אתא לידיה משא"כ חוב דלוה ומשני תנינא

דבמיניה כופין לעשות מצוה אפילו במעות ולפי"ז ההיא דקטינא (ג) דארעא דלקמן לא אתיא כרב הונא בריה דרב יהושע דלדידיה גובין מעות מיתומים גדולים וכמ"ש בפסקי התוספות ולא אתיא אלא כרב פפא דס"ל דלא חל שיעבוד אנכסי ואין להקשות לרב פפא בדאיכא אחריות נכסים נמי לא יגבה אפילו מיתומים גדולים די"ל דמשום נעילת דלת אמרו שיגבה כדאמרינן בפרק האשה נקנית למ"ד שיעבודא לאו דאורייתא משום נעילת דלת אמרו שיגבה מלקוחות ומיורשין ודו"ק:

דף פו:

בד"ה אינה מגורשת כו' וי"ל דדייק מסיפא כו' דבסימטא לא מהני תפיסה כו' עכ"ל אבל מרישא דמהני תפיסה ברה"ר ליכא לדיוקי בהיפך הא בצידי רה"ר לא מהני דאימא דרה"ר דקתני היינו צידי רה"ר וליכא לדיוקי כלל מרישא כמו בסיפא גבי סימטא וק"ל:
בא"ד מיהו לאיכא דאמרי מדמה צידי רה"ר לסימטא עכ"ל היינו למסקנא דאיכא דאמרי דקאמר לא רה"ר לחוד וצידי רה"ר לחוד ויש לדקדק ללישנא דאיכא דאמרי אמאי לא תקשי ליה אכתי אדרבה אינה מגורשת מדר' יוחנן (ד) ור"ל דס"ל אפילו בסימטא לא קנה דליכא למימר לר"י ור"ל עדיפא צידי רה"ר לענין קנין מסימטא דא"כ ה"ל סברת ר"י ור"ל הפוכה מסברת התלמוד דעדיף ליה קנין סימטא מצידי רה"ר כמ"ש התוס' וצ"ל דלא ס"ל לתלמודא כר"י ור"ל בהא ודו"ק:
בד"ה ר"א אומר ע"י גלגול כו' אלא טעמא דת"ק דא"ל כיון דדייקת כולי האי כו' עכ"ל צ"ע לדבריהם דאכתי המקשה דפריך מברייתא אא"א ע"י גלגול מאי נ"מ ולא אסיק אדעתיה הא דמשני ליה דא"ל כיון דקדייקת כו' לפרוך ממתני' גופא אא"א על ידי גלגול מאי טעמא דת"ק ולולי דבריהם נראה דרש"י לא פירש כן אלא לפי דעת המקשה אבל לפי האמת ודאי דטעמא דת"ק משום דא"ל כיון דקדייקת כו' גם מה שהביאו ראיה מן הירושלמי לפירושם לאו ראיה היא דודאי לפי המסקנא דלא פליגי אלא בלכתחלה דהאי טעמא הוא דלא שייך בלכתחלה האי טעמא דרש"י ודו"ק:
בד"ה נדר ושבועה כו' ועל יורשיך כו' כגון שנתן לה רשות לעשות יורשין אפוטרופסים כו' עכ"ל אע"ג דבגמרא מוקי רישא דמתניתין בפוגמת כתובתה ושפיר איכא לפרושי ביה פטור שבועה ליורשין היינו שלא פקדנו כפרש"י אלא דמתני' איירי נמי בפטור שבועת אפוטרופסין במכ"ש כפרש"י בגמרא ולענין פטור שבועת אפוטרופסין לא ניחא לפרש לגבי יורשין שבועה שלא פקדנו אלא בשהן עצמן האפוטרופסין וכגון שנתן לה רשות כו' כדאמר בירושלמי ודו"ק:

דף פז.

בפרש"י בד"ה כתוב דלא משבעת לי ומגו דרמיא כו' פטור כל שבועות עכ"ל דלמ"ד נמי דפוטר אותה משבועת הפוגמת אית לן למימר דפטרה נמי משבועת אפוטרופסין במגו דרמיא כו' דע"כ איירי נמי רישא בפוטר אותה גם משבועת אפוטרופסין כדמוכח בסיפא דהלכה מקבר כו' דקאי אזו שפטרה משבועת אפוטרופסין כפרש"י במתני' וק"ל:

תוס' בד"ה מנכסי יתומים כו' דהך דהכא הוה מוקי לה בגדולים כו' דלא נפשוט הא דבעי עלה כו' עכ"ל ואטובא דמייתי התם ולא מוקי להו נמי בגדולים צריך לתרץ בע"א ע"ש ודו"ק:

בא"ד דלא תוקמא מתני' דהכא בגרושה כו' מתני' דהכא אמאי איצטריך כו' עכ"ל ומתני' דלעיל דהיה עליו כתובת אשה ובע"ח כו' אע"ג דקתני בה יורשין מצי נמי איירי בגירשה ואחר כך מת וההיא ודאי דאיצטריך ליה למתני משום האי דינא ופלוגתא מי הוא קודם לזכות בפקדון או מלוה ודו"ק:

דף פז:

בד"ה ואלו נשבעין כו' וי"ל דהאי תנא לא חשיב פוגם כו' ואיצטריך שפיר לאשמועינן דנוטלין עכ"ל וק"ק דהא תלמודא קאמר אבל שלא בעדים אימא תיהוי כמשיב אבידה ותשקול בלא שבועה קמ"ל ויש ליישב דודאי עיקר מלתא דפוגם אתי לאשמועינן דנוטלין כמ"ש התוספות אלא דתני שלא בעדים לרבותא לגבי בעדים מהאי טעמא דקאמר דלא נימא תשקול בלא שבועה וק"ל:

בד"ה א"ד פוגמת כו' אבל הא דלא מודה דנפרעת כלל לא שייך ביה האי טעמא אבל תימה לי א"כ כו' עכ"ל נ"ל דבריהם אע"ג דבפוחתת ודאי לא שייך האי טעמא דייקא ואם כן מאי קמבעיא ליה דודאי דנאמנת במגו דלא פוחתת כלל אלא דקמבעיא ליה בפוחתת בכעין אבעיא דלעיל דדלמא פוגמת היא ואיערומי קמערמא לומר פוחתת ואין להקשות כיון דבפוגמת סבורה שהיא דייקא כמו שכתבו לעיל התוספות מאי שייך למימר ביה דאתי לאיערומי ביה די"ל דלא אמרו התוספות בפוגמת לעיל דסבורה שהיא דייקא ולא ניחא לה לשקר ולגזול ולומר דלא נפרעת כלל אבל לשקר ושלא לגזול כגון בפחות מש"פ או בפוחתת שאינה משקרת אלא כדי לאמת דבריה יותר מבעיא לן שפיר אי נימא דקא דייקא לומר כן או נימא דמערמת לומר כך וליכא לאקשויי דאם כן אמאי לא נהימנא בפוגמת במגו דפוחתת דנאמנת לפי האמת דאיכא למימר לאידך גיסא כיון דהיא סבורה דדייקא שפיר ליכא למימר אפילו בכה"ג מגו ועל פי הדברים האלה תמיה להו

שפיר אם כן כל שעה אתיא לאיערומי לפחות ואמאי פשוט ליה לתלמודא טפי בפוחתת דלא אתי לאערומי מבפחות מש"פ דסלקא בתיקו אי אתיא לאיערומי אי לאו ודו"ק:

בד"ה ועוד אין נשבעין כו' ובריייתא דמייתי כו' לא תקשי לרב כו' דאין למדין מן הכללות כו' עכ"ל והיינו השתא דע"כ לרב בעי בע"א כפירה עצמה ב' כסף כמו במודה במקצת והתוס' בפ' שבועת הדיינין כתבו דבלא"ה לשמואל נמי האי כ"מ לאו דוקא דהא איכא כפירת שיעבוד קרקעות עכ"ל ע"ש ונראה ליישב לדברי התוספות דהכא דלא קאי האי כללא אלא בשנים (ה) דמחייבין ממון היינו בע"פ דליכא שיעבוד קרקעות ולכך לא כתבו הכא אלא לרב צ"ל דהאי כל מקום לאו דוקא וק"ל:

דף פח.

בפרש"י בד"ה לידי שבועה דאורייתא כו' ואוחז ספר בידו כו' עכ"ל לעיל גבי הא דסבר רמי בר חמא כו' פרש"י לענין היפוך שבועה דלא מפכינן בדאורייתא ואפשר ששינה פירושו בכאן גבי פקח הוא משום דלענין היפוך שבועה לא שייך לומר דפקח הוא להביאה לידי שבועה דאורייתא דאיכא דניחא ליה בהיפוך שבועה וק"ל.

תוס' בד"ה מייתי לה לידי כו' דנ"מ אליבא דרבי אבא דהלכתא כוותיה דאמר דחזרה שבועה למחויב כו' דהכי מוכח התם בפרק כל הנשבעין עכ"ל כצ"ל וכ"ה בראש"ש ור"ל אליבא דרבי אבא דסבר בפרק כל הנשבעין בשניהם חשודים דחזרה שבועה למחויב לה מעיקרא ומתוך שאינו יכול לישבע משלם ה"נ הכא אי הוה שבועה דאורייתא והבעל והאשה שניהם חשודים חזרה השבועה לאשה ומתוך שאינה יכולה לישבע אין הבעל משלם (ו) אבל כיון שאינה אלא שבועה דרבנן אע"פ שאינה יכולה לישבע משלם הבעל ומה שלא רצו לפרש בפשיטות טפי ולכ"ע וכגון שהאשה חשודה דבשבועה דאורייתא מהפכינן השבועה אשכנגדו אבל בדרבנן לא מהפכינן דתקנתא לתקנתא לא עבדינן דהכי מפלגינן בהדיא בפ' שבועת הדיינין כבר כתב בזה הרא"ש ליישב בשם תשובת רב אלפס דלענין לישבע וליפטר כי הכא עבדינן שפיר תקנתא לתקנתא ע"ש ודו"ק:

בא"ד א"נ למאן דאית ליה דבדרבנן מהפכינן ובדאורייתא לא מהפכינן נפקא מינה כו' דאי שבועה דרבנן היא מ"ל כו' ואי דאורייתא לא מצי למימר לבעל כו' עכ"ל כצ"ל מתוך הסוגיא דפרק שבועת הדיינין ואיירי באינה חשודה ועיין בראש"ש שדחה זה הנ"מ:

בד"ה היכי סמיך כו' הלואה אחר הלואה אי מצטרפי דאיכא מאן דאמר לא כו' עכ"ל ק"ק ומאי קושיא דלמ"ד נמי דהלואה אחר הלואה מצטרפי היינו דלא תוכל להכחיש

פרעון אחד מהם ליטול בשלישית כפרש"י אבל מ"מ לא יוכל למוקמי לקמא במלוה ע"י הע"א שהרי בב' נצטרף עדותו (א) על פרעון אחד ודו"ק:

דף פח:

בד"ה ב"ד משביעין כו' כששמעו בו שמת ושפיר קתני ויורשין כו' עכ"ל ואין להקשות דא"כ היינו נפרעת שלא בפניו והיינו נפרעת מיתומים ואמאי לא מוקמי פלוגתייהו בכה"ג בפשיטות אנפרעת מנכסי יתומים די"ל דע"כ לשמואל דמפרש פלוגתייהו התם בששמעו בו שמת הא דלא נקט פלוגתייהו בכה"ג במת על מטתו לרבותא נקט הכי כמ"ש התוספות שם ולהכי מוקי פלוגתא דהכא נמי בכה"ג וק"ל:

בד"ה וקמיפלגי כו' ומתני' כגון שמינה בעלה לאחר מיתה דבצווי ב"ד כו' דלא שייך ביה כו' והכא אנו רואין כו' עכ"ל ר"ל דצריך לאוקמא בדחוקי הא דהלכה מקבר כו' ואם נעשית אפוטרופס כו' היינו שנעשית כבר בחייו ע"י אביהם משום דבצווי ב"ד לאחר מותו כו' ובממנה מעצמה נמי לאחר מותו ליכא לאוקמא כו' דלא שייך ביה טעמא כו' דהא הכא בממנה מעצמה אנו רואין דמן הדין אין מעמידין אשה כו' כדאמר בפרק הניזקין וא"כ ודאי דאין לחוש לה אם תמנע מכח השבועה וק"ל:

בד"ה לאפוקי מדר"א ומחלוקתו כו' דנקט אין היורשין משביעין אותה לאו דוקא דה"ה כו' עכ"ל ואין להקשות בהוא עצמו דקתני בסיפא שאינו משביעה על אפוטרופסות שבחייו באינה תובעת כתובה הא בתובעת כתובתה משביעה דמשמע אגב דמשביעה אכתובתה משביעה נמי אאפוטרופסות שבחייו אע"ג דנפרעת כתובתה בלא שבועה היינו כשאינו טוען להשביעה אבל כי אמר לה תשתבע לי אכתובה דלא פרעתיה שפיר יכול להשביעה ואגב זה משביעה נמי אאפוטרופסות ומיהו ברישא דמילתא דנקט יורשין דוקא כיון דפטרה מן השבועה עדיפא להו יורשים כיון דאנן טענינן ליתמי להשביעה על כתובתה משביעים אותה אז גם על האפוטרופסות אע"פ שפטרה אבל בחייו כיון דאנן לא טענינן ליה להשביעה על כתובתה אין משביעין אותה נמי על אפוטרופסות כיון שפטרה:

ודע שיש לדקדק בשמעתין אמאי שביק רב פפא מלאוקמא הא דקתני אינה תובעת כתובתה כו' דהיינו נמי ביורשין דוקא וכדאוקמא לעיל במינהו אבי יתומים ור"ש כאבא שאול ורבנן כרבנן ויש ליישב כמ"ש לעיל דנראה דחוק לאוקמא מתני' דקתני נעשית אפוטרופסות דהיינו שמינה אותה בעלה לאחר מיתה אלא דממנה מעצמה לאחר מיתת בעלה ובההיא לא שייך דאי משתבע מימנע כמ"ש התוספות לעיל ומשתבע לכ"ע ודו"ק:

בד"ה הוציאה גט כו' ולשמואל דאית ליה אין כו' הוציאה גט כו' ממש כו' עכ"ל ועיין בתוספות בפרק קמא דמציעא שכתבו גם דשמואל מצי סבר כר' יוחנן דלא אמר כלום והוציאה גט היינו עדי גט כו' עיין שם באורך:

דף פט.

בא"ד אע"פ שאין נאמן לומר פרעתי לכ"ע במקום שאין כותבין כו' עכ"ל ר"ל דאית לן למימר דלא פליגי עליה דר"י וס"ל דטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום אלא במקום שכותבין כתובה דכיון דאין הכתובה בידה נאמן לומר פרעתי אבל במקום שאין כותבין כתובה מסברא דלא פליגי וס"ל נמי כר"י דלא אמר כלום דאל"כ במה תגבה כתובתה ולקמן כתבו א"נ שמואל לית ליה דר"י דאמר לא אמר כלום כו' היינו אפילו במקום שאין כותבין כתובה דגט הוי במקום כתובתה כו' ודו"ק:

בא"ד דלמחר תגבה פעם שנית ולא יוכל לומר לא גרשתיך וגם לא יוכל לומר פרעתי כו' עכ"ל דאם אין הגט בידה במקום דאין שם עדי הגט יוכל לומר לא גרשתיך וה"ה דיוכל לומר אין את אשתי אך מ"ש דגם לא יוכל לומר פרעתי ק"ק דהא אין הגט בידה נמי לא יוכל לומר פרעתי לפי מ"ש דלא אמר כלום לכ"ע במקום שאין כותבין כתובה ויש ליישב דיוכל לומר פרעתי בב"ד אחר במגו דלא גרשתיך או במגו דאין את אשתי ודו"ק:

בא"ד וכ"ת יכתבו שובר הא סבר דאין כותבין שובר כו' עכ"ל ר"ל דאין כותבין שובר במלתא דאיכא לתקוני כי הכא שתוציא הגט מידה אבל במילתא דליכא לתקוני וא"א בענין אחר כותבין שובר לכ"ע כדמוכח לקמן בתוספות וק"ל:

בא"ד והיה לי שובר שלא תחזיר ותגבה בעדי מיתה כשתתאלמן כו' עכ"ל דאע"ג (ב) דכתובה בידה שאירע כך שכתב לה אין גובה בה כיון דבמקום שאין כותבין כתובה הוא ומשום גט נמי לא היה לו לחוש שכבר נקרע לפי דבריו אלא שהיה לו שובר שלא תחזור כו' דלהך חששא שתגבה בעדי מיתה א"א לתקוני אלא ע"י שובר וק"ל:

בא"ד והא יכול לבא לידי הפסד על ידי מה שנשאר גט וכתובה בידה כו' עכ"ל דהא בהוציאה עדי הגט מוקי לה אביי למאי דהדר ביה וכר"י ואם כן נשאר הגט וכתובה בידה דבמקום שכותבין כתובה מוקי לה אביי וכיון דסבר אביי דאין כותבין שובר היכא דאיכא לתקוני מלתא ה"נ הכא איכא לתקוני מלתא שלא יבא לידי הפסד בבית דין אחר על ידי שתוציא הכתובה והגט מידה ותירצו בכתובה שיש עדים שנשרפה ובגט נמי כיון דמצי אמרה בעינא לאינסובי ביה כו' דהכי אית ליה לאביי התם בפ"ק דמציעא וא"א לתקוני בגט רק ע"י שובר וק"ל:

בד"ה ש"מ כותבין כו' א"נ כל כמה דמצי למידק מרישא מדקדק כו' עכ"ל ובהא דמשני במקום שאין כותבין הוא יתורץ נמי הסיפא דהיה לו שובר שלא תחזור ותגבה בעדי מיתה כשתתאלמן כמ"ש התוס' לעיל דבמקום שאין כותבין א"א לתקוני כ"א ע"י שובר ודו"ק:

בד"ה גט גובה כו' דיכול לבא לידי הפסד כו' דכשתתאלמן תגבה שנית מנה ומאתים כו' עכ"ל מפרש"י נראה שזו היה קושיית המקשה דמעיקרא ש"מ כותבין שובר דאי לא תגבה לאחר מיתתו בתורת אלמנות כו' דהא ודאי בתורת גרושה לא הדרא גביא כו' ע"ש אבל התוספות לא ניחא להו לפרש כן פרכא דמעיקרא ש"מ כותבין שובר דא"כ לא הוה משני רב מידי דגט גובה עיקר כו' וכמ"ש התוספות הכא אלא דעיקר הפרכא דמעיקרא ש"מ כותבין שובר דאל"כ ברישא שתשאר הכתובה בידה יכול לבא לידי הפסד במקום שכותבין כתובה דלא יהיה נאמן לומר פרעתי מנה מגו דאלמנה נשאתיך והסיפא דאינה גובה בכתובתה לא תקשי ליה דיפרש כר"י כמ"ש התוספות כל זה לעיל אך קשה לכאורה כיון דעיקר הקושיא היה לדברי התוס' מעיקרא שיפסיד במה שתשאר הכתובה בידה שלא יוכל לומר פרעתי מנה מגו דאלמנה נשאתיך אם כן אין תירוצם מספיק לקושייתם הכא דנהי דלרב גובה עיקר אפילו בעדי מיתה מ"מ תפסיד במה שתשאר הכתובה בידה שלא יוכלו היתומים לטעון בב"ד אחר כשתביא עדי מיתה דפרעתיה מנה מגו דאלמנה נשאתיך ומהרש"ל כתב ליישב זה דצ"ל לרב דמוקי מתניתין בעדי הינומא או באלמנה עכ"ל ולא הבנתי דבריו דמ"מ במקום דליכא עדי הינומא יבואו היתומים לידי הפסד על ידי הכתובה שתשאר בידה ובאלמנה נמי ליכא לאוקמא דמ"מ איכא מגו במקום שאין מכירין אותה שיוכלו לומר אין את אשתו דהכא לא שייך למימר בשתשאר הכתובה נמי בידה יוכלו לומר פרעתיך במגו דלא גרשתיך דהא לא בתורת גירושין באת לגבות אלא בעדי מיתה ועוד אי באלמנה מוקמת למתניתין לרב לא ה"ל לרב למימר כלל גט גובה עיקר כו' אלא ה"ל לשנויי קושיא דמעיקרא ש"מ כותבין שובר בפשיטות דא"נ אין כותבין שובר לא יוכל לבא לידי הפסד כיון דאלמנה נשאה אבל נ"ל בזה במה שדקדקו לומר והם לא ידעו שהיתה גרושה כו' דמשמע אם הם ידעו שהיתה גרושה ליכא למיחש למידי שלא תוכל לגבות שנית כשתתאלמן על ידי הכתובה שהם יהיו נאמנים (ג) לומר שכבר גירשה וגבתה עיקר כתובה על ידי הגט כדמשמע בסיפא והשתא אין חילוק בין שתשאר הכתובה בידה ובין שתגבה בעדי מיתה כיון שלא ידעו שהיא גרושה תגבה פעם שנית ותו לא מידי וק"ל:

דף פט:

גמרא אלא כולה רשב"ג היא וחסורי כו' לכאורה קשה דלא הל"ל אלא דחסורי מיחסרא ומי הכריחו לומר דכולה רשב"ג ואימא דמסכנה ואילך פליגי כדס"ד מעיקרא ויש ליישב כיון דהשתא מפרש שלא בגט דאמר רשב"ג היינו שלא בגט ממש אבל יש עדי גט אין סברא שיהיה ת"ק פליג עליה דאל"כ לת"ק במאי גביא עיקר במסכנה ואילך וק"ל:

בפרש"י בד"ה מנלן דקאמר לעיל כו' חדא מינייהו גביא בלא שטרא שהרי בפרעון הראשון החזירה כו' עכ"ל דאף מקום שאין כותבין והיינו לנשואין מ"מ הכא בארוסה למאי דבעי למימר דלית לה כלל אי לא כתב לה ע"כ איירי בשהיה לה כתובה ומ"מ בפרעון הראשון החזירה כו' ומשמע ליה למר קשישא הא דקאמר לעיל עדי מיתה גופייהו כו' איירי נמי בארוסה מיהו ק"ק מי הכריחו לפרש"י לפרש כן דמר קשישא מוכח לה מהא דקאמר עדי מיתה גופייהו כו' כיון דאיכא לאוקמא בנשואין וטפי ניחא לפרושי דמר קשישא מוכח לה שפיר מהא דקאמר לעיל אלמנה מן הארוסין במאי גביא בעדי מיתה וליחוש דלמא גירשה ומפקא כו' ואם נאמר שאין לארוסה כתובה אם לא כתב לה מה בכך כיון שלא יהיה לה כתובה שכבר החזירה יכולים לומר לה שלא היה לה כתובה כלל ויש ליישב דליכא לאוכוחי מידי מהא דלעיל דפריך שפיר ודלמא גירשה ומפקא כו' ותביא עדים שכתב לה כתובה ועל ידי הגט תגבה העיקר אבל לעיל בעדי מיתה גופייהו כו' כיון דאין לה כתובה אם לא כתב לה ה"ל לגבי ארוסה כמו במקום שכותבין (ד) ולא תגבה כ"א ע"י כתובה ותו לא מידי ודו"ק:

בד"ה שני גיטין כו' זמן ראשונה קודם לזמן גט ראשון וזמן כתובה שניה כו' עכ"ל ובסיפא דקתני שתי כתובות וגט א' או כתובה וב' גיטין כו' אינה גובה אלא א' ה"מ למיתני בכה"ג אפילו בב' כתובות וב' גיטין וקדמו ב' הכתובות לגט ראשון אלא דלפי הטעם לא הוה רבותא טפי וק"ל:

דף צ.

תוספות בד"ה ש"מ בע"ח מאוחר כו' אע"ג דהתם במטלטלי איירי לק"מ דשור תם כו' עכ"ל ר"ל דמלישנא דש"מ משמע דאיכא לאסתפוקי ביה ומהכא תפשוט ליה א"נ דאית ביה פלוגתא ומהכא תקשי למאן דלית ליה הכי ובמטלטלין לפי' ר"ח ליכא מאן דפליג ביה דמה שגבה גבה אבל במקרקעי שפיר קאמר ש"מ בע"ח כו' דאית ביה פלוגתא בשלהי פרקין לקמן וק"ל:

בא"ד וכענין זה היה רגיל ר"ת לפרש ש"מ מה שגבה גבה במטלטלי כו' עכ"ל לאו ממש כפירוש ר"ח דלפירוש ר"ח הך דשלהי פרקין והך סוגיא דשמעתא והך דהמניח במקרקעי מוקי לה ולפום הסברא דבעי למימר הכא מה שגבה גבה נ"ל כתירוץ רשב"א דבע"ח מאוחר עדיף מלוקח אבל ר"ת היה רגיל לפרש כענין זה דהיינו לחלק ג"כ בין מטלטלין ובין מקרקעי אבל מוקי הך סוגיא דהכא ודשלהי פרקין ודמניח את הכד דהיינו במטלטלין אבל במקרקעי לכ"ע לא גבה ולא עדיף כלל בע"ח מאוחר מלוקח אלא אדרבה לוקח עדיף במטלטלין מהאי טעמא שכתב דאדעתא דהני מטלטלין נחית ומיהו ק"ק בסוף דבריו שכתב וצ"ל השתא הא דאמר לקמן לכ"ע מה שגבה לא גבה ובערכין כו' הקדש שאני כו' לא הוה צריך לכל זה דודאי למאי דקאמר שמואל לקמן דפליגי בבע"ח מאוחר כו' ע"כ לא מתוקמא אלא במטלטלי אבל למאי דמסיק דלכ"ע לא גבה מתוקמא במקרקע ולא תקשי ההיא דערכין דס"ל במטלטלין דגבה ויש ליישב ודו"ק:

בא"ד ואתיא כר"ט דאמר לעיל מי שמת והניח מלוה או פקדון כו' עכ"ל יש לדקדק דהא לר' טרפון נמי מטנטלי דיתמי לא משתעבדי לכתובה והתם שאני משום דהני מטלטלין לא ברשותייהו קיימי כמו שפרש"י והתוס' שם ומיהו בהא י"ל דהכא נמי איירי בכה"ג שהמטלטלין מונחים ביד האחרים אבל קשה אמאי קאמר הכא דיורשי ראשונה קודמין כו' אמאי לא ינתן לכושל שבהן ובשלמא למאן דמפרש התם לכושל שבהן היינו לכתובת אשה משום חינא הכא דתרוייהו כתובת אשה הן משום חינא נותנין לראשונה אבל למ"ד לכושל שבראיה דהיינו למאוחר בשטרו אמאי קאמר הכא דנותנין לראשונה אדרבה לשניה ה"ל ליתן שהיא המאוחרת ויש ליישב (*) ודו"ק:

דף צ:

בד"ה הא איכא כו' בן קודם לבת הכא דאיכא למטעי ה"ל למידק עכ"ל ויש לדקדק דא"כ לעיל נמי דמשני דקודמת לגמרי משמע כדתנן בן קודם לבת ונימא הכא דאיכא למטעי דלאו לגמרי משמע ה"ל למידק ויש ליישב דלעיל כיון דאשכחן דקודמת לגמרי נמי משמע ליכא למטעי כל כך דאדרבה נימא כיון דקודמין בסיפא לגמרי הוא ה"נ דקודמין דרישא לגמרי הוא אבל הכא שפיר איכא למטעי בסיפא מיקדמי הוא דקדמי הא איכא שקלי דקודמין דרישא נמי הכי משמע בדאיכא דשקלי שניה ודו"ק:

דף צא.

גמרא ה"א כגון שנשא ג' נשים ומתו שתים בחייו כו' ק"ק כיון דבכה"ג שניהם עושין המצוה ופורעין הכתובה לשמעינן הך מלתא בב' נשים ומתו בחייו ואיכא בע"ח דהוה מותר אבל אחת מתה בחייו ואחת במותו ניחא דהוי רבותא טפי בכתובתה מבע"ח דבכתובתה השניה אינה פורעת ואפ"ה הוי מצוה כפרש"י לעיל ודו"ק:

תוס' בד"ה ומ"ס אפילו מטלטלין כו' כיון שיש שם מותר דינר מבעיא ליה כו' עכ"ל וקשה לי אמאי לא הקשו כן עוד לעיל מיניה דפליגי באחת בחייו ואחת במותו ור"ש מיקל לגבי ת"ק לא הל"ל אם יש שם כו' אלא כיון שיש שם מותר כו' ויש ליישב (ב) ודו"ק:

דף צא:

בתוס' בד"ה כך מועטין כו' משום דבכל דוכתא אזלינן טפי בתר נחלה כו' עכ"ל אין לפרש דבריהם דבכל דוכתא היינו בין הכא ובין התם אזלינן בתר נחלה דזה אינו דהא במרובין ונתמעטו לא אזלינן הכא בתר נחלה דאורייתא אלא דר"ל דודאי במרובין ונתמעטו פשיטא ליה לתלמודא בין הכא ובין התם דאזלינן בתר שעת מיתה ואז זכו כ"א לפי זכייתו והתם בנחלה דאורייתא והכא בתקנתא דרבנן כדאמר תלמודא בהדיא הכא והתם פשיטא במרובין ונתמעטו כבר זכו כו' אלא במועטין ונתרבו הוא דמסתפקא ליה הכא והתם מעיקרא אם ניזיל בתר שעת מיתה וקאמרי דבין הכא ובין התם אסיקנא דאזלינן ביה טפי בתר נחלה דאורייתא ועיין עוד מה שכתבנו בזה בפרק מי שמת בחידושינו שם וק"ל:

בפרש"י בד"ה דזבנה לכתובתה דאימיה שהיתה נשואה לאחר כו' עכ"ל נראה מפירושו לאחר שאינו אביו דאי היה אביו היה יכול למכור גם אם תמות אמו מקודם ואח"כ אביו שיהיה מכור מה שיירש מאביו אבל הרא"ש כתב פרש"י שמכרה בחיי אביו אם ימות אביו ואח"כ כו' וצ"ל שלא רצה למכור אלא מה שירש מאמו ולא מאביו וק"ק לפי' ל"ל למימר כלל שהיה הבעל חי עדיין לא הל"ל אלא שמת כבר ומכר בנו מה שיירש מאמו אם תמות היא בחיי בנה ודוחק לומר דמעשה שהיה כך היה וי"ל לדברי התוספות דרבותא אשמועינן דדבר שלא בא לעולם אפילו בכה"ג דתלוי במיתת הבעל ואח"כ במיתת האם קנה היכא שבירר המכר וק"ל:

תוס' בד"ה דזבנה כו' ולפי לשון ראשון נמי לאו ראיה כמו שפרש"י כו' עכ"ל היינו מה שפירש דלאו לענין מכירה קאמר אלא לענין חזרת המעות אבל ר"ת דמייתי ראיה מיניה כמ"ש התוספות לא משמע ליה לפרושי לענין חזרת מעות אלא לענין מכירה וכמ"ש

הרא"ש אבל הב"י טור א"ה סימן ק"ה הבין דברי התוס' בזה בדרך אחר ואין להאריך בו כי לא כוון יפה ע"ש:

בד"ה ראובן שמכר כו' דכל מידי דאתא לאשמועינן השתא דא"ל כו' עכ"ל ר"ל למאי דמסיק רבא אי פקח אידך כו' ודאי ניחא דנקט באחריות אלא למאי דאתי רמי בר חמא לאשמועינן השתא דלא נחית לאשמועינן אלא מטלטלי שבק אבון גבך כו' והא שייך אפילו שלא באחריות כו' וק"ל:

בא"ד דזקפן במלוה דוקא דאל"ה מאי קאמר דינא הוא כו' עכ"ל ועוד נראה לי (ג) לפרש דזקפן עליו במלוה דוקא דאל"כ היה יכול למימר שמעון דמחיים תפיסנא כההיא עובדא דבקרא וכההיא עובדא דמלוגא דשטרי דפרק הכותב דליכא מאן דפליג ביה דנאמן הכא במגו דפרעתיו אבל בזקפו במלוה וכתב עליו שטר מלוה אינו נאמן לומר מחיים תפיסנא כיון דבתורת הלוואה בא לידו וק"ל:

דף צב.

בפרש"י בד"ה ופייסיה כו' פייס את הנושה בשביל ראובן שבאחריות מכרה לו עכ"ל יש לדקדק בפירושו מי הכריחו לכך שפייסו משום דבאחריות מכרה לו וטעה בדעתו דאחריותו נמי על הני זוזי דיתמי ואימא דבלאו אחריות נמי הוי פייס ליה כדי להעמיד הקרקע בידו כדאמרינן לעיל (ד) ויש ליישב דדעת רש"י הוא דלא יוכל לסלק הבע"ח ולפייסו אלא היכא דבאחריות מכרה לו כיון דהמוכר שהוא הלוה יכול לסלקו כך הלוקח יוכל לסלקו שהוא עומד במקומו אבל היכא שלא מכרה לו באחריות לא יוכל הלוקח לסלק הבע"ח דכאיש אחר דמי ודו"ק:

תוס' בד"ה ראובן כו' דמצי שמעון למימר ליה מאי טעמא כו' אנא בהך תקנתא לא ניחא לי כו' עכ"ל אע"ג דמסתמא באחריות מכר הבינונית ללוי וצריך לשלם ללוי מ"מ ניחא ליה טפי הכי כדי להעמיד הקרקע בידו אע"ג שהיא זיבורית וק"ל:

בא"ד דא"ל להכי טרחי כו' אם היו כולם ביד שמעון האחרונה שהיא זיבורית היה מגבה לו כו' עכ"ל ר"ל דמש"ה לא מצי שמעון למימר לא ניחא לי בהך תקנתא כמו שהקשה רבי לפ"ה משום כיון דאם היו כולם ביד שמעון האחרונה שהיא זיבורית מגבה והשתא כל אותו זכות יש לו ללוי לדחות אותו אצל זיבורית שביד שמעון שקנה באחרונה וק"ל:

בא"ד וכן אם לקח שמעון עידית באחרונה ולקח לוי אותה עידית כו' עכ"ל אין רצונו דמש"ה לא מתוקמא בשני שטרות ולקח עידית באחרונה כו' דהא א"נ בכה"ג גובה מלוי שלקח העידית מ"מ לא מתוקמא בכה"ג בשני שטרות כיון דבהיפך בלקח עידית

בראשונה ודאי לא גבי מעידית דהא מש"ה לא מתוקמא בב' שטרות ולקח זיבורית ואחר כך בינונית משום דבהיפך בלקח בינונית בראשונה לא מתוקמא לפי פ"ה אבל רצונם לדחות דעת רבי בכה"ג בלקח עידית באחרונה דלא מצי שמעון למימר ולדחותו אצל לוי מהאי טעמא דאנא לא ניחא לי בהך תקנתא דרבנן דהא אם היו כולם ביד שמעון לא היה מגבה לו מן העידית ואותו זכות יש לו ללוי לדחותו אצל זיבורית ובינונית שביד שמעון ומ"ש התוספות עוד וכן אם זבן לוי בינונית כו' היינו נמי גם אם לקח לוי אותה בינונית שלקח שמעון באחרונה יכול לומר לו הנחתי כו' לאו דוקא הוא אלא לשון גמרא הוא כמ"ש התוספות לקמן דר"ל כל זכות שיש לשמעון כשהיה שדה המכורה אצלו יש עתה ללוי וע"ז כתבו ומיהו יתכן להיות כו' בשני שטרות ואע"פ כו' והראשונה שלקח לוי בינונית כו' ר"ל דבכה"ג הוה מתוקמא שפיר בכל גוונא בין בלקח אותה בינונית בראשונה ובין באחרונה ודו"ק:

דף צב:

בד"ה אבל שבק כו' דהכא מייתי בתר הכי ומסתמא מיירי נמי ביתמי עכ"ל ובפ"ק דב"ק תירצו בע"א דא"ל לכי תיהדר וק"ל:

בד"ה דינא הוא כו' אית ליה ארעא אחריתי דליכא למימר להעמידה כו' כ"ש קרובים שלא יהיו פסולים משום תרעומת כו' עכ"ל ר"ל דקרובים פסולים בין לזכות ובין לחובה וה"נ כשקיימו השטר שלבע"ח יהיה ללוקח תרעומת על ראובן ואין להקשות דאימא דאיירי בדלית ליה ארעא אחריתא וכשיקיימו השטר (ח) של בע"ח יעידו את חובתו שלא להעמידה בפני בע"ח של ראובן די"ל דלא שייך הכא שהוא עושה כן כדי להעמידה בפני בע"ח שלא יהיה לוה רשע ולא ישלם כיון דכנגד בע"ח הוא טוען ה"ל כנגד בע"ח אחר לוה רשע וגו' והתם לא איירי שטוען כנגד בע"ח אלא לגבי המערער שאומר דשל אבותי הוא ודו"ק:

בא"ד ואם תאמר אם כן המוצא שטר שכתוב בו הנפק כו' מ"מ תקשי מדאמר שמואל התם המוצא שטר הקנאה כו' עכ"ל יש לדקדק בדבריהם דטפי בפשיטות ה"ל להקשות מעיקרא מהך דאמר שמואל במוצא שטר הקנאה בין להאי תירוצא דלעיל דלא טענינן מזויף ליתמי וללקוחות ובין להאי תירוצא דהיכא דאתרע בנפילה ניחוש לקיימו בטעות ואמאי יחזיר ובלאו תירוץ כלל נמי תקשי להו בפשיטות מדשמואל אדשמואל דהתם במצא שט"ח קאמר לא יחזיר משום דאין חייב מודה והכא בשטר הקנאה קאמר דיחזיר אע"ג שאין חייב מודה כדמוכח התם דאיירי בכה"ג ואל"כ לא תקשי להו נמי ליחוש

לזיופי גבי יתמי ולקוחות ויש ליישב דודאי הך דשמואל בשטרי הקנאה משמע להו דאין הלוה שם מדקאמר התם ואי משום שמא כתב ללוות ולא לוה כו' כמ"ש התוספות שם ולכך לא תקשי להו מעיקרא אלא משטר שכתוב בו הנפק להאי תירוצא בתרא דניחוש לקיים הזיוף ואהא כתבו לתרץ כיון דאפילו לפי תירוצא קמא ל"ק לן משטרי הקנאה משום דמשמע דאין הלוה שם הכא נמי איכא לאוקמא הך דשטר שכתוב בו הנפק ולפלוגי בהכי וכתבו עוד א"נ כיון דמקוים כו' דא"נ גבי שטר הנפק לית לן לאוקמא בכה"ג דאין הלוה שם כיון דלא מוכחא כההיא דשטרי הקנאה מכל מקום יש לומר כיון דמקוים דקדקו ביה ב"ד כו' ותו לא מידי וק"ל:

בא"ד ואת"ל דלא טענינן מזויף מ"מ יגבה דהא נקיט שטרא כו' עכ"ל לרב דס"ל מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו מוכח לה אבל לשמואל דס"ל דצריך לקיימו ליכא לאוכוחי מידי דאיכא למימר דלא טענינן ליתמי מזויף אלא פרוע וכך כתבו התוספות בהדיא הוכחה זו לרב ולא לשמואל בפרק קמא דמציעא ע"ש:

דף צג.

בד"ה עד שלא כו' אר"ת ואפילו נתן המעות וכגון כו' וקמ"ל כו' עכ"ל ר"ל דלא ניחא ליה לפרש כפירוש רש"י שלא נתן המעות עדיין דהא פשיטא הוא כיון דלא החזיק וגם לא נתן המעות שיכול לחזור אלא דאיירי בנתן המעות ואע"ג דמעות קונות מן התורה (ו) אייריי במקום דאין קונין בכספא עד שיכתוב שטר וקמ"ל דמותר לחזור ואפילו מי שפרע ליכא בחוזר כה"ג וק"ל:

בד"ה ומאימת הוי כו' וריב"ם מפרש שראובן מכר שדה לשמעון וקנה ממנו קנין גמור כו' עכ"ל ולפי פירוש זה יש לקיים פרש"י לעיל דאיירי שפיר בלא נתן מעות ולא הוה פשיטא בלא החזיק בה כיון דקנה קנין גמור וכ"ה בתוס' פ"ק דב"ק וב"מ וק"ל:

בד"ה א"ד אפילו כו' ואע"ג שהיה מחזיר לו לבסוף כשגזלה כדפרישית גבי שלא באחריות כו' עכ"ל לכאורה דאדרבה מהאי טעמא כיון דע"כ משלם לו לבסוף יכול לחזור בו עכשיו דאטרוחי בי דינא ל"ל כדפרש"י מ"מ קאמרי מהאי טעמא אזלינן לאידך גיסא כיון דלית לך הפסד דמשלם לך לא תוכל לחזור כדפי' לעיל גבי שלא באחריות דלמ"ד נמי נמצא שאינו שלו חוזר עליו מ"מ כל זמן שלא טרפוה ממנו אינו יכול לחזור בו הכא גבי אחריות אמדינן דעתיה שאין בדעתו לקנות אלא נכסים משופין כו' ולא ניחא ליה דליקו בדינא ודיינא משא"כ גבי שלא באחריות לעיל דלא גלי דעתיה על נכסים משופין וכיון שאין לו הפסד אינו חוזר כל זמן שלא טרפוה ודו"ק:

בד"ה תימא הא סליקת כו' דין ודברים אין לנו עמך בעשרים וחמשה עכ"ל ר"ל דהשתא לא הוי תקשי לן הא סליקת כו' ומיהו אי הוה תני הכי הוה קשה מאי קמ"ל למתני' כמו שהקשו התוספות לקמן בסיפא ויש ליישב לפירוש ר"ח לקמן דהכא הוה קמ"ל מיהא בהני שני בתרייתא דכ"א נוטלת ע"ה ולאפוקי מדרבי דאליביה נוטלין לפי מעות ולפי זה לקמן גבי בכותבת בעלת ג' שכתבו לא ידע רבי מאי קמ"ל מתני' אין זו קושיא אלא לפירוש ר"ח אבל לפירוש רש"י קמ"ל שפיר בהך אתתא קמייתא דאינה נוטלת רק חמשים ולאפוקי מרבי דהיתה נוטלת כל מנה שלה ודו"ק:

בד"ה רבי אומר כו' הבכור נוטל פי שנים בשבח כו' לכך נוטל כל מה שחלקו משביח אבל הכא משועבדים כו' עכ"ל ק"ק לפירוש ר"ח דאייתי ראיה לפירושו מבכור דנוטל פי שנים בשבח ולא אסיק אדעתיה לחלק בין שבח ובין שיעבוד אמאי לא אייתי ליה ראיה (*) מגופיה דמתני' דהכא דקתני בסיפא בג' שהטילו לכיס דכך הן חולקין דהיינו לפי המעות כדפריך לקמן בשמעתין וכן תירץ רש"י הך סיפא דאיכא לפלוגי בין שבח לשיעבוד ויש ליישב בדוחק דניחא ליה לאקשויי טפי דרבי אדרבי בהדיא אע"ג דהך סיפא דמתני' דהכא ודאי דאתיא ככ"ע מ"מ אינו מפורש בה דאתיא כרבי ועיין ברי"ף באורך שהסכים לפרש"י ודחה פירוש ר"ח ודו"ק:

דף צג:

בד"ה מאי לאו בשור לחרישה ועומד לטביחה איירי מכח קושיא כו' עכ"ל דאל"כ טפי ה"ל לאוקמא מסתמא בשור לחרישה ועומד לחרישה דהכי מפרשי מלתיה דשמואל לרבה וק"ל:

בד"ה מאי לאו פחתו כו' לחרישה ועומד לטביחה איירי כו' ותיובתא דרב המנונא עכ"ל נראה דלא ניחא להו לפרש כפרש"י דלשמואל פריך אפילו לרבה ואיירי מסתמא אף בשור לחרישה ועומד לחרישה דא"כ ה"ל למירמי הך מתני' דקתני חולקין לפי מעותיו אברייתא דלעיל דקתני בהדיא השכר לאמצע כשמואל אבל השתא הך מקשה ס"ל דאיכא לאוקמא מתני' בשור לחרישה ועומד לטביחה ובריייתא בשור לחרישה ועומד לחרישה ולא קשה ממתני' אלא לרב המנונא דאין סברא לאוקמא לרב המנונא לטביחה ועומד לטביחה דאם כן מאי קמ"ל ומיהו המקשה דלעיל דבעי לפרש הברייתא דלעיל בשור לחרישה ועומד לטביחה ומכח קושיא מדקתני סיפא הא דלא רמי מתני' אברייתא ע"כ דס"ל דאיכא לאוקמא מתני' לטביחה ועומד לטביחה ולאו פשיטא הוא וק"ק לפי

זה דא"כ אדקשיא ליפלוג בדידיה לרבה תקשי ליה לרב המנונא נמי ליתני אבל בשור לטביחה ועומד לטביחה זה נוטל לפי מעותיו כו' ויש ליישב (א) ודו"ק:

בד"ה מי שהיה נשוי כו' דה"א דהתם הוא דאין נשבעת ראשונה לשלישית כו' אבל אם היתה נשבעת אותה שלישית כו' עכ"ל מיהו לכאורה קשה דמדבן ננס נשמע דשבועה לא' שבועה לק' אע"ג דשלישית נשבעת ראשונה אינה נשבעת אלא פ"א לשניהם ויש ליישב דה"א קושטא לבן ננס דבהא נמי פליג וס"ל דראשונה נשבעת נמי לשלישית כיון שגם היא נשבעת ודו"ק:

דף צד.

בד"ה שנמצאת כו' כפי' ר"ח דאפילו לא נמצאת פליגי כו' כגון שנמצאת כו' ומש"ה נשבעת אפילו לא נמצאת כו' עכ"ל ר"ל בנמצאת פליגי בפשיטות ת"ק סבר מה שגבה לא גבה ובן ננס סבר דגבה אבל בלא נמצאת פליגי לענין שבועה וק"ל:

בא"ד והכא בחיישינן שמא תכסיף כו' ואור"ת דמשביעין כו' וא"ת אם כן נשביע כל בע"ח כו' עכ"ל מה שפירש מהרש"ל בזה דסד"א ודאי דכן הוא שזה לשון שכתבו התוס' לפי שיראה שמא תמצא כו' לא יפול רק לפירוש ר"ח גם הקושיא שהקשו התוס' לקמן וא"ת לרבנן נמי תהא האחרונה צריכה שבועה כו' קשה גם לפי אוקימתא קמייתא דפליגי במה שגבה אם גבה אם לא אך מ"ש מהרש"ל דמה שהביאו התוס' פירוש ר"ת דמשביעין כו' אם התפיסה צררי כו' היינו לפירוש ר"ח א"א לומר כן דלפרש"י נמי לא שייכא שבועה אלא משום שמא התפיסה צררי ובין לפירוש ר"ח ובין לפרש"י טעמא דהא מלתא דאם לא נשביעה תהיה סבורה דודאי דלא תיקום ארעא בידה אבל בשנשביעה תסבור דתיקום ארעא בידה ולא תכסיף וה"ה דמצי לפרש בין לפירוש רש"י בין לפירוש ר"ח כדי שתפרש אם נתנה שובר כדאמרינן בערכין לרבא ולא שייך נמי הכא להשביעה שלא גבתה יותר ושלא זלזלה במכירה דהיינו דוקא במכרה שלא בב"ד כמ"ש התוספות בפרק אלמנה אבל הכא הא לא מכרה שלא בב"ד אלא גבתה לעצמה בב"ד כדאמרינן שלא תחוש להשביח גם מ"ש מהרש"ל דמש"ה פריך לפירושו א"כ בע"ח נמי הבא ליפרע כו' כדלקמן ולא ס"ל כאביי קשישא אבל מ"מ נשביע אותו משום שמא יכסיף כו' עכ"ל דברים דחוקים הם לומר שהתוס' סמכו כאן על תירוצם לקמן לפי' הקונטרס ואין זה אלא דברי נביאות בדברי התוס' אבל דבריהם נכונים בפשיטות דרצו לומר דכל בע"ח (#) גם אם הלוה קיים ולא טען השבע לי דלא פרעתיך נשביענו דניחוש שמא יכסיף כו' כדאמרינן הכא דהב"ד משביעין אותה משום צררי דשמא תכסיף ותו לא מידי ודו"ק:

בא"ד ואם תאמר למאן דלית ליה דאביי קשישא היכי מפרש הנפרעת מנכסי יתומים כו' עכ"ל לכאורה זו הקושיא אין לה מקום כאן אלא לקמן דמשני ת"ק לית ליה דאביי קשישא כו' ה"ל להקשות כן בפשיטות דהיכי מפרש הנפרעת כו' ונראה דודאי להאי אוקימתא דלקמן דפליגי ת"ק ובן ננס בדאביי קשישא איכא למימר דההיא דנפרעת מנכסי יתומים כו' אתיא כבן ננס דאית ליה דאביי קשישא ולהכי לא תקשי להו אלא להנך אוקימתא קמייתא דלא פליגי בדאביי קשישא אלא בקדם וגבה או בשמא תכסיף וכולי עלמא לית ליה דאביי קשישא כפירוש הקונטרס דבהא לא פליגי היכי מפרש ההיא דנפרעת כו' ולא תקשי להו נמי לקמן בדיבור זה להך אוקימתא דלקמן דאי נמי כבן ננס אתיא הא דאביי קשישא מכל מקום תקשי מדאביי קשישא מהא דקאמר ואצ"ל קטנים דמשמע דגובין מהן בשבועה למאן דאמר דאין נזקקין לנכסי יתומים קטנים אלא אם כן כו' דאיכא למימר להך אוקימתא כיון דאתיא כבן ננס אימא דבכולה מלתא פליגי דלבן ננס בגדולים בעי שבועה ובקטנים נמי גובין מיהת בשבועה ולרבנן בגדולים לא בעי שבועה ובקטנים אין נזקקין כלל אבל להנך תרתי אוקימתי קמייתא דלא פליגי ת"ק ובן ננס בדאביי קשישא כלל וכולי עלמא לית להו הא דאביי קשישא בהא דגדולים בעו שבועה וא"כ תקשי להו שפיר מיהת מדאביי קשישא שגובין מקטנים ממתני' דנפרעת כו' דכיון דבגדולים לכ"ע לית להו דאביי קשישא ליכא לאוקמא הך דנפרעת כו' אלא בקטנים ואהא תרצו לקמן דלמ"ד אין נזקקין צ"ל דלית ליה אלא הך אוקימתא בתרייתא דפליגי בדאביי קשישא בתרתי בין בגדולים ובין בקטנים והך דנפרעת כבן ננס אתיא וכמ"ש מהרש"ל בתרוצם לקמן בסוף הדיבור ותו לא מידי ודו"ק:

בא"ד שלא נטעה לומר בגרושה כו' עכ"ל אבל השתא דקתני בגיטין אלמנה ולא ניחוש לה משום חינא אית לן לאוקמא הך דהכותב נמי באלמנה דוקא דנזקקין לכתובה משום מזוני וק"ל:

בד"ה שני שטרות כו' דלא דמי להא דתנן היו כולן יוצאות בשעה א' כו' עכ"ל הך מתניתין דלעיל בג' נשים כו' דחולקות במנה בשוה ה"ל למנקט הכא דאיירי בכה"ג דקיימינן השתא דהיינו ביוצאות ביום א' אלא דלא מפורש בה דיוצאות ביום א' איירי כההיא דיוצאות בשעה א' בירושלים דמפורש בה ויוצאות ביום א' בעלמא כיוצאות בשעה אחת בירושלים דמי כמ"ש התוספות גם לקמן והחילוק שחילקו בין מכר לשיעבוד מפורש בר"ן דשיעבוד משום קלא הוא ע"י השטר והיינו משעה דמוכח מתוך השטר וק"ל:

בד"ה לימא רב כו' אבל ב' שטרות של ב' בע"ח חולקין לכ"ע כו' וטעמא דשניהם אמת כו' עכ"ל ר"ל בב' בע"ח חולקין לכ"ע אפילו לשמואל וכדתנן במתניתין חולקות בשוה כו'

היינו הך מתניתין דלעיל בג' נשים ומשום דלא מפורש בה דאיירי ביוצאות ביום א' קאמר דע"כ איירי בכה"ג דקיימינן הכא ביוצאות ביום א' כפירוש רש"י לעיל וטעמא דמודה ביה שמואל טפי משום דב' הלוואות הן אמת וחשו להפסדן משום נעילת דלת ומשום חינא משא"כ בב' מכירות דהאחרונה שקר ולא מכירה היא כלל וכמ"ש התוספות לקמן בסוף הדבור ומיהו מה שכתוב בדבריהם ושעה אחת בירושלים כיום א' בעלמא דמי מגומגם קצת דתלי תניא בדלא תניא דיום א' בעלמא אינו מפורש במתני' ושעה אחת מפורש במתניתין ויש ליישב וק"ל:

דף צד:

תוס' בד"ה כתב לא' מדדחיק שמואל לומר הך סברא לר"מ ש"מ כאביי ס"ל כו' עכ"ל אע"ג דאליבא דר"מ קיימינן התם ור"מ אזיל בתר חתימה מ"מ כיון דהוה מצי לאוקמא כרב אסי ודחיק לאוקמא מלתיה דשמואל כאביי ע"כ כאביי ס"ל דעדיו בחתומיו זכין לו ואליביה דאביי משמע כתב לא' ומסר לא' את שכתב לו קנה (ג) ומיהו יש לדקדק בזה דמשמע דלרב אסי דלית ליה עדיו בחתומיו זכין לו ה"ל כתב לאחד ומסר לאחד את שמסר לו קנה וא"כ היכי בעי לאוקמא מלתיה דר"מ דהתם כוותיה דרב אסי דהא לר"מ מוכח מתוך שמעתין דכתב לא' ומסר לאחד את שכתב לו קנה וצ"ע ודו"ק:

בא"ד אכתי ניחוש באותו יום שנכתב השובר מכרה כתובתה קודם כו' שנכתב קודם המסירה כו' עכ"ל כצ"ל ויש לדקדק אמאי לא דקדקו בכה"ג דלעיל מיניה בכותבין שטר ללוה כו' דאכתי ניחוש דבאותו יום שמכר לזה לוה מזה והמכירה היה קודם מסירת השטר ללוה דהשתא לא אמרינן עדיו בחתומיו זכין לו הואיל ואין ניכר כו' ויש לומר דהתם אם יבא בע"ח ושטר מכר שנכתבו ביום א' כיון דלא ניכר מתוך השטר מי הוא הקודם מוקמינן לה בידיה דלוקח שהוא מוחזק בקרקע משא"כ הכא גבי שובר דהוה מוקמינן הקרקע ביד הבעל שהוא מוחזק בה וכן נראה מדברי התוס' שם ודו"ק:

דף צה.

בד"ה הא ר"מ הא כו' אבל לא משמע ליה שיחלוק ר"מ כו' עכ"ל מיהו יש לדקדק בשינויא דרב פפא דקאמר בגרושה וד"ה דלא הל"ל הכי דהא מתני' דהתם לא אתיא כר"מ אלא הוה ליה למימר כולה ר' יהודה היא דוגמא דקאמר רב אשי כולה ר"מ היא משום דמתני' דהכא לא אתיא כר"י וע"כ נראה דהמקשה הוה ידע לחלק לר"מ בין ב' לקוחות

ובין לוקח א' ולא הוה קשיא ליה אלא משום דמתני' דהכא לא אסיק אדעתיה לאוקמא בב' לקוחות והשתא ניחא לאוקימתא דרב פפא בגרושה תרתי מתני ד"ה היא ודו"ק:

בד"ה כתבה לראשון כו' יש מקשים כו' דא"ל לך חזק וקני אבל בשטר קנה כו' עכ"ל יש לדקדק אמאי ל"ק להו הכי לעיל כדפריך ממתני' דלקח מן האיש כו' אמתני' דהכא דקתני כתבה הראשונה דמשמע בשטר ויש ליישב דלעיל ל"ק מידי דמ"מ לשמואל דלא מפליג התם בין שטר ובין חזק וקני פריך שפיר דלא ניחא ליה לאוקמא מתני' בכתבה לו אחריות דסתמא לא איירי בהכי כי התם וק"ל:

דף צה:

בד"ה ומוקמינן לכולהו כו' מעיקרא נמי נוקמינן ביד הלוקח אפוכי כו' עכ"ל ברישא גבי חוזרין חלילה ניחא להו דאשמועינן כיון דכ"א יחזור על חבירו לעולם לכך שוין בו אבל הכא כיון דסוף סיף כשבא ליד הלוקח אין חוזר עליו משום פסידא דיליה מעיקרא נמי נוקמינן בידיה מה"ט וק"ל:

בד"ה וכן בע"ח כו' כיון דאין לשניה כ"כ פסידא שתוכל לגבות מבעלה כו' עכ"ל אין לפרש דמה"ט שתוכל לגבות מבעלה אין לה כ"כ פסידא דא"כ בבע"ח מלוקח נמי היה יכול הלוקח לגבות ממוכר אם היה לו דהא באחריות מכרה לו שהרי הוא טורף מלוקח שני ועוד דודאי בכל הנך גווני דקתני איירי דאין לבעל ולמוכר שום קרקע אחרת לא בני חורין ולא משועבדים המאוחרים וע"כ נראה לפרש דבריהם דה"ק דאז כשסילקה עצמה הראשונה מהלוקח דהיינו בחיי בעלה לא היה כ"כ פסידא לשניה לומר שתוכל לגבות מבעלה דהיינו שתוכל לגבות בחייו דהא אין כתובה נתנה לגבות מחיים משא"כ בבע"ח מלוקח דאיכא פסידא טפי ללוקח אף בחיי המוכר וקרוב לזה כתבו לעיל התוספות גבי התם איהו דאפסיד כו' ומהרש"ל הבין דברי התוס' בדרך אחר ואין מבוררת לי ואין להאריך וק"ל:

תוס' בד"ה אלמנה כו' מעשה ידיה שלהן גרסינן בלא וי"ו דאי כו' ניזונת כו' עכ"ל דלא ניחא להו למימר דאה"נ דהא נמי קמיבעיא ליה אי גרסינן ומעשה ידיה בוי"ו או לא דא"כ ה"ל לתלמודא לפרושי הכי וק"ל:

בד"ה ואין חייבין כו' מיהו תימה הא דלא קתני ואין חייבין בפירקונה כו' עכ"ל משום דהנך תלתא מילי בהדדי מתנייא בברייתא בפ' נערה תקנו מזונות תחת מעשה ידיה ופרקונה תחת פירות וקבורתה תחת כתובתה וכיון דלפי תירוצם קבורתה דתני הכא היינו משום דלא שמעינן לה בשום משנה שהיא תחת כתובתה ומזונות תחת מעשה

ידיה נמי שמעינן לה שפיר הכא לישמעינן נמי הך מלתא דאין חייבין בפרקונה דלא שמעינן לה בשום משנה דפרקונה הוא תחת פירות וכיון דאין ליתומים פירות שלה אין חייבים בפרקונה וק"ל:

בא"ד כגון דליכא אלא מטלטלי אין חייבין כו' עכ"ל ויורשי כתובתה דחייבין בקבורתה היינו דהוו ירתין כתובתה אי הוה מקרקעי אף על גב דהשתא במטלטלי לא ירתי מידי חייבין בקבורתה וכן מפורש בפסקי תוס' ע"ש:

בד"ה ניזונת תנן כו' הא לא מיבעיא כו' ולענין הלכתא כמאן דהא כו' עכ"ל ר"ל דרב ושמואל פליגי כבר בהא הלכתא כמאן ודוחק לומר דמבעיא ליה הלכתא כמאן כרב או כשמואל משום דהשתא ה"ל מחלוקת דאנשי יהודה ואנשי גליל בפ' נערה וסתם הכא במתניתין אי כאנשי גליל אי כאנשי יהודה ומחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם דמ"מ לא ה"ל למנקט במלתיה אלא רב ושמואל כיון דפליגי כבר בהלכתא ועוד דבכמה דוכתין פליגי אמוראי בגירסות דמתני' בכה"ג וא"כ ליכא הכרע במתני' ולא ה"ל למיבעי אלא סתם מאי הוה עלה אי כרב אי כשמואל ודו"ק:

דף צו.

תוס' בד"ה ת"ש כו' דלאנשי יהודה לאשמועינן מעשה ידיה לעצמה וכ"ש מציאתה כו' עכ"ל ואין להקשות לפי זה בפשיטות מגופה דמתני' ה"מ לאוכחי הכי דהנזונת תנן דאי ניזונת תנן וכאנשי גליל אמאי תני במתני' דמעשה ידיה שלהן ה"ל למתני רבותא טפי דאפילו מציאתה שלהן דלדידהו ה"ל היתומים כבעל דלא סגי דלא יהבי לה מזונות ודאי דמציאתה שלהן כמו מעשה ידיה ולא ה"ל רבותא טפי אלא לאנשי יהודה דיכולין לסלקה הוא דקאמרי' דאיכא לפלוגי שפיר בין מעשה ידיה למציאתה וה"ל למיתני רבותא במלתיה דשמואל אי ניזונת תנן דאפילו מעשה ידיה אינו שלהן לאנשי יהודה ודו"ק:

בד"ה אלמנה כו' וא"ת מ"ש דלמזוני מהניא תפיסה טפי מכתובה כו' עכ"ל דליכא למימר דקושטא הוא דמר בר רב אשי הכי פריך לה מ"ש דלכתובה כו' הוה אתקפתא גמורה וליכא לפלוגי כלל בין מזוני לכתובה לא הל"ל בתר הכי אמרי' משמיה דרבא כוותיך ואדרבה הל"ל קשיא לרבינא אלא ודאי דאיכא לפלוגי בינייהו כמ"ש התוספות לשני הפירושים אלא דמר בר רב אשי דאתקיף ליה לא ניחא ליה לפלוגי בכך וק"ל:

בא"ד הלוקח שלא באחריות ונמצאת שדה שאינה שלו כו' עכ"ל דאיכא למ"ד בפרק ח"ה דחוזר על המוכר אם היה חי וכמ"ש התוס' לעיל בפרק מי שהיה וק"ל:

בא"**ד** ואם תאמר כמאן אי כרבי בלא תפיסה נמי כו' ואי כרשב"א כו' עכ"ל בודאי לענין כתובה ס"ל כר"ע דמתני' דלא מהני תפיסה אלא למזוני מהני טפי כמ"ש לעיל וא"כ כמאן ס"ל אי כרבי בלא כו' וק"ל:

דף צו:

בפרש"**י** בד"ה ור"י סבר נכסי בחזקת אלמנה כו' שאם יכלו כל נכסי היתומים כו' עכ"ל ר"ל לגבי יתומים אם לא יכלו הרי היא נאמנת לומר שלא נתנו לה כלום במזונות או שמכרה למזונות ועדיין לא קבלה כתובתה וכשיכלו כל נכסי יתומים ליכא נפקותא גבי יתומים אלא לגבי לקוחות שתוכל לומר כל מה שמכרה אינו רק למזונות ותחזור ותטרוף מהלקוחות בכתובתה אבל לקמן דמסיק דלרבי יוסי נמי נכסי בחזקת יתמי קיימי הוצרך לפרש לגבי יתומים אם לא יכלו הנכסים תוכל להעמיד עדים על הנמכר למזונות ולגבי לקוחות (א) לא תודיע מה שמכרה דאם תודיע יהיו גם הם נאמנים לומר לכתובה מכרה כיון דנכסי בחזקת יתמי קיימי וע"פ הדברים האלה יתיישב במה שכתבו התוס' וגם לפירוש הקונטרס אין זו אונאה שאומרת ללקוחות כו' ולא פירשו כן בפשיטות למאי דמסיק דר' יוסי נמי סבר דנכסי בחזקת יתמי קיימי והא דכחה יפה היינו לגבי לקוחות דאין זה אונאה כו' דודאי לקמן כיון דהלקוחות לא ידעו במכירה כלל דודאי דאינהו אפסידו אנפשייהו שקנו קרקעות שנשתעבדו לכתובת אשה אבל הכא לפ"ה שידעו לקוחות במכירתה לכתובה לא שייך דאפסידו אנפשייהו ואפ"ה קאמרי דליכא אונאה דה"ל ללקוחות לאסוקי אדעתייהו שתוכל לומר למזונות מכרתי ויש מקשים לפרש"י דפירש הכא לר' יוסי דהסתם יפה לה מפני לקוחות ומשום דנכסים בחזקת האלמנה ה"נ איכא לפרושי לר' יהודה בשיכלו נכסי דיתמי דהמפורש משום מזוני יפה לה לגבי לקוחות שלא יאמרו שמכרה הכל לכתובתה ויהיו נאמנים כיון דהנכסים בחזקת יתמי קיימי לר' יהודה ויש ליישב שהוצרך לפרש כן לפי המסקנא דר' יוסי נמי סבר דנכסי בחזקת יתמי קיימי והסתם יפה לה משום לקוחות ע"כ דליכא לפרושי לר' יהודה דמפורש יפה לה משום לקוחות דא"כ ה"ל סברתם הפוכה ודו"ק היטב:

תוס' בד"ה נכסי בחזקת כו' ואם תאמר מאי טעמא דלא חשבינן נכסי בחזקת הבע"ח כו' עכ"ל ויש לדקדק בזה ומאי קושיא דאימא הכא במזונות אפילו שעברו מ"מ מעשה ב"ד הוא ואפילו למאן דלית ליה דר"י הכא מודה כו' כמ"ש התוספות לעיל משא"כ בחוב בע"פ ולפי מה שפירשו התוספות לקמן דלא שייך תנאי ב"ד במזונות שעברו כיון שהיתה יכולה לתבוע כל שעה תחלת מזונות הבאין כו' ניחא קצת ודו"ק:

בא"ד ולא דמי כו' אנו השבחנו ובעל חוב אמר כו' עכ"ל ראיתי שנדחקו בזה לפרש דקאי אמזונות דמבעיא לן אי נכסי בחזקת יתמי קיימי אבל היותר נראה דאמלוה בע"פ שכתבו לעיל קאי אע"ג דההוא דהמקבל בשטר איירי ולא דמי למלוה ע"פ היינו לענין דאין היתומים נאמנים לומר פרענו אבל לענין שבח דיתומים אמרו אנו השבחנו ובע"ח אמר אביכם השביח דליכא הוכחה בשטר יש לדמות למלוה ע"פ כיון דבמלוה ע"פ נימא דנכסי בחזקת יתמי קיימי לומר פרענו ה"נ נימא הכא דיתומים נאמנים לומר אנו השבחנו ותירצו כגון שהיתומים מודים כו' ודו"ק:

בד"ה נשאת עליה כו' מדלא משכח עליה להביא ראיה אלא בניסת ש"מ דנתקבלה כו' עכ"ל דאל"כ לפלוג כולה בלא ניסת בין נתקבלה או תבעה כתובתה ללא נתקבלה ותבעה כתובתה ומה"ט נמי מוכח מהך ברייתא דאיירי אפילו במזונות שעברו דאל"כ לפלוג כולה בלא ניסת בין מזונות דלהבא ובין מזונות דעברו וק"ל:

בא"ד דנתקבלה כתובתה כו' אפילו במזונות שעברו עליהן להביא ראיה עכ"ל מלת אפילו אינו מדוקדק דמזונות דלהבא ליתנהו כלל בנתקבלה כתובתה ודו"ק:

דף צז.

בד"ה או דלמא כו' נהי דאחריות דעלמא לא קביל עילויה אחריות כו' עכ"ל בגירסת גמרות שלפנינו ליתא הכי אלא נהי דאחריות דעלמא קביל עליה כו' אבל דברי התוספות כגירסת הרי"ף שם ועיין דברי הרא"ש שם בזה וק"ל:

בד"ה וסמך לה כו' וא"ת מאי נפקא לה מינה בין מה שהיתה מוכרת כו' עכ"ל דודאי מדברי התנא מיהא שמעינן דשיירא אין לא שיירא לא דהיינו שלא תחזור ותטרוף אבל הך מלתא מצי לאשמועינן דא"נ שתגבה הכל במזונות שלא תחזור ותטרוף ומאי נפקא לאשה זו מינה שתגבה השאר לכתובה או למזונות כיון שלא תחזור ותטרוף וליכא לאקשויי ומאי קושיא ואימא דנפקא מינה לאשה זו דעצה טובה הוא לה שלא תגבה אותה למזונות אלא לכתובה משום דלא ליקרו לה רעבתנותא דלא שייך למימר הכי אלא גבי דלכתוב מפורש לכתובה מכרה יפה לה אבל הכא בלא כתיבה מפורש לא נפקא לה מינה מידי כיון שתוכל לומר הכל מכרתי לכתובה ודו"ק:

בד"ה מאי סמך כו' תקשי מהכא לרמי ב"ח כו' וי"ל דמ"ל רמי כו' עכ"ל ולולי דבריהם היה נראה ליישב בע"א דהתם דאפילו אחריות דנפשיה לא קביל היינו דאיהו גופיה לא טריף אלא בעל חובו דאתי מחמתיה לא קביל עליה אבל הכא איהי גופה שמכרה דלא תטרוף ודאי דקבילית עלה וק"ל:

דף צז:

בפרש"י בד"ה מגורשת ואינה מגורשת ולא לאשמועינן דלא כו' אלא אגב אורחיה שמעינן כו' אין לה מזונות מן היתומים כו' עכ"ל כ"ה בכל פרש"י שלפנינו וא"א להולמו דמהיכא תיסק אדעתין במת בעלה דה"ל אלמנה מן האירוסין שתהא לה מזונות וכי משום דכבר היא גם מספק מגורשת תהא עדיפא מאלמנה מן הארוסין דעלמא ועוד דמגורשת ואינה מגורשת בחיי בעלה דאמר ר' זירא דחייב במזונותיה ע"כ דהיינו בנשואה דבארוסה ודאי דאינו חייב במזונותיה וכדמוכח נמי כ"ז בפ' מי שאחזו דלא איירי ר' זירא אלא בנשואה וא"כ דומיא דהכי הכא במת בעלה דמגורשת ואינה מגורשת דאינו חייב במזונותיה אפילו בנשואה איירי וע"כ הנראה לי דיש כאן בפרש"י טעות וערבוב דברים וכצ"ל מגורשת ואינה מגורשת ולא לאשמועינן דלא תמכור כתובתה אלא בב"ד דהא מאלמנה מן הארוסין שמעינן לה כו' ור"ל כמ"ש במגורשת ואינה מגורשת היינו אפילו בנשואה ומן היתומים וקאמר דלא לאשמועינן דלא תמכור כו' דאי הוה פסיקא לן בעלמא דלית לה מזוני לא הוה איצטריך ליה לאשמועינן דלא תמכור דמאלמנה מן האירוסין שמעינן ליה לר"ש דלא תמכור משום דלית לה מזוני דליכא למימר דסד"א דהך דספק מגורשת בנשואה נפיש חן דידה דהך סברא אדחייה מדקתני נמי גרושה דלא תמכור אע"ג דנפיש חן דידה נמי לגבי אלמנה מן האירוסין ותו לא מידי ודו"ק:

תוס' בד"ה אלמנה כו' פירש ר"ח גרושה נפיש חן דידה דיש לה תוספת כו' א"נ יש לפרש כו' עכ"ל שני הפירושים לפי שיטת ופירוש ר"ח בכ"מ דמשום חינא היינו שיהו הנשים נושאות חן בעיני בעליהן ודלא כפרש"י וק"ק לפירוש שני שכתבו התוס' דגרושה נפיש חן דידה שצריכה חן לפי שהיא בזויה כו' א"כ מהאי טעמא נימא דחן דידה נפיש אפילו מאלמנה מן הנשואין ובפרק השולח אינו משמע כן כמ"ש תוס' לעיל בפרק הכותב דגרושה לא בעיא חן כמו אלמנה ויש ליישב קצת כיון דהך סברא דהכא לא קאי וק"ל:

בד"ה לאתויי כו' ואיזו היא זו אלמנה מן הנשואין ומרבה מגורשת ואינה כו' עכ"ל הא דמרבה מגורשת ואינה מגורשת בחיי הבעל איירי ומלתא דר' זירא גופה מרבינן ממתני' דבמת מלתא דפשיטא דלית לה מזוני דמספק שמא מגורשת גמורה היא לא תוציא מן היתומים כמו שהקשו התוספות לפרש"י ועוד שכתבו דניזונית משום דאגידא ביה ובמת לא אגידא ביה וא"כ הוא לכאורה מה שכתבו ואיזו זו אלמנה מן הנשואין כו' זה אינו דהך דמגורשת ואינה מגורשת לא איירי ע"כ אלא בחיי הבעל ויש ליישב ושיעור דבריהם כן הוא דהא דקתני כל שאין לה מזונות לא תמכור ע"כ דלא מתוקמא אלא באלמנה

מן האירוסין ואם כן מדיוקא דומיא דהכי הא יש לה מזונות תמכור היינו אלמנה מן הנשואין ולהא לא איצטריך ליה לרבות דהא תני ליה בריש מלתא דר"ש אלא דהאי דיוקא באם אינו ענין אתא לרבות מגורשת ואינה מגורשת בחיי בעל דהוא נמי חייב במזונות ודו"ק:

בד"ה בבתוליה בכדרכה כו' דליכא למימר עד שיהו כולן קיימין כו' עכ"ל ר"ל כיון דלא מצינו בברייתא דפליגי בשלא כדרכה אימא דר"מ בהא נמי סבר כדלקמן לר"ש ודריש בבתוליה עד שיהו כולן קיימין וכה"ג כתבו לקמן בהיפוך דאימא דר"ש נמי סבר כר"מ שלא כדרכה לא כו' ותירצו הכא ולקמן דא"כ לישתוק קרא מיניה כו' אך מה שכתבו אבל מבתולה בלא יו"ד לא אפשר לומר דהוה ממעטינן ליה כו' דהיאך ס"ד למעט מבתולה בלא יו"ד הא איהו דריש בתולה אפילו מקצת בתולים ויש ליישב דאע"ג דלגבי בוגרת לרבות משמע ליה בתולה אפילו מקצת בתולים לגבי שלא כדרכה לא דרשינן ליה לרבות אלא למעט דאפילו בכלל מקצת בתולים לא הויא אך קשה דא"כ לקמן לר"א ולר"ש נימא בכה"ג דמבתולה בלא יו"ד נמי הוה מרבינן שלא כדרכה ולא משמע ליה בתולה שלימה למעט אלא לגבי בוגרת אבל לגבי שלא כדרכה בכלל בתולה שלימה היא ולהכי איצטריך ליה בבתוליה למעט דהשתא לא תקשי להו לקמן לר"א ולר"ש מנערה מאורסה ומקצת דלא קאמרי לקמן דבתוליה שלימה משמע אלא למעט בוגרת אבל שלא כדרכה לא אימעיט ודו"ק:

בא"ד דהא בקנס של נערה כו' וכן גבי נערה המאורסה כו' עכ"ל ולפי מה שכתבו לקמן דבתולה דגבי קנס איצטריך לדרשא אחריתא בפרק אלו נערות לק"מ וכן למאי שכתבו התוספות לקמן דדרשינן בעולת בעל לק"מ נמי מנערה מאורסה וק"ל:

בא"ד ונ"ל דמשמע ליה טפי לאוקמיה בבעולה שלא כדרכה כו' עכ"ל ר"ל בין לרבות שלא כדרכה כי הכא ובין למעט שלא כדרכה לקמן ולר"ש ולר"א משמע להו טפי מלרבות הכא או למעט לקמן בוגרת וק"ל:

בד"ה בתולה שלימה משמע כו' אכתי קשה מהא כו' אין בתולה כו' כיון דכתיב בתולה ידעינן שהיא נערה כו' עכ"ל הך קושיא אין לה מקום כאן ויותר ה"ל להקשות כן לעיל גבי בתולה אפילו מקצת בתולים ועיין על קושייתם זאת בתוס' בפרק הבע"י וצ"ע הכא ודו"ק:

בא"ד ואמרינן נמי בקדושין מודה רבי לענין קנס כו' עכ"ל כבר תירצו בזה לעיל בדיבור זה גבי בוגרת דגבי קנס איצטריך לדרשא אחריתא בפ' א"נ ויש ליישב ודו"ק:

דף צח.

בד"ה מוכרת שלא כו' וא"ל ההיא באלמנה מן הארוסין כר"ש דאמר כו' עכ"ל לפי מה שכתבו התוס' לעיל בפרק הכותב דאצטריך הך מתניתין בפרק השולח משום דלא נימא דהך מתני' דפ' הכותב איירי דוקא בגרושה דלית לה חן כמו אלמנה (ב) ק"ק דא"כ ע"כ הך מתניתין דפרק השולח באלמנה מן הנשואין מתוקמא דאלמנה מן הארוסין ודאי דלית לה חן טפי מגרושה כדמוכח בשמעתין דלעיל ודו"ק:

בא"ד ולא מיבעיא ליה במכרה למזונות שלא בב"ד דהא כו' עכ"ל עיין על דבריהם בראי"ש ויש לדקדק דע"כ לאו במזונות קמיבעיא ליה דא"כ מה השיב לו ותיבעי לך הכרזה הא בהדיא אמרינן לעיל בפרק הכותב לכרגא ולמזוני ולקבורה לא בעי אכרזתא והיינו למזונות דאלמנה לפירוש התוס' דלעיל בפרק הכותב וגם לפרש"י למזוני דאלמנה נמי מיהת איירי וכן יש לדקדק בדבריהם לקמן בד"ה אלא לאו דלא אכרוז כו' דלמא כו' במכרה למזונות דא"צ שבועה כדפי' לעיל והואיל וכן אינה צריכה הכרזה כו' דתלו תניא בדלא תניא דהכרזה דמזונות בהדיא קאמר לעיל דלא בעי ויש ליישב דאפשר למימר דהני אמוראי דהכא לא הוו ידעי ההיא מימרא דלעיל דלמזוני לא בעי הכרזה ולקמן בד"ה א"ל הכרזה לא קמיבעיא כו' שהקשו מההיא מימרא דלהני לא בעי הכרזה הא לשאר מילי כו' היינו דלא תקשי הלכתא אהלכתא דהכא מסיק הלכתא דלכתובה לא בעי הכרזה והתם נמי מימרא דהלכתא היא כדמוכח בפרק הכותב ומינה דיוקא דלכתובה בעי הכרזה ודו"ק:

בד"ה דא"ל מאן כו' דהכא משמע דאם החזיקוה ב"ד היתה יכולה כו' ומוכרן בב"ד כו' ואינו מוכרן לעצמו כו' עכ"ל בתוס' דהכא ל"ק להו רק הך חדא אהך דמוכרה לעצמה אבל בתוס' פ"ק דפסחים ובפרק המפקיד קשיא להו עוד בזה דהתם משמע דאף לאחרים אינו מוכרן אלא בב"ד והכא דקאמר הא לאחרים מה שעשתה עשתה אע"ג דלא הוה בב"ד וע"ש בתוס' ובחידושינו ודו"ק:

בד"ה אלמנה כו' לאו דוקא מאתים אלא מעט פחות כו' עכ"ל ומיהו בירושלמי לא ניחא ליה לאוקמא מתני' בהכי דלאו דוקא נקט מאתים אלא מעט פחות וניחא ליה לאוקמא דדוקא נקט מאתים ובשהוקרו והוזלו וק"ל:

דף צח:

בד"ה כאן שנה רבי כו' אבל אם מכר לו בזול מחמת מעות כעין משנתינו שוה מנה במאתים כו' עכ"ל כ"ה בכל נוסחות תוס' שלפנינו אבל במרדכי שלפנינו וכן במ"י כתוב

כעין משנתינו שוה מאתים במנה כו' ונראה ליישב ולכוון דברי התוס' שלפנינו דודאי מתניתין בשוה מנה במאתים לא איירי במכר לו בזול והכל לבעל המעות אלא שמכר לו ביוקר והכל לבעל הקרקע ור"ל הא דקאמר כאן שנה רבי כו' היינו כעין משנתינו (א) דהכל לבעל הקרקע ה"נ התם בברייתא הכל לבעל המעות ואהא קאמרי נמי בהך דקתני בברייתא דמכר לו בזול אי לא הוה נותן לו דרך תוספת אלא מכר לו בזול מחמת מעות כעין משנתינו דהכל לבעל הקרקע במכר לו שוה מנה במאתים דלאו מחמת תוספת הוא דומיא דהכא בברייתא ר' יהודה נמי מודה דהכל לבעל המעות וק"ל:

בד"ה כאן שנה כו' אין לדחות לפי הירושלמי כו' דהכא משום כו' אלא ודאי דהכא והכא קנאתן כדפרישית עכ"ל מיהו אע"ג דקנאתן הכא גבי שוה מנה במאתים לא הות אלא כשליח והכל לבעל הקרקע כי התם דהכל לבעל המעות אבל לחובתו כגון בשוה מאתים במנה קנאתן לגמרי שלא תוכל להחזיר להם הקרקע כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

בד"ה אמר רב פפא כו' ה"ג ר"ח הלכתא כו' אדפריך ליה מאי קמ"ל ה"ל למפרך ולימא הלכה כר' יוסי כו' עכ"ל ונראה ליישב תמיהתם דא"נ הוה קאמר (ב)הלכה כר' יוסי נמי הוה פריך ליה מאי קמ"ל דהא פשיטא דהלכה כר"י דקיי"ל בערובין ר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי וק"ל:

בא"ד ומוקי לה בתלמוד ירושלמי כגון שקבל עליו הלוקח כו' עכ"ל אין זה סותר מה שכתבו התוס' לעיל דמוקי לה בירושלמי כשהוקר דהיינו הך דלכך אין הלוקח חוזר אפי' עד פלגא וקבל עליו במאתים משום שהוקרה ועמדה השתא על מאתים וק"ל:

בא"ד ואפי' חולקין אין שייך לומר משום דלא ע"י מעותיו נשתכר ולא דמי לשאר כו' עכ"ל כ"ה במ"י ור"ל ואפי' חולקין אין שייך לומר כפי סברא קמייתא דר"ת דלא ע"י מעותיו נשתכר אלא דבר בפני עצמו הוא כמ"ש לקמן וגם לא דמי לשאר טעות כו' כפי סברא בתרייתא דר"ת דהכל לבעל המעות דהתם נותן הכל בשביל המעות שסבור כו' וק"ל:

דף צט.

גמ' הא מדרישא שמעת מינה כו' או שוה מאתים במנה כו' ואפילו לר' יוחנן דמוקי לה בירושלמי כשהוזל היינו בשוה ממש מאתים במנה אבל בפחות קצת שמכרה מנה אפילו בלא הוזל מכרה קיים כדאיתא בהדיא בירושלמי כמ"ש התוס' לעיל וק"ל:

תוס' בד"ה הא מדסיפא כו' דלא אפשר לפרש לאחרון כו' במנה שלה דהא כו' עכ"ל הכי משמע להו דהמקשה פסיקא ליה דסיפא בדאוזיל דאל"כ טפי ה"ל למשבק סברת

המתרץ דרישא בדאוזיל וסיפא בדלא אוזיל ולמפשט בעיין דהשתא לא זו אף זו קתני אבל השתא דסיפא בדאוזיל ורישא בדלא אוזיל זו ואצ"ל זו היא ולזה תמהו כיון דע"כ סיפא מוכחא בדזילא מאי איריא כו' וק"ל:

בד"ה נתן לו דינר כו' הל"ל בשלש וחצי דינר חלוק וכן טלית כו' עכ"ל לפי' רש"י דינר זהב שוה כ"ה דינרי כסף כו' והם ו' סלעים עכ"ל אינו מכוון דסלע בכל מקום ד' דינר כסף הוא וא"כ כ"ד דינר כסף הם ו' סלעים וא"כ החצי מדינר זהב שהוא כ"ה דינר כסף הוא ?' סלעים וחצי דינר וק"ל:

בא"ד זוזא של הכרעות שנותן קלבון לכל שני דינרין של כסף כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה אא"א מעביר כו' דמה שהביא לו חלוק קטן ורע חשוב כמו לא ניחא כו' עכ"ל וק"ק לפי זה דא"כ אדרבה מהאי טעמא מדברי ר' יהודה תפשוט איפכא דמעביר הוא והל"ל כתנאי וק"ל:

בד"ה כ"ש דהוה כו' דהא פשיטא בקטנית נמי אם נתנו לו תחלה שוה שש בשלש כו' עכ"ל דע"כ בקטנית נמי איירי בכה"ג בשוה שש בשלש דאל"כ לכ"ע בעה"ב לא הוה מעל דמעביר על דבריו הוא למאי דקיימינן השתא והיינו כדמסיק דכיילי בכלי אבל אי הוה מזבני בשומא בקטנית נמי בקונה הרבה ביחד הוה מוזלי גביה יותר מכפלים והוה מעביר אפילו לקטנית ולא מעל הבעה"ב ודו"ק:

דף צט:

בד"ה אמר לאחד כו' תימה הא לעיל לא איפשיט כו' והיכי פשיט ליה רב הונא כו' ומפרש ר"ת כו' עכ"ל יש לדקדק דלרב הונא לא תירץ כלום אמאי לא פשיט ליה במכ"ש לעיל דאיכא נמי למיחש משום אפושי שטרא דלא הוה זביניה זביני ויש ליישב דעיקר קושייתם מרב חסדא דקי"ל כוותיה אבל מאי דלא פשיט מדרב הונא ליכא למיחש כולי האי כיון דלא קי"ל כוותיה וכן נראה מדברי הרא"ש דעיקר קושייתם מרב חסדא (ג) וק"ק לפי' ר"ת מאי פשיט תלמודא מבעיין דלעיל מהיתה ד' מאות זוז כו' דשל כולן מכרן קיים דאימא דאיירי בכה"ג בשכבר חתמו העדים דליכא קפידא דאפושי שטרא וק"ל:

בא"ד ורבי מוקי לה סוגיא בשטר א' דליכא קפידא דשטר אלא כו' עכ"ל ולהאי פירושא איכא לפרושי שפיר הא דאפושי שטרא דלעיל היינו משום דזילי נכסי ודו"ק:

בא"ד כתב רב אלפס כו' וסוגיין דמעביר על דבריו הוי כו' עכ"ל ובהך בעיין א"ל לאחד סתמא מאי פסק רב אלפס הלכתא כרב חסדא וצריך לחלק כפי' ר"ת וכ"כ הרא"ש ע"ש ולולי דברי הרא"ש היה נראה לומר לפי גירסת ר"ח דסתמא דוקא מבעיא ליה והא דזבין

לי כורא דלעיל הוה כמו אמר לאחד דמשמע קפידא אבל אמר סתמא מכור קרקע זו עדיף ליה ודו"ק:

בא"ד ורב האי כו' הלכתא כמאן דאמר מוסיף כו' הוא פי' האי פשיטא ע"ד מאי הוי עלה עכ"ל ולא תקשי לך כיון דזו הבעיא היא בעצמה אבעיא דלעיל מאי מהדר שוב למפשט ממתני' דהכא דהיתה כתובתה ד' מאות זוז כו' כיון דכבר דחי לה לעיל דיש לומר דסוגיא דלעיל דזבין ליה כורא כו' בדורות אחרונים דאמוראי הוו מדשקיל וטרי בה רב פפא ואתי למפשט לה מדורות הראשונים של האמוראים שהם רב הונא ורב חסדא דשקלי וטרי בההיא דאמר לאחד כו' ובין בדורות ראשונים ובין באחרונים בעו למפשט ממתני' דהכא ודחי לה מדרב שישא ולכך עיקר תירוצא דרב שישא בדורות ראשונים הוה דאמרינן אמר רב שישא ולעיל קאמר כדרב שישא ודו"ק:

בד"ה א"ל אע"ג דטעה שליח פירוש הואיל וס"ל כו' ה"נ לימא דאף בטעותו נתרצה כו' עכ"ל יש לדקדק הא אינהו גופייהו ס"ל לאחד ואפילו למאה ודוחק לומר דהא דקאמרי הכי לעיל היינו לבתר דשמעי מדרב נחמן וע"ק מה תמהו עליו בזה הא כבר פסיקא להו דרב נחמן ס"ל הכי כדפרכינן ליה והא מר הוא דאמר אין אונאה כו' דהיינו אפילו בשליח כמו שפירשו התוס' ויש ליישב דודאי אינהו נמי ידעי לפלוגי כמ"ש התוס' דלא דמי לטעות דלא אסיק אדעתיה אלא דהוו מסקי אדעתייהו דרב נחמן לא מפליג בהכי וסמכו עצמם אהך פירכא דהא מר הוא דאמר אין אונאה כו' ודו"ק:

בד"ה פיחת עשרה כו' והרעה כו' ששית האיפה מחומר החטין פירוש קרא כפשטיה ב"ש כו' עכ"ל ר"ל עין רע דהוא א' מס' לת"ק דריש ליה מפשטיה דקרא ששית איפה כו' ולא דריש שמואל לת"ק תן ששית על ושישיתם כו' אלא לענין עין יפה וב"ש לא דרשי כלל כשמואל וכל חדא באנפי נפשיה פשטיה דקרא הוא וק"ל:

דף ק.

בד"ה רבא אמר כו' ולעיל כו' דמצי א"ל לתקוני שדרתיך ביתר בשתות איירי עכ"ל צ"ע אמאי נקטו במלתייהו ביתר משתות דהא משתות נמי מכרו בטל דלא עדיף שליח מדיינין לת"ק דמתניתין ויש ליישב כיון דסתמא קאמר לעיל ולא הזכיר שתות אית לן לאוקמא ולפרושי ביתר משתות ולא בשתות מצומצם ושוב ראיתי בדברי מהרש"ל דעדיף ליה שליח מדיינין והוא דחוק (ד) ורחוק ואין להאריך ויש מקשים עוד בזה אמאי לא תירצו בההיא דלעיל כמו שתירצו בסמוך בההיא דקידושין דאיירי בפחות משתות ולא אמרינן לתקוני שדרתיך אלא לענין זה שצריך להחזיר האונאה ויש ליישב דלעיל

ליכא לפרושי הכי דא"כ לא הוו קפרכי ליה מידי מהא דאמר אין אונאה לקרקעות אפילו בשליח דאימא לענין זה אין אונאה דמכרו קיים אבל צריך להחזיר האונאה ועוד דמעיקרא דא"ל אע"ג דטעי שליח כו' מדמי ליה להך דלאחד ואפילו למאה דהיינו אי בטל לגמרי ודו"ק:

בד"ה אמר רב נחמן כו' הא דאמרן יתר כו' ומייתי ראיה השתא ממילתא דרשב"ג כו' עכ"ל ויש להקשות לפי גירסא זו מאי מייתי ראיה מרשב"ג כיון דלא קאי אלא אדברי ת"ק דלא איירי אלא בשתות וכן הקשו התוס' שם ויש ליישב לדברי התוס' דהכא דלא חשו לקושיא זו דמשמע ליה לתלמודא דרשב"ג איירי אף ביתר משתות כדלקמן עד פלגא והיינו משום דלא ניחא לן דרשב"ג לא פליג אלא במצומצם שתות וק"ל:

בד"ה והא אמר כו' מהא דאמר רב נחמן שליח כאלמנה כו' עכ"ל אבל למאן דאמר שליח כדיינין לרב נחמן ודאי דלק"מ דאימא שליח כדיינין אליבא דרשב"ג ודו"ק:

בד"ה פרטא בנו כו' פי' דהוא בן בנו של כו' אביו של ר"א הוא זקנו של זה עכ"ל יש מפרשים דלא ניחא להו לפרש כמשמעו דפרטא אביו של ר"א הוא בן בנו של רבי פרטא הגדול דא"כ לא ה"ל למשבק מלהזכיר בדורות הללו גם שם אביו של פרטא אביו של ר"א אבל קשה דמצינו בכה"ג רבי מייאשא בר בריה של ריב"ל שלא הזכיר אביו של ר' מייאשא אלא זקינו ריב"ל כו' ונ"ל לפרש כוונתם למאי דאמרינן בפ"ק דע"ז בעובדא דר"ח בן תרדיון אתיוהו לר"א בר פרטא אמרו מאי טעמא כו' ואי הוה מייחס הכא פרטא אביו של ר"א בתר אבי אביו ר' פרטא הגדול אמאי לא מייחסו נמי התם כן אבל אי לא מייחס הכא רק פרטא בנו של ר"א ניחא דמייחסו הכא אחר אביו ר"א ואחר אבי אביו ר' פרטא הגדול אבל פרטא אביו דר"א לא בא לייחסו אחר אבותיו בשום מקום לא הכא ולא התם ודו"ק:

דף ק:

גמרא אלא לעולם בדלא. אכרוז ול"ק כו' כ"ה בנוסחות גמרות שלפנינו אבל הרא"ש גריס לא רישא וסיפא בדאכרוז כו' ונדחק לפי גרסתו ע"ש:

תוס' בד"ה אלו דברים כו' כגון שייחדו לה לכתובה א"נ כו' ועיין ברא"ש שכתב ליישב שם בע"א:

בד"ה והאיילונית אין לה כתובה ואין לדייק הא גיטא בעיא כו' עכ"ל גבי ממאנת ליכא למיטעי לדייק בה הא גיטא בעיא דאית לן למימר משום שניה קתני האי לישנא דאין

לה כתובה כמ"ש התוס' שם אבל באיילונית איכא למיטעי בה ולדייק בה נמי הא גיטא בעיא כמו בשניה ואהא הוצרכו למימר דאין לדייק כן גבי איילונית וע"ש בתוס' וק"ל:
בד"ה רב תני כו' פי' במתני' עכ"ל ר"ל ולא דתני הכי בברייתא דא"כ תקשי ליה מתני' דקתני דוקא ממאנת ומדתני במתני' ממאנת לשמואל דייק מינה דכתובה נמי תנינא במתני' דהכא כמ"ש התוס' לקמן וק"ל:

דף קא.

בד"ה כללו של דבר אינה כו' דאתיא לרבויי כו' עכ"ל דליכא למימר דאתי לרבויי כתובה דאין לה לר"א דלא איצטריך דכ"ש הוא כיון דמדידה לדידיה לית ליה מכל שכן מדידיה לדידה דלית לה כדמסיק הך סברא לר"י ולהכי לר' יהושע לא איצטריכו לפרש דאתי לרבויי כיון דאיכא לרבויי כתובה דיש לה אליבא דשמואל ודו"ק:
בד"ה ובהפרת נדריה היינו כו' ואפילו את"ל כו' ולדברי ר"י לא תקשי היאך מיטמא כו' עכ"ל לא הל"ל לדברי ר"י כיון דבהפרת נדרים דקיימינן ביה עד השתא נמי אליבא דר"י הוא ויש ליישב קצת דתחלת דבריהם שכתבו גבי הפרת נדרים היינו משהגיעה לעונת נדרים דאל"ה כו' הם דברים צריכים גם לר"א דאי בלא הגיעה לעונת נדרים לא הוה שייך למתני ולא בהפרת נדריה כיון דאין כאן נדר כלל ואביה נמי א"צ להפר והשתא ניחא דנקטו הכא גבי טומאה ולדברי ר"י כו' וק"ל:
בד"ה אילימא כו' שלא כדין מיירי שכלה הקרן דאי בכלה בדין מאי כו' גבי איילונית כו' עכ"ל ק"ק דבפשיטות טפי ה"מ לאוכוחי הכי ממאי דמסיק גבי שניה בהדיא דקנסו רבנן דהיינו ודאי בכלה שלא כדין דגלימא קרנא הוא ואי בכלה כדין באשה כשרה נמי א"צ לשלם לה אע"ג דלא איתנהו ודו"ק:
בא"ד ואין לפרש פירות דממאנת תקנת פירות כגון פרקונה כו' עכ"ל אבל גבי איילונית ושניה שפיר איכא לפרושי דאין לה פדיון בעודה תחתיו וכן נראה בפרש"י במתני' וק"ל:
בד"ה ה"ג ר"ח וקנסו רבנן לדידיה בדידיה כו' וק"ל מאי קנס קנסו אותו כך דין כו' עכ"ל נראה מלשונם דלפי גירסת רש"י לק"מ ואפשר דהיינו משום דלפרש"י וגירסתו ניחא דקנסו אותו במה שהיה ראוי לו משלה לפי שנישאת לו בעבירה ואעפ"כ קנסו אותו מה שא"כ באשה אחרת דמדינא משלם לה נכסי צאן ברזל ודו"ק:

דף קא:

תוס' בד"ה נשאת הבעל כו' כאילו התנה עמה ע"מ שאין לה עליו מזונות קמ"ל עכ"ל לכאורה לר"מ דאית ליה בפרק אע"פ דה"ל מתנה על מה שכתוב בתורה ותנאו בטל לא איצטריך אלא לר"י דאית ליה דכל דבר שבממון תנאו קיים (*) ויש ליישב ודו"ק:
בד"ה דא"ל חייב כו' ואע"ג דבריש מגילתא כו' הואיל ואינו מכתיבה אחת דחייב כו' עכ"ל אבל בסוף המגילתא לא לחתום דאע"ג דלא הוו מכתיבה אחת דאימור דהסופר כתב השטר ואח"כ חתם הלוה עליו אבל שיחתום הלוה בריש המגילה ואח"כ יכתוב הסופר השטר אינו דרך דלמא יכתוב למטה מה שירצה וק"ל:
בד"ה חייב לזונה כו' ואע"ג דלא הוי שטר גמור גבי ממשעבדי דאית ליה קלא עכ"ל יש לעיין בזה דמשמע להו הך רישא דחייב לזונה כו' היינו דגבי ממשעבדי וסיפא דהיא ניזונת מנכסים משועבדים ארישא דחייב לזונה ה' שנים קאי וא"כ מאי מקשה מינה הכא לר"ל דהא איהו גופיה אית ליה בפרק הניזקין דכתובין בעינן ואליביה לא מתוקמא התם אלא בשקנו מידו כמ"ש התוס' לעיל ויש ליישב דסוגיא דפרק הניזקין לפי המסקנא דלקמן בשמעתין דמסכת גיטין בתר מסכת כתובות נשנית דמסיק לקמן דשטרי פסיקתא לא ניתן ליכתב ולא מתוקמא מתני' דהכא דגובה מנכסים משועבדים אלא בשקנו מידו ואיצטריך ליה למתני דלא נימא אפי' בקנו מידו דאינו גובה ממשעבדי משום דאימור צררי אתפסה כמו בבתו כדלקמן בסוגיין אבל המקשה דהכא לא אסיק אדעתיה הכי אלא דאיירי באירע שכתב לה ולא איצטריך ליה אלא לאשמועינן בכה"ג דלאו שטר גמור הוא וכמ"ש התוספות והמתרץ השיב לו בשטרי פסיקתא כדרב גידל דמהני אמירה בעלמא למגבי מבני חורין מהני נמי הכתיבה בכה"ג למגבי ממשעבדי אבל בדוכתא אחרינא לא מהני כתיבה גרוע כה"ג וכן נראה מדברי התוס' שכתבו לעיל בשמעתין ולקמן דההיא דה' גובין מן המחוררין כו' מתוקמא בשלא קנו מידו ולא כתבו כן אהך רישא דמתני' דחייב לזונה כו' דאיירי בלא קנו מידו משום דהך רישא שפיר מתוקמא אפי' במשועבדים וכמ"ש התוס' ודו"ק:

דף קב.

בד"ה אמאי אינו כו' שאני חייב לו ה' סלעים לפדיון כו' ולעולם אית ליה דר"י עכ"ל ואין להקשות דא"כ לר"ל נמי בלאו שיעבוד דאורייתא נמי איכא למימר דאפי' בשטרא מעליא ואפילו כתב לו בפדיון אין בנו פדוי מהאי טעמא דשמא יאמרו כו' די"ל דמ"מ הא דחייב ה' סלעים לא הוה איצטריך למתני לר"ל ודו"ק:

בד"ה כתנאי כו' דקנייה ניהליה מלוה לערב וחתם והדר מסר כו' עכ"ל לפרש"י דקיימינן לא איירי בחתם הערב שמו. אלא שכתב ואני ערב ונראה שכתבו כן דמייתי התם ראיה בפשיטות לכ"ע מהך ברייתא דע"כ לא פליג בן ננס אלא בלא חתם אבל בחתם מודה וק"ל:

בד"ה אליבא דבן כו' ואי לא פליג ר"י בהודאה לא ה"ל כו' אלא ודאי בחנוק נמי פליגי וה"ק כו' עכ"ל לפי זה כיון דבתרתי פליגי בהודאה ובשיעבוד ובפשיטות מייתי ראיה בגיטין מהך דערב אהך דהיו מוחזקין בטבלא כו' כיון דבשיעבוד נמי פליגי מייתי. שפיר ראיה משיעבוד וכ"ה בהדיא בתוספות שם דאהך קושיא שכתבו לעיל מאי מייתי ראיה התם לפ"ה דהכא די"ל בשיעבוד נמי פליגי אבל דבריהם לקמן בסמוך בדבור זה מגומגמין שכתבו לפי' ר"ת דא"ש ההיא דגיטין אבל לפ"ה כו' הא לפ"ה נמי א"ש כיון דבשיעבוד נמי פליגי כמ"ש הכא וצ"ל דדבריהם הולכין ע"פ תירוץ שנדחקו לעיל למאי דלא פליגי אלא בהודאה ודו"ק:

בא"ד ואם תאמר אמאי לא הוה שיעבוד בזה השטר בעדי מסירה וי"ל כו' שאין כתוב בו שם הערב כו' עכ"ל אלו הדברים הם לפי פי' הקונטרס ומצינן לפרושי הקושיא לפי מה שכתבו לפ"ה דלא פליגי אלא בהודאה אבל שיעבוד ליתא לכ"ע ומצינן לפרושי נמי שהקושיא לפי מה שכתבו לפ"ה דבשיעבוד נמי פליגי מ"מ תקשי לבן ננס אמאי לא הוה שיעבוד בזה השטר בעדי מסירה כו' ולא תקשי להו נמי לפי' ר"ת לבן ננס אמאי לא הוה שיעבוד בעדי מסירה דאימא קושטא דהכי הוא אלא דאיירי הכא בנתן לו שטר גמור להשתעבד לו שלא בפני עדים אך קשה ממה שהקשו לקמן לפי' ר"ת הואיל ומוקי ליה להאי כתיבת ערבות שהוא שטר גמור כו' כשמוסר לו בפני עדים מהאי טעמא כו' עכ"ל דאימא דקושטא דהכי הוא דמסירה בפני עדים נמי הוה ליה שיעבוד נכסים אלא דהכא בברייתא דקתני גובה מבני חורין איירי בלא מסירה בפני עדים דאי מיירי במסירה בפני עדים תקשי להו נמי אמאי פליג בן ננס כמו שהקשו לעיל לפ"ה דליכא לתרוצי לפי' ר"ת כדלעיל כיון שאין כתוב בו שם הערב כו' דהא לפי' ר"ת איירי בשטר גמור ומהרש"ל הגיה לקמן התוס' דצ"ל וקשה לפי' הקונטרס הואיל ומוקי להאי כתיבת ערבות שהוא שטר גמור כו' ולא ידעתי להולמו (ב) דלפ"ה לא הוה שטר גמור כיון דלא חתם שמו גם כוונתו לא ידענא ודו"ק:

בא"ד שהרי אי הוה קודם מתן מעות ה"ל לפרושי א"נ למכתב הערבות כו' עכ"ל פי' לדבריהם כיון דלאחר חיתום מוכח דאחר מתן מעות הוה דשלא יכלו להקדימו ל"ל למתלי דלכך נכתב אחר חיתום משום דלא ליגבי ממשעבדי דא"כ ה"ל לפרושי באחר

חיתום דהוא קודם מתן מעות דאז ודאי ליכא למתלי הא דנכתב אחר חיתום אלא משום דלא ליגבי ממשעבדי אבל השתא דלא מפרש לית לן למתלי הא דנכתב אחר חיתום אלא משום דהוה אחר מתן מעות דהכי מוכחא מילתא טפי א"נ דלית לן למתלי כלל שנכתב אחר חיתום משום דלא ליגבי ממשעבדי דא"כ אכתי ה"ל למכתב קודם חיתום אני פלוני ערב בלא וי"ו דלא קיימי עדים עליה ולא הוה גבי ממשעבדי כדאמר התם בהדיא ומדלא כתבו אלא אחר חיתום לית לן למיתלי אלא דהוה אחר מתן מעות ומהרש"ל נדחק בכל זה וכוונתו אינו מבוררת לן ודו"ק:

בא"ד ור"ת הביא כו' דר"י ור"ל איירי בכה"ג שלא נתחייב לו קודם לכן דפריך במה נתחייב כו' עכ"ל יש לדקדק דכיוצא בזה מתלמוד שלנו איכא לאוכחא כפי' ר"ת ממאי דמותבינן לר"ל ממתני' דפסקה עמו לזון כו' ומההיא דכתב לכהן כו' דאיירי בהו שלא נתחייב להן מעולם אלא שעכשיו נתחייב להן והיינו כפי' ר"ת וכ"ה הראיה בריב"ף והרא"ש מתוך שמעתין ואפשר דהתוס' לא ניחא להו בהך ראיה משום דאיכא למדחי ולדחוקי בהך דפסקה עמו כו' ובהך דכתב לכהן כו' דמטעם הודאה הוא דאע"ג דלא נתחייב מעולם הודאת בעל דין כמאה עדים דמי אבל מלשון הירושלמי במה נתחייב זה לזון כו' בחזקת שהוא חייב ונמצא שאינו חייב כו' משמע דמטעם שיעבוד נגעי בה ודו"ק:

דף קב:

תוספות בד"ה ניתנו לכתוב כו' מש"ה ניתנו לכתוב דכי קנו מידו דמי כו' הא מדעת שניהם כו' עכ"ל אין זה כפרש"י דלפירושו אפילו אם רוצים שניהם לכתוב אין יכולין לכתוב כמ"ש הרא"ש ע"ש:

בד"ה הב"ע בשקנו מידו ה"מ לשנויי בדכתב לה כו' עכ"ל ר"ל דאימא מסתמא לא ניתן לכתוב דלאו כי קנו מידו דמי אלא בשכתב לה מדעתיה דומיא דמשני בקנו מידו ואיצטריך ליה למתני בשכתב לה דדומיא דהכי בבתו לא גבי ממשעבדי אפילו בכתב לה משום דאימא צררי אתפסה כדמסיק לפי שינויא דקנו מידו ודו"ק:

בא"ד הפקחין היו כותבין מדקתני כתיבה ש"מ בעי כתיבה דלא קני באמירה כו' עכ"ל ר"ל דלא קני באמירה אפילו לגבות מן המחוררין דליכא למימר בכותבים קתני אף ממשועבדים ובאמירה מבני חרי דהא לא קתני הכא גבי פקחין ממשועבדים אבל מרישא דפריך לקמן דקתני ניזונית מנכסים משועבדים יש לבעל דין לחלוק לפי פירושם מאי פריך דאימא בכותבין גבי ממשעבדי ובאמירה לא גבי ממשעבדי אבל מבני חרי מיהא גבי ולזה הוצרכו לדחוק דהכי פריך דס"ד כיון דבמתני' לא הוזכר מבני חרי אלא

ממשעבדי ע"כ דהיינו משום דרגילות לכתוב כל שעה משום דלא קני כלל באמירה והמתרץ השיב לו בקנו מידו דכך אירע לה אבל אי הוה איירי בכתיבה היו תולין ברגילות כך ולכך לא כתבו כאן לפי' ר"ת ור"ח דה"ה דה"מ לשנויי בכתב לה כמ"ש לעיל ודו"ק:
בד"ה אימור צררי כו' דאיצטריך טעמא לפי שאין כתובין היכא שהודה האב כו' עכ"ל וטעמא דצררי איצטריך דאפילו בקנו מידו לא גבי ממשעבדי וק"ל:

דף קג.

בד"ה ה"ג שיפוצא מאי ושם דבר הוא כלומר מהו שתשפץ כו' עכ"ל דמפרש"י חזקה בדקיה נראה דגרסינן שפצה מאי דמבעיא ליה אם בדיעבד כבר שפצה ותקנה מאי וא"כ בבנתה כבר נמי ה"מ למבעי הכי ולזה כתבו התוספות דמדינא ולכתחלה קמבעיא ליה דאע"ג דלא תוכל לבנותו היכא שאין הבית בעין מהו שתוכל לשפץ כיון דעדיין הבית ששיעבוד דירתה עליו הוא בעין וגרסינן שיפוצא שהוא שם דבר ולא שפצה וכן מוכיח לשון הרי"ף והרא"ש שיפוצא מאי תיקו הלכך לא תשפץ עכ"ל וק"ל:
בד"ה ברכת הבית ברובה כו' נר לא' נר לק' וכל כה"ג אין נותנין עכ"ל ודקאמר וליתבו לה לפי ברכת הבית ה"נ היינו פת ומלבושים וכ"ה במרדכי ע"ש:

דף קג:

בד"ה אותו היום כו' שהיו קורין אותו רבינו הקדוש כו' י"ל קדושה בכלל עכ"ל וכמסקנא דלעולם לא תיפוך וק"ל:
בא"ד והרר"ח כהן כו' היינו קדושת כהונה כו' עכ"ל דהשתא ניחא דלא חשיב התם נמי בטלה קדושה דבענין אחר איירי לענין קדושת כהונה שבאותו יום אבל בטלה ענוה ויראה דקאמר היינו מדות היראה וענוה קאמר וק"ל:

דף קד.

בד"ה ומרתא בת כו' אבל לר"מ דמפסדה כו' אין חילוק בין תוספת למנה ומאתים דלפום גמלא כו' עכ"ל צ"ע לדבריהם דמ"מ אכתי אביי דפריך הכי ולא אסיק אדעתיה הא דלפום גמלא שיחנא ע"כ דליתא הך פירכא לבר קפרא דאימא בר קפרא בין לחכמים ובין לר"מ קאמר דתוספת אית לה ומרתא בת בייתום וענויות שוות לענין כתובה דאורייתא אבל ה"ל לאביי למפרך מאלמנה דכתובתה מנה כ"ה שנים ובתולה דכתובתה מאתים כ"ה שנים כמ"ש התוס' דהא ודאי קושיא היא למאי דלא אסיק אדעתיה הא דלפום גמלא שיחנא ויש ליישב בדוחק כמ"ש בסוף דבריהם דדומה לו לאביי ודבר פשוט הוא לו דלא

קאי בר קפרא אלא ארבנן דקאי אפיסקא דחכמים אומרים וא"כ שפיר פריך הך פירכא לר"מ גם לבר קפרא ודו"ק:

בד"ה ה"ד אי דלא נקיטא כתובה כו' תימה אמאי לא דייק כמו כן במתני' כו' עכ"ל יש לדקדק אמאי לא דקדקו התוספות כך לעיל מיניה אהא דקאמר אי לא נקיט שטרא במאי גבי אמאי לא דייק כמו כן במתני' כו' ויש ליישב דלעיל ניחא דלא רצה לדייק הכי ממתני' אליבא דמאן דאמר הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום וכתובה מעשה ב"ד הוא אבל הכא בגרושה דמדייק הכי אכתובה והיינו משום דאליבא דרב קיימינן הכא דלית ליה הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום קשה להו שפיר אמאי לא דייק הכי אמתני' בכתובה ותירצו דמתני' איכא לאוקמא לרב בעידי מיתה כדאמרינן ס"פ הכותב אבל גרושה לא תגבה בעידי גרושין אלא בגט בידה כדאמרינן נמי התם וכתובה דקאמר הכא לאו דוקא אלא גיטא וק"ל:

דף קד:

בד"ה אמר רב הונא כו' ומאי ראיה היא משום שטר כתובה הואיל ואינה גובה בה לרב עכ"ל ע"כ כיון דמתני' איירי שאין כתובה בידה וחייב מודה הא דקאמר הכא יש לה תוספת איירי נמי בכה"ג אפילו אין כתובה בידה אלא דחייב מודה (א) למאי דמסיק רב ס"פ הכותב דבין באלמנה ובין בגרושה לא תגבה בשטר כתובה אלא תוספת אבל מנה ומאתים לא תגבה בשטר כתובתה כלל אלא באלמנה בעדי מיתה ובגרושה בגט וכמ"ש התוספות לעיל מאי איכפת לן לעיל בשטר כתובה בידה לענין מנה ומאתים כיון דאינה גובה בה לרב ולענין תוספת דגובה בשטר כתובה ליכא לאוקמא לא שנו דלעיל דהא קאמר רב הכא דיש לה אפילו אחר כ"ה שנים דלא איירי מתניתין כלל בתוספת ומהרש"ל הגיה בתוס' הואיל וגובה בה לרב עכ"ל ואולי דכוונתו הואיל וגובה תוספת לרב בכתובה אם כן אין ראיה משטר כתובה בידה לענין מנה ומאתים ואין זה מוכרח דאימא היכא דלית לה תוספת קאמר אבל הדברים ברורים כמ"ש בלי מחק והגה"ה ודו"ק:

דף קה.

בד"ה דחשיב ליה כו' אלא ה"פ דחשיב ליה בתר הכי דאיירי בהו מתני' כו' עכ"ל זהו פי' ר"ת שכתבו התוס' לעיל ולקמן בשמו ודפריך לקמן מברייתא דג' דייני כו' אדמון וחנן ונחום אברייתא דלעיל פריך דלא קתני נחום וקתני חנן המצרי אבל אמתני' לק"מ דהא נחום לא אמר כלום במתני' דהכא אבל לפי' שכתבו התוס' דחשיב ליה היינו חשוב ממש

י"ל דשפיר פריך לקמן נמי אמתני' דהוה ס"ד דהיה נחום חשוב כדמסיק אליבא דר' נתן והמתרץ השיב לו דר' נתן פליג ומחשיב ליה אבל תנא דמתני' לא מחשיב ליה כ"כ כמו אדמון וחנן וק"ק אמאי לא דחו פי' ר"ת במה שכתבו לקמן דע"כ אף נחום המדי אמתני' קאי וא"כ מאי הוסיף ר' נתן אמתני' כיון דלא קתני אלא הנך דאיירי בהו במתני' וק"ל:

דף קה:

בד"ה אפילו צדיק כו' ורשב"ם פי' דהאי ק"ו לטפשים אינו מן הברייתא כו' עכ"ל משום דלפי' ראשון שכתבו התוס' דאפילו חכם גדול כו' ואפילו צדיק גמור כו' הוא פירושו של ק"ו לטפשים וק"ו לרשעים אין זה בכח המאמר ועוד כיון שכבר נטל שוחד פ"א נעשה רשע ונעשה טפש בראשונה הדרן קושיין לדוכתין כיון דבשניה כבר נעשה רשע וטפש לאו בני דינא נינהו ולכך פרשב"ם דקל וחומר לטפשים וק"ו לרשעים אינו מלשון הברייתא אלא דהברייתא קרא בעלמא קאמר ותלמודא דייק מיניה דמאי אתא לאשמועינן אי דנידוק מיניה חכמים דקחמר ק"ו לטפשים צדיקים ק"ו לרשעים הא ליתא דלאו בני דינא נינהו ומשני דלא נידוק מיניה הכי אלא דה"ק דנידוק מיניה אפילו חכם גדול כו' ואפילו צדיק גמור כו' וכהאי סוגיא דהתנא לא נקט אלא קרא בעלמא ותלמודא מדקדק מיניה מאי אתא לאשמועינן וכן איתא בהמקבל דלא תני בברייתא אלא קרא אם איש עני הוא לא תשכב בעבוטו ותלמודא מדקדק מיניה מאי אתא לאשמועינן אי הא עשיר שכב בתמיה ומשני כו' ומיהו יש לגמגם בראייתם דהתם אתי שפיר דהא עשיר שכב מלשון הברייתא הוא גם לפי המסקנא הא עשיר שכב ועבוטו אצלך כדאיתא שם ובפרקי אבות דשנינו שמואל הקטן אומר בנפול אויבך וגו' דאינו רק קרא התם ודאי איכא לפרושי דהכי מרגלא בפומיה כמ"ש המפרשים ודו"ק:

בד"ה לא למאן דסני כו' אבל הכא באוהב כי הנך דפרח כו' דאינו אלא חומרא בעלמא כו' עכ"ל לכאורה הך דפרח גדפא מכלל שוחד דברים הוא דילפינן ליה מקרא מדלא כתיב בצע לא תקח ואפשר דמשמע להו אסמכתא בעלמא אבל מדברי הרמב"ם נראה דמדינא פסולין וכמ"ש הב"י טור ח"מ סימן ט' וק"ל:

דף קו.

בד"ה מבקרי מומין כו' תימה כו' הנוטל שכר להיות רואה בכורות אין שוחטין אותן כו' עכ"ל ולא ניחא להו לאוקמא מבקרי מומין דהכא היינו כאילא ביבנה דקתני התם נמי במתני' דהתירו לו חכמים ליטול שכר וק"ל:

בד"ה ז' כנגד כו' והמעיין שם ימצא דשער הקרבן דפרק קמא כו' עכ"ל יראה שהוצרכו בזה לפרש יותר מכל שאר השערים משום דבפ"ב לא חשיב שער הקרבן בתוך ארבעה שערים הדרומיים ולא ה"ל לאשתמוטי כיון דבפ"ק חשיב ליה בתוך ג' הדרומיים הגדולים ותירצו בזה דשער הבכורות דחשיב בפ"ב בדרומיים היינו אותו שער הקרבן דחשיב ליה בפ"ק בדרומיים ומיהו גם בשערים הצפונים ימצא המעיין שם לפי שמות השערים דלא חשיב בפ"ב מאי דחשיב בפרק קמא בכלל הגדולים ויש לעיין שם וק"ל:
בא"ד ועוד תימה דהרי כאן מחלוקת כו' וא"ת לרבנן נמי דתני ז' כו' כיון דלא חשיבי בעינייהו כו' עכ"ל וליכא מחלוקת רביעית דרבנן ואבא יוסף בן חנן כולהו ס"ל דז' שערים גדולים הוו לעזרה ועוד ששה קטנים אלא דלרבנן לא חשיב קטנים למקרי להו שערים דליהוי י"ג השתחוואות כנגדן ולאבא יוסף מקרו גם הקטנים שערים ושפיר הוה י"ג השתחיואות כנגדן וליכא מחלוקת רביעית כלל בשערים אך קשה לפ"ז דאם כן מאי מייתי רבא דאיכא תנא דאית ליה תמניא הוו בעזרה מההיא דאין פוחתין מי"ג גזברין כנגד י"ג שערים דל ה' להר הבית פשו להו ח' כו' ואימא דההוא תנא נמי ס"ל דז' שערים הוו לעזרה וי"ג שערים דקאמר לאו דל ה' להר הבית כו' אלא היינו לעזרה גופה שהיו לה י"ג שערים עם הקטנים כדס"ל רבנן ואבא יוסף בן חנן ואכתי מנליה לרבא לאשכוחי תנא בברייתא דפליג ואית ליה תמניא ומאי אולמיה ליה ברייתא טפי ממתני' ויש ליישב קצת דס"ל לרבא דמסתמא נגד שערי הר הבית היו נמי גזברין דשוער היינו גזבר כפרש"י התם וא"כ ה"ל למחשב נמי הנהו ה' גזברין דהר הבית שהיו נגד השערים והל"ל י"ח גזברין נגד י"ח שערים דהיינו ה' דהר הבית וי"ג דעזרה עם הקטנים אלא ע"כ דלא חשיבי ליה להיות גזברין נגדן רק הגדולים ודל ה' דהר הבית פשו להו תמניא ודו"ק.

דף קו:

בד"ה וכי גבו והותירו כו' אהנך דלעיל לא פריך בית גרמו כו' עכ"ל כתב מהרש"ל נ"ל לפרש שהתוס' סוברים מה שמשני כאן שגבו והותירו בתרומת הלשכה קאמר כו' עכ"ל ע"ש באורך ואפשר שהכריחו לומר כן בדברי התוס' אף שרש"י לא פירש כן משום דהני דלעיל בית גרמו כו' שהביאו הכא אהא דפריך וכי גבו והותירו בתרומת הלשכה איירי ואין זו הראיה מכרעת דא"נ הא דפריך וכי גבו והותירו כו' איירי בקדשי בדק הבית כפרש"י מ"מ צריכין ליישב דמ"ש דקשיא ליה הכא בקדשי בדק הבית טפי וכי גבו והותירו כו' מדלעיל גבי בית גרמו כו' שבאין מתרומת הלשכה הא לא נתנו לכך אבל קשה לפי הבנתו בדברי התוס' דכאן שגבו והותירו כו' היינו בתרומת הלשכה אמאי לא

הוכיחו הכא לרב דתרומת הלשכה דקאמר היינו מותר תרומת הלשכה כמו שהוכיחו לקמן לר' ישמעאל ולישנא דגבו שכתב דמשמע ליה בתרומת הלשכה זה אינו דאדרבה דאי בתרומת הלשכה קאמר הל"ל תרמו והותירו וע"כ אין נראה לשנות דברי התוס' מפרש"י וק"ל:

בד"ה תנא דבי ר"י כו' כדמוכח במתני' דפליג כו' משום דכתיב שאר ולישני דהא שאר כו' עכ"ל כצ"ל ויש לדקדק ומאי קושיא דאימא דהכי פריך כיון דשיריים גופייהו ודאי נמי מקרי שאר מאי אולמיה לאוקמיה קרא דשאר במותר תרומה ואימא בשיריים גופייהו ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה כדאמר רבא כו' כדמסיק התם מכאלה תעשו שיהיו כל עשיות כו' עכ"ל זו הראיה אינה בתוס' בפ' א"ל הממונה ובפ' כל התדיר ולכאורה שאינה מכרעת דאימא דבכה"ג. נמי קאמר התם דכל העשיות שוות דאי ליכא אלא חד הקריבו למוסף שבת ולא למוסף דר"ח משום דשבת הוא תדיר ויש ליישב דבריהם דהכא דה"ק משום דבעלמא בכולי תלמודא איכא האי כללא דכל התדיר קודם במילי דאיתנהו לתרוייהו ומכאלה תעשו נפקא לן וא"כ ע"כ דבכה"ג נמי איירי באיתנהו לתרוייהו וק"ל:

בא"ד קודם לדם העולה מפני שהוא מרצה כו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד אלא בדלית ליה ואי בתמידין ומוספין דהיום פשיטא כו' עכ"ל לפי מה שרצו לפרש הך מתניתין דפרק כל התדיר בדליכא אלא חד הא דפשיטא ליה בפרק התכלת היינו נמי מכח הך קרא דמייתי במתניתין דפרק כל התדיר וק"ל:

בא"ד והשתא בב"ק לא ה"מ לאתויי כו' אבל הקטרה כו' להכי פריך שפיר מההיא דרבא ומיהו בההיא דמנחות כו' עכ"ל קצרו הכא במקום שהיה להם להאריך אבל דבריהם מבוארים יותר בכל זה בתוס' פ' א"ל הממונה ובר"פ כל התדיר גם כתבו שם ליישב לפ"ז ההיא דמנחות ולחד תירוצא שכתבו התוס' בפ' א"ל הממונה למאי דס"ד המקשה דמעכב הלכך פריך כו' זכינו לכוון מה שכתבנו בחידושינו בפרק תמיד נשחט דלפי האמת ודאי דליכא עיכובא ומהרש"ל לפום חורפיה לא עיין שם יפה ועיין בחידושינו שם:

דף קז.

בד"ה ששמעו בו כו' דאי בשבועה אמאי לא תיטול כו' אלמא לשמואל אפילו בשבועה אין לה כו' עכ"ל ויש לדקדק ומאי קושיא ואימא למאן דאמר טעמא משום דשמא א"ל צאי כו' איכא למימר שפיר דאפילו בשבועה לא תטול ואליביה שפיר פריך ע"כ ל"פ אלא לשבועה כו' וי"ל דע"כ לא פליגי רב זביד ורב פפא בהא דא"כ הל"ל דאיכא בינייהו הא

למ"ד טעמא משום צררי נוטלת בשבועה ולמ"ד משום צאי כו' אפילו בשבועה אין לה אלא ע"כ לפרש"י לרב פפא נמי דאמר טעמא משום צאי כו' נוטלת מיהת בשבועה ודו"ק:

בד"ה ששמעו כו' פירוש שמת קודם אותו זמן שאמרה שנתגרשה כו' עכ"ל הכי משמע להו דמיירי דאי באומרים שמת אחר זמן שאומרת שנתגרשה ואין העדים מכחישים אותה ודאי דלא הוה שייך להקשות הא דפריך מ"ש עד כדי כתובתה אפילו לעולם נמי דלמה לא נאמינה שנתגרשה כיון דאינה מכחשת העדים אבל אם העדים אומרים שמת קודם שנתגרשה ניחא דפריך דניזיל בתר עדות העדים שמת קודם זמן שאמרה שנתגרשה ויזונו אותה לעולם והמתרץ השיב דאעפ"כ איהי דאפסידה אנפשה להאמינה שנתגרשה מקודם שמת דהודאת בעל דין כק' עדים דמי ואין לה מזונות ובזה יתיישב מה שהקשה רש"י לקמן למאי דאוקמא דששמעו בו שמת תגבה כתובתה יחד כו' דודאי כן הוא אלא שהיא רוצה להכחיש דבריה ע"י עדות העדים שאומרים שמת מקודם שנתגרשה וסבורה ליטול מזונות ע"י העדים לעולם ואשמועינן תנא דלא תטול מזונות ע"י העדים אלא כדי כתובתה דהיא אפסדה אנפשה ויש לרש"י דרך אחר בזה ועיין לקמן מה שיש לדקדק ולדחוק לפירושו ודו"ק:

בד"ה חיישינן כו' וקבלה עליה ופטרתו כו' אע"ג דהשתא לא ספקה עכ"ל דודאי בשעת קבלה ע"כ בספקה דאל"כ לית לן למימר דקבלה עליה כדקאמר לקמן בגדולה ולא ספקה דלא חיישינן למ"ד צאי כו' אלא דהכי קאמר דע"כ איירי אע"ג דהשתא לא ספקה אימא דמחלה דאי איירי בספקה נמי השתא למאן דחייש נמי משום צררי נימרו לה ב"ד צאי מעשה ידיך כו' כמ"ש התוס' לקמן ורב נמי הוה מודה ביה דאין פוסקין לה מה"ט ועיין בר"ן ודו"ק:

בד"ה קטנה וספקה כו' ואי לא ספקה א"כ היכי מחלה למ"ד כו' עכ"ל ר"ל דודאי בשעה שקבלה עליה ספקה דאל"כ לא הוה קבלה עליה כדקאמר קטנה וספקה אלא דהשתא לא ספקה ובגדולה כה"ג קאמר לעיל דמחלה למאן דאמר צאי מעשה כו' אבל בקטנה קשה להו הא אין מחילת כו' וק"ל:

בד"ה תרגמה שמואל כו' והא דנקט למי שהלך למ"ה רבותא נקט דס"ד ניחוש כ"כ לצררי כו' עכ"ל יש לדקדק אמאי לא תירצו בזה דלהכי נקט למי שהלך למ"ה כו' כיון דטובא איכא למיחש לצררי ולכך בני כהנים גדולים בעו לה שבועה בתחלה ובסוף אבל במת על מטתו דלא ניחוש כ"כ לצררי מודים דלא בעי שבועה אלא בסוף כחנן א"נ לחנן איצטריך למיתני למי שהלך למ"ה דאפ"ה לא ניחוש לצררי בתחלה וסגיא ליה בשבועה דלבסוף ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה ואם בא ואמר כו' דהכי משמע דאנשבעה קאי כו' ונראה לרבי דנאמן להצריכה שבועה כו' עכ"ל ר"ל [דלפירש"י] דאנשבעה קאי אבני כהנים גדולים דהשתא ליכא לפרושי דנאמן להשביעה שהרי כבר נשבעה בתחלה אלא ע"כ דנאמן אף להוציא ממנה ולפירוש רבי דנאמן להצריכה שבועה קאי אחנן שלא נשבעה בתחלה ועיין ברא"ש ודו"ק:

בד"ה ואם בא ואמר לה צאי כו' ודייקינן טעמא דמיאנה כו' התם שפסקו לה ב"ד עכ"ל ומדברי רש"י לקמן במתניתין [נראה דמפרש] בע"א ע"ש:

בד"ה מאי פסקא כו' אלא אשתו ובניו סמוכין על שלחנו כו' עכ"ל דבניו ובנותיו אם אין סמוכין על שלחנו ולא משרה אותן על ידי שליש לא איצטריך ליה למתני דאין יורדין לנכסיו לזונן כיון דבחייו אינו חייב לזונן והא חזינן ביה דלא פרנסן גם כשהיה בביתו אבל בסמוכין על שלחנו או במשרה סד"א לירד לנכסיו לזונן דחזינן ביה דניחא ליה לזונן וק"ל:

דף קז:

בפרש"י בד"ה איהי היא דאפסדה כו' וכ"ת כו' תגבה כתובתה יחד כו' שמא לא מת ונוח כו' עכ"ל ר"ל דלכך היא תרצה יותר להתפרנס לעולם ואשמועינן תנא דאינה מתפרנסת אלא עד כדי כתובתה דאיהי אפסדה אנפשה להאמינה שגרשה וקרוב לזה כתבנו לעיל בשם התוס' אבל פירושו תמוה לכאורה דאם היא יודעת באמת שגרשה היאך סבורה שאם יבא בעלה שתהא כתובתה קיימת ואם יודעת בעצמה שמשקרה ולא גירשה כלל למה לא תאמין לעדים שאמרו שמת וסבורה שיבא בעלה ויש ליישב שהוא מפרש בששמעו בו שמת היינו בקול והשתא גם שיודעת בעצמה שמשקרת ולא גירשה סבורה היא לומר שהקול אינו אמת ובעלה חי ואם יבא תהא כל כתובתה קיימת אבל התוס' כתבו לעיל דע"כ איירי בששמעו בו שמת בעדים אלא שמכחישים אותה שאומרים שמת קודם הזמן שאומרת שגרשה ותו לא מידי כמ"ש לעיל ודו"ק:

בד"ה חנן כו' אבל אם הלוה את האשה מעות למזונותיה ע"מ כו' הא לא מיאנה משלם עכ"ל זו היא דעת הרי"ף דלא אמרינן הניח מעותיו על קרן הצבי אלא בפרנסה מעצמו אבל בלוותה ואכלה חייב לשלם ולא כדברי התוס' דאינו חייב לשלם אא"כ פסקו לה בית דין והא דלא מיאנה משלם היינו בפסקו לה בית דין כמ"ש התוס' לעיל ולקמן כמ"ש הרא"ש כל זה באורך ע"ש:

תוס' בד"ה עמד בדין כו' וי"ל דבחלה נמי קנסינן ליה משום דלא כנס כו' עכ"ל הא דלא קשיא הכא לפירוש ר"ח אם כן מאי פריך הואיל ומשום קנס מתפרנסת כמו שהקשו לעיל לפרש"י נראה משום דקנס דהכא משום דלא כנסה מיד דאז היה חייב במזונותיה השתא נמי חייב ושפיר פריך דבברח היבם ליכא למקנסיה מהאי טעמא דאימא דהניח לה צררי משא"כ בחלה אבל לפרש"י לעיל דמשום דלא כנסה ליכא למקנסיה דא"כ בחלה נמי יהא חייב אלא דוקא בברח איכא למקנסיה משום דרוצה לעגנה קשיא להו שפיר מאי פריך ודו"ק:

בא"ד דאי חלה הוא אחר כך פשיטא דאין להפסידה כו' עכ"ל ר"ל התם גבי הגיע זמן דקתני הגיע זמן ולא נשאו חייב לזונה כיון שכבר נתחייב לזונה מיד בהגיע זמנה פשיטא דלא מפקע שיעבודה בחלה הוא כמו באשתו גמורה דלא מפקע שיעבודה בחלה הוא אבל ביבמה לא שנינו בשום מקום דחייב לזונה כשהגיע זמנה אלא בברח אחר שעמד בדין ודומיא דהכי לפרש"י בחלה לא ולפירוש ר"ח נמי דה"ה חלה מכל מקום לא הוה פשיטא ומיהו לא הוו צריכי להכי דאי נמי דאיירי התם נמי בחלה אחר כך תקשי לפרש"י תפשוט התם מהכא דחלה לא כיון דלא אסיק אדעתיה האי תירוצא שכתבו דשאני יבמה דלא אגידה כו' אלא דהאמת קאמרי דהתם בחלה אח"כ פשיטא דאין להפסידה אחר כך כיון שנתחייב כבר בהגיע זמן ודו"ק:

בד"ה הני מאני כו' ועוד אמר רבי מדמסיק כו' משום דמצרפי פירוש שמעורב בהן כו' עכ"ל זו הראיה מפורשת בתוספות פרק אין מעמידין דהא בשלנו איכא יורקא ולא מצריף עכ"ל ע"ש וק"ל:

בד"ה חנן אומר כו' וקשה אם כן אפילו שכרו לא יהא לו דהא תנן כו' דדמי חמורו אינו חייב לשלם לפי שהוא בפניו כו' עכ"ל יש לדקדק מי הכריחם לכל זה אמאי לא תקשי להו בפשיטות כיון דלא שייכא תקנת חכמים בפניו ולכך לא משלם לו כל הפסידות אם כן אפילו שכרו לא יהא לו כדין כל מבריח ארי ויש ליישב לפי' ר"ת דפורע חובו [דמקרי] מבריח ארי בפרק אין בין המודר דוקא בפרנסת אשתו הוא דקאמר משום שיכולה לצמצם ולפרנס דהשתא ליכא לאוכוחי למפטר מבריח ארי בדאיכא פסידא אלא שבאו להוכיח מיהת מהך דנפלה לגינה כו' ולמיפטר משום מבריח ארי מדעתו בדליכא פסידא אם כן כיון דבפניו חשבינן כאילו לית ליה פסידא ואינו משלם לו חמורו שכרו נמי לא ישלם לו משום דהוי מבריח ארי ושכרו נמי לאו משום פסידא ובהכי ניחא מה שכתבו ומשמע לישנא קמא מדעתו אע"ג דאית ליה פסידא פטור וע"כ לא אפשר לפרש כן כו' אדרבה תקשי להו דע"כ מדעתו אע"ג דאית ליה פסידא פטור כמו פורע חובו כמו

שהקשו התוספות בפ' הכונס לתירוץ דא"נ מבריח ארי לית ליה פסידא ולפירוש ר"ת ניחא דלא קשיא להו הכא מפורע חובו ומיהו גם [למה] שכתבו לעיל לחלק דלא שייכא תקנת חכמים בפורע חובו ניחא נמי דלק"מ מפורע חובו ודו"ק:

דף קח.

בד"ה ובמקום שנוטלין כו' ואם אין המחזיר רוצה לקבל שכר כו' עכ"ל דאע"ג דשרי לו לקבל אינו רוצה לקבל שכר המצוה שעשה ומתוקמא שפיר בכה"ג אבל בהיפוך בנכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר ואין נכסיו אסורין על בעל אבידה לא מתוקמא שפיר דאמאי אין בעל אבידה מעכבו וק"ל:

בד"ה ועל העתיד כו' ועל הגבוי כו' ונאבד מיד השליח לאחר שנתרמה התרומה דאי כו' עכ"ל לא קאי אלא על הגבוי שנאבד מיד השליח אבל האבוד מיד גבאי אף קודם שנתרמה אינו באחריות הבעלים כמ"ש התוספות בפרק הזהב וק"ל:

בד"ה הא מני כו' ולא דמי לעושה לו מלאכה דאסור אע"ג דלא מצי תבע ליה כו' עכ"ל יש לדקדק אמאי לא מצי תבע ליה מיניה שכרו דאפילו יורד שלא ברשות ועושה מלאכת חבירו נותן לו מה שהנהו כמ"ש התוספות לעיל ודוחק לפרש דלכך לא מצי תבע ליה השתא דנדור נאסר במלאכתו ולא נהנה ממלאכתו כלום דאם כן לא הוי דומיא דפורע חובו דהתם לא מצי תבע ליה כלל אפילו בלא נדר ויש ליישב דבריהם בנודר (*) ממעשה ידי אשתו דנאסר במלאכתה אע"ג דהיא לא מצית תבעה ליה אשכרה אף בלא נדר דמעשה ידיה שלו והוה ממש דומה לפורע חובו דבלאו נדר נמי לא מצי תבע ליה דהוי מבריח ארי ודו"ק:

בא"ד הביא ראיה מן הירושלמי דה"ה בשאר חובין דגרסינן כו' ואור"ת דע"כ פליג כו' עכ"ל דברי הירושלמי גם דברי ר"ת עליו מבוארים יותר בדברי הרא"ש ע"ש:

דף קח:

תוס' בד"ה אמר רבא דעסיק כו' ולהכי פריך מאן כו' אבל כו' בבנים קטנים כו' עכ"ל ר"ל דע"כ לדבריך תמיהת אדמון אינו רק לעוסק בתורה וזהו דוחק דאדמון סתמא קמתמה אף על שאינו עוסק בתורה וכ"כ מהרש"ל מיהו ק"ק להאי תירוצא דאכתי קשה בגדול העוסק בתורה אמאי הבנות יזונו והבן יחזור על הפתחים כיון דמצוה לזון הבנות ק"ו לבן העוסק בתורה כדאמרינן התם ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה שמע מינה מדרבנן כו' שאינו יודע התלמוד אמאי הוי נקט האי לישנא דכדי שמן ומיהו כו' עכ"ל ר"ל המקשה הכא ש"מ מדרבנן כו' לא ידע הא דמסיק הא דנקט כדי שמן משום דפליגי ביש בלשון הזה לשון קנקנים אלא דהוה ס"ד דנקט כדי שמן משום דפליגי בהא אי הוה כרימון בקליפתו או לא ואהא קשיא להו לבתר דידע המקשה דיש לפרש דפליגי ביש בלשון הזה כו' לא ניחא ליה לאוקמא דפליגי אי הוה כרימון בקליפתו ומקשה לר"ח בר אבא ואפ"ה משני כו' ויש לדקדק דאימא דודאי לבתר דידע דיש לפרש דפליגי ביש בלשון הזה לא ניחא ליה לאוקמא דפליגי אי הוה כרימון בקליפתו אלא דלכ"ע הוה כטענו רימון בקליפתו והמתרץ לא השיב לו דפליגי באם הוה כרימון בקליפתו (ב) אלא דלכ"ע הוה כרימון בקליפתו אם טענו בהדיא שמן וקנקנים דהשתא פליגי נמי ביש בלשון הזה קנקנים ולכך לאדמון דיש בלשון הזה לשון קנקנים וה"ל כטוענו רימון בקליפתו ולרבנן אין בלשון הזה לשון קנקנים ולא הוה כטוענו רימון בקליפתו ויש ליישב דאי לכ"ע הוה כטוענו רימון בקליפתו לא הוה לן למימר נמי דאין בלשון הזה לשון קנקנים ודו"ק:

בד"ה הפוסק כו' הואיל ופסק במעמדה הוי תנאי גדולה כ' ומסיק כופין לבעל כו' עכ"ל ושפיר קאמר תנא בד"א בגדולה כו' (ג) אמתני' ו בפסק האב ודלא כפירוש רש"י לקמן דאברייתא קאי וק"ל:

דף קט.

בפרש"י בד"ה בד"א אברייתא קאי עכ"ל משום דמשמע ליה הא דגדולה תנאה תנאי בפסקה לעצמה ולא כמ"ש התוספות בשם הירושלמי דאיירי מתני' בפסק במעמדה ולכך הוי תנאה דגדולה תנאי ושפיר קאי אמתניתין מיהו יש לדקדק דנהי דמשמע ליה לרש"י דתנאי גדולה הוי תנאי בפסקה לעצמה דוקא מכל מקום מצי קאי אמתניתין שאמר אדמון יכולה כו' אילו אני פסקתי לעצמי אשב כו' ואהא קתני בד"א בגדולה כו' דהשתא ניחא טפי דקאי אדברי אדמון דהלכתא כוותיה אבל אי קאי אברייתא לא קאי אלא אתנא קמא ויש ליישב דע"כ פסיקא ליה לתלמודא דקאי אברייתא דאי אמתניתין היכי בעי למימר אילימא כופין לאב איפכא מבעיא ליה דמשמע דאי הוה תני איפכא בד"א שפסקה לעצמה תלבין כו' בקטנה אבל בגדולה כופין לאב לכ"ע משום דתנאה תנאי הוה ניחא וזה אינו דאם כן מהאי טעמא מכ"ש ברישא בפסק האב דתנאו תנאי וכופין אותו ואמאי קתני תלבין אבל אברייתא ניחא דבפסק האב לא תשב ותלבין אלא שאומרת מה אני יכולה לעשות וכופין הבעל ולא איצטריך לומר כופין לאב ודו"ק:

תוס' בד"ה תשב עד כו' ורבי שמע דבירושלמי מוקי כו' ואני חפשתי כו' עכ"ל כצ"ל:
בד"ה שני דברים כו' ולא כיוצא בו כלומר בדינין אחרים הדומין כו' עכ"ל ולפירוש זה גרסי' לקמן בשמעתין יש מהן שאין הלכה כמותו ולא כיוצא בו דהכי בעי למימר מעיקרא בכל ז' דברים וק"ל:
בד"ה ל"ש אלא עד כו' שהרי היו יודעים שהיה נותן כו' לא היו מקיימין אלא בשם היתומים עכ"ל דמסתמא זה הנותן ונושא בתוך הבית הלך בפני הב"ד עם העדים לקיימן ודו"ק:

דף קט:

בד"ה עשאה סימן כו' שהביא בפר"ח ולא סוף דבר שעשאה העורר כו' עכ"ל תחלת דברי הירושלמי דקאמר ולא סוף דבר שעשאה העורר כו' אינו כפרש"י אלא כמו שכתבו התוספות דהלשון משמע דאעורר קאי אבל סיום דברי הירושלמי אפילו עשאה אחר והעורר חתום בעד כו' הוא כפרש"י ונראה דנקט אחר ובראי"ש גריס אחר לאחר לרבותא דבעשאה המוחזק סימן לאחר או אחר עשאה סימן למוחזק גופיה והעורר חתום בעד דאיבד זכותו דה"ל כהודה על כך למוחזק אלא אפילו עשאה אחר לאחר ואפשר שלא ידע המוחזק בכך אפ"ה איבד זכותו דה"ל כהודה לו למוחזק ודו"ק:
בד"ה ורבנן סברי כו' והא דפריך א"ה ניזקין נמי נימא כו' עכ"ל כתבו כל זה כאן ליישב פרש"י הכא מה שדקדק לפרש אי שתקת ואוזיל גבך כו' ולא ניחא ליה בפשיטות להפסידו כל הדרך היינו לפי שיטתו שם דלהפסידו כל הדרך לא יוכל לומר כן דזה ישיב לו לכי תיהדר כפרש"י שם וק"ל:

דף קי.

בפרש"י בד"ה ומ"ס בשל עולם הן שמין וכיון דבהדדי אתו למגבי יהבי ב"ד כו' עכ"ל לא הוה צריך לזה לרב ששת דסבר בשל עולם הן שמין דלעיל לרב נחמן הוצרך תלמודא להך דאמרינן דסוף סוף כי אתו למגבי בהדדי כו' משום הא דקאמר דקדים בעל הזיבורית ותבעיה כדי להרויח אבל לרב ששת כיון דבעל הבינונית רוצה לעמוד בשלו ולא קדים תבעיה א"כ בעל הזיבורית כי תבעיה מקודם בינונית אתא איהו ושקיל ליה מיניה כיון דבשל עולם הן שמין ודו"ק:
בד"ה בהא לימא אדמון כו' ונוח היה לו לזה שהלוהו כו' יהא חובו מעוכב בידו עד השלמת עשר כו' עכ"ל (ד) לרווחא דמלתא פירש כן הכא דהא בראשון לחמש ושני

לעשר נמי הא פרכינן לקמן לאדמון אי דלא מטא זימנא מאי טעמא דאדמון כיון דבשעה שלוה ממנו עדיין לא הגיע זמן הראשון לשלם לא שייך למימר אילו הייתי חייב לך כיצד אתה לוה ממני וק"ל. יש לדקדק בשמעתין הא דפריך ה"ד אי דמטא זמניה מאי טעמא דרבנן אי דלא מטא זמניה מאי טעמא דאדמון כו' לרב נחמן נמי תקשי הכי אמתניתין היאך מתוקמא השתא דלא אסיק אדעתיה דפליגי ביומא דמשלם זימניה אי עביד איניש דיזיף ודוחק הוא לפרש הא דקאמר ה"ד אי דמטא כו' הוא מלתא באנפיה נפשיה לפרושי מתניתין בין לרב נחמן בין לרב ששת דלא משמע כן מדקאמר אילימא ראשון לעשר כו' אלא ראשון לחמש כו' דהיינו דוקא לרב ששת אבל לרב נחמן בלאו רווחא (דמתניתין) [דהמתנה] זה גובה וזה גובה משום דזה גובה זיבורית וזה גובה בינונית ושוב ראיתי בדברי בעל המאור שהרגיש בזה וכתב שינויין אליבא דרב ששת אבל לרב נחמן אע"פ שהגיע זמן פרעון הראשון קודם להלואת אחרון לא הפסיד המלוה הראשון לפי שיכול לומר לכך לויתי ממך שאגבה ממך בינונית ואגבה אותך זיבורית והרי זה זריז ונשכר עכ"ל ובספר מלחמות ה' דחה דבריו ע"ש באורך וכתב ליישב בע"א דלרב נחמן סיפא דמתניתין כרישא דאוקימנא באתרא דכותבין שטר והדר יהבינן כו' ואם תאמר לרב ששת נמי כו' עכ"ל ע"ש באורך גם עיין בזה דברי הר"ן וצ"ע:

גמ' ולוקמא דאית להו ליתמי זיבורית ואית ליה לדידיה עידית ובינונית כו' בר"ן לא גרס הכא עידית אלא בינונית לחוד דלרב ששת קיימינן הכא דלא בעי למימר דאית ליה נמי עידית וטעות הוא שנפל בספרים מהא דאוקמיה ליה הכי לעיל לרב נחמן וק"ל:

תוס' בד"ה ורבנן חברך כו' אבל הכא גבי מכירת שדה אינו כ"כ הפסד דהרבה לוקחין כו' עכ"ל כתב מהרש"ל (*) ותימה הלא הכל עושה כדי למשכנו וכמו שפרש"י שכך מסר מודעא כו' וצ"ע היטב עכ"ל ונ"ל ליישב דבריהם דמ"ש ולפרש"י א"ש כו' לא רצו בזה לחדש תירוץ אחר דסגי להו בהאי תירוצא שכתבו לעיל דמה שעשאה סימן לא הוה כ"כ הודאה כמו הכא שהוציא שטר כו' אבל באו לומר כאן דודאי כן הוא וא"ש לפרש"י דלעיל שעשאה המוחזק סימן למערער וירא המערער למסור מודעא שמא ימנע המוחזק למוכרה לו ויהיה לו הפסד שלא ימצא לקנותה ולא הוה כ"כ הודאה במה שלא מסר מודעא כמו בהוציא שטר כו' אבל לפירוש התוספות לעיל גבי מכירת קרקע שעשאה המערער סימן למוחזק גם אם היה המערער מסר מודעא לא היה לו כ"כ הפסד דהרבה לוקחין ימצא כו' ולא גרע הודאתו טפי מהכא שהוציא שטר מכר כו' ומלת הכא בטעות נפל בדברי התוספות וכצ"ל אבל גבי מכירת שדה כו' והיינו נמי לעיל כפי פירוש התוספות שם ותו לא מידי ודו"ק:

דף קי:

בד"ה ואין הכל כו' ואם תאמר אמאי לא משני לאתויי עבד שברח לירושלים כו' עכ"ל ק"ק דלעיל לא מרבינן ליה אלא מקרא דלא תסגיר עבד אל אדוניו בעבד שברח מחו"ל לארץ ישראל אבל בברח מארץ ישראל לירושלים לא אשכחן דמרבינן ליה (ו) ויש ליישב וק"ל:

בד"ה היא אומרת כו' ויש לומר דהכא אפילו מנוה הרע לנוה יפה עכ"ל ק"ק דמנוה הרע לנוה יפה בשאר ארצות נמי לא ידעינן ליה ממתניתין דומיא דלא מעיר לכרך כו' דאין מוציאין אפילו מנוה הרע לנוה היפה ועוד דע"כ ולא מנוה היפה לנוה הרע ומעיר לעיר ומכרך לכרך אפילו במדינה אחת הוא ודומיא דהכי איירי מנוה הרע לנוה היפה ולולי דבריהם היה נראה ליישב קושיתם בע"א ע"פ מה שכתבו התוספות לעיל בשם התוספתא דבשאר ארצות אם הוא בן יהודה ואירס בגליל כו' כופין אותה לצאת דע"מ כן נשאה וה"ה מהאי טעמא דכופין אותו לצאת אבל הכא גם אם הוא מחוץ לארץ ונשאת בארץ ישראל לא אמרינן שע"מ כן נשאה ובין היא ובין הוא יכולין לעכב מלצאת לחו"ל ודו"ק:

בד"ה ואימא נסכא מהכא משמע דנסכא עדיפא ממעות ודינרין של כסף כו' עכ"ל לאו דוקא קאמרי מעות ודינרין אלא משום דמשמע להו דמה שירצה לוה מגבהו כפי הודאתו אם מעות אם דינרין וה"ה אם לא הודה לו אלא באיסרין לא מגבהו אלא איסרין ואהא קא מקשה ואימא נסכא וע"כ דנסכא עדיפא ליה מכל הנך מטבעות של כסף דאל"כ מאי קא מקשה אימא דקושטא הכי הוא דאם לא הודה לו אלא בנסכא שהיא הפחותה מגבהו ממנה אלא ודאי עדיפא ליה ואפ"ה פריך כו' (ותירצו) כיון שכתוב בו כסף סתם כו' כן הוא ביאור דבריהם דהכא אבל בתוס' ס"פ גט פשוט הבינו התוס' השמועה בע"א דמשמע ליה לתלמודא סתמא דקאמר מה שירצה מגבהו היינו פחות שבמטבע של כסף דהיינו איסרין ואהא מקשה ואימא נסכא וקשיא להו לבעלי התוס' התם וכי נסכא פחותה מב' פרוטות דהיינו איסר ואין להקשות לדברי התוספות דהכא דתשיא להו אי הוה נסכא פחותה ואימא ה"נ דנסכא קאמר מאי פריך בתר הכי ואימא פריטי ואימא ה"נ דפריטי קאמר דהיא הפחותה כבר הרגישו התוספות בזה בפרק הרי עלי עשרון שכתבו שם ואע"ג דקתני מה שירצה לוה מגבהו לא משמע ליה שיוכל להגבות פרוטות מדלא קתני מגבהו פרוטות כו' עכ"ל ע"ש ומהרש"ל הבין דברי התוס' דהכא ובפרק גט פשוט שכוונו לדעת אחד וכתב מה שכתב ע"ש ולא ידעתי להולמם כי הדברים ברורים כמ"ש בלי גמגום ודו"ק: